HANS

KIRK

Klitgaard și Fiii

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

HANS

KIRK

Klitgaard și Fiii

În romînește de
Maria Bistriceanu și Alice Gabrielescu

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

T. 2174

Responsabil de carte: C. Giurgiuca
Tehnoredactor: I Gheorghiu
Corector: L. Igiroşianu

Dat la cules 17.08.1956. Bun de tipar 23.11.56 Tiraj 10.100 ex. Hirtie semivelină mată de 65 gr. m². Format 840×1080/32. Coli editură 12,84. Coli de tipar 7,75. Ed I. Comanda 2473. A. nr. 03041. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8A-3I=R

Tiparul executat c. 1480 la Intreprinderea Poligrafică „Apărarea Patriei" Str. Izvor 137, Bucureşti R.P.R.

CAPITOLUL I

În care este vorba de neplăcerile pe care le-a avut Thomas Klitgaard înainte de eliberarea țării, precum și de greutățile întîmpinate de o importantă firmă patriotică

Părea că întreaga țară își oprise răsuflarea în acele zile de aprilie. Armatele fasciste germane fuseseră zdrobite și grupuri de refugiați flămînzi, istoviți, treceau zilnic granița sau se îndreptau către porturi. Cărau în mîini geamantane și boccele ; se aflau printre ei și femei bătrîne care înainte nu făcuseră un pas dincolo de hotarele districtului natal, iar acum străbătuseră sute de mile ; multe femei tinere cu fețele obosite, aspre ; apoi moșnegi, invalizi și copii, ba și cîțiva prunci care văzuseră lumina zilei în timpul refugiului, undeva într-un șanț sau în vreo magazie.

La un pahar de coniac sau rachiu, ofițerii hitlerişti mai nădăjduiau într-o minune : visau la arma cea nouă. Führer-ul mai era Führer și nu se putea ca el să nu fi prevăzut ceea ce s-a întîmplat și să nu se fi gîndit la contramăsuri. Așteptați numai puțin ; peste cîteva zile, poate numai peste cîteva ore, el va îngrozi din nou întreaga lume și înfrîngerea se va transforma în victorie. Beau toți vîrtos, pahar după pahar, totuși, de îndată ce aburul beției se risipea, realitatea hîdă le apărea în față : totul era

pierdut, nu mai mijea nici o speranță. Erau învinși, de asta își dădeau bine seama. Oare ce puneau ei la cale acum, în desperarea lor, mînați de ură? Aveau să pustiască întreaga țară, să ridice brațul, cuprinși de furie, să semene moartea în dreapta și-n stînga, fără alegere, înainte de a fi alungați ? Și care avea să fie soarta danezilor închiși în lagărele de concentrare din Germania? Acum, cînd înfrîngerea devenise o realitate, hitleriștii executau, ucideau, numai din pofta bolnavă de a ucide. Nazismul intrase în ultima sa fază, fiarele astea sălbatice omorau numai pentru a omorî iar slugoii lor danezi le călcau pe urme, lătrînd ca niște prepelicari.

— E îngrozitor, e cumplit, ofta Thomas Klitgaard, stînd în camera sa de la hotelul Phoenix.

Fusese pe la Karup și în alte localități unde firma executa lucrări — jocul se terminase și trebuiau salvate materialele prețioase. Pentru milioanele puse în joc, erau nevoiți să riște mai departe. Și riscul avea să fie încă și mai mare dacă ar fi invadat englezii țara, deoarece ar fi luat ca pradă de război tot ce se găsea pe aerodromuri și prin fortificații.

Porunci portarului să-i cheme un taxi, ca să se ducă la aerodrom. Trecuseră frumoasele vremuri cînd un mare antreprenor care muncea pentru binele societății își putea permite să circule cu propria sa mașină, folosind benzină germană. Acest lucru devenise periculos, nespus de periculos, așa că fu nevoit să se urce într-o rablă dezgustătoare, care scotea fum ca o sobă.

— La aerodrom ! porunci el și văzu că șoferul îl privește disprețuitor. Treaba lui, doar fiecare are dreptul să se ducă să-și vadă de treburi, fără să ceară voie nimănui ! Oarecare limite trebuiau să aibă și puterea și autoritatea afurisitului aceluia de Consiliu al Libertății [1].

La birou nu mai rămăseseră decît inginerul și un șef de echipă : muncitorii, la chemarea Consiliului

[1] Consiliul Libertății a stat în fruntea mișcării de rezistență din Danemarca.

Libertății, părăsiseră de o săptămînă aerodromul. Bombardierele și distrugătoarele erau acolo, ca și buncărele voluminoase aidoma unor pumni germani, ridicați amenințători deasupra pămîntului blînd al Iutlandei. Dar pe tot acest teritoriu imens se și așternuse o tăcere de cimitir.

Thomas discuta cu inginerul cum să se strîngă mai repede și mai pe neobservate resturile de materiale prețioase, cînd intrară *Oberbaurat*[1] von Drieberg și *Baurat*[2] Funke. Von Drieberg, omul cel trupeș, slăbise rău, în schimb Funke — oricît de ciudat ar părea — se vedea cît de colo că se simte bine.

— Ah, dragul meu prieten și coleg danez — zise von Drieberg, strîngînd cu căldură mîna lui Thomas — ne întîlnim în împrejurări cît se poate de triste. Nu ai ceva de băut, orice ar fi ? În vremuri de astea e absolut indispensabil, nu-i așa ?

— Avem doar o sticlă de rachiu, răspunse inginerul.

— Minunat, minunat. De cînd am pierdut Franța, stăm rău cu coniacul, cu toate că se mai află ici-colo depozite. Dar minunatul, bunul rachiu danez este tocmai ce-i trebuie omului în clipele astea grele.

Sticla se ivi pe masă și von Drieberg, după ce bău cu poftă tot paharul, își turnă îndată încă unul.

— Ce ne așteaptă, scumpul meu prieten danez ? întrebă el. Ce se va întîmpla cu noi, cînd vor năvăli hoardele asiatice ? Ce se va întîmpla cu nobila civilizație europeană, pe care noi sîntem chemați s-o apărăm ? Lucrurile au ajuns pînă acolo, încît se dă drumul din lagărele de concentrare tuturor derbedeilor. Iar poporul danez, o știu doar, ne poartă ură. Nimeni nu se gîndește la ceea ce am făcut pentru voi, scăpîndu-vă de ciuma roșie și de evrei. Noi am fi mers mai departe și am fi creat o minunată comunitate cu poporul danez, însă toți ne-au trădat.

---

[1] Consilier-șef pentru întreprinderi de construcții — în germană.

[2] Consilier pentru întreprinderi de construcții — în germană.

Funke sorbea din pahar, iar fața lui ca de cal zîmbea toată.

— Da-a, zise el. S-ar putea să fim nevoiți să ne întoarcem la biroul de arhitectură, domnule Oberbaurat, altceva nici nu ne mai rămîne de făcut.

— Ce vrei să spui ? sări în sus von Drieberg.

— Vreau să spun că va trebui s-o luăm de la început. Da, de la început în toate privințele — în nefericita noastră țară distrusă de bombe. Iată roadele activității dumitale și a prietenilor dumitale. Ați silit poporul german să-și verse sîngele, iar voi v-ați dosit și ați trăit boierește, voi, gangsterii naziști.

Von Drieberg sări ca turbat, ochii îi scăpărau de mînie.

— Vorbele astea o să le plătești scump ! răcni el. Cum îndrăznești să vorbești astfel cu șeful dumitale ?

— Ia nu mai face pe paiața ! Funke scoase revolverul din toc și-l puse pe masă în fața sa. Nu uita că îți cunosc toate ticăloșiile. Dumneata ești un om cu care se poate sta de vorbă numai la Curtea Criminală.

— Domnilor, liniștiți-vă, se amestecă împăciuitor Thomas Klitgaard. Ei, drace, se gîndea el, te pomenești că se apucă să tragă aici, în biroul firmei. Și neplăceri avem destule și fără asta. Domnilor, tuturor ne sînt nervii încordați. Dar timpurile prin care trecem cer calm și stăpînire de sine mai mult ca oricînd. Trebuie să fim prudenți, da, da, se cere să fim prudenți în primul rînd...

Nu-și isprăvise vorba cînd în fața clădirii se opri o mașină, apoi ușa biroului se deschise larg. În prag apărură directorul Egon și grăsana Frida. Hainele lui Egon atîrnau zdrențe, fața îi era plină de vînătăi și de sînge, din toată îngîmfarea care-i dădea prestanța unui director nu mai rămăsese nici urmă. Dar Frida cea grasă, în ce hal se înfățișa ! Purta un palton bărbătesc, iar pe cap o șapcă trasă pe ochi.

— *Donnerwetter !*[1] exclamă von Drieberg. Ce s-a întîmplat ?

— Vă căutam pe dumneavoastră, domnule Ober-

[1] Mii de trăsnete ! — în germană.

baurat, și am aflat că sînteți aici, rosti Egon cu amărăciune. A izbucnit răzmerița, o adevărată răzmeriță. Azi-dimineață, la fabrică, femeile erau ca turbate, nu alta. Știți, mai avem o comandă pentru care am și încasat bani, dar n-a fost încă executată și de aceea continuăm să lucrăm. Și pe zi ce trece, muierile devin tot mai nesuferite. Azi-dimineață am fost nevoit s-o plesnesc pe una din ele, ce dracu, doar sînt director ! Și atunci, ce să vezi ! parcă a intrat diavolul în ele. S-au năpustit toate buluc asupra mea. Și nu s-au mulțumit să înjure și să blesteme, au trecut, precum vedeți, la violențe. M-au bătut destul de rău. Trebuie să facem ceva ; la naiba, nu pot să mă împac cu o asemenea situație.

— Și biata *Fräulein* Frida ! exclamă von Drieberg. Au îndrăznit năpîrcile s-o atace și pe ea ?

— Dacă au îndrăznit ! răspunse directorul Egon. Frida, ia aruncă jerpeliturile alea, hai, nu mai face mofturi, dă toate jos de pe tine. Să vadă și ei cu ochii lor.

Dar cum grasa Frida, în delicata-i pudoare feminină, se codea să se arate goală în fața bărbaților, Egon îi smulse haina și-i aruncă șapca jos pe podea.

— Dumnezeule ! urlă von Drieberg — a fost în stare un popor arian să făptuiască o asemenea fărădelege ! Domnule director Klitgaard, dați-mi voie să-mi mai torn un pahar.

Într-adevăr, domnul Oberbaurat avea nevoie să bea ceva întăritor, căci Frida cea grasă îl înspăimîntase pur și simplu. Era tunsă chilug, ondulația ei permanentă dispăruse. Cînd Egon o întoarse cu spatele, toți văzură pe fesele ei rotofeie două zvastici mari, desenate cu lac negru. Iar Frida, săraca, plîngea într-una cu sughițuri, fără să scoată o vorbă.

— I-au smuls rochia și uite ce i-au făcut, zise Egon. Și asta cui ? Fridei, care n-a supărat niciodată măcar o muscă ! Ea este întotdeauna prea bună, așa cum sînt și eu de altfel. Dar acum vă întreb, domnule Oberbaurat, se poate oare să rămînă nepedepsite faptele acestea, sau vor trebui plătite cu aceeași mo-

nedă ? Cunosc adresele cîtorva muncitoare dintre cele mai înrăite.

Oberbaurat agită pumnii amenințător.

— Aici e mîna comuniștilor și a evreilor, declară el. Ei au pus la cale răzmeriţa. Într-adevăr, fapta asta nu poate să rămînă nepedepsită... N-am ajuns încă atît de rău, ca să ne împăcăm cu tot ce fac acești oameni inferiori nouă.

— Așa-i, bine spuneți ! încuviință Egon dînd din cap.

— Noi, germanii, sîntem cumpliți în ură și fie că vom învinge, fie că vom fi învinși, ne vor simți pumnul ! Oberbaurat, în furia lui, își mai turnă un păhărel. Dacă vom învinge, ne vom răfui cu dușmanii noștri. Fii sigur că vor plăti pentru toate. Iar dacă se va produce marea trădare, vom trece în ilegalitate și, ca niște vîrcolaci, îi vom sugruma pe dușmanii noștri. O jur ! Heil ! Skal ![1]

— Treaba-i simplă, zise Egon. Îi învățăm minte pe cîțiva dintre ei, și să vezi atunci cum se deprind muncitorii să-i respecte pe național-socialiști. Am cîțiva prieteni buni, vom organiza totul în seara asta. Un singur lucru, domnule Oberbaurat, dacă se vor ivi neplăceri cu autoritățile militare, dumneata să aranjezi lucrurile.

— Firește, făgădui von Drieberg, contemplînd cu tristețe și mînie înfățișarea de plîns a Fridei. Așa ceva nu se poate răbda. Ar fi de neînchipuit să îngăduim ca niște oameni inferiori să se poarte astfel față de o femeie cu sînge pur arian.

Funke, care pînă atunci stătuse la masă jucîndu-se cu revolverul, fără să scoată un cuvînt, se amestecă deodată în vorbă.

— Spune-mi, te rog, tinere — i se adresă el lui Egon — ai mare poftă să atîrni pe un stîlp de felinar ?

— Cum vine asta ?

— Mi s-a spus că nu e de fel plăcut. Iar în orașul acesta sînt destul de multe felinare. Dumneata, probabil, ți-ai și ochit unul ?

[1] În sănătatea dumneavoastră ! — în danezá.

— Acum, într-adevăr nu mai pricep nimic, rosti Egon, uitîndu-se la Baurat cu gura căscată.

— Atunci să-ți explic. Sîntem învinși, cu desăvîrșire învinși. Peste cîteva zile, Berlinul va cădea și vom fi nevoiți să capitulăm.

— Niciodată ! răcni von Drieberg și izbi în masă cu mînuța lui mică, grăsulie.

— Poate că dumneata ai fi în stare să zdrobești sau să oprești în loc Armata Sovietică, zise sarcastic Funke. Dar nu încerci, dumneata preferi să rămîi la o distanță respectabilă de fronturi. Așa că, peste o săptămînă, totul va fi terminat. Pe noi, cei de aici, din Danemarca, ne vor prinde ca într-o cursă de guzgani și, firește, vom capitula, vom preda armele...

— Doamne, Dumnezeule, mă cutremur, gemu von Drieberg. Cum ? ! Să lăsăm nerăzbunat atacul împotriva dragei noastre Fräulein Frida ?

— Chiar așa ! zise Funke. Căci dacă veți întreprinde ceva în această direcție, nici n-o să aveți timp să vă dezmeticiți și veți fi chemați în fața justiției pentru crimă de război ; asasinarea unor persoane civile este o infracțiune destul de gravă. Iar dumitale, stimate danez, îți spun doar atît : trădătorii de patrie nu se mai bucură de îngăduință în clipa de față. Dacă vei comite ceva care aduce a crimă, sînt aproape convins că stîlpul de felinar îți este asigurat.

— Dar alți prieteni germani de-ai mei privesc lucrurile cu totul altfel, obiectă Egon.

— Eu nu-s prietenul dumitale, spuse Funke pe un ton glacial. Eu nu văd în dumneata decît o reptilă scîrboasă și m-aș bucura să te văd spînzurat. Așa încît, despre partea mea, poți să nu mai stai la gînduri. Pune-te pe treabă.

Ca un duș rece căzură asupra directorului Egon aceste cuvinte. El și gașca lui de prieteni naziști își puseseră tot timpul nădejdea în arma cea nouă, armă care trebuia să intre în funcțiune din clipă în clipă — căci nu era cu putință ca Führer-ul să le înșele speranțele. Dar totodată, Egon avea senzația că pămîntul începe să-i ardă sub picioare. În sfîrșit, se încredințase pe deplin că jocul era pierdut. Nu-i

rămînea altceva decît să se ascundă, să dispară cît mai era timp, să plece din orașul acesta, unde prea multă lume îl cunoștea. Așa cum comuniștii au putut să lucreze în ilegalitate, vor putea și naziștii. Din fericire, el izbutise în timpurile bune să pună cîte ceva deoparte și credea că atît cît strînsese îi va fi de ajuns.

— Ei, ce să-i faci, zise el. În cazul acesta, nu mai avem ce să ne spunem. Hai să mergem, Frida. Rămîneți cu bine, domnule Oberbaurat, pînă la următoarea noastră întîlnire.

CAPITOLUL II

O mare noutate: feldmareșalul Montgomery a comunicat Comandantului Suprem al Armatelor Aliate că toate forțele inamice aflate în Olanda, Germania de nord-vest și Danemarca, inclusiv insula Helgoland și insulele Frisice, s-au predat grupului 21 de armată. Capitularea intră în vigoare de a doua zi, ora 8 dimineața.

Ferestrele se deschid larg, pe străzi răsună glasuri :

— Au capitulat, s-a isprăvit cu ei !

După cinci ani de silnicie și teroare, țara și-a recăpătat deodată libertatea. Oameni care nu se cunosc se îmbrățișează pe străzi :

— Am scăpat în sfîrșit, s-a isprăvit cu ei !

Se smulg de la ferestre perdelele de camuflaj ; au trecut vremurile întunericului, a sosit pacea și libertatea. Armonica pornește să cînte în piețele orașului, la răscruci de drumuri, prin sate — întreaga țară dansează. Începe o viață nouă, o viață liberă. Ce-a fost nu se va mai întoarce niciodată !

Pe străzile inundate de oameni fericiți nu se zărește nici un neamț, dar în fața cazărmilor germane mai

stau încă santinele cu puștile încărcate ; capitularea se va produce abia mîine, la ora 8 dimineața ; astăzi germanii mai sînt un popor-stăpîn și *Ordnung muss doch sein* ![1] Ofițerii naziști se îmbată porcește în cazinourile lor și blestemă înalta trădare. Goliți sticlele, căci nu se știe ce-o să beți mîine, după ora 8 dimineața. Mîine la 8 dimineața va suna ora fatală. Ah, s-au dus frumoasele zile din mica țărișoară ocupată !

Iar în acest timp, pe ușile și porțile caselor, ies oameni înarmați, cu banderole pe braț. Acționînd ca pe baza unui plan de mai înainte stabilit, ei se întîlnesc unii cu alții și trec imediat la lucru. Fiecare știe precis ce are de făcut, adresele sînt de mult pregătite. Curînd se aud în oraș împușcături, se dă o luptă pe viață și pe moarte cu detașamentele naziste daneze și cu poliția. Polițiștii luptă cu desperare, ca unii care își văd în fața ochilor lațul spînzurătorii.

Automobile cu luptători pentru libertate aleargă pe străzi, în întreaga țară acționează detașamentele mișcării de rezistență. Au răsărit ca din pămînt. Pornesc apoi a hurui camioanele încărcate cu ucigași arestați, trădători de patrie. Nu, nimeni nu va fi atîrnat de felinar. Totul se va face după litera legii.

Cîntăreții libertății, înaripați de bucurie, umplu coloanele ziarelor ; e drept că abia cu o zi în urmă slova lor suna cu totul altfel, însă lumea știe sub ce constrîngere scriau și apoi cititorii n-aveau decît să se priceapă a citi printre rînduri. Niciodată, nici un popor nu a avut ziariști atît de plini de eroism, de bărbăție. Printre rînduri... Iar din megafoane răsună glasul profund, frumosul glas, al vechiului nostru amic, directorul radiodifuziunii daneze, Brummel, care își exprimă tot respectul pentru mișcarea de rezistență și luptătorii pentru libertate. Căci și el a luptat, acest lucru reiese limpede. A luptat cu bărbăție și curaj și a învins — iată, nemții părăsesc țara. Parcă auzi vorbind aievea pe un crainic anume trimis din peștera lui Holger-Danske[1] din Kronborg.

---

[1] Doar trebuie să fie ordine ! — în germană.

Bunul și curajosul danez Brummel a avut dreptate : cînd va veni vremea, se vor ivi oamenii.

Oameni s-au ivit și sînt înarmați, vezi, asta-i cam neplăcut. Nu poți ghici ce le trece prin cap comuniștilor. Mulți oameni politici nu pot dormi noaptea. Era mult mai ușor să ai de-a face cu naziștii, decît cu atîta popor înarmat. Acum nu-s nicăieri soldați, nici polițiști cu revolvere, cu bombe lacrimogene și bastoane. În astfel de împrejurări nu prea e plăcut să fii politician democrat. Trebuie să încerci să te descurci într-un fel, trebuie deocamdată să faci oarecare concesii și să te mîngîi cu speranțe. În curînd vor veni englezii, da, slavă Domnului, englezii, nu Armata Sovietică.

În acea frumoasă seară de mai, Thomas Klitgaard fu chemat la telefon de către avocatul Abildgaard de la Curtea Supremă, a cărui voce era neobișnuit de emoționată :

— Ai auzit ?

— Ce anume ?

— B.B.C. Capitulare. S-a terminat. E clar și nu-i nimic neașteptat într-asta. Vino îndată la mine. Și dacă vei fi căutat, Margrethe să spună că ești plecat în Iutlanda. Grăbește-te, Thomas, e o chestiune serioasă.

— Vin chiar acum. — Thomas Klitgaard puse receptorul în furcă, apoi se duse la Margrethe.

— A telefonat Torsten. Au capitulat.

— În sfîrșit. Gregers se va întoarce acum acasă.

— Se poate. Dar nu știm nimic de el... nu era trecut printre cei sosiți în Suedia. Trebuie să fim pregătiți pentru orice eventualitate, Margrethe. Victoria a fost cucerită cu prețul unor mari jertfe. Da, să nu uit : dacă va întreba cineva de mine, să spui că am plecat. În Iutlanda. Torsten m-a rugat să-ți comunic acest lucru.

— Cine o să întrebe ? Doamna Margrethe păli. Vrei să spui că ești amenințat de vreo primejdie ? Te vor

---

[1] Erou mitologic danez, care se trezește din somn ori de cîte ori Danemarca e amenințată de o primejdie.

aresta ? Își trecu mîna pe frunte și continuă pe un ton nervos : Să faci tot ce-ți va spune Torsten. E om deștept. Dacă nu-i asculți sfaturile, poți s-o pățești rău.

Cu inima grea își părăsi Thomas Klitgaard somtuoasa lui casă. Asta îi era oare răsplata pentru anii de trudă crîncenă, ani plini de jertfire de sine ! Se urcă în tramvaiul ce străbătea străzile tixite de lume. Își îngăduia să bată pe umăr oameni amețiți de fericirea eliberării, încerca să le zîmbească, să pară vesel : era periculos să arate că în sinea lui spumegă de furie. Din depărtare se auzeau rafale de mitralieră, la fiecare răscruce de străzi răsunau muzică și glasuri vesele. Îl cuprinse un simțămînt trist, ciudat : el este aruncat peste bord, e un fugar, cu toate că a adus mari servicii țării și guvernului. Dar unde este astăzi guvernul ?

Cînd sună, îi deschise Abildgaard în persoană.

— Ai făcut bine că ai venit. Intră mai repede. Stai să închid ușa cu lanțul. Servitoarele au plecat, firește, să danseze. Țopăie în cinstea binecuvîntatei eliberări.

— Dar Sara ?

— Dracu știe ! Sara n-a izbutit niciodată să se dezbare de naivitatea unei mulgătoare. Nu am mai văzut-o de loc în ultima săptămînă, te pomenești că e și ea o luptătoare pentru libertate. Cine poate ști ceva sigur în astfel de vremuri ? Ei haide, intră, să bem ultima sticlă de whisky. În curînd sosesc englezii, măcar atîta e bine, că vom putea primi din nou whisky scoțian. Dar trebuie să stăm de vorbă cu toată seriozitatea, Thomas.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Thomas Klitgaard. Ne amenință cumva o primejdie ?

— S-ar putea, zîmbi aspru Abildgaard. Vremurile care vin nu vor fi de loc ușoare pentru clasele de sus. Nu avem poliție, nu are cine să țină în frîu gloatele acestea de luptători pentru libertate, pe comuniști, toată această adunătură. Trebuie să-ți dai bine seama că riști să fii arestat.

— Arestat ? Eu ? Thomas Klitgaard îl privi buimac.

— Da, ca speculant de război. Dar acest lucru nu

trebuie să se întîmple. De aceea ți-am și telefonat, e bine să stai aici cîteva zile, iar după aceea e recomandabil să pleci să te odihnești undeva într-o localitate liniștită și poate chiar sub un nume de împrumut. Ce-i cu materialele, sînt în afară de orice pericol ?

— Da, însă lucrul n-a fost de loc ușor de realizat.

Cei doi domni de vîrstă mijlocie, doi respectabili oameni de afaceri care aveau multe să-și spună unul altuia, ședeau afundați în fotoliile moi, confortabile ; totuși, ori de cîte ori răsunau din stradă rafale de mitralieră, tresăreau, fără să vrea. Căci nici unul nu știa ce se întîmplă acolo, pe străzi, și ce va aduce ziua de mîine. Abildgaard ridică receptorul și vorbi cuiva cu glas scăzut.

— Tot mai continuă tratativele dintre oamenii politici și tîlharii ăștia din mișcarea de rezistență, îl lămuri apoi pe cumnatul său. Se înțelege, comuniștii fac tot felul de greutăți. În afară de aceasta, s-a întîmplat ceva cît se poate de neplăcut : a fost ridicat ministrul Hakon B. Moller.

— Ridicat ? Ce înseamnă asta ?

— Arestat. Trebuie să recunoaștem că ei acționează repede. Listele au fost, precum se vede, pregătite dinainte.

— Bine, dar cum se poate așa, pe nepusă masă... fără judecată și fără cercetări...

— Nu fi naiv, dragă Thomas, zîmbi avocatul de la Curtea Supremă. Ar fi fost cazul să înțelegi în anii aceștia din urmă că și hotărîrile judecătorești, într-o situație mai încordată, înseamnă de fapt foarte, foarte puțin. Legile există pentru a fi ocolite, sau pur și simplu pentru a nu fi luate în seamă. Iar justiția... ei bine, judecătorii noștri s-au comportat binișor în timpurile astea grele. Au devenit supli, foarte supli, scumpii noștri judecători. Dacă va fi necesar, ei îl vor condamna pe Hakon B. Moller. Totul depinde de raportul de forțe. Cum tot astfel, te pot condamna și pe tine...

— Pe mine ? exclamă Thomas Klitgaard. Nu se poate să vorbești serios, Torsten. Doar am un document din partea guvernului și...

— Atu-ul ăsta poți să-l păstrezi, dar să știi că nu

e de o însemnătate hotărîtoare. În politicieni nu trebuie să-ți pui mare speranță. „Noi nu ne închipuiam, vor declara prudenți politicienii tăi, că Klitgaard va lucra în folosul ocupanților în asemenea proporții și că va lua prețuri atît de mari." Nu uita că și ei sînt strînși cu ușa. Vezi tu, ei au lucrat pentru nemți mai mult decît oricare firmă. Pînă una-alta, vor căuta să azvîrle pe oricine în mijlocul haitei de lupi, numai să-și scape ei pielea.

Jos se auzi soneria, însă Abildgaard nu se prea grăbi să se ducă să deschidă.

— Totuși, nu pot crede că... nu, firește, e cu neputință, zise el coborînd fără voie glasul. Doar nu știe nimeni că ești aici, iar în privința mea nu se pot ivi suspiciuni. Raporturile mele cu firma sînt cunoscute drept relații obișnuite între un avocat și clientul său.

Soneria răsună din nou, puternic ; Abildgaard ieși în vestiar. Nu trecu mult și se întoarse însoțit de Johannes Klitgaard, din a cărui înfățișare ferchezuită nu mai rămăsese nici urmă. Era fără pălărie ; părul, nădușit și ciufulit, îi atîrna în șuvițe pe frunte, avea haina ruptă. Răsuflînd greu, se prăbuși pe un scaun.

— N-ai ceva de băut, Torsten ? întrebă el răgușit. E scandalos ce se petrece. Toți nebunii au scăpat din lanț.

— Ce ți s-a întîmplat ? îl întrebă Thomas, în timp ce Abildgaard căuta o sticlă și un pahar.

Johannes bolborosi ceva nedeslușit și, abia după ce înghiți cîteva păhărele, își recăpătă piuitul.

— Gloata asta își face de cap mai rău ca în timpul revoluției franceze. Stăteam liniștit acasă la mine, singur, căci Evelyn umblă dracu știe pe unde. Deodată a sunat cineva, ticăloasa de servitoare a descuiat ușa, firește, și în fața mea au răsărit doi vlăjgani înarmați, cu banderole pe braț. „Ce doriți ?" i-am întîmpinat eu în modul cel mai firesc, iar ei, fără să-mi răspundă, m-au întrebat dacă eu sînt directorul Johannes Klitgaard, cu care ziceau că au de vorbit. Le-am răspuns cu amabilitate că nu greșiseră, că într-adevăr eu sînt directorul Johannes Klitgaard, și, dacă doresc să stea de vorbă cu mine în chestiuni de a-

faceri, ne putem întîlni mîine în biroul avocatului meu, rămînînd să ne înțelegem asupra orei. Atunci ăi doi, naiba să-i ia, au început să țipe fără rușine, cu revolverele îndreptate asupra mea și mi-au poruncit să-i urmez... Ce puteam să fac, de vreme ce nu mai există nici un fel de poliție...

— Și ai izbutit să te descotorosești de ei ?

— Așteaptă. Am fost nevoit să cobor cu ei pînă la automobil și să stau cu mîinile în sus. Lumea din jur zbiera la mine : „Spionule !" „Trădătorule !" Noroc că bestia de la volan nu știa să conducă, ori poate era beat, așa că la o încrucișare de străzi a intrat într-un tramvai, mașina s-a răsturnat și mi se pare că cei doi dinăuntru au fost făcuți piftie. S-a stîrnit o hărmălaie de neînchipuit. Ei, și eu am șters-o încetișor după un colț...

— Neplăcută situație, Johannes, zise Abildgaard. Ai mers prea departe cu societatea aia „Pro Patria". Uite, Thomas cred că va reuși să iasă din încurcătură, dar tu, vezi, nu ți-ai pregătit retragerea. Așa stînd lucrurile, nu trebuie să te lași să fii ridicat acum. Pe cît se pare, arestările se fac la întîmplare, se vede că ai nimerit și tu pe cine știe ce listă. Trebuie să te ascunzi pentru o bucată de vreme, iar după aceea vom vedea.

— Dar unde să mă ascund ? Aici ?

— Nu cred că ar fi bine. Dacă Thomas și tu veți fi găsiți aici, asta ar arunca o umbră asupra mea. Or, chiar pentru voi, e mai bine ca eu să n-am vreun amestec. E în interesul firmei. Nu, trebuie să găsim un tertip, așa ca să dispăreți amîndoi o bucată de vreme...

— Iată pînă unde au ajuns lucrurile ! exclamă Thomas Klitgaard. Un respectat om de afaceri, care a adus mari servicii patriei sale, conducătorul unei firme solide, e nevoit acum să se ascundă !

— Să se ascundă de gloate ! adaugă furios Johannes Klitgaard. De chiriașii mei de pe Osterbro. De banditii ăia care nu știu altceva decît să ceară și nu vor să plătească chiria la timp.

— Nu folosește la nimic să te înfierbînți, rosti Abildgaard. Împrejurările sînt de așa natură încît noi

avem mîinile legate. În seara asta veţi dormi amîndoi aici. Mîine dimineaţă vom aranja totul cum trebuie. Te sfătuiesc, Thomas, să te internezi într-un sanatoriu. Cunosc un medic care poate să aranjeze totul. Te vom da drept un comerciant de coloniale de pe Osterbro. Nu va fi greu. În ceea ce te priveşte pe tine, dragă Johannes, nu va fi atît de uşor. Te agiţi prea mult pentru un bolnav... Dar şi cu tine se va putea aranja, există doar sanatorii pentru bolnavii de nervi...

Zîmbi încurajator, iar Thomas Klitgaard simţi, la fel ca de multe, de foarte multe ori înainte, cum clocoteşte în el mînia împotriva cumnatului său, care se trăgea dintr-o veche şi respectabilă familie. Comerciant de coloniale de pe Osterbro ! Iată cum îl vedea pe el în realitate, în adîncul sufletului său, acest afurisit de chiţibuşar, maimuţa asta civilizată.

— Şi ce se va alege din afacerile mele ? întrebă Johannes Klitgaard. Vrei să te ocupi tu de ele, cît timp voi sta în sanatoriu ?

— Nu — răspunse foarte amabil Abildgaard — asta n-o pot lua asupra mea, oricît ai stărui. Vezi tu, o întreprindere, ca să merite s-o apăr eu, trebuie să aibă un anumit volum. Mica ta firmă de speculă poţi s-o laşi pe seama avocatului tău Seidelin. Nu vreau să am a face cu de-astea. Am destulă bătaie de cap cu firma „Klitgaard şi Fiii" ; aici, încaltea, jocul e mare...

CAPITOLUL III

Avocatul de la Curtea Supremă Abildgaard discută chestiuni strict confidenţiale cu un jurist anonim, care îi dă cele mai optimiste speranţe în ce priveşte viitorul. Apoi întîlneşte doi respectabili ziarişti, care năzuiesc să se afirme.

Doamna Margrethe Klitgaard, atît de calmă de obicei, era palidă şi nervoasă cînd intră dimineaţa în biroul avocatului Abildgaard. De soarta lui Gregers nu

știa nimic. Nu se afla în Suedia printre deținuții sosiți din lagărele de concentrare hitleriste. Auzise glasul rece și impasibil al crainicului danez, care comunicase la posturile de radio suedeze că toți cei eliberați nu reprezintă decît jumătate din numărul danezilor închiși la Stutthof ; ceilalți — jumătatea lipsă — trebuiau socotiți morți. Oare să se numere Gregers printre aceștia pe care vocea de la radio îi trecuse cu atîta calm și nepăsare profesională în rîndul morților ? O fi murit oare într-o celulă de închisoare, sau o fi fost ucis într-unul din lagărele de concentrare ?

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Abildgaard, îndată ce închise în urma ei ușa biroului. Au venit ?

— Da, dis-de-dimineață. Le-am spus că Thomas a plecat în interes de afaceri în Iutlanda, undeva la Alberg sau Karup, că de cîteva zile nu mai am vești de la el și că nu știu cînd se va întoarce. Au fost foarte amabili și mi-au cerut voie să-mi percheziționeze casa. Le-am îngăduit. După percheziție au plecat, cerîndu-și scuze pentru deranj.

— Va să zică nu m-am temut degeaba, spuse Abildgaard. La jocul ăsta iau parte mulți, dar eu am păstrat cîțiva ași. Te rog, nu-l vizita pe Thomas la sanatoriu : nu poți să știi dacă nu cumva ești urmărită. Este foarte important ca el să nu fie arestat acum. Dar iartă-mă, scumpa mea cumnată, am o întîlnire de mare însemnătate...

— Un singur cuvînt, Torsten, rosti ea aproape implorîndu-l. Nu s-ar putea întreprinde ceva ca să-l găsim pe Gregers ?

— S-a întreprins tot ce a fost omenește posibil, răspunse avocatul, și ea observă o ușoară nuanță de nerăbdare în glasul lui catifelat. E căutat și prin Ministerul Afacerilor Externe și prin Crucea Roșie, însă în Germania domnește deocamdată un haos total. Nu rămîne decît să ne punem nădejdea în providență.

Dădu din cap în semn de încurajare pentru ea, vede-

bine doar cît o chinuia pe Margrethe gîndul la fiul ei dispărut. Era pe deplin firesc — mamă, ce vrei — însă, în noua situaţie care se crease, mai de folos era ca fiul rătăcitor al lui Thomas Klitgaard să nu se mai întoarcă. Un fiu mort în Germania, un luptător pentru libertate ucis, constituia pentru firmă, în împrejurările actuale, un activ care nu era de neglijat.

Spuse secretarului că se va înapoia abia după-amiază. Luă tramvaiul pînă la Norrenbros, unde coborî şi se urcă într-un taxi.

— La cîrciumioara Herlev, porunci el.

Tolănit în rabla veche şi hodorogită, Abildgaard se odihnea. Fusese nevoit să muncească atît de greu în ultima vreme ! Au trebuit puse la cale atîtea, a trebuit să stea de vorbă cu atîţia oameni, să obţină felurite documente, pentru a putea respinge lovitura îndreptată împotriva firmei. Era neîndoios că lovitura se va produce : comuniştii şi începuseră să acţioneze, cereau o epurare totală, pînă sus de tot !

„Epurare pînă sus, îşi spunea el în gînd. Oare îşi dau seama ce vorbesc ? Ei nu umblă cu ocolişuri, ce-i drept, şi sînt primejdioşi, fiindcă nu-i poţi cumpăra nici cu posturi, nici cu vreo pomană politică. Dar răbdare, numai puţină răbdare, şi se va găsi ac şi de cojocul lor..."

Taxiul se opri în faţa cîrciumioarei. Abildgaard tocmai plătea şoferului, cînd în faţa uşii se opri un alt automobil, din care coborî un domn respectabil, între două vîrste ; după înfăţişare, părea să fie jurist. Avocatul de la Curtea Supremă aşteptă pînă cînd noul sosit îşi plăti şi el cursa, apoi îl salută cu deosebită amabilitate.

— Deocamdată mai e nevoie de oarecare prudenţă, zise Abildgaard. Propun ca dumneata să te numeşti angrosist Jensen, iar eu angrosist Petersen ; vom discuta despre o partidă de mărfuri care urmează să ne sosească din Anglia.

— Foarte cuminte, răspunse domnul cu înfăţişare de jurist. Numai dacă ne vom orienta spre Apus, va fi bine totul. În treacăt fie zis, mi-e tare foame şi sete, sper să putem mînca ceva în cîrciumioara asta.

— E vestită prin bucătăria ei, îl asigură Abildgaard.

Pe vremuri se adunau aici fruntaşii social-democraţiei, cînd îşi împărţeau titlurile şi posturile. Iar ei sînt oameni care ştiu să trăiască. Să trecem prin urmare şi noi la treburile noastre. Înainte de a pleca de acasă, am dat un telefon aici şi am comandat totul.

Un chelner se apropie grăbit şi îi salută, spunînd apoi că li se pregătise masa într-un salon separat, după dorinţa domnului angrosist. Totul era gata.

— Foarte drăguţ local, zise domnul cu înfăţişare de jurist, cînd felurile de mîncare începură să sosească. Dar textilele, scumpul meu coleg, cum stau lucrurile în privinţa autorizaţiilor de import ?

— Le vom primi în curînd, formalităţile mai durează vreo lună, poate chiar mai puţin, răspunse Abildgaard pe un ton de afaceri dinadins accentuat. Acum însă, hai să ne desfătăm cu scrumbioară şi rachiu. Iar după aceea vom încerca să discutam chestiunea unui mic avans. Nu trebuie să uităm unele considerente sociale.

— Firește, societatea mai presus de orice, încuviinţă domnul cu înfăţişare de jurist. Voinţa poporului, precum se ştie, este lege pentru ţară. Sînt convins că vom aranja această mică chestiune. Un dejun bun şi o băutură plăcută stimulează întotdeauna gustul de afaceri. În sănătatea dumitale, dragul meu coleg !

Se amuzau ca doi băieţandri cu mica lor comedioară menită să camufleze întîlnirea aceasta, secretă şi periculoasă. Cînd chelnerul intră în odaie, discutau numai despre textilele englezeşti şi autorizaţia de import, despre valute şi despre perspectivele ce se deschideau comerţului. Erau amîndoi de părere că totul merge admirabil. Din pivniţele adînci şi bine păzite ale restaurantului li se aduse un excelent vin roşu, doar marele negoţ în persoană venise în calitate de oaspe la cîrciumioara Herlev. Iar la cafea, Abildgaard scoase din buzunarul paltonului o sticlă şi-l rugă pe chelner să le aducă păhărele speciale.

— O sticluţă de coniac din cel bun, vechi, scumpul meu angrosist Jensen, anunţă el. Să sperăm că în curînd vom primi cantităţi mari.

— Firește că vom primi. Totul va fi în ordine.

totul va fi iarăși bine. Dineurile plăcute, minunatele gustări reci, excelentele vinuri tari și dulci și oamenii noștri politici fermi și de treabă, toate se vor întoarce. Fii sigur.

— Și acum, să vorbim despre adevărata afacere, scumpul meu angrosist, spuse Abildgaard, după ce chelnerul ieși iar ei se instalară comod la cafea, coniac și țigări. Cum stau lucrurile cu epurarea, cu așa-zisele firme care au lucrat pentru inamic ?

— A-a, tărăgănă gentlemanul cu înfățișare de jurist, trăgînd un fum adînc în piept. Sincer vorbind, situația nu este dintre cele mai plăcute. Nu trebuie să uităm starea de spirit a maselor populare, așa cum este ea într-adevăr. În posturile de miniștri se află acum comuniști, la tribunale sînt de asemenea comuniști. Adevărat, situația nu-i de loc veselă.

— Dar toate astea se pot aranja, replică Abildgaard. Și în primul rînd — problema firmei „Klitgaard și Fiii".

— Da, asta s-ar putea aranja, rosti îngîndurat domnul cu înfățișare de jurist. Nu există aproape nimic care să nu se poată aranja. Ce-i drept, firma „Klitgaard și Fiii" lua avansuri prea grase, dar... și aceasta se poate aranja, plătind statului o modestă despăgubire.

— Firește, cumnatul meu a și vărsat o anumită sumă într-un cont special. El a fost întotdeauna încredințat că de îndată ce nemții vor pleca din țară, chestiunea aceasta va trebui aranjată. Vă rog să nu uitați că în cazul de față este vorba de o firmă patriotică. Socrul meu, bătrînul Grejs Klitgaard, a fost omorît de naziști din răzbunare. Nepotul meu, fiul lui Thomas Klitgaard, a participat la diversiunile antifasciste și a fost condamnat la muncă silnică pe viață în Germania. Nu avem nici o veste despre el și Dumnezeu știe dacă îl vom mai vedea vreodată. Da, vă asigur că Thomas, cumnatul meu, a avut de îndurat grele lovituri.

— Înțeleg situația — răspunse gentlemanul cu înfățișare de jurist — și voi face tot posibilul pentru a aranja chestiunea. Pornesc de la ideea că ne vom

lega de speculanții mai mărunți, și va fi nevoie să lovim în ei destul de tare. Afacerile mari cer însă timp, un aparat uriaș de experți... Da, de experți contabili...

Coborî glasul și, zîmbind, se aplecă spre Abildgaard.

— În astfel de cazuri, un expert bun e un dar ceresc. Aproape că nu există limite pentru posibilitățile unui expert contabil. El poate să încurce ițele în așa fel, încît nici dracul să nu le mai descurce, poate să facă socotelile cele mai neînchipuite, poate să tărăgăneze expertiza la nesfîrșit, iar dacă mai punem la loc potrivit judecători potriviți, vom izbuti să-i înfundăm și pe dracu și pe mamă-sa. Nici n-ar fi nevoie, de altfel, să spun toate acestea unui jurist cu experiență cum ești dumneata.

— În orice caz, îmi face plăcere să le aud din gura dumitale, scumpul meu angrosist Jensen, zise Abildgaard. Știu că felul dumitale înțelept de a vedea lucrurile va fi acceptat în cercurile influente.

—Avem experții care ne trebuie, continuă eminentul jurist. Știu pe mîna cui vom putea da cazul firmei „Klitgaard și Fiii", presupunînd că se va deschide acest proces. E un specialist excelent și om de nădejde. Fiți pe pace, totul se va aranja.

— Nu găsesc cuvinte pentru a vă spune cît m-a bucurat și m-a liniștit întîlnirea noastră, declară Abildgaard. Pe vremuri ca acestea, prea se prăbușesc multe. Uneori, în clipe mai întunecate, începe chiar să-ți fie teamă că se va prăbuși întreaga noastră societate burgheză. Dar cu ajutorul unor oameni cum ești dumneata, dragul meu... angrosist Jensen, cu oameni care dețin posturile-cheie, vom izbuti să ne menținem.

— Da, o bucată de vreme ! Trebuie să privim însă adevărul drept în față. Ne vom menține... De ce mișcarea de rezistență s-a dovedit a fi un lucru atît de cumplit ? Tocmai pentru că oamenii pe care noi îi socotisem și leneși și proști au arătat deodată că vor și pot să acționeze. Iar forța Uniunii Sovietice... Hai să privim lucrurile realist : cine este în acest

război adevăratul învingător ? Noi doi știm bine acest lucru și toată lumea îl știe. Așa-zisul „colos cu picioarele de lut" posedă o forță nemaiîntîlnită ; din ultima încercare a focului a ieșit mai puternic decît a fost vreodată. Mi-e teamă, dragul meu prieten, că noi sîntem ultima generație a liberalismului. *Après nous, le déluge* — după noi, vină și potopul, spunea aristocrația franceză înainte de revoluție, și-i dădea înainte cu dansurile vesele. Noi nici măcar nu dansăm, abia dacă ne putem vedea de întreprinderile și de treburile noastre, și cu toate acestea pieirea ni se pregătește și nouă.

— Ei, puțin *spleen*, și atît, explică Abildgaard. Căci și noi contribuim la evoluția lucrurilor. Și luptînd pentru conservarea societății...

— Noi, dragul meu, ne cunoaștem din anii tinereții. Îți amintești de nesfîrșitele și substanțialele noastre discuții din cămăruța studențească sau de la cantină? Uneori, scumpul meu prieten, mă întreb : Unde am ajuns ? Ce sîntem azi ? Oare asta am năzuit să ajungem ? Nu mai avem nimic cinstit în noi? Sau am fost de mai înainte sortiți pieirii ? Poate că îți va părea ciudat, dar eu sînt convins că puțini sînt oamenii, cît de cît înzestrați, din generația noastră, cărora să nu le treacă prin minte asemenea gînduri. Și dumneata însuți cunoști aceste frămîntări. Dar atît eu, cît și dumneata, știm că jocul trebuie continuat. Trebuie să jucăm pînă la capăt, cu toate că uneori acest joc ne apare stupid și searbăd, căci jucăm cu cărți măsluite. Sîntem nevoiți să facem apel la alcool, căci orice joc, chiar de formă, cere încordare. Însă uneori, vechiul meu prieten și partener, te simți atît de groaznic de obosit... După noi, vină și potopul !

Stăpînindu-și întristarea, pe care la început nici el nu și-o înțelesese, își alungă ușorul acces de nervi și reveni la judecata limpede a juristului. Tinerețea a trecut de mult, a devenit un bărbat cu prestigiu pe care tinereasca naivitate politică nu-l mai face să sufere.

— Dragă prietene, continuă, turnînd vin în pa-

hare. Îmbătrînim şi cădem uneori în sentimentalism. În orice împrejurări, cine altul trebuie să rezolve problemele cele mai grele dacă nu noi ? Te poţi bizui întru totul pe mine şi sper că ne vom consulta, dacă lucrurile vor lua o întorsătură proastă.

— Da, firește. Eu nu văd situaţia atît de gravă. Singura piedică în calea noastră sînt comuniştii, însă timpul aleargă atît de repede...

Torsten Abildgaard dădu din cap satisfăcut. Astăzi mişună în ţară luptători pentru libertate, niște proşti ciudaţi care fac pe grozavii cu puştile-n mînă şi cu banderole pe braţ ; mîine însă va veni o nouă zi. Iată, el stă aici cu un om care deţine un post-cheie şi sînt în toate de acord ; omul care ocupă un post ca acela te poate scoate din multe încurcături. *Well* [1], totul se va aranja.

După asta n-au mai vorbit nici despre licenţele de import, nici de textile, nici despre problemele juridice ale zilei. S-au cufundat în noianul amintirilor din vremea studenţiei, au vorbit despre cîteva tinere fete de care îşi aminteau vag, golind în răstimp multe pahare. Într-un tîrziu, porunciră chelnerului să cheme două maşini, căci era timpul ca angrosiştii Jensen şi Petersen să plece acasă.

Torsten Abildgaard ajunse abia spre seară la următoarea întîlnire, întîrziind, împotriva obiceiului său, cu vreo douăzeci de minute. Însă privirea lui de uliu era destul de ageră, cînd îi privi atent pe cei adunaţi acolo.

Pe unii dintre ei îi cunoştea. Erau mari antreprenori şi proprietari de vase, precum şi oameni politici noi. „Minunat, se gîndi el. Lira sterlină îmbinată cu dolarul şi cu numărul corespunzător de reprezentanţi ai lui *Secret Service*[2]. Aici se iniţiază ceva ce merită tot sprijinul. Fără îndoială, am făcut bine cînd am acceptat să vin."

Un bărbat în pragul bătrîneţii, cu părul creţ, cu o

---

[1] Bine — în engleză.

[2] Serviciul de spionaj englez.

față de copil necăjit se apropie de el și-l salută cu multă plăcere.

— Bună ziua, domnule avocat al Curții Supreme, vă mulțumesc că ați venit, rosti el.

— Doar am făgăduit, domnule ministru, răspunse Abildgaard strîngînd cu căldură mîna întinsă.

Omul acesta era o stea nouă pe firmamentul politic, era deștept și, fără îndoială, putea să ajungă departe.

— Domnilor, zise ministrul cu păr creț. Dau cuvîntul ziaristului Schnick, care va expune programul unui nou ziar. Iar după aceasta, ziaristul Schnack ne va vorbi despre necesitățile financiare ale ziarului. Vă rog să luați loc. Poftiți, domnule gazetar Schnick.

Ambii ziariști erau bărbați chipeși, bine rași, cu umerii înguști, și amîndoi purtau ochelari mari americani, cu ramă de baga ; ambii aveau strălucite aptitudini oratorice. Abildgaard îl asculta cu atenție pe ziaristul Schnick care arăta că, în perioada ocupației, presa a pierdut parțial încrederea cititorilor și de aceea era necesar să fie creat un nou organ de presă, în stare să formeze opinia publică. Ziarul acesta trebuia în primul rînd să fie organul forțelor culturale ale țării, urma să se ocupe, cu toată competența, de problemele principale, hotărîtoare, ale zilei. Marii afaceriști și proprietari de vapoare dădeau din cap aprobativ, ei știau la ce se gîndește gazetarul. Așa e, are dreptate, trebuie sprijinit. Este de mare însemnătate să se creeze un curent favorabil al opiniei publice și să fie unite forțele culturale ale țării.

Cînd ziaristul Schnik isprăvi de vorbit, luă cuvîntul ziaristul Schnack. El arătă că ziarul se va baza pe un principiu extrem de important, ceea ce-l va deosebi de toate celelalte ziare și anume pe faptul că va fi un ziar absolut independent, care-și va exprima părerea despre tot ce se petrece în cer și pe pămînt, fără a ține seama de nimic în afară de propria conștiință gazetărească. Și ziaristul Schnack adresă un călduros apel marilor oameni de afaceri și proprietarilor de vase să acorde sprijin financiar ziarului, pentru a-i asigura totala independență.

Listele de subscripţie fură împărţite şi majoritatea celor prezenţi înscriseră pe liste sume importante. Toate acestea se îndeplineau solemn, cu demnitate, nimănui dintre cei de faţă nu-i trecu măcar prin gînd să zîmbească.

Cînd Abildgaard îşi luă rămas bun, ambii ziarişti îi strînseră mîna cu deosebită căldură.

— Vă sîntem foarte recunoscători, domnule avocat al Curţii Supreme, declară Schnick.

Iar Schnack adăugă :

— Rotunda sumă subscrisă ne va ajuta să învingem multe greutăţi.

Torsten Abildgaard îşi zicea :

„Aşadar, ăştia pot fi cumpăraţi, ei înţeleg ce li se cere. Totul poate fi cumpărat : jurisprudenţe, posturi, respectul cetăţenilor, presa. Nu există nimic pe lume care să nu se poată obţine în schimbul banilor, deşi tîrgul ăsta e respingător. Numai de nu ne-ar mai sta comuniştii în cale..."

CAPITOLUL IV

În timp ce ţara îşi vine în fire după eliberare, un prieten credincios al Danemarcei e nevoit să treacă prin greutăţi de neînchipuit, iar Johannes Klitgaard suferă mari neplăceri.

O escadrilă de avioane trece deasupra Seelandei şi aterizează pe pistele cimentate de la Karup. Personalul german alătură pasarela de primul avion care se opreşte în faţa clădirii administrative şi soldaţii dau onorul ofiţerului englez înalt şi uscăţiv apărut pe platformă. El nici nu se uită la ei, trece drept înainte, spre comandantul german, gras, dar palid şi cu priviri rătăcite, care vine grăbit în întîmpinarea sa. Neamţul stă pe loc, îşi apropie călcîiele şi e

gata să ridice mîna pentru salutul nazist, dar răzgîndindu-se la timp, salută milităreşte. Englezul îi răspunde atingîndu-şi cu un gest uşurel chipiul. Are faţa severă şi parcă îl străpunge cu privirea pe hitlerist.

— General Dewing, se recomandă el. Am ordin să primesc capitularea necondiţionată a forţelor armate germane din Danemarca.

Comandantul îşi bolboroseşte numele şi se sileşte să spună ceva patetic, e doar o clipă tragică. A fost zdrobit un mare imperiu, a fost înfrîntă o armată viteză, dar, la urma urmelor, ei sînt amîndoi ofiţeri şi cunosc regulile cavalereşti ale războiului. Se pare însă că englezul nu simte nici cel mai slab respect faţă de cavalerismul nazist ; îl întrerupe scurt pe comandant :

— Fiţi bun şi arătaţi-mi unde poate fi cazat statul meu major, iar după aceea adunaţi garnizoana şi trimiteţi-o într-un punct de adunare provizoriu, unde veţi crede de cuviinţă.

Tremurînd de amărăciune şi plin de ură faţă de trufaşul englez care nu vrea să întindă mîna unui inamic învins, după ce războiul s-a terminat — sau poate o fi ştiind prea multe despre unele omoruri şi bătăi — comandantul dă informaţile necesare cu un tremur în glas. Se bîlbîie, îşi şterge fruntea năduşită şi-şi zice în gînd : „Doamne, pedepseşte Anglia ! Dar lasă, rîndul viitor îi punem noi cu botul pe labe pe îngîmfaţii ăştia de britanici ! De data asta n-am distrus Londra, dar atunci o s-o facem praf. Într-o bună zi vor vedea ei mai bine cine sîntem noi..."

Tancurile engleze, sosite de-a dreptul de pe cîmpurile de luptă din Germania, pătrund în oraşele daneze. Se mişcă greu şi încet pe caldarîmul străzilor, casele se zguduie la trecerea lor, iar oamenii, plini de bucurie, se strîng grămadă în jur, acoperindu-le cu flori. Toate steagurile au fost arborate, copiii se urcă pe tancuri, pe monştrii aceştia uriaşi, blindaţi, care au devenit dintr-o dată simboluri ale păcii şi eliberării.

Începe mișcarea armatei învinse spre sud. Soldați dezarmați, cu uniformele mototolite, se îndreaptă, coloană după coloană, spre frontieră. Ofițerii naziști, atît de fercheși mai înainte, seamănă acum cu niște cocoși cărora li s-au tăiat creasta și coada. Stîrnesc rîsul și uneori compătimirea, deoarece ei nu pricep de fel ce s-a întîmplat. Führer-ul a murit în adăpostul său, „colosul" s-a dovedit a nu avea cîtuși de puțin picioarele de lut, „hoardele asiatice" au ocupat Berlinul, iar „plutocrații europeni" stăpînesc la Hamburg și Kiel. „Cel de al treilea Reich", care ar fi trebuit să dăinuie milenii întregi, a pierit fără glorie și ei, luptătorii, se întorc într-o țară acoperită de ruine, la vetrele lor care nu mai există, la familiile lor care, poate, au fost sfîrtecate de bombe sau strivite sub dărîmăturile caselor incendiate.

Dar printre ostașii de rînd sînt și oameni cărora marșul acesta le place mai mult decît marșul triumfal al victoriei. Se vor întoarce acasă. Nu mai sînt „supraoameni" care asupresc alte popoare și pe care întreaga lume îi urăște și-i disprețuiește. Se întorc acasă și vor începe o viață nouă. Au fost îmbrăcați cu de-a sila în uniforme soldățești, li s-a pus pușca în mînă și li s-a poruncit să cucerească lumea. Iar acum se întorc și vor cuceri propria lor țară, vor face curățenie în toate cotloanele ei și se vor socoti cu bonzii naziști care au împins Germania pe făgașul morții și al nebuniei. Da, drumul va fi lung, dar cu fiecare pas se vor apropia tot mai mult de țel. Iar țelul este o Germanie a păcii și a muncii, condusă de mîini curate.

Lumea îi privește în tăcere cum trec prin orașe și sate. Nimeni nu-i petrece cu un cuvînt de ocară, nimeni nu-și bate joc de ei. Dar disprețul mut din privirile oamenilor este poate mai greu de îndurat decît batjocura. Și ofițerii naziști, care au fost timp de cinci ani stăpîni în această țărișoară caraghios de mică, lasă capul în piept și-și spun în gînd :

„Cît am stat aici, ar fi trebuit să le băgăm mai bine în cap cum trebuie să se poarte un popor mic.

Am fost prea umani, le-am îngăduit prea multe, aproape că au făcut ce au vrut. Dar ne vom întoarce și-i vom sili să-și amintească purtarea de acum.

Totuși, într-un colțișor din fundul sufletului îi roade tema : oare se vor mai întoarce ? Pentru multe vor trebui să răspundă acum cînd nu mai există nici armată, nici partid nazist, nici posturile comode și bine plătite pe care le primeau membrii curajoși și de nădejde ai acestui partid. Și în țara asta micuță, caraghioasă, s-au ivit dintr-o dată cete de luptători pentru libertate, o întreagă armată care, călcînd peste toate piedicile, nu s-a lăsat înfrîntă.

Cu inima grea și doborît de oboseală, se îndreaptă spre patrie, deși nu prea dornic s-o revadă, și „prietenul credincios al Danemarcei", Oberbaurat von Drieberg. Cîteva rînduri mai în urmă merge Baurat Funke, care-și mai trece timpul fredonînd din cînd în cînd un cîntec. Von Drieberg a slăbit simțitor, fața i sa făcut pămîntie, pielea îi atîrnă fleșcăită. Nu are nici cea mai mică nădejde să înfulece un dejun sau să dea pe gît niște rachiu înviorător.

„Ah, țara asta ! se gîndește Oberbaurat cu o sinceră tristețe. Am păzit-o cinci ani și iată cum ne-a răsplătit ! Noi, germanii, sîntem prea buni la suflet, ăsta a fost întotdeuna cusurul nostru național. Nutrim gînduri frumoase pentru oameni, ne învoim cu plăcere să-i luăm sub ocrotirea noastră, dar de fiecare dată nu avem decît neplăceri și culegem numai dezamăgire."

Von Drieberg se simte foarte obosit. Își amintește de minunatul oraș Alborg unde avea un fotoliu de birou uriaș, un pat moale de mai mare dragul și unde o admirabilă femeie ariană îl servea cu devotament. Se gîndește melancolic la Frida cea grasă, cu care s-au purtat atît de îngrozitor criminalii și elementele antisociale. Fräulein Frida a dispărut din oraș dimpreună cu fratele său Egon, fără un cuvînt de adio pentru prietenul ei intim german. Și iată-l pe Oberbaurat întorcîndu-se acasă la nevastă-

sa cea slabă și veșnic nemulțumită ; și unde mai pui că nu mai este nici Oberbaurat.

Cu toate că lui von Drieberg i-a venit cam greu să se sustragă ordinului de a arăta ce poate pe frontul de răsărit, a reușit totuși să evite întîlnirea cu „hoardele asiatice". Aptitudinile lui și priceperea deosebită de a se purta cu danezii erau doar bine cunoscute la Berlin. Asta era pricina pentru care îl apărase și pe Funke de orice neplăceri, căci fără un inginer bun cunoscător... Desigur, Funke ăsta e un individ suspect, nu poți ști dacă o fi avînd într-adevăr relații bune sau o fi un trădător, dar fără îndoială e un om capabil.

Au rămas de domeniul trecutului legăturile lui cu firma solidă „Klitgaard și Fiii", înclinată să-i favorizeze pe germani, precum și alte relații de afaceri, oameni de nădejde din Danemarca, tot astfel și simpatica Fräulein Frida pe care, poate, n-o s-o mai vadă niciodată — el se întoarce doar acasă la nevastă-sa cea acră și ciolănoasă. Iar în urma lui merge Funke și fredonează, cu toate că animalul ăsta nu a avut niciodată pic de voce... Blestemată oboseală ! Cine și-ar fi putut închipui că un popor nordic arian se va purta astfel cu ocrotitorii săi ?

În sfîrșit, Oberbaurat von Drieberg ajunge la graniță, și numai drumul străbătut înseamnă singur o ispravă eroică pentru un reprezentant al „Germaniei Mari". Aici însă, „luptătorul cinstit pentru cauza poporului" e silit să îndure o insultă îngrozitoare : vor să-l percheziționeze. Von Drieberg protestează energic și vehement, dă din mîini și se împotrivește în numele drepturilor omului, în numele omeniei : el este ofițer superior, și-a predat de mult armele personale și în nici un caz nu se va învoi la o jignire atît de grosolană. Cu toate acestea, mîini brutale îl înșfacă, îl pipăie cu dibăcie de sus pînă jos și scot de la pieptul Oberbaurat-ului un săculeț de mușama. În săculeț sînt bani. Ei îi numără cu grijă și eliberează lui von Drieberg cuvenita chitanță în care scrie că s-a primit de la el, la graniță, suma de cincizeci și trei mii coroane daneze. Aude

în urmă-i un nechezat de cal ; se întoarce furios și zărește mutra hîdă a lui Funke. Acum nu mai încape îndoială : acela asupra căruia el și-a întins mîna ocrotitoare este un comunist, un om inferior.

Cu un oftat plin de tristețe, pășește Oberbaurat von Drieberg pe pămîntul sfînt al patriei. Totul e pierdut. Eroicele suferințe din timpul războiului s-au dovedit zadarnice. „Noua Europă", „Marea Germanie" întinzîndu-se de la Capul Nord pînă la Marea Adriatică, de la Canalul Mînecii pînă-n Mongolia, săculețul cu banii care în caz de nevoie puteau fi schimbați la bursa neagră — totul a fost pierdut. Tot spiritul întreprinzător, toată inițiativa sănătoasă de care a dat dovadă la Alborg și Karup, unde a adus mari servicii prietenilor danezi, totul a fost zadarnic. Ah, poporul ăsta nerecunoscător !

Da, poporul acesta nerecunoscător nu știe să-și încurajeze nici măcar compatrioții capabili și plini de inițiativă, care urmăriseră doar atît : să tragă cît mai multe foloase din împrejurările date. Johannes Klitgaard stătea întins pe pat în clinica de boli nervoase și turba. Era silit să zacă acolo, să facă pe idiotul și să-și rotească ochii hlizindu-se ori de cîte ori intra pe ușă o soră. Medicul îi pusese diagnosticul ; reieșea că suferă de o ușoară manie a persecuției : i se părea mereu că e căutat de Gestapo, deoarece a fost luptător în mișcarea de rezistență și patriot. Ce se va întîmpla oare cu întreprinderile lui în harababura asta ? Uite, chiar acum a citit articolul lui Poul Henningsen și, drace, tot ce scrie acolo e adevărat. E curată teroare, ce să te mai miri de faptele naziștilor !

Într-o bună zi, Johannes Klitgaard declară că vrea să iasă din clinică măcar pentru o zi, ca să vadă cu ochii lui cum îi merg treburile.

Nu prea se simțea în apele lui în timp ce mergea cu tramvaiul de la Osterbro spre Piața Primăriei. Cam așa se simte și un criminal urmărit cînd poliția e pe urmele lui. Ajunse totuși cu bine la biroul avocatului său Seidelin. Bătrînul slujbaș Runge îl salută cu vădită nervozitate și Johannes fu condus numaidecît în biroul avocatului.

— Bună ziua, amice, zise Seidelin. E oare cuminte să te arăţi acum ?

— Trebuie să ştiu şi eu cum stau lucrurile, răspunse posomorît Johannes. N-ai ceva răcoritor ?

La Seidelin se găsi ceva care să-l mai învioreze. Umplură paharele. Pe cel dintîi, Johannes îl goli dintr-o înghiţitură.

— Cînd alţii te dau drept nebun, începi să fii chinuit de sete, de o sete îndrăcită, explică el. Ei, cum stau lucrurile cu întreprinderile mele ? Am obosit să zac la clinică şi să nu ştiu nimic.

Seidelin dădu raportul. Cu societatea „Azilul liniştit" lucrurile mergeau cum nu se poate mai bine, însă situaţia societăţii pe acţiuni „Pro Patria" devenea îngrijorătoare.

— Oare vor pur şi simplu să ne înhaţe tot ce am strîns cu atîta trudă în ani şi ani de zile ? spumega Johannes. Pînă şi propriul meu cumnat refuză să facă ceva să mă scape. N-am pe cine conta, Seidelin, în afară de tine.

— Eu nu sînt decît un jurist specialist în chestiuni testamentare, răspunse cu modestie avocatul. Să-ţi destăinuiesc un secret : în cercul colegilor mei am fost poreclit spoliatorul. Vreau să te asigur totuşi că sînt la dispoziţia ta, că te poţi bizui pe mine, cu toate că lucrurile stau cît se poate de prost. „Pro Patria" este vădit o firmă care a făcut speculă de război, şi ştii bine că acum afurisiţii ăştia de comunişti îşi vîră nasul peste tot.

— Tu ai venit cu ideea înfiinţării acestei firme, zise Johannes Klitgaard.

— Bine, dar cine putea bănui... N-avea grijă, nu eşti ameninţat de pedeapsa cu moartea. Trebuie numai să aştepţi, să vegetezi o bucată de vreme în condiţii neplăcute. Întoarce-te la clinică şi stai acolo să prinzi muşte, asta-i tot.

— Despre Evelyn ce ştii ?

— A luat ceva bani de la bătrînul Runge, dar eu n-am stat de vorbă cu ea.

— Nici n-a venit măcar să mă vadă, şi doar zac la clinică de atîta timp.

— Foarte cuminte din partea ei că n-a venit, căci fără îndoială e urmărită.

Johannes Klitgaard întinse mîna să ia sticla, şi-şi mai turnă un pahar. Drace ! Ia te uită, în faţa lui stă avocatul care l-a împins pe un drum primejdios şi acum nu avocatul, ci el e acela care riscă să ajungă după gratii, el, care aparţine unei familii onorabile. Sorbi furios băutura înviorătoare, îşi mai turnă un pahar, îl dădu pe gît, apoi, cu o mutră acră, îşi luă rămas bun de la avocat.

Johannes porni spre casă. Era un pas necugetat, dar prea clocotea sîngele în el. Deschise uşa şi în vestibul se ciocni de Evelyn.

— A, bună ziua, dragă Johannes, gunguri cu glas dulce fiica brutarului. Te-ai însănătoşit şi te întorci acasă ?

— Pe dracu ! Am reuşit s-o şterg doar pentru cîteva ore.

— Ce drăguţ din partea ta ! La noi în casă s-au instalat doi prieteni de-ai tăi. Habar n-am ce să fac cu dînşii.

— S-au instalat aici ? Care prieteni ?

— O doamnă de la Alborg şi un tînăr, mi se pare fratele ei, îl lămuri Evelyn.

— Unde sînt ? întrebă furios Johannes Klitgaard.

— Le-am pus la dispoziţie odăile de serviciu, că servitoarele şi-au luat calabalîcul şi au spălat putina îndată după arestarea ta.

Clocotind de mînie, Johannes Klitgaard străbătu casa şi deschise uşa de la odaia bucătăresei. Încăperea era goală. Smuci atunci uşa de la odaia fetei din casă şi-şi găsi oaspeţii acolo. Grăsana de Frida, care-şi legase cochet capul tuns cu o eşarfă, stătea lungită pe pat, iar directorul Egon şedea lîngă ea şi fuma o ţigară.

— La dracu, ce maniere-s astea ? Dai buzna, aşa, în odaie ! zise indignat Egon. Trebuie să înţelegi că şi noi avem nervi.

— Ce căutaţi aici ?

— Asta zic şi eu primire cordială ! bombăni supărat Egon. Ce căutăm aici ? Doar îţi dai seama, ce naiba, că nu ardem de dorinţa de a fi înhăţaţi de afurisiţii de bandiţi.

— Bine, dar dacă vin să mă caute pe mine, vă ridică pe voi în locul meu.

— Ne-am gîndit noi la toate, zise Egon privindu-l de sus. Dacă vin, Frida e bucătăreasa, care are din păcate amigdalită, iar eu valetul ; doar e casă boierească ! Precum vezi, m-am şi îmbrăcat cu un costum corespunzător.

Johannes Klitgaard înjură în gînd. N-o să fie de loc în folosul lui dacă bestiile acelea vor fi găsite acolo. Dar cum să-i scoată din casă ?

— Trebuie să înţelegeţi că aşa ceva nu se face, zise el, încercînd să-şi stăpînească furia. Vreţi să-mi pricinuiţi neplăceri ? Aţi fi putut să vă găsiţi alt loc. De ce nu plecaţi undeva la ţară, într-un colţişor plăcut ?

— Ce idee minunată, a naibii de minunată ! se înfurie Egon. Ne-am dat peste cap pentru dumneata, am strîns bani cu carul pentru dumneata, şi cînd ne găsim la ananghie ne azvîrli în stradă ca pe nişte otrepe de care nu mai ai nevoie. Dar n-are să-ţi meargă, te asigur, nu ne mişcăm de aici. Frida este rău bolnavă, a avut un şoc nervos după nenorocirile prin care am trecut. Nu-i aşa, Frida ?

Grasa Frida adeveri, plîngînd cu suspine, că într-adevăr se simte foarte rău.

— Doar n-o să ne dai afară ?! bolborosi ea.

— Nu, n-are să facă asta, ştie el cine-i e prieten, o potoli Egon. Fii liniştită, fetiţo. Apoi, chiar dacă ne-ar goni ! Cine o s-o păţească mai rău ? Doar ştim atîtea despre dumnealui ! Linişteşte-te, şterge-ţi ochii, surioară, directorul e om deştept, n-o să dea el cu piciorul prietenilor. Ştii ceva, directore Klitgaard, mai bine ai căuta ceva de băut, să închinăm un păhărel pentru sosirea noastră aici. Simţim al dracului nevoia să bem ceva !

Johannes Klitgaard turba de mînie. Uite ce era silit să înghită, şi încă în propria lui casă ! Dar da-

că-i dă afară, cine știe ce minciuni ar fi în stare să născocească despre el. Trebuie să-și țină firea. Se ridică fără un cuvînt și ieși.

— Ce-o fi avînd de gînd ? șopti neliniștită Frida.

— Fii pe pace, surioară, îi răspunse directorul Egon. Dacă umblă cu șoalda, facem noi în așa fel ca să fie spînzurat. Dar n-are să ne facă figura, fii sigură, nu e tîmpit.

Nu trecu mult și ușa se deschise iarăși ; directorul Klitgaard se ivi, cu mutra lui acră, aducînd o sticlă și pahare.

— Vai, nu-mi vine să cred c-o să-i tragem cîte-o dușcă, ciripi Frida și se așeză pe pat. Ah, ce nevoie simt de așa ceva ! Cît a trecut de cînd n-am mai luat un strop în gură !

— Admirabil, zise Egon. Știam că ești un om primitor. Și pe noi poți să te bizui. Egon nu-și va trăda niciodată prietenii. În sănătatea dumitale ! A, da, trebuie să pleci, firește, așa e mai cuminte, dar lasă licoarea asta aici. Frida și cu mine vom avea grijă de ea.

Cînd intră Johannes să-și ia rămas bun, Evelyn ședea în salon și citea.

— Musafirii rămîn la noi ? întrebă ea.

— Da, nu-i nimic de făcut. Cu mîncarea cum ați aranjat ?

— Ni se aduce de la ospătărie. Să se mulțumească și cu atît. N-am de gînd să mă ocup de ei. Dar ascultă, Johannes, de vreme ce tot ne-am întîlnit, aș vrea să stau de vorbă cu tine despre lucruri mult mai serioase. Vreau să-ți propun să divorțăm.

Va să zică așa ! Apoi, atunci trebuia să deschidă bine ochii. Blestemata asta de odraslă de brutar o să încerce să-l jefuiască. Ehei, n-o să se întîmple cum vrea ea, din divorț nu-i va ieși nimic.

— Ce prostii mai sînt și astea ? întrebă el. Pentru ce să divorțăm ?

— Vezi și tu, căsnicia noastră nu e căsnicie.

— Ba e o căsnicie cum sînt atîtea altele. Și-apoi, ce ispravă e asta : să fugi de la bărbatul și de la copilul tău.

— Ei, asta-i ! Copilul ! Nici n-ai băgat de seamă că băiatul nostru, Kristian, a trecut de douăzeci de ani și stă la căminul studențesc, tocmai pentru că nu poate să rabde felul cum trăim noi.

— E un mucos obraznic, mormăi Johannes. Și tu ești aceea care l-ai crescut așa. Dar spune-mi, rogu-te, ce planuri îți faci cu divorțul ? Îți închipui pesemne că sînt plin de bani, dar asta nu-i cîtuși de puțin adevărat. „Pro Patria" îmi va pricinui mari pierderi.

Răsuflă adînc și o privi cu coada ochiului. Acum o să înceapă. Desigur, n-are să-l creadă că într-adevăr e ruinat ; avocatul trebuie să-i fi expus situația afacerilor lui. Și chiar dacă lucrurile nu stau tocmai bine cu „Pro Patria", de ruină nici pomeneală nu poate fi.

— Ia spune, din pricina neamțului ăla vrei să ne despărțim ? trecu el la ofensivă.

— Da.

— Ei, n-am ce zice, mare bucurie îmi făcuși ! Îți dau deplină libertate, nu te întreb niciodată de nimic, iar tu te încurci cu neamțul. Nu ești cu nimic mai bună decît o „saltea de campanie", cum e și Frida aia.

— Să nu discutăm decît latura juridică a problemei, spuse Evelyn. Căsătoria noastră a fost o mistificare ; vina e a mea, eu nu trebuia să mă mărit cu tine. Sînt de părere să ne despărțim în bună înțelegere, fără vorbe răutăcioase. Pe tine nu te doare cîtuși de puțin să te desparți de mine, Johannes, căci vorbind drept, nu m-ai iubit niciodată.

Se uită înciudat la ea și fu nevoit să constate, că deși nu mai era tînără, afurisita asta de fiică de brutar de pe Bronshoj arăta totuși al naibii de bine. Avea un farmec deosebit, o feminitate vie ; constatarea îl făcu să-și încrunte și mai furios sprîncenele și să dorească să-i ia dracul și pe ea și pe neamțul ei.

— Și ce soluție propui ? Mă refer la latura financiară a chestiunii. Poate că ai și consultat un jurist ?

— Nu, și nici n-am de gînd să fac așa ceva, răspunse ea întrucîtva jignită. Nu prea m-am gîndit

la latura financiară. Poţi să deschizi tu acţiune de divorţ împotriva mea, voi recunoaşte cu plăcere totul. Iar tribunalul va hotărî restul.

— Admirabil ! exclamă Johannes Klitgaard. Mai trebuie să păţesc şi ruşinea asta : să afle lumea că soţia mea a fost „saltea de campanie". Nu, asta nu se va întîmpla, s-o ştii.

— Mi-e totuna. Atunci să înaintăm acţiunea de divorţ pe motivul nepotrivirii de caracter ; mi se pare că aşa se numeşte ?

— Şi ce-ai să ceri ?

— Ce să cer ? N-o să cer nimic. Vreau să-mi iau lucrurile personale, toate celelalte îţi aparţin doar. Ai fost fiul unui om bogat, pe cînd eu n-am avut nimic. Însă, întrucît am renunţat la locul de vînzătoare în brutărie, mi se pare că am dreptul la o anumită sumă lunară, pînă cînd îmi voi găsi de lucru. Numai pentru scurt timp.

— Dar averea ? Nu-ţi închipui, firește, că e mare.

— Averea ta nu mă priveşte. Tu ai un avocat, să aranjeze el lucrurile pentru amîndoi.

Johannes o privi cu ochii mari şi deodată înţelese că e mai proastă decît şi-ar fi putut închipui vreodată. E proastă rău, nemaipomenit de proastă. Renunţă la avere muierea asta, ca la o pereche de ciorapi pe care nu vrea să-i mai cîrpească. Ei, o priveşte, el nu mai are nevoie de ea.

Cu toate acestea, în adîncul sufletului simţea o apăsătoare amărăciune. Prin urmare el n-avea nici un preţ în ochii ei. Soţia lui legitimă renunţa la o avere considerabilă, numai ca să scape de el. N-a înţeles că este un om capabil, vrednic, un mic Napoleon în domeniul lui de activitate. Nici tatăl lui nu înţelesese vreodată acest lucru, iar fraţii şi sora îl socoteau un om de a doua mînă. Şi iată, acum, era nevoit să se întoarcă la clinica de boli nervoase şi să simuleze o uşoară manie a persecuţiei. Cînd de fapt, nu el e nebun, ci toţi ceilalţi.

— Bine, îi voi telefona lui Seidelin şi poţi trece pe la el în orice zi, cînd îţi convine, încheie el. Divorţul se va aranja aşa cum vrei tu. Şi cu o voce care-o

pătrunse pînă în adîncul inimii, rosti fără s-o privească : Adio, Evelyn !

Ea îl privi plecînd și se gîndi mișcată : poate că m-a iubit, în felul lui. Poate că n-a fost totuși atît de stupid și atît de rău cum am crezut. Dar acum s-a isprăvit.

CAPITOLUL V

Anumiți danezi se întorc în Danemarca și sînt întîmpinați cuviincios, deși unii ar fi fost mai bucuroși ca ei să nu se mai arate. Bravii oameni politici luptă ca și înainte pentru liniște și ordine

Sosește un transport după altul. Soții și mame palide stau și așteaptă : o veni oare și el ? Uneori el nu vine, și nici nu va mai veni vreodată, pentru că a fost omorît în torturi, a fost lăsat să moară de foame în lagărul de concentrare, a fost împușcat în ceafă, ori a murit de exantematic, de congestie pulmonară sau din motive necunoscute. Oameni purtînd pecetea suferințelor îndurate coboară, clătinîndu-se, din tren sau de pe bac, obosiți ca niște bătrîni — sînt oameni care au văzut moartea cu ochii. Zîmbetul de pe fața lor e șters, absent, grozăviile prin care au trecut sînt încă prea aproape, dar în ochi le scapără luciri hotărîte, de oțel. Poate că nu va fi prea lesne să ai de-a face pe viitor cu flăcăii ăștia, care au aflat pe propria lor spinare ce înseamnă capitalismul.

Corespondenții ziarelor, veniți să-i întîmpine, le pun tot soiul de întrebări : deocamdată mai constituie un material care se citește. În general, însă, istoriile cu foame, bătăi și asasinate sînt cam banale și strică cititorului pofta de mîncare. Acum însă trebuie să te ocupi de ele, o cer vremurile ; dar dacă ei, co-

muniștii, își închipuie că sînt pe lume pentru a face pe eroii, greșesc. Iată, de pildă, Aksel Larsen[1], dacă își închipuie cumva că șederea prelungită într-un adăpost subteran împotriva bombardamentelor îi dă motiv să se laude, se înșală. Poate el să fie ministru cît poftește ; cînd toate vor reveni la normal, vom ști noi să-i punem frîu. Și încăpățînatul ăsta din Riksdag, Martin Nielsen[2] ... Cîte unora dintre membrii Folketing[3]-ului le vine cam greu deocamdată să-l privească în ochi, dar nici el nu trebuie să-și închipuie că ar fi cine știe ce de capul lui. Oameni bine informați pot afirma că englezii nu intenționează să părăsească țara, pînă cînd nu se vor face alegeri. Ei nu vor să riște, nu vor să vină comuniștii la putere, iar dacă alegerile se vor dovedi nesatisfăcătoare, englezii vor rămîne pe loc, uite-așa. Ca în Grecia. Dacă știți să vă conduceți singuri, foarte bine, dar dacă sînteți comuniști, o să vă conducem noi.

Se întoarse acasă și Harald. Din Harald cel de mai înainte nu rămăsese mare lucru. Doi dintre tovarășii lui îl țineau de subsori. Era ca un schelet. Soția lui, Karen, plînse de fericire, cînd îl îmbrățișă.

— Harald, șopti ea, mi-a fost atît de frică, dar iată că te-ai întors.

— M-am întors, firește. S-au străduit ei în fel și chip să termine cu noi, dar comuniștii sînt oameni care nu pier ușor. Acum îmi trebuie vreo două zile ca să mă odihnesc, apoi ne vom apuca iar de lucru. Ce fac copiii ?

— Sînt sănătoși.

— Atunci totul e în ordine. Vom lua-o iarăși de la capăt. Ziarul apare ? Cum merge munca partidului ?

— Gîndește-te mai întîi la tine, dragul meu, caută să te întremezi, să te însănătoșești.

[1] Președintele Partidului Comunist din Danemarca.

[2] Membru al C.C. al Partidului Comunist din Danemarca.

[3] Pe vremea aceea, Camera de Jos a parlamentului danez — Riksdag. Din 1949 sistemul bicameral din Danemarca a fost înlocuit prin sistemul unicameral și Riksdag-ul s-a numit de atunci Folketing.

— Ba trebuie să mă aștern îndată pe muncă, fetițo. Au sosit timpuri noi. Nu mai vrem războaie. Trebuie să luptăm pentru pace.

Cineva sună la ușa casei lui Thomas Klitgaard. Îndărătul ușii stătea un tînăr palid. Fata din casă îl privi fără încredere ; părea un șomer care vine să ceară ceva de mîncare.

— Mama e acasă ? întrebă el.

— Mama dumitale ? Nu știu cine e mama dumitale.

— Doamna Klitgaard. N-ai vrea să-i spui că a venit Gregers ?

Margrethe îl cuprinse pe după gît și-l strînse la piept. În sfîrșit, fiul ei rătăcitor, bolnav, flămînd, chinuit de naziști, s-a întors. Începu să plîngă fără să știe dacă lacrimile îi curgeau de bucurie sau de durere. Îl strîngea cu putere la piept dorind un singur lucru : să nu-i mai dea drumul să plece niciodată, nicăieri.

— Băiatul meu, șoptea ea, s-au purtat rău cu tine ?

El rîse și o mîngîie duios pe obraz.

— De, nu au fost prea drăguți, mamă. La drept vorbind, m-au bruftuit chiar rău de tot. Și totuși sînt aici, sînt în viață, cu toate că în plămînii mei s-a strecurat o boală urîtă.

— Vei rămîne cu noi. Trebuie să te odihnești și vom face totul ca să te întremezi. Greul a trecut. Vrei să iei ceva ?

— Mulțumesc, o țigară, spuse el, desfăcîndu-se din îmbrățișarea maternă.

— Dar rămîi acasă ? Odaia ta te așteaptă ; de-ai ști cît de dor ne-a fost de tine, și mie și tatălui tău !

— E adevărat că bunicul Grejs a murit ?

— L-au omorît. Rămîi aici, Gregers, da ?

El clătină din cap și doamna Margrethe începu să plîngă și mai tare, îndurerată că fiul ei, care s-a întors acasă, scăpat din ghearele morții, era totuși pierdut pentru ea. Gregers băgă de seamă frămîntarea ei și începu să povestească rar despre camerele de tortură hitleriste, despre lagărul de concentrare în care a fost transferat. Bătăi și foame, foa-

me și bătăi. Despre toate astea pot da mărturie mii de oameni curajoși, dar nu le place să povestească. Suferințe de neînchipuit, orori, acte inumane — și totuși oamenii aceștia stăruie neclintiți în hotărîrea lor de-a începe din nou lupta, lupta de clasă, lupta necesară pentru ca lumea să devină liberă și fericită.

— Nu, mamă, n-am să rămîn aici. Trebuie să-mi adun puțin puterile și mă apuc din nou de lucru.

— De învățătură ?

— Poate, nu știu încă. Un inginer mai mult sau mai puțin, nu asta e important astăzi. Pe de altă parte, poate că tocmai acum va fi mare nevoie de ingineri. Trebuie să discut chestiunea aceasta cu tovarășii. În orice caz va trebui să aștept cîtva timp : stau prost cu plămînii. Sînt tuberculos.

— Tuberculos ! repetă îngrozită Margrethe. Dar bine, acum e pace, putem să te trimitem în Elveția sau în Italia. Acolo sînt medici buni și ai nevoie și de o climă caldă.

— Pe banii tatălui meu, cîștigați prin speculă de război ?

— Nu trebuie să rostești cuvinte atît de crude, băiatul meu. Tatăl tău e cam din topor, dar nu s-a purtat necinstit. A făcut ceea ce i-a cerut guvernul în mod legal.

— Și s-a îmbogățit din asta.

— E hotărît să restituie tot ce i se va cere ; firește, în cadrul unor limite rezonabile. Nu trebuie să te îndoiești de el ca om, chiar dacă ai propriile tale vederi politice extremiste. A lucrat cu naziștii, e adevărat, dar nu a muncit și încă în folosul patriei noastre ? Va fi foarte îndurerat dacă tu nu vei vrea să primești bani pentru studii. Caută să te întremezi cît mai repede, să te întorci iarăși acasă și să uităm anii aștia îngrozitori.

— Eu cred că nu trebuie să-i uităm. Mai degrabă să ne silim să nu-i uităm, așa socot eu. Tu nu știi ce am văzut noi. Nu, noi nu vom putea să uităm niciodată. Visez în fiece noapte, mă trezesc lac de apă, tremurînd de groază. Am aflat tot ce există

mai îngrozitor pe lume, l-am văzut pe om în toată josnicia lui, dar și în toată măreția. Nu, mamă, noi nu vom uita niciodată.

Ea îi apucă mîna și i-o strînse ; înțelesese că și-a pierdut fiul pentru totdeauna. Gregers trecuse prin întîmplări și suferințe despre care ea nu știa nimic și nici nu voia să știe. Ultima oară cînd îl văzuse, mai era încă un băiețandru îndărătnic ; pe cînd acum, în fața ei stătea un om, bolnav dar matur, cu o expresie aspră pe fața slabă, chinuită.

— Unde vrei să te duci ?

— La un tovarăș. Mai tîrziu o să fiu trimis la sanatoriu.

— Dar o să le spui bună ziua tatălui și fraților tăi ? Sau ne repudiezi pe toți, pentru totdeauna ?

— O să mai vin pe aici cu alt prilej, dar acum sînt atît de obosit, că abia mă țin pe picioare. Nu am putere pentru o discuție serioasă cu tata.

— Dar ai nevoie de bani, Gregers. Primește-i.

— Nu, mi se vor da bani cîți îmi trebuie, zise el obosit. Nu mă chinui, mamă. Zău, nu mi-e bine.

— Tatăl tău nu stă deocamdată acasă, spuse ea, bîlbîindu-se. E mai bine să știi și tu. Unchiului tău Torsten i-a fost teamă ca tata să nu fie arestat ; l-a internat într-un sanatoriu, sub nume fals. E atît de nedrept că în zilele noastre se întîmplă asemenea lucruri, pe care înainte vreme nici nu ni le-am fi putut închipui.

Se opri ; uitase pentru o clipă că fiul ei este comunist.

— Dar unchiul Torsten ? El n-a pățit nimic ? Nu, bineînțeles. El știe să manevreze abil acolo unde tata se poticnește. S-a și împrietenit cu englezii, nu-i așa ? Nu m-aș mira dacă mi s-ar spune că în ultimii doi ani a întreținut legături cu *Secret Service.*

— Da, Torsten e deștept. Mama nu observase disprețul din glasul lui Gregers. Se trage doar dintr-o veche familie de juriști — judecători și avocați — știi bine.

— Iar tu ești rudă cu vreo sută de episcopi și preoți. Galeria strămoșilor tăi e cît se poate de perfectă.

Noi, cei care ne tragem din bătrînul Grejs, stăm mai rău. Cine o să-i ia în seamă pe străbunii lui, niște bieți țărani de pe malul mării ?

Mama îl privi mirată, nu-l auzise niciodată rostind cuvinte atît de tăioase. Și abia acum înțelese pe deplin că în fața ei se află un bărbat matur. Nu mai era tînărul dintr-o familie burgheză, care a dat puțin cu nasul prin politică, dar care se putea întoarce din nou pe calea cea dreaptă. Gregers trecuse prin suferințe crîncene în cei doi ani cumpliți, suferise mai mult decît alți oameni în toată viața lor, și nu va uita nimic, nu va uita niciodată.

Îl conduse pînă la ușă și, îndată după plecarea lui, chemă o mașină și se duse la biroul lui Abildgaard. Avocatul de la Curtea Supremă o primi cu deosebită politețe și-i aprinse o țigară, așteptînd să înceapă ea vorba. Își dădea seama că doamna Margrethe, atit de calmă și stăpînită de obicei, era gata să aibă un acces de nervi.

— S-a întors Gregers, zise ea. Ce să fac, Torsten ? E bolnav, s-a îmbolnăvit de tuberculoză în lagărul de concentrare, dar nu vrea să primească bani. Nu-l putem ajuta în nici un chip. Lui nu-i e gîndul decît la partidul acela al lui. Ce să fac, e bine oare să vorbesc cu Thomas ? El se înfierbîntă întotdeauna atît de tare.

„Prin urmare s-a întors, gîndi cu oarecare necaz Abildgaard. Firește, sentimentele de mamă el le înțelege, nimic din tot ce-i uman nu rămîne străin unui jurist cu experiență, unui om cult. Ar fi fost însă mult mai bine dacă băiatul nu s-ar fi întors, soarta lui ar fi devenit un element favorabil într-un eventual proces al firmei „Klitgaard și Fiii". Ar fi fost bine, chiar foarte bine, dacă simpaticul Thomas ar fi avut un fiu mort : un luptător pentru libertate ucis în lagăr de naziști — acest fapt ar fi fost deosebit de util pentru apărarea sa."

— Dragă Margrethe, rosti el compătimitor. Băiatul nu va duce lipsă de nimic. Bani are destui. Scumpul nostru socru și-a testat doar întreaga a-

vere nepoților și pe Gregers îl așteaptă cîteva zeci de mii de coroane.

— Dar o să le primească oare ?

— Cînd e vorba de bani moșteniți, chiar și oamenii tineri nu se dau în lături ; îi primesc. Băiatul trebuie să se trateze, firește, dar nici în privința asta nu trebuie să te neliniștești. Statul o să-l ajute, va fi trimis într-o stațiune climaterică și va primi o despăgubire pentru anii de ocupație, fii liniștită. Noi trăim într-o societate bazată pe drept, această societate nu-i va lăsa fără sprijin pe tinerii care și-au făcut datoria față de patrie, chiar dacă, poate, nu și-au înțeles cum trebuie această datorie.

Ea îl asculta cu nerăbdare, cumpănind în gînd dacă e bine sau nu să meargă să-și vadă soțul. Căci trebuia și el să știe că băiatul trăiește și s-a întors. Își întrerupse cumnatul care nu mai termina cu tiradele și-l rugă să cheme o mașină.

— Vrei să te duci la Thomas ? Da, bine faci, zise Abildgaard. Convinge-l să aibă răbdare, primejdia n-a trecut încă. Mai există riscul să fie arestat într-un mod stupid și scandalos. Iar nouă nu ne trebuie scandaluri.

„Nu, nu ne trebuie scandaluri, își spunea ea în gînd, în drum spre sanatoriul de pe Norre allé. Pentru Dumnezeu, nici un fel de scandal. Torsten e înțelept, are dreptate. Acesta a fost principiul de viață al multor generații din familiile noastre. De aceea îl și înfurie atît de rău pe Torsten faptul că Sara se poartă din ce în ce mai incorect ; cu acest cuvînt ar fi caracterizat probabil el însuși comportarea ei, la fel ca și faptul că Thomas și cu mine avem un copil nereușit — un comunist. Are dreptate Torsten, el cunoaște lumea în care trăim, îi cunoaște toate ungherele întunecate."

Thomas Klitgaard dormita, cînd intră nevastă-sa în camera de la sanatoriu.

— Bună ziua, Margrethe. Ce drăguț din partea ta că ai venit.

— Cum te simți ?

— Cum mă simt ? Lasă prostiile ! şuieră el. Sînt sănătos ca un taur. Doctorul spune că am tensiunea ridicată şi se preface a crede şi el că-i aşa.

Margrethe îi povesti despre întoarcerea lui Gregers ; tatăl se ridicase în coate şi asculta încordat.

— Tuberculoză ! se îngrozi el. Trebuie dus la un specialist, ai tu grijă de asta. Trebuie făcut totul, tot ce se poate face cu bani ; să fie trimis într-un sanatoriu, apoi în Norvegia sau în Sud. Boala asta poate fi oprită dacă o iei din pripă.

— Dar el nu vrea să primească nici un ajutor din partea noastră, spuse în şoaptă Margrethe.

— Cum să nu primească ajutor din partea părinţilor ? ! Ce-şi închipuie netrebnicul ? Preferă oare să i se dea ajutor de la biroul de asistenţă socială, cu act de paupertate ?

— Mi-e teamă că aşa se va întîmpla.

— Frumoase idei, n-am ce zice ! Mă întreb unde o să ajungem ? Auzi ! Sînt nevoit să mă ascund, pentru că o bandă de tîlhari îşi poate îngădui astăzi tot ce poftеşte. Iar propriul meu fiu mă scuipă-n obraz !

— Linişteşte-te, Thomas, zise Margrethe, obosită. Trebuie să ne împăcăm cu gîndul că l-am pierdut pe Gregers. Înainte mai exista o speranţă, acum nu mai există. Acum va merge cu îndărătnicie pe calea ciudată pe care şi-a ales-o, iar noi nu avem altceva de făcut decît să-l privim neputincios. Şi, în afară de asta, Gregers a moştenit banii tatălui tău şi nu va duce lipsă de nimic.

— Tatăl meu, spuse Thomas cu amărăciune. Da, a fost un om adevărat, Margrethe, fie-i ţărîna uşoară. El a înfiinţat firma, dar n-a înţeles că în timpul de faţă alte datorii se impun celor ce urmăresc propăşirea marilor lor întreprinderi. *Well,* el a început de la abecedar şi de aceea, nici pînă la bătrîneţe nu a înţeles legile care guvernează viaţa de afaceri. Însă fiul meu... Dacă e adevărat că mi s-a ridicat tensiunea, nu e de mirare. Nu ştiu dacă i-a mai fost dat cuiva să îndure o astfel de comportare din partea celor apropiaţi...

CAPITOLUL VI

Chiar și în vremurile cele mai grele, adevărații luptători pentru cultură nu trebuie să-și piardă curajul. Iată-l deci pe amicul nostru Emmanuel Klitgaard organizînd o serată pentru oamenii de cultură

Jensen-Skraevs, fost revoluționar, se ridică de la masa sărbătorească și cu vocea lui profundă, tunătoare, rosti un toast în cinstea lui Emmanuel. În jurul mesei erau așezați vreo douăzeci de tineri conducători ai vieții spirituale, care izbutiseră să se strecoare cu bine prin anii ocupației și ai războiului. Cu chipuri mulțumite, cu plete lungi, înghițeau minunatele licori pe care Emmanuel se pricepea să și le procure, în ciuda tuturor greutăților din acele zile.

— Prieteni și camarazi de luptă ! cuvîntă Jensen-Skraevs. Lumea noastră se rostogolește spre prăpastie. Se întîmplă ceea ce vreme de sute de ani au prezis profeții. Societatea descompusă în care trăim se află în pragul pieirii definitive... Și continuă să vorbească despre societate și despre cultură, schițînd vaste perspective istorice, iar bravul director al radiodifuziunii, Brummel, de la locul său de cinste, alături de Emmanuel, dădea din cap aprobator.

— Lumea noastră se rostogolește spre prăpastie ! tuna Jensen-Skraevs. Se apropie ultima explozie ! A sosit ceasul cînd nu mai putem sta să căutăm rime ca „lalele" și „grele", noi trebuie să trecem la acțiune.

Emmanuel îi aruncă priviri de încurajare. Așa e, trebuie să se treacă la acțiune. Trebuie sprijinită noua poezie ; netăgăduit, Jensen-Skraevs este un om remarcabil. Emmanuel citise seria lui de articole în *Nationaltidende* despre vechile case din Copenhaga și dizertația lui despre ornamentația în cornuri de aur.

Vinul roșu scînteia în cupe, limbile lumînărilor de stearină se aplecau de parcă ar fi vrut să iasă din

cameră, iar oratorii își depănau cuvîntările unul după altul. Nu mai conteneau vorbind despre noua artă care îl readuce pe om la simțirile lui cele mai profunde, despre dansul cuvintelor, al culorilor și al formelor în univers, despre măreața eliberare a omului, întoarcerea lui fericită de la material la ideal, la sublim. Și un tînăr poet cu sweater de lînă, cu barbă deasă, se ridică și recită :

Madonna, di-da-dum, o. Salamanca !
Hibera verus venus ci solare,
Scoală-te din raclă, proroc prea lăudat,
Și bucură-te de viață, o, Dumnezeu înviat !
În cuiburile roșii stoluri de păsări sălbatice
Se vor oua lăsînd rubine : ouă roșiatice.
O, harakiri, fecioară, matahari !
Frumosul sîn de pasăre rodește neîncetat,
Dar colții peștelui se înfig în al meu ficat,
Krux coiture cale neagră, cale lactee
Ca un torent de jurăminte și credință se revarsă
în suflet, ideal ;
Coasta Golgotei a fost răscolită cu o copită de cal !

— Strălucit ! exclamă Emmanuel și se ridică în picioare atît de avîntat, încît răsturnă scaunul. Iată poezia timpurilor noi ! Această poezie trebuie să devină o chemare la luptă, în jurul ei să graviteze poezia viitorului. Bunii mei tineri prieteni și poeți, oare n-ar fi bine să creăm o revistă a noastră, să începem marea cruciadă pentru o viață spirituală nouă ?

Propunerea fu întîmpinată cu aclamații solemne și directorul radiodifuziunii dădu și el din cap, satisfăcut. Eliberarea a sosit și va trebui să se înceapă o viață spirituală nouă, după rînduielile sociale și naționale ale vechilor, bunelor tradiții spirituale creștinești. Da, acum viața trebuie să cotească în direcția spirituală. Comuniștii n-au decît să spună ce poftesc, dar nu e de loc rău, din punctul de vedere al democrației, să faci parte din consiliul parohial. Iar bunul director al radiodifuziunii, Brummel, știe că tacticieni politici abili au și început tratative, au și intrat în strînse legături cu prieteni englezi și că n-o să

ducă la nimic lupta clasei muncitoare. Şi apoi datoria sa este să se afle aici unde se hotărăsc destinele culturii.

— Să ne unim deci, bunii mei prieteni, exclamă el. Să plecăm urechea la semnalele vremurilor noi. Sufletul şi spiritul — iată principalul...

Cei de faţă îi ascultau cuvîntarea avîntată şi cîte unii îşi ziceau în gînd : am oare vreo şansă să capăt o bursă de la stat ? Sau vreo bursă particulară ? Ăsta e doar om cu influenţă şi poate că-şi va opri atenţia asupra mea.

— Cum, asta numiţi voi acţiune ? Iar poezia asta — un program de viitor ? strigă tremurînd de mînie Jensen-Skraevs. Asta e poezie pentru prostituate, o poezie împotriva căreia trebuie să protesteze orice om de treabă. Eu, în orice caz, nu voi lua parte la aşa ceva, nu vreau să mă prostituez. Poezia asta e un amestec de sexualitate şi religiozitate şi ea convine de minune, în modul cel mai ruşinos, clasei înalte.

Răsunară glasuri mînioase de protest şi în zadar căuta Brummel să ia rolul de împăciuitor.

În timp ce pereţii casei elegante şi artistic mobilate, a lui Emmanuel Klitgaard, se cutremurau în vîrtejul furtunoaselor discuţii, în familia celui de-al doilea membru al familiei Klitgaard se petreceau lucruri neplăcute. Spre seară, Evelyn vizitase la birou pe avocatul Seidelin. Acesta o primise cu o politeţe cavalerească şi o poftise în fotoliul destinat clienţilor.

— Dumneata ştii pentru ce vin, îi spuse Evelyn. De altfel, n-avem prea multe de vorbit.

— Soţul dumitale mi-a telefonat şi mi-a explicat totul, răspunse Seidelin. Am înţeles că dumneata n-ai avocat şi că eu reprezint astfel ambele părţi. Mi-a mai comunicat de asemenea în ce constau pretenţiile dumitale. Întrucît eşti lipsită de sfatul unui jurist, socot de datoria mea să-ţi atrag atenţia asupra cererilor pe care ai dreptul să le formulezi. Dumneata nu trebuie să renunţi la partea dumitale de avere imobilă, pentru a obţine divorţul.

Îi explică cum se rezolvă pe cale juridică chestiunile financiare în caz de divorţ şi în acest timp îşi zise în gînd : „E al naibii de frumoasă, ce i-o fi venit

să se mărite cu ticălosul ăla de Johannes ? Da, firește, are bani, nu glumă."

— Foarte bine, zise Evelyn. Dar eu nu am nevoie de averea lui Johannes. Nu vreau altceva decît să divorțez de el. Nu am nimic să-i reproșez, dimpotrivă, vina este de partea mea. Vreau doar atît : să primesc cîtva timp o oarecare sumă lunară, pînă îmi voi găsi ceva de lucru...

— Doamnă dragă, dar e absurd. Seidelin o privi cu căldură. Se pare că averea soțului dumitale este mult mai mare decît îți închipui. În realitate, Johannes Klitgaard este un om foarte bogat și socot de datoria mea, ca jurist, să-ți atrag atenția asupra acestui lucru.

— Mulțumesc, e foarte drăguț din partea dumitale, răspunse Evelyn cu vocea ei ca un ciripit. Dar pe mine nu mă privesc nici banii lui, nici procedeele prin care i-a obținut. Nu vreau altceva decît să divorțez, iar dumneata ești un excelent jurist care poate să facă acest lucru.

— Doamnă, voi face tot ce-mi stă în puteri, zise Seidelin. Și nu mă îndoiesc că soțul dumitale va accepta pretențiile extrem de modeste pe care le ai. Totuși, ascultă-mă, Johannes este milionar și dumneata ai dreptul la jumătate din averea lui.

— Pe mine nu mă interesează cîtuși de puțin averea lui, repetă hotărîtă Evelyn. Dumnezeu mi-e martor că n-o să-l fac să plătească nimic pentru a scăpa de mine. Și așa l-am costat prea mult, din alt punct de vedere.

— Scumpă doamnă, spuse aproape implorînd-o Seidelin. Dumneata nu cunoști, se vede, toate greutățile vieții. Nu e de loc plăcut să rămîi cu totul singură și fără bani, iar dacă vei ridica mai tîrziu pretenții față de Johannes, n-ai să poți scoate nimic de la el. Fie vorba între noi, are un caracter urît, e în fond un om nesuferit...

— Iartă-mă, domnule avocat, însă nu am venit aici pentru a pune note la purtare soțului meu. El nu este de fel mai rău decît mine. Divorțăm pur și simplu pentru nepotrivire de caracter și dacă ar fi

nevoie de alt motiv, nu s-ar găsi decît acela că i-am fost necredincioasă. Da, i-am fost necredincioasă. Spun, fiindcă trebuie să știi. Te întreb : poți să aranjezi acest divorț, ori ba ?

— Firește, doamnă Klitgaard, numai că e de datoria mea, ca jurist, să-ți atrag atenția că ai dreptul să formulezi pretenții bănești.

— Nu formulez nici un fel de pretenții... Îndată ce-mi voi găsi de lucru, și voi găsi, căci am fost o bună lucrătoare în brutăria tatălui meu, nu voi mai lua nimic de la Johannes.

„Da, o femeie a naibii de fermecătoare", repetă în gînd Seidelin cu un suspin. De-ar fi fost el în locul lui Johannes, nu i-ar fi mers ei atît de ușor cu divorțul. Lui Seidelin nu i se întîmpla pentru prima oară să aibă un proces de divorț, dar vedea pentru întîia dată cum o soție dă dracului pur și simplu și pe soț și uriașa lui avere. Se uita la Evelyn cu ochi de îndrăgostit, ar fi vrut atît de mult s-o mai întrebe și despre alte lucruri, însă tăcu, amintindu-și că era încurcată cu afurisitul acela de neamț.

— Totul se va aranja după dorința dumitale, scumpă doamnă, zise el. Îmi pare nespus de rău că s-a întîmplat să se termine astfel căsătoria vechiului meu prieten Johannes Klitgaard. El mi-a vorbit întotdeauna cu respect de dumneata.

— Da ? ciripi veselă Evelyn. Nu-i prea stă în obicei, dar, în sfîrșit... Eu nu am nevoie de banii lui. De aici nu trebie să deduci însă că aș fi o idioată. Pe el nu-l preocupă decît un singur lucru : vrea să scape cît mai ieftin de mine. Doamne, doar am trăit atîția ani împreună.

„Și pe deasupra mai e și deșteaptă, gîndi Seidelin. E ciudat un singur lucru : cum l-a răbdat atîta timp pe Johannes, dacă n-o interesau banii lui. Așadar, e îndrăgostită de Baurat. Bine, dar nu se vor mai întîlni niciodată, doar n-o să pornească ea după el în Germania !"

Ca și cum i-ar fi ghicit gîndul, Evelyn îi spuse, zîmbind duios :

— Dumneata trebuie să știi, desigur, că am avut un amant german și că sînt, prin urmare, „o saltea de campanie".

— Vai, scumpă doamnă! bolborosi Seidelin, indignat.

— Bine, dar e adevărat și nu prea cred că Johannes să nu-ți fi povestit acest lucru. Dumneata ești doar și avocatul meu și vreau să-ți vorbesc deschis. Într-o bună zi va veni Funke să mă ia sau va trimite după mine și atunci nici un fel de pază de frontieră nu mă va putea opri.

Înapoindu-se acasă, Evelyn nici nu apucă să închidă bine ușa că sună cineva. Doi bărbați stăteau în fața intrării. Era cu neputință să ai vreo îndoială. Hainele de o croială perfectă, fețele netede și stupide, privirea ciudată, piezișă. Poliția judiciară.

— Soțul meu nu-i acasă, zise Evelyn.

— Unde este?

— Nu știu. Sîntem în divorț și el a părăsit această casă. Întrebați la biroul lui, e undeva pe Osterbro.

— Am și fost acolo, zise unul din agenți. Doamna nu va avea nimic împotriva unei mici percheziții în casă?

— Ba o să am, răspunse Evelyn. Dacă nu prezentați o hotărîre judecătorească, nu veți putea intra. Bună ziua, nu mai avem nimic de discutat.

Vru să le trîntească ușa în nas, dar unul din agenți propti ușa cu piciorul.

— Așa nu merge, doamnă, zise el. Nu avem nici un fel de hotărîre judecătorească, dar sîntem nevoiți să intrăm în casă ca să vedem dacă soțul dumitale nu se află aici. Avem ordin.

— Poftim, n-aveți decît să procedați ca niște spărgători.

— Oho! S-ar putea să plătiți scump vorbele astea. Ofensele aduse poliției costă mult de obicei. Trebuie să vă previn foarte serios, doamnă. Toate au o limită.

Cei doi agenți trecură pe lîngă Evelyn. După ce inspectară întreaga locuință, ajunseră, în sfîrșit, și la odăile servitorilor, unde se instalaseră Egon și

Frida cea grasă. Frida stătea în pat, ca și înainte; capul tuns îi era legat cu eșarfa. Egon, ca un frate devotat ce era, ședea lîngă dînsa făcîndu-și curaj cu un pic de bere. Cînd se deschise ușa, sări în sus, iritat.

— Cine sînteți ? întrebă el. Pe cine căutați ?

— Pe dumneata, directore Klitgaard, zise unul din polițiști. Știi cît se poate de bine. Fii bun și urmează-ne la poliție. Vom sta de vorbă acolo.

— Pe mine nu mă cheamă Klitgaard și nu sînt director. Klitgaard este stăpînul casei, zise Egon și-și aprinse țigara cu mîna tremurîndă. Femeia asta bolnavă e bucătăreasa. Puteți pleca, domnilor.

— Dar dumneata cine ești ?

— Valetul, și dacă vă interesează, sînt logodit cu bolnava.

— Legitimația dumitale.

— Legitimația ? repetă întrebarea Egon pe un ton de adîncă jignire. Dar ce, nu trăim într-o țară liberă ? Oare nu i-am izgonit pe afurisiții de naziști ? Atunci, pentru ce naiba am luptat pentru eliberare ? Dumneavoastră, precum se vede, n-ați luat parte la această luptă.

— Egon, rosti Frida cu glas tînguitor, fii ceva mai respectuos cu poliția.

— Tacă-ți fleanca, Frida, se răsti fostul director Egon. Așa, domnilor, sînt în serviciul casei directorului Klitgaard. În ce privește legitimația mea, nu am, nu am nici un act de identitate și puteți s-o luați din loc. N-aveți decît să vă informați din liste sau de unde poftiți.

— Ia ascultă, zise pufnind agentul. Într-un fel sau altul, aici nu e totul în regulă. Și oricine ai fi dumneata, trebuie să te abții de a jigni persoane oficiale care se află în exercițiul funcțiunii. Hai la poliție, vei explica acolo cine ești. Doamna ar face bine să ne urmeze.

— Cum se poate, vreți să mă ridicați din pat, așa bolnavă și nenorocită ? începu să plîngă grăsana Frida. Nu puteți face una ca asta, eu nu-s vinovată cu nimic.

— Astea-s adevărate metode fasciste, începu să răcnească Egon. Probabil că ați învățat în Germania.

— Ajunge, porunci agentul. Christensen, dă un telefon, cere să ni se trimită o mașină. Dumneaei poate să se îmbrace foarte bine. De ce stai în pat cu turbanul pe cap ?

Se apropie de patul Fridei și-i smulse eșarfa.

— Aha, va să zică așa ! spuse el triumfător. Tunsă. Asta înseamnă că ești o „saltea de campanie". Cel mai bun lucru pentru dumneata este să ceri ocrotirea poliției. Arăți cît se poate de sănătoasă, înfloritoare, și sînt convins că boala dumitale nu e decît un truc.

Celălalt polițist se duse la telefon. Un minut mai tîrziu cineva bătu în ușă și apăru Evelyn.

— Ce se petrece aici ? întrebă ea.

— Îi ridicăm pe dumnealui și pe dumneaei, răspunse polițistul. Nu ne-am lămurit pe deplin dacă nu cumva dumnealui este soțul dumitale, trebuie cercetat mai îndeaproape. Femeia, în orice caz, este o „saltea de campanie" și va trebui să verificăm cu ce s-a ocupat. Sînt într-adevăr servitori ?

— Nu vă pot spune nimic în această privință, răspunse Evelyn. Ați intrat în casa mea cu totul nelegal și vreau să răspund doar ca martor. Cînd hitleriștii erau aici, dumneavoastră ați executat și ordinele lor.

— Ptiu, să fie al dracului, chiar așa, încuviință directorul Egon. Atunci ne-ați urmărit pe noi, luptătorii pentru libertate.

— Nu vreau să discut cu dumneata în privința aceasta. Noi vom ieși din cameră și ai grijă, te rog, ca dumneaei să se scoale din pat și să se îmbrace. Dar mai iute, avem mult de lucru pe vremurile astea. Hai să ieșim.

—Trebuie s-o ajut pe logodnica mea, zise Egon. Nu vreți să credeți că e bolnavă, dar de fapt ar trebui dusă de-a dreptul la spital. Să fiu al naibii dacă voi lăsa lucrurile așa...

— Uite, vom aștepta puțin pe sală, dar nu cumva

să încercați s-o ștergeți cu vreo șmecherie — n-o să vă meargă ! Hai, grăbiți-vă.

Fredonînd încetișor, Evelyn se duse în odaia ei ; episodul cu prietenii ăștia îngrozitori ai lui Johannes n-o tulbura. După părerea ei, era foarte bine că-i ia la poliție.

— Scoală-te, pune-ți bulendrele pe tine, Frida, nu-i nimic de făcut, spuse Egon în șoaptă după ce se închise ușa.

— O, cît sînt de nefericită, tu vorbești întotdeauna atît de urît, se văicărea Frida. Nu vreau la pușcărie, nu vreau. Egon, nu am făcut nimic.

— Firește că nimic, surioară, o liniștea directorul Egon. Dar dacă n-ai să te scoli din pat de bunăvoie, o să te scoale cu sila. Îmbracă-te, vom încerca să ne descurcăm. Numai atît să ai grijă : ține-te tot în spatele meu. O să-i ating puțin la moacă, apoi o ștergem la iuțeală pe scara de serviciu. Ne aranjăm noi undeva, lasă, o să trăim în liniște și pace, pînă cînd vor veni alte timpuri.

Suspinînd și văietîndu-se, Frida se ridică din așternutul moale, în care spera să petreacă în ilegalitate încă o bucată de vreme. Egon îi întindea mereu cîte un obiect de îmbrăcăminte și o zorea.

— Mai aveți mult ? strigă agentul de după ușă. Nu putem sta o zi întreagă aici ; mașina așteaptă jos.

— Așa, șopti Egon, țin'te după mine. Trebuie să spălăm putina cît mai repede, îndată ce-i voi atinge.

Egon deschise ușa larg și lovi cît putu de tare pe unul din agenți, care căzu lat, ca un popic doborît. Se pregătea tocmai să-l pocnească și pe celălalt, cînd simți o lovitură grea între coaste.

— Ia mai încearcă-ți o dată trucul și ai să vezi ce încasezi.

— Satană ! șuieră Egon. Ei, mă predau, faceți cu mine ce vreți, copoilor.

Sub amenințarea revolverelor din spate, fratele și sora fură nevoiți să se îndrepte spre ieșire și să se lase duși la poliție. Evelyn stătea la fereastră și-i

privea cum se urcau în automobil. Zîmbi — căci arătau tare caraghioşi ; simţi chiar un pic de milă pentru ei.

„Doamne, Dumnezeule, ce-a făcut, la urma urmelor, femeia asta înspăimîntătoare ? se gîndi ea. Doar şi eu am avut un iubit german, şi-l iubesc ca mai înainte, şi-l voi iubi întotdeauna. Iar Thomas şi cu Torsten nu vor păţi nimic. Hoţii cei mărunţi sînt duşi la spînzurătoare, pe cînd cei mari se plimbă liberi..."

CAPITOLUL VII

Din care aflăm ce s-a întîmplat cu Thomas Klitgaard şi cu firma, precum şi despre unele dificultăţi prin care au trecut Johannes Klitgaard şi consiliul de administraţie al societăţii lui

„A cam slăbit, constată avocatul de la Curtea Supremă, Abildgaard, dar nu arată rău, ba chiar avea nevoie de aşa ceva. Oamenii aceştia care se trag din ţărani înclină să se îngraşe din cale-afară ; pielea lor parcă ar fi de cauciuc şi dacă duc un trai liniştit, se rotunjesc de nu-i mai recunoşti."

— Ei, ce mai e nou, Torsten ? întrebă Thomas, prăbuşindu-se într-un fotoliu adînc din cabinetul particular al avocatului de la Curtea Supremă.

— Întîi şi întîi să închidem uşa — astfel vom putea sta de vorbă liniştiţi, zise Abildgaard. Apoi am să te tratez cu o băutură plăcută. Vremurile grele sînt pe sfîrşite şi poţi merge liniştit acasă, la minunata şi înţeleapta ta soţie. Am reuşit să pun treburile în ordine întrucîtva. Nu pe deplin satisfăcător, Thomas, căci am fost silit să sacrific cîte ceva. Bunul nostru ministru Hakon B. Moller stă şi acum la gros şi mă îndoiesc că va putea scăpa de osîndă. A fost prea lacom. Nu e atît de grav faptul că a vrut să includă Danemarca în „Marea

Germanie" — Doamne, cine n-a vrut așa ceva ? — dar el și-a făcut rost încetișor de o fabricuță care a lucrat pentru ocupanți, și cu asta i s-a înfundat. E norocul nostru, scumpul meu cumnat, că tu ai lucrat în proporții mari și cu totul neobișnuite. Nimeni nu va putea să te arate cu degetul și să spună : Ăsta s-a îmbogățit cu atît și atît. Cu mărunțișuri, tu nu te-ai ocupat niciodată. Ai lucrat minunat, n-ai primit decît comenzi foarte mari.

— Cît vom fi nevoiți să sacrificăm ?

— Nu cine știe ce. O jumătate de milion, sau un milion, suma va fi primită cu o plecăciune plină de politețe, iar presa va scrie că firma „Klitgaard și Fiii" și-a restituit de bună voie cîștigurile.

— Și ce crezi că trebuie să fac acum ?

— Cu cît vei lucra mai puțin, cu atît va fi mai bine ; în orice caz, nici o comandă mare, care ar putea da loc la cine știe ce stupidă publicitate gazetărească. Ocupă-te mai bine de niște fleacuri, undeva în provincie, așa, ca să nu ți se moleșească mușchii. Și în general — calm și stăpînire de sine. E drept că ai conștiința curată, dar e mai bine să nu întărîți pe nimeni. Firma are posibilitatea să stea într-o calmă expectativă.

Thomas Klitgaard luă un taxi și se duse acasă. Deschise ușa de la intrare cu cheia pe care o avea la el și se opri mirat în ușa salonului unde Gregers ședea cu maică-sa, cu frate-său Anders și cu soră-sa Kirsten. Era încă slab și palid băiețandrul ăsta zănatic. Orișicum, iată că s-a întors acasă fiul rătăcitor. Pare-se că va fi nevoie să înjunghie un vițel gras.

— Bine ai venit, fiule, în casa părintească, zise el se și îndreptă cu pași grăbiți spre Gregers, ca să-l strîngă mai repede la pieptul său părintesc.

— Bună ziua, tată, răspunse Gregers și strînse cu o politețe rece mîna tatălui său ; îmbrățișarea nu avu loc.

— Nădăjduiesc că vei rămîne aici ? întrebă Thomas, ceva mai rece. Cum stai cu sănătatea ?

— Nu, am venit numai să-mi iau rămas bun, zise

Gregers. Am ieșit chiar acum din spitalul de la Oresunde și plec la sanatoriu. Se spune că mi-e mai bine, dar încă nu sînt nici pe departe sănătos.

— Și cu banii cum stai ? Ai nevoie de bani ?

— Nu, îmi ajung banii pe care i-am primit de la bunicul Grejs. Și apoi, pentru sanatoriu, totul a fost plătit.

— Atunci de îndată ce te însănătoșești, te apuci desigur de învățătură ? Ai rămas în urmă cu doi-trei ani, e destul de neplăcut.

Margrethe îl întrerupse, puțin enervată :

— Gregers trebuie în primul rînd să-și vadă de sănătate, Thomas ; iată ce e mai important. Știi doar că a fost rău bolnav.

— Firește, dragă Margrethe, răspunse el, dar în sinea lui gîndi înciudat : „Poftim, duhul vremii ! N-ai dreptul să pui nici măcar o întrebare politicoasă propriului tău fiu, un zărghit, ca să afli ce are de gînd să întreprindă."

— Nu rămîi la masă ? întrebă mama.

— Nu, mulțumesc — răspunse scurt Gregers — sînt grăbit, trebuie să mă duc acasă.

„Da, totul e limpede, se gîndi cu amărăciune Thomas Klitgaard. De ce se grăbește să ajungă în chichineața lui tocmai la ora prînzului ? Numai pentru că nu vrea să ia în gură nici măcar o bucată de pîine în casa mea. Pentru el, eu, ca și mai înainte, nu sînt decît un speculant de război, care-și cîștigă banii pe căi necinstite. Pot fi reabilitat de cercurile cele mai autorizate, dar rămîn condamnat de propriul meu fiu comunist."

Își privi soția. Fața ei trăda o adîncă frămîntare și amărăciune ; i se întîmplase rar s-o vadă așa : căci Margrethe avea un caracter ferm și stăpînit. Se uită cu coada ochiului la Anders și la Kirsten care împlinise de curînd cincisprezece ani și moștenise de la mama ei calmul și stăpînirea de sine. Amîndoi se uitau la fratele lor cu ochi mari. Cîndva fuseseră atît de apropiați și acum devenise un străin în casa lor ; nici măcar nu mai voia să se așeze la aceeași masă cu ei.

— Rămîneți cu bine, zise Gregers. Vă doresc numai bine la toți. Nu, nu mă conduceți, cunosc drumul.

Numai cu fiul său nu ajunsese la înțelegere, încolo, toate celelalte se conturau mai mult sau mai puțin mulțumitor pentru Thomas Klitgaard. În schimb, situația lui Johannes nu era nici pe departe atît de bună. De aceea, el se mai afla internat în modesta clinică pentru bolnavii de nervi și suferea încă de o ușoară manie a persecuției. Căci uite, drăcia dracului, avocatul Seidelin aflase că a fost găsit din întîmplare netrebnicul acela de director Egon, împreună cu soră-sa, Frida cea grasă. Mișeii ăștia au mărturisit repede totul. Fusese și pe la Seidelin un polițist, se interesase de situația firmei „Pro Patria" și întrebase cine erau membrii consiliului de administrație. Seidelin povestea toate acestea însoțindu-și relatarea cu cîte un păhărel de rachiu, atît de necesar pentru întărirea puterilor lui Johannes Klitgaard care se furișase pînă la biroul advocatului său într-o zi, pe înserate.

— Situația e cît se poate de proastă, încheie iritat Johannes Klitgaard. Ce crezi, au să intenteze proces ?

— Fără asta nu se poate, răspunse Seidelin. Judecînd după întrebările pe care mi le punea polițistul, am înțeles că Egon a spus tot. A trăncănit despre mesele cu von Drieberg, a spus că cereai comenzi de la Oberbaurat, iar iapa de soră-sa a mărturisit că i-ai dăruit o blană, ca să-ți înlesnească legăturile de afaceri cu nemții. Nu prea stau bine lucrurile, vezi, ai dat dovadă de prea multă inițiativă.

— Da, frumoasă festă mi s-a jucat. De dimineață pînă seara auzi într-una că e bine să ai inițiativă, iar cînd un om de acțiune face în sfîrșit dovada că are inițiativă, i se dă la cap. Oare mă amenință închisoarea ?

— Mi-e teamă că da. În orice caz, veniturile tale de la „Pro Patria" au fost confiscate. Dar asta e un fleac în comparație cu procentele de la „Azilul li-

nistit" și de dividendele de la firma „Klitgaard și Fiii".

— Dar dacă vor confisca și veniturile firmei ? se zbuciuma Klitgaard. Atunci o să rămîn fără nimic, cu cîteva case dărăpănate. Frumoasă festă ! Un om muncește în sudoarea frunții toată viața, ca să fie apoi jefuit. E bolșevism curat ! Tare aș vrea să știu cum se vor termina toate astea.

— Firma „Klitgaard și Fiii" va ieși cu bine din această situație, declară Seidelin. E prea mare pentru a putea fi strivită.

— Dar mie ce sfat îmi dai ? întrebă Johannes.

— I-am spus polițistului că în situația actuală, nesigură din punct de vedere juridic, tu ai preferat să-ți părăsești casa pentru cîteva luni de zile, răspunse Seidelin. Dar dacă poliția dorește să capete informații în ceea ce te privește, ești gata să te prezinți, cu condiția să te afli sub apărarea drepturilor pe care le poate pretinde orice cetățean. Deocamdată, însă, ei pot lua cunoștință de datele și conturile pe care le-au confiscat la Alborg.

— O să mă arunce după gratii la Alborg ?

— Nu. „Pro Patria" este înregistrată juridic la Copenhaga ; în afară de aceasta, pentru cazurile de speculă de război există dispoziții speciale.

— Ce va face poliția cu tine ?

— De mine, bineînțeles, nu se pot atinge. Nu am fost decît consilier juridic și nu am nici o legătură cu afacerile. Dar consiliul tău de administrație este amenințat de mari neplăceri.

A doua zi după această conferință juridică, cineva sună la ușa modestei locuințe a funcționarei lui Johannes Klitgaard, domnișoara Leth. În prag stătea un bărbat și domnișoara Leth își închipui că nimerise la ea din greșeală.

— Dumneata ești domnișoara Constance Leth ? întrebă el și-și scoase pălăria.

— Da, eu sînt.

— Aș vrea să stau puțin de vorbă cu dumneata.

— Da, da, îngăimă timid domnișoara Leth. Nu era

obișnuită să primească bărbați străini acasă la ea. Despre ce este vorba ?

— Asta am s-o explic în casă mai bine decît stînd aici, pe scări, spuse omul cu oarecare grosolănie și domnișoara Leth se gîndi că individul nu inspiră de loc încredere și nu prea ar fi bine să intre în locuința ei.

Se povesteau atîtea despre bandiți care omoară femei singure ; ce-i drept, ea nu posedă decît o mică sumă la casa de economii ; dar el nu are de unde să știe asta.

— Mi se pare ciudat că nu-mi puteți spune despre ce anume e vorba, zise ea și încercă să închidă ușa.

Omul întinse mîna și domnișoara Leth văzu că are ceva în palmă, dar nu înțelese ce putea să însemne gestul acela. În timp ce-i privea mîna cu insigna de metal în palmă, îl auzi spunînd :

— Sînt de la poliție, trebuie să stau de vorbă cu dumneata...

— Despre ce ? întrebă ea, răsuflînd greu. Nu am avut niciodată de-a face cu poliția.

— E vorba de societatea pe acțiuni „Pro Patria". Nu ești dumneata membră în consiliul de administrație ?

— Da, recunoscu domnișoara Leth, cu voce tremurată. M-a rugat directorul foarte mult. Dar ce legătură are asta cu poliția ?

— Păi tocmai despre asta vom sta de vorbă, zise polițistul. Acum cred că nu vă mai împotriviți să intru în casă. E mai bine așa, decît să vă cer informațiile pe scară unde ne pot auzi și alți locatari. Nu, domnișoară Leth ?

Tremurînd de groază, ea deschise ușa și-i dădu drumul în casă. Polițistul își agăță pălăria în cuier, apoi intră ca un vechi cunoscut și deschise ușa dinspre micul ei salonaș. Domnișoarei Leth i se păru că a și fost arestată !

— O să mă așez aici, iar pe dumneata te rog să iei loc de partea cealaltă a mesei de scris. Dă-mi voie să mă recomand : Holm, funcționar la poliția

judiciară. O să vă pun cîteva întrebări, domnișoară Leth, și vă rog să răspundeți clar și exact. Întotdeauna e mai bine să spui poliției adevărul, așa cum este.

Biata domnișoară Leth se simțea ca un iepuraș care așteaptă să-l înhațe șarpele boa.

— Voi spune adevărul, domnule Holm, declară ea. Nu am nimic de ascuns. Întrebați-mă ce doriți.

— Bine. În primul rînd vă rog să-mi spuneți numele complet.

— Constance Ulrikka Frederikke Leth.

— Cîți ani... ?

— Ei, și dumneata, spuse jignită domnișoara Leth, asta nu mi s-a întîmplat niciodată.

— Am vrut să întreb data și locul nașterii dumitale.

— 6 martie 1894, la Fredericia. Tatăl meu a fost sergent-major.

— Domiciliul îl cunoaștem. Ești funcționară. Unde faci serviciul ?

— La societatea pe acțiuni „Azilul liniștit". Șeful meu este directorul Johannes Klitgaard.

— Așadar și aceea este societatea lui. Dar deocamdată nu ne interesează. Este vorba de societatea pe acțiuni „Pro Patria". Recunoașteți că sînteți membră în consiliul de administrație al acestei societăți ?

Domnișoara Leth dădu din cap afirmativ.

— Știți cu ce se ocupa această societate ?

— După cît am înțeles, la fabrica societății, la Alborg, se fabricau rețele de camuflaj.

— Așadar, știați că societatea lucrează pentru nemți ?

— Nu, asta nici n-am bănuit-o.

— Ai grijă, să nu te încurci cumva. Doar nu puteai să nu știi că era o fabrică a unor speculanți de război. Oare pentru ce era nevoie de rețele de camuflaj ? Nu ți-ai închipuit cumva că le purtau femeile pe cap ?

— La asta nu m-am gîndit de fel, zise domnișoara Leth îngrozită. Nu mă pricep la astfel de lucruri.

Pur și simplu figuram în consiliul de administrație, pentru că directorul îmi spusese că trebuie să figureze cineva acolo și dorea ca eu să fiu aceea.

— Toate astea par foarte ciudate, spuse aspru polițistul. Nu-mi închipui ca vreun judecător să poată da crezare unei asemenea născociri.

— Judecător ? Voi fi dată în judecată ?

— Mi-e teamă că așa se vor termina lucrurile, dacă dumneata te mențiii pe poziția asta născocind poveşti pentru poliție. Dar să trecem mai departe.

O oră încheiată o interogă pe domnișoara Leth, pînă cînd aceasta ajunse aproape să-și piardă cunoștința, de oboseală și frică. Abia atunci închise polițistul registrul în care notase declarațiile ei și se ridică.

— Veți primi o citație din partea noastră.

— O, Doamne, Dumnezeule, ce se va întîmpla cu mine ? Oare ar fi cu putință să fiu osîndită ?

— Vorbind sincer, lucrurile nu stau tocmai bine. Ori dai declarații false dovedind complicitate într-o afacere de speculă de război, ori spui adevărul și atunci urmează să fii pedepsită, pentru că nu ți-ai îndeplinit obligațiile în calitatea dumitale de membru în consiliul de administrație, potrivit statutului societăților pe acțiuni. Dar toate se vor lămuri. Bună ziua, domnișoară Leth.

Domnișoara Leth nu mai avu putere să-l conducă. Auzi pocnetul ușii de la intrare și tremurînd, de parcă ar fi scuturat-o frigurile, încercă să-și adune gîndurile. Făcuse ceva ilegal și nimerise în ghearele poliției. Va fi chemată la judecată și, probabil, condamnată la închisoare, sau poate că va fi purtată pe străzi într-o mașină deschisă, așa cum văzuse că au fost plimbați după eliberare denunțătorii și speculanții de război.

— O, Doamne ! Nimeni n-o să creadă că nu am știut ce înseamnă rețea de camuflaj. Și ce-o să zică pastorul Prip și întreaga comunitate ? Fără îndoială că vor rupe orice relații cu mine cînd vor afla. Și așa ceva nu se poate ascunde : vor scrie toate ziarele. Nu, n-am să pot îndura batjocura asta !

În sufletul supus al domnișoarei Leth se dădu o luptă desperată care dură pînă seara. În sfîrșit, luă o hotărîre. Nu va spravețui unei asemenea rușini. E mare păcat să te sinucizi, mare păcat. Dar Isus este prietenul celor păcătoși. El o va ierta, el știe că este nevinovată și că a mărturisit poliției numai adevărul.

Domnișoara Leth astupă cu hîrtie toate crăpăturile ușii și ferestrelor, așa cum citise în ziare că se face, apoi luă salteaua de pe pat și o duse în bucătărie. Căută pilulele somnifere cu efect puternic — medicul o sfătuise să ia cîte două — și înghiți tot conținutul cutiei. După aceea deschise robinetele de gaz, se culcă liniștită pe saltea, încrucișă mîinile pe piept și spuse „Tatăl nostru". Cînd rosti „amin", se simți cuprinsă de o oboseală plăcută ; știa că se duce la Isus și că el o va ierta.

CAPITOLUL VIII

În care este vorba despre ceea ce s-a întîmplat cu alți trei membri din consiliul de administrație al societății „Pro Patria", atît de respectată înainte, și despre un inginer care face cu prea puțină plăcere o vizită ministrului de Justiție

În ziare apărură doar cîteva rînduri despre moartea bietei și singuraticei domnișoare Leth, deoarece sinucideri se întîmplau destule și se părea că în cazul de față nu ar fi nimic senzațional. O fată bătrînă se plictisise de viață — n-aveai mare lucru de spus. Unei fete bătrîne îi este întotdeauna greu, și mai ales cînd e nevoită să lucreze în biroul unei societăți ca „Azilul liniștit". Căci acolo nu domnește nicidecum pacea, ci mizeria și lăcomia, acolo trebuie să fii nemilos cu oameni cărora și fără asta le e greu să trăiască. Ziarele anunțau că pricina sinuciderii a-

celei fete bătrîne era descurajarea, şi poate că nu erau departe de adevăr.

Printre membrii comunităţii religioase, actul desperat al domnişoarei Leth stîrnise o puternică indignare, dar la slujba înmormîntării pastorul Prip rosti un minunat şi emoţionant discurs, arătînd că răposata a comis fapta într-o clipă de tulburare sufletească şi din această pricină mai există speranţa de a o întîlni în ceruri. Bătrînul funcţionar Runge veni şi el la înmormîntare ; în biserică, stătu tot timpul cu capul în piept, gîndindu-se la propriile-i necazuri. Poliţia îl vizitase şi pe el. Un agent venise în orele de serviciu la biroul lui Seidelin, îi luase declaraţia şi Runge pricepuse că lucrurile stau cît se poate de prost. Nu studiase dreptul, însă cînd ţi-ai petrecut atîţia ani în biroul unui jurist, care mai înainte fusese biroul unui avocat de la Curtea Supremă, devii tu însuţi un fel de jurist. Trebuia să recunoască măcar că bănuise cam ce comenzi îndeplinea societatea „Pro Patria" pentru ocupanţi, deşi nu cunoscuse afacerea în toate amănuntele: directorul Johannes Klitgaard nu prea era comunicativ.

După ce îşi isprăvise depoziţia, bătrînul Runge, gîrbovit dintr-o dată, se dusese la Seidelin şi-i povestise cele întîmplate.

— E extrem de neplăcut, extrem de neplăcut, Runge, declarase Seidelin. Părea atît de mîhnit, de parcă fusese înştiinţat de moartea subită a unui vechi client al său.

— Înţeleg acest lucru mai bine ca oricine, spusese bătrînul Runge. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că voi fi supus unui interogatoriu din partea poliţiei. Dar, daţi-mi voie să mă mir, doar şi dumneavoastră ştiaţi multe lucruri despre societatea „Pro-Patria", nu mai puţine ca mine.

— Asta n-o tăgăduiesc cîtuşi de puţin, declarase Seidelin şi se grăbise să-şi aprindă ţigara stinsă. Dar cu mine lucrurile stau altfel, Runge. Am întocmit, ca jurist, statutul societăţii şi nimeni nu-mi poate reproşa acest lucru. Nu se admite să vii după aceasta la un jurist şi să-i spui : societatea la ale

cărei formalități juridice ai dat o mînă de ajutor, făcea operațiuni dubioase și acum asupra ta cade întreaga răspundere pentru ele. Nu merge așa, Runge.

— Da, firește, zisese Runge. Dar...

— Ai răbdare, ascultă întîi ce vreau să-ți spun, replicase Seidelin ridicînd mîna. Am prezidat singura adunare generală a societății și am constatat că toate formalitățile erau în regulă. Dar eu nu am făcut parte din consiliul de adminsitrație și nu port nici o răspundere, dar obsolut nici o răspundere pentru tot ce s-a întîmplat la „Pro Patria".

— Nu, zisese Runge. Totuși... Ei, dar nu face să vorbesc despre asta. Aș vrea să știu un singur lucru : ce voi deveni eu dacă se va intenta proces împotriva societății „Pro Patria" ? Nu mă refer la punctul de vedere strict juridic — pentru că, firește, voi fi condamnat — dar... mă refer... aici... la birou, ce va fi cu serviciul meu ?

Mai bine de patruzeci de ani stătuse bătrînul Runge la locul său, la pupitrul înalt din sala de așteptare. Ocupase acest loc de foarte tînăr — era pe atunci un flăcău cu umeri înguști ; an cu an a crescut apoi, s-a lățit, a devenit tot mai trupeș, pînă cînd a umplut tot scaunul înalt dindărătul pupitrului și nu înțelegea de felul cum pot să stea unii oameni la o masă de scris. Clienții care veniseră cîndva la el ca tineri îndrăgostiți, pentru a încheia un contract de căsătorie, veneau apoi la el aproape bătrîni, ca să-și scrie testamentul. Runge simțise vreme atît de îndelungată privirea severă a avocatului de la Curtea Supremă îndreptată asupra sa, încît, dacă portretul ar fi fost luat de pe perete, desigur că i-ar fi lipsit ceva. Era un înfocat social-democrat, în taină însă, deoarece la birou era nevoit să-și țină gura. I se cerea acest lucru și el făcea întotdeauna ce i se cerea.

— E foarte bine că ai atins această chestiune, Runge, căci mai devreme sau mai tîrziu, ar fi trebuit să discutăm asupra ei, spusese Seidelin. Vezi, nimeni nu cunoaște biroul nostru de avocatură și clientela lui mai bine ca dumneata. Majoritatea clienților ce ne-au rămas sînt moștenitori ai vechilor clienți, exemplare rare. Ei nu suportă șocuri, se de-

moralizează din pricina lor, sînt prea șubrezi pentru indiferent ce zgîlțîiri. Toate astea complică lucrurile. Clienții mei nu sînt niște oameni de afaceri tineri, abili, care să poată privi lucrurile fără idei preconcepute. Cînd clienții mei vor afla că dumneata ai fost condamnat pentru speculă de război — firește, dacă vei fi condamnat — mă vor părăsi, și dumneata știi bine acest lucru, Runge.

— Da, e adevărat.

— Îmi pare rău, crede-mă, Runge, doar te cunosc de cînd mă știu, însă mi-e teamă că de data asta vom fi nevoiți să ne despărțim. Am să-ți dau bineînțeles cele mai bune referințe și nu te voi uita cînd se vor prezenta unele afaceri care se încheie în afara cadrului biroului. Poți fi sigur de asta, Runge.

Stînd în capelă și ascultînd predica plină de milostivire a pastorului Prip deasupra sicriului sărmanei domnișoare Leth, bătrînul Runge își repeta în gînd că e un om sfîrșit. Făcuse o prostie acceptînd propunerea directorului Klitgaard de a intra în consiliul de administrație, doar fusese limpede pentru el faptul că trebuia să joace rolul unui om de paie și că Klitgaard era un ticălos. Și acum, nu mai are altă speranță decît o pensie de bătrînețe.

Deodată însă, îi veni o idee. Își aruncă privirea asupra celor prezenți la înmormîntare. Da, directorul Klitgaard era acolo. Va să zică, a ținut să-și îndeplinească ultima datorie față de funcționara sa ; da, într-adevăr, drace, era de datoria lui, căci el era vinovat de nenorocirea ce se întîmplase. Îndată după terminarea ceremoniei, cînd lumea începu să se împrăștie, Runge se grăbi să-l ajungă din urmă pe Johannes Klitgaard.

— Iertați-mă, domnule director, zise el, apropiindu-se. Dacă nu vă supăr, aș vrea foarte mult să vă vorbesc.

Johannes bolborosi ceva, presupunînd că bătrînul funcționar are de gînd să stoarcă ceva bani de la el. Căci pentru ce altceva se agăța de dînsul ? „Dar poți să te dai peste cap, tot nu capeți nimic de la mine !"

— Ce sfîrșit trist, începu tulburat Runge. Dar pastorul a vorbit frumos. Nu trebuie să ne osîndim

unii pe alții. Cînd v-am zărit, domnule director, mi-a dat în gînd... poate că aș putea să vă vorbesc despre dificultățile prin care trec eu. Dacă se va intenta proces împotriva firmei „Pro Patria", unde am figurat în consiliul de administrație, îmi voi pierde serviciul la biroul lui Seidelin. Chiar deunăzi mi-a vorbit avocatul despre acest lucru și nu-i pot reproșa nimic, căci îi cunosc clienții.

— E foarte neplăcut, zise Johannes pe un ton cu desăvîrșire nepăsătoar.

— Pentru un om la vîrsta mea nu e ușor de loc să umble pe străzi fără lucru, urmă Runge. Și de aceea, m-am gîndit... după acest caz atît de trist de deces, că la birou la dumneavoastră s-a eliberat un loc... Nu socoate cu putință domnul director ca acest loc să-mi fie încredințat mie ?

Nemulțumit, Johannes Klitgaard se uită chiorîș la el. Va să zică așa ! Domnișoara Leth nici n-a fost îngropată bine, și el se repede să-i ocupe locul. În fond, banditul ăsta bătrîn e bucuros că fata s-a otrăvit.

— Vezi dumneata, Runge — zise el — asta nu-i chiar atît de simplu. Va fi trist, firește, dacă îți vei pierde postul pe care-l ai la Seidelin, însă eu nu pot face nimic pentru dumneata. Ce crezi că se va întîmpla cu mine ? Mi se va lua și ultima cămașă, poți fi sigur de asta. După tristul sfîrșit al domnișoarei Leth, va trebui să lucrez singur la birou, pentru ca nimeni să nu poată spune că mi-e teamă să mă apuc de treabă. Și, fie vorba între noi, e și nevoie ca ticăloșii de chiriași să fie puși la punct cum se cuvine : pe domnișoara Leth o învîrteau cum voiau, cu mine însă n-o să le meargă. Nu știu dacă voi continua să lucrez mai mult timp singur, în orice caz, deocamdată așa voi face. Dar e foarte posibil să găsesc altceva de lucru pentru dumneata. Să vii la mine, dacă vei fi concediat de Seidelin.

— Mulțumesc, domnule director, vă mulțumesc din suflet, zise bătrînul Runge, ușurat : cel puțin, nu va ajunge încă la societatea pentru asistența celor săraci.

Johannes Klitgaard îi aruncă iarăși o privire pie-

zișă, de parcă ar fi vrut să cîntărească dacă omul ăsta va ști să se descurce în anumite treburi. Căci muzicantul Madsen, care s-a dovedit a fi nazist și agent comercial al ocupanților, fusese vîrît la închisoare pentru vreo doi ani. Cînd bătrînul Runge va fi îndeajuns de flămînd, poate că nu-i va fi prea greu să-l înduplece să se ocupe de mica și simpatica lui întreprindere de cămătărie, care îi aducea venituri frumoase ; căci Johannes dorea să-și plaseze banii cu folos.

— Vă mulțumesc, domnule director, vă mulțumesc foarte mult, repeta bătrînul Runge cu lacrimi în ochi.

Se simțea atît de fericit, văzînd că cineva se interesează de soarta lui, măcar cît de puțin. Rămăsese holtei și singura lui rudă, o verișoară bătrînă, era atît de surdă, încît nu te auzea nici chiar dacă îi strigai la ureche ; se înțelegea cu ea doar cu ajutorul unei tăbliță de ardezie. Tot sensul existenței lui consta în ocupația de la Seidelin, iar acum se ivise primejdia de a nu mai sta niciodată la pupitrul înalt, pe scaunul turnant. Dar iată că directorul Klitgaard avea în vedere o slujbă nouă pentru el și poate că Runge se va putea obișnui, deși cu greu, cu o viață nouă.

Zugravul Olufsen venise și el la înmormîntare, îi părea foarte rău că simpatica, bătrîna domnișoară Leth a avut un sfîrșit atît de trist. După înmormîntare, Olufsen luă tramvaiul și se duse la o berărie unde cunoștea pe unul din chelneri și putea să bea bere și rachiu cît poftea, deși altfel orice băutură se vindea strict rațional. Acolo își petrecea Olufsen o mare parte din timp : acasă nu mai era de stat. Îl vizitase într-o zi poliția, îi ceruse o declarație, iar nevastă-sa, furioasă, scăpase o vorbă unei vecine, o femeie bîrfitoare. Acum știa toată mahalaua că a fost speculant cu furnituri de război și că va fi băgat la gros.

Mult mai bine era să stea la berărie și să soarbă din berea înspumată. Mai venea pe acolo, cînd și cînd, cîte un om cu care putea schimba o vorbă, așa, ca

să mai omoare timpul. De cele mai multe ori, însă, Olufsen ședea la masă îngheboșat, blestemîndu-și soarta și afurisindu-l pe directorul Klitgaard. Șnapanul ăsta făcuse din Olufsen un om necinstit, pretinzîndu-i să le ceară chiriașilor un supraprețț peste cel din contract, la reparațiile caselor, și să-i dea apoi lui banii. Și iată că acum s-a pus poliția pe capul lui Olufsen. În orice caz, el era un om sfîrșit. Societatea „Pro Patria" va fi chemată în fața tribunalului și el nu va mai putea niciodată să spele rușinea ce-i va păta numele. De-ar avea ceva bani, ar putea să plece undeva în provincie, să-și facă rost de un mic atelier într-un orășel oarecare. Dar Olufsen n-avea bani. El lucra la societatea „Azilul liniștit" și cîștigul de acolo abia dacă-i ajungea să nu moară de foame.

„Cît de rău sînt orînduite lucrurile, își zicea Olufsen. Pe cei mai mulți oameni, viața îi zdrobește, mai bine ar fi fost de nu s-ar fi născut. Totul începe atît de frumos, și cum se termină ? Uite, eu de pildă. Cînd eram tînăr, calfă, și campion la clătite pe întreaga Iutlandă, îmi închipuiam că nimeni nu se poate măsura cu mine. Mă credeam un flăcău dibaci. Și acum ce sînt ? O otreapă. O să mă arunce în pușcărie... Și de toate este vinovat numai ticălosul acela de Klitgaard."

Olufsen oftă și mai comandă o halbă de bere și un păhărel de rachiu. N-avea chef să meargă acasă, acolo îl așteptau numai văicăreli și amărăciune. Nevastă-sa își ieșea din fire pentru orice fleac, în așa hal o adusese povestea aceasta. Se temea, printre altele, că nu-și vor mai putea da la învățătură băiatul, care voia să se facă doctor, dar acesta era un drum lung și costisitor.

Agentul Holm, de la poliția judiciară, sună la ușa lui Emmanuel și, cînd menajera îi deschise, o întrebă politicos dacă poate vorbi cu domnul Klitgaard.

— Domnul are musafiri, răspunse menajera. Dacă nu e vorba de ceva deosebit de important, ar fi mai bine să treceți altă dată.

— Ba, e vorba de ceva foarte important, excepțional de important, rosti tăios agentul poliției judiciare și menajera intră în biroul stăpînului să-l anunțe pe vizitator.

Emmanuel tocmai își servea musafirii — oameni de artă și cultură. Erau la cafea. În fotoliul cel mai comod se instalase bravul director al radiodifuziunii, Brummel, cu fața puțin cam congestionată după dejunul copios. În jurul lui se îngrămădeau vreo cincișase poeți cu plete lungi. Se sărbătorea nașterea noii reviste. Brummel nu voia să facă parte din redacție, dar el se afla întotdeauna acolo unde se lua o inițiativă culturală.

— Nu ți-a spus cum îl cheamă ? întrebă Emmanuel. Trebuie să fie vreun agent comercial, sau un vînzător de cărți. Spune-i că sînt ocupat.

— I-am spus, dar mi-a răspuns că are o chestiune importantă de discutat cu domnul Klitgaard.

— Ei bine, mă duc să văd ce vrea, zise Emmanuel iritat. Niciodată n-am liniște. Ar trebui să existe pedepse pentru cei ce sună la ușă fără un motiv de seamă.

Se întoarse palid și, cu un tremur nervos în glas, îi rugă pe oaspeți să treacă o clipă în altă cameră. Abia după ce ieșiră, îl pofti înăuntru pe agentul de poliție.

— Poftiți, luați loc, zise el... Nu am de povestit prea multe. Nu m-am priceput niciodată în afaceri și...

— Bine, dar ați făcut parte din consiliul de administrație al societății, și aveți și acum această calitate, obiectă Holm, scrutîndu-l pe Emmanuel cu o privire de detectiv.

— Păi nici nu tăgăduiesc acest lucru, răspunse Emmanuel. Am primit la insistențele fratelui meu... numai pentru a-i face lui un serviciu.

— Bine. Să luăm totul pe rînd, zise agentul poliției judiciare și deschise registrul de procese-verbale. Numele dumneavoastră și anul nașterii ? Unde sînteți născut ? *Well.* Profesiunea ?

— Nici eu nu știu, cred însă că aș putea fi numit scriitor. Sau mai, curînd, om de litere.

— Asta ce-o mai fi ? spuse dezaprobator agentul. Dar știați ce produce fabrica societății „Pro Patria" ?

— Nici acum nu știu ; nu am nici cea mai vagă idee despre asta.

— Și veți susține că nu știați nici că societatea lucra pentru naziști ?

— Nici de asta n-am habar. Știam că fratele meu mai mare, Thomas, la rugămintea guvernului, execuța lucrări pentru ocupanți...

— Asta nu are nici o legătură cu chestiunea noastră. Acum e vorba de „Pro Patria". Ați luat parte la ședințele consiliului de administrație ?

— Mi se pare că a fost o ședință, sau poate două, dar așa, de formă...

— Prin urmare, v-ați dat seama că sînteți un om de paie ?

— Da, da, aceasta pare să fie definiția justă. Toți din consiliul de administrație eram niște oameni de paie ; de fapt nici nu știam ce se întîmplă acolo.

— Dar ați primit onorarii în calitate de membru în consiliul de administrație ?

— Un fleac. Cîteva sute de coroane. Eu am situația materială asigurată și astfel de sume nu joacă nici un rol pentru mine. Figuram în consiliul de administrație numai pentru că fratele meu, directorul Johannes Klitgaard, mă rugase să accept acest lucru și-mi făgăduise solemn că nu voi fi plictisit cu amănuntele afacerii.

Agentul de la poliția judiciară, încruntînd sprîncenele, cerceta cu privirea camera elegant mobilată. Dumnezeu știe ce ipochimen o mai fi și ăsta : scriitor și om de litere ?

— Iertați-mă, că vă întreb, zise el ; firește, aceasta nu are nicio legătură cu chestiunea noastră, dar așa... ce cărți ați scris dumneavoastră ?

— O, nimic deosebit, răspunse cu modestie Emmanuel. Am publicat o culegere mică de versuri, asta-i tot.

Cineva bătu la ușă și îndată după aceea directorul radiodifuziunii, Brummel, vîrî capul înăuntru.

— Trebuie să plec, Klitgaard, zise el. Am o ședință importantă.

— La Riksdag ?

— Da, sînt în prezidium, răspunse cu demnitate directorul radiodifuziunii.

— Ia loc pentru o clipă, dragul meu Brummel, zise Emmanuel. Mă aflu într-o situație ridicolă și foarte neplăcută. Domnul acesta este agent al poliției judiciare, Blom...

— Holm, rectifică polițistul.

— Holm, da, firește, Holm, agent al poliției judiciare. A venit să mă interogheze în legătură cu cele întîmplate unei firme în al cărei consiliu de administrație figurez și eu. Se pare că această firmă, aparținînd unuia dintre frații mei, a lucrat pentru nemți și domnului Holm îi vine foarte greu să înțeleagă că eu nici nu bănuisem așa ceva... că de fapt nu am nici cea mai mică idee despre afaceri.

— Va să zică așa, zise Brummel, și fața lui deveni serioasă. Dați-mi voie să mă recomand : Brummel, directorul radiodifuziunii daneze, deputat în Folketing.

— E o mare cinste pentru mine, zise funcționarul de poliție și se înclină. V-am recunoscut îndată... am avut plăcerea să vă ascult cuvîntarea despre cultură la Uniunea alegătorilor.

— Ei, atunci sîntem și membri ai aceluiași partid, zise Brummel, răspunzîndu-i la salut. Îmi face o deosebită plăcere. Pot atesta că bunul meu prieten Emmanuel Klitgaard este un copil în materie de afaceri, ca și în politică, de altfel. Un om cu un suflet minunat ; îi plac versurile, tablourile frumoase, iar dacă a fost membru într-un consiliu de administrație, sînt sigur că nici n-a bănuit măcar ce se întîmpla acolo.

— Aici însă era greu să greșești. Era curată speculă de război : o întreprindere care furniza rețele de camuflaj pentru aerodromurile germane ; s-a manifestat acolo un spirit de inițiativă extrem de nesănătos...

— Însă desigur că nu din partea lui Emmanuel

Klitgaard, zise pe un ton prietenos Brummel. El e dotat cu multe calități superioare, dar inițiativă în afaceri nu are de fel, iubite coleg de partid. Poți să mă crezi pe cuvînt.

— Mărturia dumneavoastră prețuiește, desigur, foarte mult... dacă veți atesta formal aceasta.

— Negreșit, declară solemn Brummel. Pot atesta că bunul meu prieten Emmanuel Klitgaard nu are habar de tainele vieții de afaceri. Dacă a devenit speculant cu furnituri de război, ar trebui achitat pe baza paragrafului privitor la iresponsabili. Dacă ai sta însă de vorbă cu el despre poezia lirică și despre cultură, scumpul meu coleg de partid, nu ți-ar strica de loc. Consemnează toate acestea în procesul-verbal. Ei, trebuie să plec.

Bravul director al radiodifuziunii strînse mîna polițistului cu cea mai mare amabilitate și bonomie. Emmanuel îl privea adînc recunoscător. Ce înseamnă să ai prieteni credincioși, care într-un moment greu îți pot acorda sprijinul lor moral !

— Nu știu dacă vă pot oferi un păhărel, domnule Holm, zise el. Am reușit să fac rost de un coniac bun, din cel vechi.

— Mulțumesc, dacă lucrurile stau așa, se poate, primi agentul. Numai să-mi închei procesul-verbal.

— Și veți include în el cele spuse de Brummel, deși într-o oarecare măsură nu sînt prea măgulitoare pentru mine.

— Se înțelege. Sînt declarațiile unui martor care la un moment dat, cînd va fi necesar, pot juca un rol hotărîtor. Nu veți putea scăpa însă de amendă pentru nerespectarea legilor cu privire la societățile pe acțiuni. Ar fi trebuit să știți că membrul unui consiliu de administrație are obligația de a controla activitatea societății. El răspunde pentru tot ce se întîmplă în acea societate.

— Făgăduiesc că niciodată n-am să mai iau asupra mea obligațiile unui membru în consiliile de administrație, zise Emmanuel, și umplu paharele. În sănătatea dumitale ! Îți mulțumesc pentru purtarea politicoasă și plină de tact. Și, te mai rog, ia o țigară.

Nu e chiar atît de proastă... Uită-te și la mica mea culegere de versuri... poate că-mi dai voie să-ți ofer un exemplar.

Agentul mulțumi și puse cartea în servietă. Apoi se ridică și-și luă rămas bun. Trebuia să meargă la circumscripția de poliție, ca să afle dacă nu s-a întîmplat ceva deosebit pe acolo, iar la șapte și jumătate urma să fie la club, la obișnuita partidă de joc de cărți. Azi e joi și se adună mulți prieteni. După muncă, voie bună.

Tot joi este zi de audiență la ministrul Justiției. Joia a devenit o zi însemnată a democrației, ziua cînd oamenii simplii pot prezenta miniștrilor doleanțele și greutățile lor, și mai cu seamă ministrului Justiției. În celelalte zile, ministrul Justiției este o ființă foarte îndepărtată și sus-pusă, însă joia, oricine poate să vină în biroul lui, direct din stradă, și să stea cu el de vorbă despre procedura judiciară. Și dacă la radio se comunică prea des că ministrul Justiției nu primește în joia cutare, populația este cuprinsă de panică. Oare i s-o fi întîmplat ceva ministrului Justiției, oare nu vrea el să mai deschidă ușa omului simplu, a sosit oare sfîrșitul democrației de joi ?

În general, Ministerul Justiției este o instituție ciudată. În timpul ocupației, luptătorii mișcării de rezistență au fost nevoiți, din păcate, să lichideze vreo doi-trei domni care primeau o leafă lunară de la minister. Mulți erau de părere că s-ar fi putut încheia socotelile cu încă vreo doi-trei domni din aceștia. Acum era însă pace, nu mai exista nici un fel de primejdie ; fostul șef al departamentului poliției, împreună cu directorul închisorii, cel care-i denunțase prin telefon Gestapoului pe deținuții danezi[1], se aflau sub pază, iar actualul ministru al Justiției, care luase parte personal la mișcarea de rezistență, era un om admirabil și avea dreptul, ca și orice alt bărbat cu judecată, să se gîndească la propria lui carieră.

---

[1] Fapt ce a avut loc în adevăr la Copenhaga.

Ministrul Justiției Sollerod își primește cu cea mai mare amabilitate vizitatorii de joi. Îi ascultă cu atenție, își notează ceva pe o hîrtiuță și-și zice în gînd că majoritatea celor ce vin sînt niște cîrcotași nesuferiți. Dar lucrul cel mai regretabil nu e ăsta. Ministrul e nevoit să constate că mulți dintre vechii și bunii tovarăși de luptă din mișcarea de rezistență sînt niște visători, ei nu știu să aprecieze clar și lucid situația. Nu sînt nici ei mai buni decît cîrcotașii și în afară de asta — lucru nespus de penibil — lor nu poți să le faci vreo aluzie că în ceea ce-i privește le-ar ptuea ajuta numai puterea regală. Altfel, ministrului Justiției, vechi și credincios republican, îi convine și-i pare hazliu să trimită persoanele cele mai obositoare în audiență la rege. Însă lucrul acesta, firește, trebuie făcut cu cap.

În ziua aceea venise la el inginerul-șef Kaas, cel care lucrase la firma „Klitgaard și Fiii". Se cunoșteau de cînd luaseră parte amîndoi la lupta pentru eliberare, în care Kaas își îndeplinise bine datoria, fiind un tehnician de frunte și cunoscînd destule metode de diversiune. Astăzi, însă, vizita vechiului prieten nu-i mai face nici o plăcere ministrului Justiției Sollerod, căci, sincer vorbind, prea e tăios. Iar acum, trebuie să fii om politic realist.

— Da — spunea Sollerod — firește, ai dreptate. Trebuie însă luate în considerare multe lucruri. Trebuie să înaintăm treptat. Deocamdată intentăm procese unei serii de firme mai mici, iar după asta vom începe procesele și împotriva firmelor mari.

— Asta n-o pot pricepe, spuse Kaas agitat. Cum așa, oare erupția nu se va face pînă sus de tot ?...

— Firește că se va face. Dar începem de jos. E o chestiune de pură tehnică juridică.

— Cuvintele sună admirabil. Eu nu mă pricep de fel în chestiuni de procedură. Știu însă atît de multe despre Thomas Klitgaard, încît, vă asigur, achitarea lui ar însemna un colosal scandal juridic. Omul ăsta a executat pentru nemți lucrări în valoare de circa o sută cincizeci de milioane de coroane, înghițind avansuri uriașe ; era prieten la cataramă cu ofițeri

naziști germani și le oferea daruri de preț. Știu sigur, am fost de față.

„E iritat, gîndea obosit ministrul Sollerod. Nu-i decît un om cu nervii zdruncinați, care și-a pierdut simțul măsurii. Trebuie să mă descotorosesc mai repede de el, jocul nostru cere stăpînire de sine și disciplină..."

— Firește, ai perfectă dreptate, zise el. Însă trebuie să le descurcăm pe toate temeinic și, din punct de vedere pur juridic, cercetările nu sînt încă terminate. Dă-mi răgaz, nu e chiar atît de simplu să ocupi un post politic de răspundere.

Ministrul Justiției Sollerod oftă din greu. Într-adevăr, toate învinuirile astea erau neplăcute. Nu avea oare destule pe capul lui : să ia hotărîri importante, să le comunice șefilor de departamente, și cîte altele, cînd, drept vorbind, el nu era decît un avocat, un bun avocat de instanță mijlocie care a nimerit în rețeaua politică.

„Dar au mai stat pe fotoliul ăsta avocați de instanță mijlocie și înaintea mea, se gîndea el. Avocatul Alberti, avocatul Zahle, avocatul Steincke. Noi, avocații, știm să ne descurcăm la adică. Dar, în orice caz, trebuie să vorbesc cu conducerea partidului și cu procurorul de stat, căci pe umerii mei apasă o prea mare răspundere."

— Înțeleg de ce nu vrei să întreprinzi nimic, zise Kaas plin de mînie. Te obligă să mușamalizezi afacerile marilor speculanți.

— Voi întreprinde tot ce va fi necesar, răspunse Sollerod. Dar cu toate formele juridice. Iartă-mă, te rog, dar în acest domeniu, specialistul sînt eu.

— Iartă-mă și tu pe mine, că am venit ca orice simplu cetățean la audiența ta de joi, zise Kaas. Ca simplu cetățean socot că dreptatea e totdeauna dreptate, iar strîmbătatea — întotdeauna strîmbătate. Și nu înțeleg de loc ce mai e de chibzuit aici. Doar ai în mînă întreaga mașinărie a Justiției. Ai putea să dispui îndată ca trădătorii de patrie să fie răsplătiți după cum merită...

— Sînt multe lucruri care trebuiesc luate în consi-

derare, lucruri pe care tu, precum se vede, nu le pricepi de fel...

— Ba le pricep prea bine. Menajaţi firmele mari, cu profituri mari. Pentru mine e cît se poate de limpede unde duc toate astea. Treptat, am ajuns să cred că singurii oameni de treabă în ţara asta sînt comuniştii.

— Printre comunişti sînt mulţi oameni admirabili, se învoi ministrul Justiţiei. Unii dintre ei mi-au fost prieteni mulţi ani de-a rîndul. Buni, foarte buni prieteni, fără care mi-ar fi venit tare greu. Dar ei nu au tact politic, se grăbesc din cale-afară, iar în unele cazuri e bine să mergi mai domol.

— Nu am de loc încredere în funcţionarii tăi superiori, reluă Kaas. Cei mai mulţi sînt ei înşişi compromişi. Se supuneau bucuroşi ordinelor lui Tune Jakobsen[1] şi executau dispoziţiile date de nazişti. Ei s-au înhăitat cu proprietarii marilor firme. Da, da, ştiu bine ! Tu ai venit din mişcarea de rezistenţă, e de datoria ta să descurci iţele şi să deschizi ferestrele, ca să pătrundă aici aer curat. Uită-te la colegul tău Alfred Jensen[2], în ministerul lui s-a făcut o epurare radicală. Aceasta o cerem şi de la voi.

— Uşor de zis — se mînie Sollerod — însă chestiunea e mult mai complicată decît îţi închipui.

— Pentru el cum nu a fost ?

— Jensen nu e jurist, e un fost zidar.

— Tocmai de aceea, zise Kaas. El are o sănătoasă concepţie a dreptului, nealterată de justiţia reacţionară. O concepţie a dreptului care vouă vă lipseşte.

— Ai nervii zdruncinaţi, aşa cum au mulţi după încercările grele din timpul ocupaţiei, rosti cu tristeţe ministrul Justiţiei. S-a pierdut atît de mult din ceea ce era frumos, bun, omenesc. Ştiu asta şi nu mă supără observaţiile tale.

— Iar eu nu ştiam că se va arde tămîie pentru a acoperi mirosul de putreziciune, zise cu răceală Kaas.

---

[1] Ministrul Justiţiei în Danemarca în perioada ocupaţiei.

[2] Membru al C.C. al Partidului Comunist din Danemarca, care a fost pentru scurt timp, după eliberarea Danemarcei, ministrul Comunicaţiilor.

Credeam că se va face curățenie și se va spăla totul cu leșie. Înțeleg însă un lucru : cîte unii dintre voi își aranjează propriile lor afaceri. Vă lăfăiți în fotolii moi de demnitari și vi se pare că totul merge strună. Sînteți gata să vă apucați din nou de trebușoarele vechi: intrigi meschine, mîncătorie politică mărunță... Se sculă și izbi cu pumnul în masă. Ne înțelesesem însă că vom crea o lume nouă, o societate nouă. Că nu vrem să se mai întoarcă ceea ce fost.

— Trebuie să ai încredere în tovarășii tăi. Îți pot făgădui că ne vom răfui cu firma „ Klitgaard și Fiii" cînd va suna ceasul, cum spune în sfînta scriptură.

— Îmi garantezi pentru asta ?

— Poftim mîna mea, zise ministrul Justiției și-i întinse mîna. Te rog să mă crezi că este mîna unui om cinstit.

Kaas nu-i răspunse, dădu doar ușor din cap și ieși. Sollerod mai rămase așa cîteva clipe, privindu-și mîna. Era albă, îngrijită, dar oare nu tremura nițeluș ? Oare nu a strîns ea în taină prea multe mîini, pentru a mai rămîne mîna unui om cinstit ?

„Trebuie să-mi țin firea, gîndi el. Să nu fac vreo prostie! O mare răspundere apasă asupra mea, dețin un post-cheie și trebuie să acționez cu prudență. Acest lucru trebuie să-l înțeleagă și prietenii mei."

Sună și spuse secretarului să-l poftească pe următorul vizitator de joi.

CAPITOLUL IX

Despre evenimentele din țară și despre marile pregătiri în vederea alegerilor

Dacă vîri un bețișor într-un furnicar, furnicile încep să se împrăștie, neliniștite, care încotro. Cînd libertatea și democrația se apropie însă de o țară mică social-democrată, furnicile belicoase se dovedesc a

fi pregătite de luptă în cel mai înalt grad. Ele se ridică „toate ca una" împotriva ameninţării socialismului, stau în două lăbuţe şi ţin discursuri în care spun că pentru nimic în lume cinstitele furnici socialdemocrate de dreapta nu vor îngădui aşa ceva. Mai bine să moară.

Cursul acţiunilor la bursa din New York se menţine la un nivel satisfăcător. Tot aşa, la bursa din Copenhaga afacerile saltă binişor. În fond, războiul a adus un bine ţării. Îndeobşte, războiul nu trebuie privit cu dispreţ. El contribuie în felul lui la înviorarea afacerilor ; în orice caz, e mai bun războiul decît criza. Căci nimic nu este mai îngrozitor decît criza, cînd maselor populare poate să le vină în minte să se răscoale şi cînd stimabilii afacerişti, în desperarea lor, îşi pun ţeava revolverului la tîmplă. Şi doar revolverul nu a fost inventat pentru ca un milionar să-l folosească pentru sinucidere.

Se zvoneşte că în Polonia, în Germania de Est, în Cehoslovacia, Ungaria, Romînia şi Bulgaria se petrec lucruri îngrozitoare. Acolo pămîntul este luat pur şi simplu de la moşieri şi împărţit argaţilor leneşi şi proşti. Acolo se naţionalizează uzinele, de acolo a pornit în refugiu spre ţările vecine civilizate un şuvoi neîntrerupt de directori, şi mulţi dintre aceşti nefericiţi nici n-au apucat să-şi ia cu ei în valize argintăria. În unele ţări s-a dezlănţuit chiar şi o prigoană anticreştină. Bisericii catolice i se expropriază mari întinderi de pămînt, i se confiscă fabricile şi băncile, i se ia dreptul de monopol asupra predării în şcoli, drept de care s-a bucurat în mod firesc timp de sute de ani. E îngrozitor. Toate acestea arată limpede starea de înapoiere a ţărilor amintite ; noi nu ne-am permis să facem asemenea lucruri decît în perioada reformei, pe cînd eram încă o ţară de oameni necivilizaţi, lipsiţi de cultură. Ce-i drept, atunci s-a procedat cu mai multă violenţă, nu ne-am mulţumit doar cu confiscarea moşiilor şi a banilor, am atacat bisericile şi mănăstirile şi i-am bătut măr pe călugări şi pe călugăriţe.

Bunii, bravii cetățeni au griji pînă peste cap. Acum va trebui să avem o atitudine de îngăduință, nu față de cei ce se întorc din lagărele de concentrare — căci aceștia sînt ei înșiși vinovați de soarta lor — ci față de speculanții de război, față de denunțători și de fetele care au umblat cu naziștii — ei, Doamne, doar oameni sîntem! Ei stau în pușcăriile risipite pe tot întinsul țării, grupe de arestați au fost pînă și în localul școlii de pe Alsgade și la început au dus-o cam greu, de acum înainte însă totul se va schimba.

Aruncați, de pildă, o privire în închisoarea din Terndrup. Nevasta administratorului închisorii, o femeie admirabilă, cunoaște mîncărurile preferate ale *Landsgrafului* și ale moșierului. Și le tot gătește și le prăjește într-una, căci asemenea oaspeți nimeresc rar în hotelul ei. Judecătorul însuși stă acolo. Îi place nespus de mult friptura de porc. Nevasta temnicerului știe acest lucru și frige la ea în bucătărie niște cotlete de porc de să-ți lingi degetele. Iar de la Lindenborg vin pachete cu tot felul de bunătăți pentru Landsgraf, și nici aceasta nu contravine regulilor. Acum sînt timpuri neobișnuite și nu există nici un pericol ca direcția închisorilor să se amestece în astfel de treburi. Doar în celule stau închiși trădători de patrie, nu comuniști și luptători din mișcarea de rezistență.

Landsgraful german este un om atît de minunat — cu aceasta sînt de acord toți subalternii lui. Același lucru și în ceea ce-l privește pe moșierul Juul din Willestrup. E drept că angajații acestuia erau aleși cu grijă, ani de-a rîndul el n-a primit în serviciu decît naziști care nu aveau nimic comun cu organizația sindicală. E cît se poate de nedrept ca asemenea oameni admirabili să fie puși după gratii; administratorul închisorii înțelege asta foarte bine. Trebuie ușurată prin toate mijloacele situația celor ce stau astăzi în închisoarea din Terndrup, oameni care nu sînt nici hoți mărunți, nici condamnați pentru neplata alimentelor.

Astfel stau lucrurile în întreaga țară. Cîțiva crimi-

nali odioşi au fost executaţi, asasini sau denunţători pe care în nici un chip nu-i puteai ajuta. Trebuiau să-şi primească pedeapsa cuvenită. Nici poliţiştii nazişti danezi nu sînt priviţi cu simpatie. În general însă, cercurile oficiale regretă foarte mult că vor trebui pedepsiţi criminalii de război.

Dar în curînd vor avea loc noi alegeri şi trebuie să nădăjduim că totul va intra în normal. Tacticienii din bunele, vechile partide au cu ce să-şi bată capul. Căci se ştie desigur că nu-s chiar atît de puţini alegătorii neorganizaţi. Cum să-i atragi pe toţi acei ce mai înainte votau pentru partidul nazist — iată o întrebare care într-adevăr va trebui să-i dea de gîndit unui şef de partid deştept.

Ei nu-i vor vota pe comunişti, căci comuniştii cer epurare pînă sus de tot, dar se poate nădăjdui că-i vor vota pe social-democraţi. În acest partid se află oameni atît de cumpăniţi, ca Frisch, Steincke şi Ingeborg Hansin — adevăraţi prieteni ai obiditilor trădători de patrie. Pentru ei este cît se poate de limpede că după gratii ar trebui să stea luptătorii din mişcarea de rezistenţă, şi mai cu seamă comuniştii. Perspectivele cele mai bune le are însă partidul „venstre"[1], partid care a fost nucleul luptei împotriva mişcării de rezistenţă. În răstimp, trădătorii de patrie stau în puşcării şi scriu familiilor scrisori în care le dau folositoare sfaturi politice. Uneori corespondenţa le este oprită, se întîmplă însă adesea ca scrisorile să treacă cu bine prin cenzură.

„Scumpii mei părinţi,

Alegerile bat la uşă şi noi, cei de aici, ne punem mari speranţe în ele. Ştim cine ne sînt prietenii şi cine duşmanii, iar voi, care vă aflaţi în libertate, ştiţi tot atît de bine. Dacă Partidul Comunist va

[1] Partidul marilor proprietari agricoli.

avea prea multe voturi, va fi rău de noi, deci ar fi mai nimerit dacă ați vota pentru Knud sau Hedtoft. Aceștia doi sînt oamenii politici pe care ne putem bizui ; ei vor pune capăt sălbaticei prigoane împotriva oamenilor, dezlănțuită în prezent. Să sperăm că liniștea și ordinea se vor instaura din nou în țară. Altminteri o ducem bine, aici domnesc relații bune, prietenești. Probabil că primiți din cînd în cînd veşti de la Frida, am zărit-o într-o zi, doar o clipă, i-a mai crescut părul și arată bine așa cum e, tunsă scurt. Dacă vreți să-mi trimiteți ceva, aș dori, mai mult ca orice, țigări, ți-e tare greu aici fără să fumezi.

Calde salutări de la al vostru fiu,

Egon".

Scrisoarea este adresată proprietarului măcelăriei de pe Westerbro. Geamurile prăvăliei acestuia au fost sparte în timpul ocupației de către luptătorii din mișcarea de rezistență, altminteri, însă, el a trecut prin această perioadă viu-nevătămat, ba s-a mai ales și cu o frumușică sumă de bani : căci au fost vremuri bune pentru afaceri. Măcelarul citește scrisoarea cu glas tare soției sale — o femeie mărunțică, bondoacă, mîndră de fiul său Egon care a ajuns pînă la postul de director la Alborg și a cîștigat bani mulți. E cît se poate de limpede că părinții lui Egon vor vota pentru partidul „venstre".

Gregers Klitgaard se află la sanatoriu și nu se simte încă destul de bine. Nu se vindecă atît de lesne plămînii distruși. Nu se uită ușor nici grozăviile prin care ai trecut. Cîteodată te trezești noaptea cu un țipăt și ți se pare că vezi cum copii mici de evrei sînt mînați spre camerele de gazare. Ei merg ținîndu-se de mîini și pe fețele lor slabe e întipărită o expresie neînchipuit de bătrînească. Ei știu încotro merg, știu că vor muri.

Dar parcă s-a terminat cu toate grozăviile acestea ? Ce se petrece în Grecia, în Spania, în colonii ? Oare acolo nu se continuă cu asasinatele, oare biciul

nu șuieră mereu deasupra spinărilor goale, costelive ? Cum stau lucrurile, îndeobște, cu întreaga noastră civilizație ?

La Gregers Klitgaard a venit eleganta sa mamă ; îi ține mîna lui într-ale ei și îi vorbește duios, cald ; e încredințată totuși că între ei nu mai există nici o urmă de apropiere. El nu mai vrea să știe de rude, pentru el nu mai există nici părinți, nici frați sau surori. Lumea lui e acum cu totul alta. Îi este însă milă de această femeie mîndră, încrezută, care stă alături și nu înțelege ce s-a întîmplat cu el.

— Uite, ai să vezi că în curînd te vei întrema de tot, băiatul mamei, și atunci va trebui să pleci undeva, îi spune doamna Margrethe fiului ei și-i mîngîie mîinile slabe. În sudul Franței sau în Italia, acolo e o climă atît de minunată, caldă. Am putea să mergem împreună...

Știe că el va răspunde negativ, dar aruncă totuși propunerea. Poate că totuși, într-un moment de slăbiciune, va accepta. Și dacă ea va izbuti să-l îndepărteze de comuniști, de oamenii de care el și-a legat soarta, ar fi cu putință ca băiatul să-și bage în sfîrșit mințile în cap.

— ... la Nissa ori la Cannes ... continuă ea, nici nu-ți poți închipui cît de minunat e acolo. E drept că Franța a avut mult de suferit în timpul războiului, dar hotelurile sînt deschise, ca și mai înainte ; n-o să treacă multe luni și viața turistică se va normaliza. O să te simți atît de bine acolo, Gregers...

El zîmbește cu gîndul la cărțile poștale ilustrate, în culori vii, pe care el, fratele și sora sa le primeau pe vremuri, cînd părinții plecau în străinătate, în sud. Marea de un albastru închis și cerul azuriu, palmierii, promenadele luxoase și somptuoasele hoteluri. Da, desigur, trebuie să fie o lume minunată, dar nu aceasta este lumea lui. Lumea lui își are rădăcinile adînc împlîntate în închisori și în lagărele de concentrare, și atunci cînd va fi din nou sănătos, va continua lupta. Nu o luptă măreață, eroică, inspirată, ci una de toate zilele, grea și tenace. Căci Gre-

gers nu uită că este comunist într-o țară capitalistă.

— Nu spui nimic, Gregers ? întrebă mama.

— Adevărat, nu sînt prea vorbăreț, se scuză el surîzînd. Mă bucur că ai venit să mă vezi. Dar nu are rost să te gîndești la plecarea mea.

— Bine, dar de ce ?

— Nu simt de loc dorința să plec. Mă simt atît de bine aici, acasă. Dacă mă însănătoșesc, am atîtea de făcut.

Mama își mușcă buzele. Atîtea de făcut... Firește, să se ocupe cu propaganda comunistă și cu alte lucruri asemănătoare. Oftă, dar nu se putu hotărî să-l contrazică și, după ce mai stătu cîteva clipe, își luă rămas bun.

A doua zi veni să-l vadă un alt oaspe, Harald. Era în uniformă.

— Noroc, frățioare, iartă-mă că nu am venit mai degrabă, zise el, dar acum sînt ocupat pînă peste cap.

— Cum o duci ?

— Minunat, răspunse Harald. Lucrez cîte douăsprezece-paisprezece ore pe zi, doar știi că mă ocup de un lagăr de refugiați ; lucrurile nu merg rău de fel.

— Acum o jumătate de an stăteai tu însuți într-un lagăr de concentrare, iar astăzi ai ajuns comandant de lagăr.

— E o mare deosebire între unul și celălalt, declară Harald. Pe noi nimic nu ne-ar putea determina să comitem mîrșăvii. Am trecut prin prea multe încercări. Iar refugiații mei sînt niște germani simpli, nenorociți de Hitler și de război. De i-ai vedea : bătrîne și copilași, moșnegi și băiețandri, fete tinere care nu știu că logodnicii lor au pierit în război. Sînt oameni loviți de grele nenorociri... Ei, drace, măi Gregers, ce afurisită porcărie e războiul !

— Ești antimilitarist ? întrebă Gregers zîmbind.

— Orice om de treabă este antimilitarist din principiu. Pe mine nu mă încîntă tunurile și mitralierele, dar nu putem tăgădui că sînt trebuincioase uneori.

Rău ar fi mers lucrurile, dacă numai Hitler ar fi avut arme... Însă noi trebuie să luptăm împotriva războiului şi să desfiinţăm cauzele lui — imperialismul, capitalismul, crizele... Societatea socialistă nu are motive să poarte războaie.

— Firește că nu are motive, întări Gregers. Dar nu sîntem oare încă foarte departe de socialism ?

— Ia, nu mai lîncezi atîta în pat şi nu mai face pe pesimistul învins, că nu-ţi şade bine, zise Harald. Cauza noastră merge înainte, lucrurile merg bine. Deocamdată sîntem nevoiţi să luptăm împotriva bonzilor social-democraţi de dreapta. Ăstora li se pare că sînt al dracului de dibaci. Încearcă să ne încurce pe noi în nesfîrşitele lor tratative cu privire la unitatea de acţiune şi unitatea organizatorică, îşi închipuie că ne vor sugruma şi ne vor corupe cu vorbăria lor, dar nu vor izbuti. Noi ţinem mereu drumul drept. Ştim, firește, că ei sînt în mîinile capitaliştilor şi că de nimic nu le e mai teamă ca de socialism. A fost o vreme cînd s-au speriat, nu glumă, ei, dar acum, sprijinindu-se pe englezi şi pe americani, au pus în funcţiune întregul lor aparat propagandistic de odinioară, împotriva Uniunii Sovietice şi a tinerelor democraţii populare. Dar se zbat fără nici un folos, întreaga lume trece astăzi printr-un proces de transformare.

— Oare n-o să încerce capitaliştii să dezlănţuie un nou război ?

— După toate semnele, da. Şi este de datoria noastră să împiedicăm acest lucru. Dacă măcar douăzeci de ani de acum înainte va fi pace, războiul va deveni cu neputinţă în viitor. Comunismul va învinge în paşnica lui întrecere cu sistemul capitalist învechit, care funcţionează atît de prost. Sistemul capitalist se va prăbuşi dinlăuntru. De război au nevoie ei, nu noi.

— Asta-i adevărat, fără îndoială, zise Gregers.

— Fă-te bine mai repede, vom avea nevoie de forţele tuturor, zise Harald. Va trebui să ne suflecăm mînecile şi să ne aşternem pe lucru. Nici ceilalţi nu dorm. Pot să jur că va fi ditai tămbălăul.

Aşa cum şedea în faţa lui Gregers, Harald părea atît de neclintit, atît de puternic, încît băiatul, plin de admiraţie şi fericit, repeta cuvintele după el. Amîndoi luptaseră împreună în mişcarea de rezistenţă, stătuseră împreună în temniţele hitleriste, flămînziseră împreună ca nişte cîini, în lagărul de concentrare, iar acum vor lupta tot împreună pentru o lume nouă, o lume a păcii.

Şi Gregers îşi zise : „Am familie, nu sînt singur. Harald şi toţi ceilalţi tovarăşi curajoşi îmi sînt fraţi..."

CAPITOLUL X

Alegerile au trecut, viaţa şi-a reluat cursul obişnuit şi unii oameni pot iarăşi să răsufle uşuraţi. Vom afla cîte ceva despre două doamne care au avut legături cu naziştii

S-a împuşcat un tînăr. Fusese luptător pentru libertate şi primise însărcinarea să lichideze un denunţător care trimisese la moarte trei oameni. Pîndindu-l în stradă, trăsese asupra lui întreaga încărcătură din revolver, apoi, sărind pe bicicletă, se făcuse nevăzut. În urechi însă îi mai răsuna răcnetul de moarte al denunţătorului doborît la pămînt.

E greu să omori un om. Să te apropii de el şi să tragi întreaga încărcătură, să vezi groaza din ochii omului şi să-i auzi horcăitul de înainte de moarte. Dar fapta e necesară. Deunăzi a fost necesară lichidarea denunţătorilor şi a spionilor vînduţi duşmanului. Astăzi lucrurile stau altfel. Unii oameni au scos iarăşi capul. S-au pornit să umple coloanele ziarelor cu articole îndreptate împotriva mişcării de rezistenţă, caută să compromită această mişcare, deoarece comuniştii au participat mai intens la ea. E drept că în primele zile de după eliberare, zile pline de bucurie, s-a zvonit nu ştiu cum — şi

de zvonul ăsta a rîs întreaga țară — că politicienii social-democrați ar fi constituit grupul ilegal cel mai periculos. La drept vorbind, domnii ăștia osîndoși nu au mers nicidecum atît de departe, încît să pună mîna pe mitraliere. Grupul lor a fost atît de adînc ascuns în ilegalitate, încît nimeni n-a prea observat existența lui și, într-adevăr, mîinile albe ale acestor bravi politicieni nu au fost pătate de sînge. De aceea, atacurile lor împotriva elementelor înrăite care socoteau că lupta e luptă și se expuneau riscului de a-și plăti faptele cu viața, nu le vor păta cîtuși de puțin onoarea. Un cunoscut social-democrat, umanist și om politic, vorbește la radio și declară că lichidarea denunțătorilor nu-i altceva decît o crimă, un asasinat. Logica lui e clară. Social-democrații au trăit în relații prietenești cu ocupanții, au deținut portofolii în guvern, țara nu era în război. Și dacă cineva ucide atunci cînd nu există operațiuni militare, fapta aceasta se numește crimă. Pentru nimic în lume el nu vrea să admită că poporul s-a ridicat, a înlăturat guvernul și a început lupta de rezistență.

Tînărul care l-a împușcat pe denunțător stă în fața aparatului de radio și ascultă ; inima îi zvîcnește să-i spargă pieptul. Pentru acest umanist social-democrat el a avut întotdeauna o deosebită stimă și considerație, căci este un mare învățat și un om politic inteligent. Tînărul i-a citit lucrările despre istoria culturii, a ascultat și un referat al umanistului. Și iată că acum aude vocea lui sigură, clară, care parcă îi spune în față că el a săvîrșit o crimă, și încă un asasinat mișelesc. Își privește mîinile și sîngele îi îngheață în vine : „Cu mîinile acestea am omorît un om, își zice, astea sînt mîini de asasin".

Tînărul nu poate să uite vocea de la radio și nici cuvintele acuzatoare. Nu doarme nopțile, iar cînd, într-un tîrziu, dă să adoarmă, tresare : i se pare că aude vocea aceea șoptindu-i drept în ureche :

„Niciodată n-o să-ți dau pace. Ai omorît un om. Nu ești nimic mai mult decît un ucigaș. S-ar cuveni

să stai la pușcărie pînă la sfîrșitul zilelor tale, nu să te plimbi în libertate."

Tînărul nu-și mai poate vedea de muncă, nu-i în stare să lucreze nimic, nu se gîndește decît la denunțătorul pe care l-a pedepsit. Încearcă să se îmbete, dar aburul beției îi face și mai rău. Cere sfatul unui medic, acesta îi prescrie un somnifer puternic și calmante, dar totul e în zadar, tînărul nu-și află liniștea. Cuvintele auzite îi sfredelesc creierul din ce în ce mai adînc și într-o bună zi nu-i rămîne decît conștiința că e un asasin.

A fost găsit în grădina zoologică, cu o scrisoare alături, în care arăta că s-a sinucis nemaiputînd trăi după groaznica învinuire rostită la radio de eminentul umanist și om politic. Ziarele au publicat cîteva rînduri despre el : îl deplîngeau pe curajosul tînăr care promitea mult și al cărui sistem nervos se zdruncinase atît de rău în anii de luptă, încît în cele din urmă nu a mai putut îndura. Iar în altă pagină a ziarului se strecurau noi atacuri la adresa mișcării de rezistență. Furișîndu-se printre rînduri, ca niște șerpi veninoși, atacurile lunecau, scoțîndu-și din cînd în cînd capetele teșite pentru a mușca. În presă lucrează ziariști capabili, care știu cum se cuvin aranjate asemenea lucruri : ușoare insinuări și în același timp minciuni sfruntate la adresa Uniunii Sovietice și a comuniștilor.

E vorba de ziariștii Schnick și Schnack. Sînt niște scribi excelenți, se pricep în meserie. Și ei au fost luptători de frunte în mișcarea de rezistență, și ei vor să determine o cotitură bruscă în politică, în sensul unirii laolaltă a tuturor oamenilor cinstiți, din toate partidele. Proprietarii de vase și marii capitaliști îi sprijină bucuroși, căci merită să le dai bani. Banii aceștia li se vor întoarce cu vîrf și îndesat, și nu-i rău de loc să mai pui niței frîu mișcării de rezistență.

În țară apar trei sute de ziare. E drept că mai e unul, dar acesta e un ziar prost de tot, despre care oamenii de treabă nici nu vor să vorbească și pe care firmele refuză să-l sprijine cu anunțurile lor.

Proprietarii celor trei sute de ziare sînt în majoritate mari capitaliști ; unele dintre ele au încăput pe mîna politicienilor social-democrați de dreapta ; vedeți dar cît este de rușinos faptul că numai acest unic și singur ziar nu permite să i se comande și să fie controlat.

Așadar, partidul „venstre" a învins în alegeri și a format guvernul. Toate voturile naziste răzlețite au fost atrase ca de un magnet de partidul acesta drept și cumpănit, însuflețit de cel mai înalt patriotism, mergînd pînă acolo încît vrea să-i ierte pe naziști și pe speculanții de război și să redea Schleswig-ul de Sud Danemarcei[1]. Iar numitul Knud, care vorbește în dialect autentic iutlandez și-și ară ogorul după ce se înapoiază de la ședințele parlamentului, este un om admirabil și practic ; el știe să scoată foloase din pămîntul danez parcelîndu-l pentru a se construi pe el vile. Pe un astfel de politician se cuvine să-l respecte toate cercurile oficiale.

Ministrul Justiției Sollerod venise pentru ultima oară la minister pentru a-i ura „bun venit" succesorului său. Ședea la biroul său imens și aștepta, fără să-și poată da seama dacă era dezamăgit sau ușurat. Se simțea obosit. Vremurile erau grele, trebuia să țină seamă de prea multe lucruri : de cercurile politice influente, de factorul economic, de interesele personale. În adîncul sufletului, îi era cam rușine de această rețea de intrigi în care s-a lăsat prins încetul cu încetul, îi era rușine de promisiunile ce le făcuse fără să le respecte. Dar epurarea pe care și-o propusese, epurarea cea mare ? Din asta, chiar nu ieșise nimic ! Trecutul politicienilor a fost îngropat de comisia parlamentară care, atunci cînd va suna ceasul, îi va scoate basma curată. Vor fi găsiți nevinovați și marii speculanți cu furnituri de război. Nimeni nu putea ști asta mai bine ca el, care a stat pînă acum la cîrma justiției.

„Oare n-ar fi nimerit să mă retrag cu totul din politică ? își zicea în gînd. Aș putea să devin iarăși

[1] Schleswig-ul de Sud a fost alipit la Germania în 1920.

un om cinstit și să încerc să uit această perioadă ministerială, cu toate intrigile și cu toate ticăloșiile ei. Vechilor mei prieteni aș putea să le mărturisesc cinstit, că nu am fost vrednic de încrederea lor, că sînt un om slab. Iar altora nu le sînt dator nici un fel de explicații, în afară de aceea că sînt obosit."

Sollerod oftă, știind că niciodată nu va face el așa ceva. A apucat să se așeze la aceeași masă cu stăpînii destinelor țării și jocul, intrigile, josnicia s-au dovedit a-i fi pe plac. El și-a primit mandatul de deputat social-democrat în Folketing și cîteva recomandații — or, toate acestea trebuiesc plătite.

Puterea este o băutură care te amețește, ți se urcă la cap mai rău decît vinul cel mai vechi. Puterea l-a înfrînt pe omul nu îndeajuns de solid zidit sufletește, pe omul care a fost cîndva curat, dar acum a apucat drumul rușinos al minciunii ; de acest lucru își dădea el însuși seama.

Cineva bătu la ușă — intră secretarul.

— A sosit noul ministru al Justiției.

Fostul ministru al Justiției se sculă în picioare și porni în întîmpinarea succesorului său.

Miniștrii de Justiție pleacă, dar justiția rămîne, sau cel puțin rămîne corpul judecătoresc.

Corpul judecătoresc plesnește de sănătate. În timp ce Justiția lîncezește, visînd la frumoasele vremuri de odinioară cînd oamenii aveau încredere în ea, corpul judecătoresc se întărește din ce în ce mai mult, treburile lui merg de minune. Din răfuiala cu criminalii de război, atît de așteptată, nu s-a ales nimic : nici dreptate, nici pedeapsă, în schimb a devenit o pleașcă pentru juriști, o excelentă sursă de venituri. Pînă și avocații cei mai neînsemnați, cei mai mărunți, știu s-o folosească admirabil, și-au făcut și ei clienți în rîndurile speculanților de război și banii le curg gîrlă.

Dar temelia temeliilor nu o reprezintă avocățeii mărunți, ci marii avocați de la Curtea Supremă. Domnii aceștia au înfățișarea unor juriști strașnic de serioși, au trăsăturile feței puternic conturate, de parcă ar fi fost cioplite după un model englezesc.

În fond însă, nu sînt decît niște afaceriști de talie mare. Ei au știut să se vîre prin consiliile de administrație ale tuturor marilor întreprinderi. Sînt și mari actori, au o dicțiune perfectă și cînd iau cuvîntul la instanța supremă și-și apără clienții — speculanți de furnituri de război — presa scrie despre ei articole elogioase. Iar în timpul acesta Justiția stă la azilul de bătrîni, împletește la ciorap și se simte foarte bine acolo.

Toată lumea știe despre Johannes Klitgaard că este un om întreprinzător, un om de afaceri care s-a îmbogățit temeinic ; dar nu este un om de afaceri de mare anvergură. El a fost principalul acționar al societății anonime „Pro Patria" și a avut legături cu naziștii. E un fapt neîndoios și dacă va fi condamnat el, vor putea fi cruțați alții. Și pe lîngă toate acestea, întreprinderea lui este atît de puțin însemnată, încît nu va păgubi prea mult. Și astfel Johannes Klitgaard, ca și întregul său consiliu de administrație sînt chemați la interogatoriu, se încheie procese-verbale la poliție, sînt amenințați cu fel de fel de nenorociri și iată că, într-o bună zi, procesul li se judecă la tribunal.

Johannes Klitgaard a venit la proces însoțit de avocatul său, Seidelin. Era o zi liniștită, cenușie, de decembrie ; dincolo de zidurile tribunalului ciripeau vrăbiile, larma străzii pătrundea în sală ca murmurul îndepărtat și pașnic al mării.

— Înainte de toate — calm, Klitgaard, îi recomandă Seidelin. Tu nu ai prea mult de riscat. În imprejurările de acum, trebuia să trecem și prin asta.

— Da, drăcească născocire, zise cu amărăciune Johannes Klitgaard. Uite, din astfel de oameni ies comuniști ! Ei, drace !

Trase o înjurătură căci văzuse în sala tribunalului pe Evelyn. „Arată bine", constată el. Și are neobrăzarea să vină aici să-l privească pe el.

— Cum o mai duci, Johannes ? ciripi ea și fostul soț simți o înțepătură în inimă auzind glasul fiicei brutarului.

— O duc și eu tîrîș-grăpiș, ca tot omul pe vre-

muri de-astea, răspunse el. Dar tu ce mai faci, Evelyn ?

— Mulțumesc, foarte bine. Sînt angajată la fabrica de aparate de radio ; lucrează acolo, împreună cu mine, niște fete admirabile. Salariul, firește, nu este prea mare, dar îmi cîștig singură cele necesare traiului și acest lucru mi-e foarte plăcut, mă înțelegi, desigur, Johannes.

El era gata să scrîșnească din dinți de furie. Femeia asta din fața lui, care e desigur trecută de patruzeci de ani, cum naiba arată atît de nerușinat de bine ? ! Are pieptul atît de frumos și ochii îi strălucesc ca întotdeauna. Cum de a renunțat iapa asta afurisită la Johannes Klitgaard și la banii lui, pentru un neamț !

— Îmi pare bine că ești mulțumită, mormăi el. Îi zări pe ceilalți acuzați din proces. Intrau pe rînd în sală : Emmanuel, zugravul Olufsen, bătrînul funcționar Runge. Se vedea lesne că Olufsen venea de-a dreptul de la berărie.

— Ei, iată tot consiliul de administrație, zise Seidelin. Peste cîteva minute începe ședința. Fii calm, Johannes, nu te înfierbînta. Stăpînește-te. Toate astea sînt fleacuri.

— Ție ți-e ușor să vorbești, strecură printre dinți Johannes Klitgaard.

Ușa se deschise din nou și-și făcură apariția directorul Egon și Frida cea grasă, însoțiți de un polițist țeapăn. Johannes le aruncă o privire încărcată de mînie, căci pentru el era limpede că Egon și Frida trăncăniseră multe lucruri pe care ar fi putut să le treacă sub tăcere. Iată cum a fost răsplătit pentru bunătatea ce-a arătat-o unui aventurier nazist și grăsanei lui de surori.

— Doamne, Doamne, cît e de murdară, zise Evelyn. Trebuie să fie foarte neplăcut să stai la pușcărie, ce zici, Johannes ? Ascultă, nu se poate să te vîre și pe tine acolo. Dar ce ai făcut tu, la drept vorbind ? De neînchipuit cît s-a schimbat tînăra aceea. Era cu totul altfel cînd am cunoscut-o

la Alborg. Oare n-ar trebui să mergem la ea să-i dăm bună ziua ?

— Nu-i lucru cuminte, doamnă, o opri Seidelin. Ea se află sub supravegherea poliției și gestul dumitale ar putea fi interpretat ca o tentativă de a-i influența pe martori.

— Nu vreau să influențez pe nimeni, zise Evelyn. Nu-i pot da bună ziua nici bietului Emmanuel ? Arată atît de abătut. Ei bine, atunci aștept, nu vreau să fac nici o greșeală.

Ușa sălii de judecată se deschise și procesul începu. Johannes Klitgaard află că e acuzat pentru speculă de război și pentru inițiative nesănătoase. Dar el nu era cîtuși de puțin dispus să-și recunoască vina.

După ședință, Johannes Klitgaard, adînc întristat, intră, împreună cu fosta lui soție și cu avocatul Seidelin, în cafeneaua „A Porta".

— Vreți să bem cîte un păhărel ? propuse Johannes Klitgaard. Ce crezi, Seidelin, cum o să se termine toată afacerea asta ?

— E greu de spus deocamdată, răspunse avocatul. N-a avut loc decît prima ședință a instanței, și totul depinde de importanța pe care o va acorda tribunalul mărturiei lui Egon și a surorii sale. Ăștia doi nu sînt de loc oameni de înțeles. Ce dracu te-ai încurcat cu ei în afaceri ?

— După război, mulți viteji se-arată, se oțărî Johannes Klitgaard. Doar nu puteam să ghicesc atunci ce întorsătură vor lua lucrurile.

— El e nazist, iar dînsa o „saltea de campanie", urmă Seidelin. Nu e nimic îmbucurător în faptul că ăștia doi au lucrat în cadrul societății tale. Și nici procesul-verbal al poliției din Alborg nu a fost dintre cele mai plăcute.

— Și, colac peste pupăză, lumea va afla că propria mea soție a trăit cu un neamț, iar de toate astea voi fi socotit vinovat tot eu, zise Johannes Klitgaard cu ciudă.

— Amănuntul ăsta a și devenit cunoscut, ciripi Evelyn. Poliția m-a vizitat și pe mine, am fost in-

terogată, aflaseră ei cîte ceva la Alborg. Le-am spus că totul este adevărat, că am fost legătura consilierului antinazist, care trimitea planurile fortificațiilor la Secret Service prin intermediul unei adrese daneze. Ei au verificat declarațiile mele, după care au venit din nou și și-au cerut scuze. Așa că asta nu va putea să-ți strice de fel.

Surîse fermecător și Seidelin o privi cu ochi de îndrăgostit. „Dacă aș fi avut o soție ca ea, m-aș fi priceput s-o păzesc. Dar firește, boul ăsta de Johannes..."

— Va să zică așa stau lucrurile, zise Johannes Klitgaard, aplecîndu-se spre ea. Va să zică tu ai făcut parte, pur și simplu, din mișcarea de rezistență, alături de el ?

— Ba nu, Dumnezeu mi-e martor, n-a fost numai atît, zise Evelyn. Doar știi și tu, nu am ascuns niciodată lucrul ăsta. Îl iubesc nespus pe neamțul meu, deși seamănă foarte mult cu un cal. Într-o bună zi o să vină și o să mă ia de aici, mi-a făgăduit că vine negreșit.

„Ah, femeile, femeile", își zise în gînd Seidelin și cită cu glas tare din Sophus Claussen[1] :

> Nouă, făpturi mai hîde ca iazmele vrăjmașe,
> Ne-ai dăruit, supusă, iubirea ta gingașe.

— Oamenii pot fi minunați, chiar dacă sînt urîți foc, rosti visătoare Evelyn.

Și nefericitului Johannes i se păru că niciodată nu fusese mai plină de farmec ca în clipa aceea. Cînd o descoperise în brutărie, era o fată tînără, strălucind de prospețime, însă acum i se arăta cuprinsă de flacăra dragostei, îmbujorată ca un trandafir înflorit. Dar, drace, un trandafir cu spini. E îngrozitor faptul că o soție și-a părăsit bărbatul și fiul și pe deasupra mai are neobrăzarea să nu pretindă nici un ban.

— Să te conduc acasă cu mașina? întrebă el.

— Nu, îți mulțumesc foarte mult, Johannes, zise

[1] Sophus Claussen (1865—1931), poet danez.

Evelyn. M-am obișnuit să merg cu tramvaiul și apoi reputația mea ar avea de suferit, dacă proprietăreasa m-ar vedea condusă acasă cu mașina de un domn necunoscut.

Zîmbi cît se poate de prietenos și-și luă rămas bun de la ei.

— Să mai bem ceva, propuse Johannes Klitgaard, cuprins de mînie și de durere. Naiba să-l ia pe neamțul ăla.

— Îți înțeleg sentimentele, spuse Seidelin și în glasul lui răsuna o notă de tristețe. E o femeie nespus de fermecătoare...

CAPITOLUL XI

Cineva este întîmpinat în fața porților închisorii ; întîlnim apoi vechi cunoscuți ; unii din ei nu o duc tocmai bine acum, în schimb ceilalți au perspective strălucite.

Johannes Klitgaard era cam palid la față cînd îl întîmpină avocatul Seidelin în poarta închisorii unde își ispășise condamnarea pentru speculă de război. Cu ochii întredeschiși, de parcă n-ar fi putut suferi lumina zilei, îi strînse slab mîna.

— Te felicit că te-ai întors în mijlocul nostru, îi zise Seidelin. A fost greu ? Acum să mergem să dejunăm, va fi plăcut după ciorbele din arest.

— Da, închisoarea Vestre este departe de a fi un local de petrecere ! răspunse Johannes Klitgaard. Iar pe lîngă toate, a trebuit să stau în aceeași celulă cu doi derbedei respingători, doi foști administratori la cantinele nemțești.

— Ei, acum toate astea sînt de domeniul trecutului, și, ca să fim sinceri, ai scăpat ușor numai cu trei luni.

— Uiți de bani, știi bine cum m-au jefuit, zise Johannes cu amărăciune.

— Da, firește, suma nu e mică, se învoi Seidelin.

Însă cu aptitudinile tale ai să-i recîştigi în scurt timp.

— Alţii au scăpat mai ieftin. Nu ne-au închis decît pe mine, pe trîntorul ăla de Egon şi pe soru-sa.

— Iar pe ceilalţi i-au condamnat la amendă pentru insuficienta lor vigilenţă în calitate de membri în consiliul de administraţie, zise Seidelin. Vezi, şi aceasta e o mare lovitură : numele lor a apărut în ziare. Cu zugravul ăla al tău, Olufsen, lucrurile stau, pare-mi-se, cît se poate de prost ; acum cîteva zile l-am văzut trecut pe lista sechestrelor, iar pe bătrînul Runge am fost nevoit să-l concediez. Nu l-am mai putut ţine la mine, din pricina clienţilor.

— Şi acum o să vină pe capul meu, urmă Johannes Klitgaard şi se gîndi în sinea lui că va trebui să-i scoată bine sufletul bătrînului pentru salariul ce-i va plăti. El, Klitgaard, nu are de gînd să devină un filantrop.

— După cum ne-am înţeles mai înainte, Runge s-a ocupat în tot acest răstimp de treburile biroului tău, zise Seidelin. Pot să-ţi dau despre el cele mai bune referinţe, este un om capabil şi atent. Iar ţie, în orice caz, îţi trebuie un funcţionar. Hai să mergem la cafeneaua „Gliptothèque".

— Nu, n-aş vrea să mă întîlnesc cu oameni care mă cunosc, se oţărî Johannes. Să mergem mai bine undeva într-un local mai modest, unde s-ar putea găsi o friptură şi un păhărel de rachiu ; te rog să mă crezi că nu sînt pretenţios din cale-afară.... Ce lături de cîini ne dădea la Vestre ! Dar, în general, cum merg afacerile?

— La „Azilul liniştit" totul merge ca pe roate, îl informă Seidelin. Va fi poate cam greu de urcat chiriile la casele vechi de pe Westerbro, dar vom reuşi s-o facem şi pe asta. În cîteva apartamente s-au mutat chiriaşi noi, care au acceptat de bunăvoie să plătească o chirie mai mare...

— Altfel nici nu trebuiau lăsaţi să intre în casă.

— Firește. Şi ei înţeleg asta, îţi dai lesne seama cînd stai de vorbă cu ei. Uite o cîrciumioară, aici nu riști să întîlneşti vreun cunoscut.

— Ei, haide, să intrăm. Dar „Pro Patria"? Ai lichidat-o?

— Nu-mi rămînea nimic altceva de făcut.

— Şi toţi banii s-au dus pe copcă?

— Nu prea rămăsese cine ştie ce. Dar nu te necăji, Johannes, toate acestea sînt fleacuri pentru tine.

— Ei, fleacuri ! se răsti Klitgaard înciudat. Şi încă nu se ştie ce soartă va mai avea şi firma „Klitgaard şi Fiii". E de presupus că şi ea se va prăbuşi şi atunci nu-mi va rămîne altceva de făcut decît să mă duc pleoştit să-mi caut adăpost la azilul de săraci de pe Sundholm, ca unul care nu-i în stare să-şi cîştige singur cele necesare traiului.

— Ei lasă, lasă, doar „Azilul liniştit" îţi poate asigura o întreţinere dintre cele mai frumoase, zise Seidelin cu un zîmbet. Şi, îndeobşte, nu trebuie să-ţi faci gînduri prea negre. Firma „Klitgaard şi Fiii" va fi achitată. Îl cunosc bine pe avocatul Abildgaard de la Curtea Supremă şi mai ştiu cîte ceva şi despre cărările tainice ale Justiţiei.

În cîrciumioara cu tavanul jos, în afară de doi lăptari care jucau în zaruri, nu erau alţi muşterii. Seidelin şi Klitgaard se aşezară la o masă într-un colţ şi-l strigară pe chelner. Acesta nu întîrzie să apară ; purta o haină albă bine croită, dar în mînă ţinea un şervet murdar.

— Ce doresc domnii? întrebă el. Cum? Oare nu mă înşel? Bună ziua, domnule director.

Era directorul Egon de la Alborg, care de cîtva timp lucra acolo, la cîrciumioară, în calitate de chelner. Acum nu mai arbora aerul directorial plin de importanţă şi se putea ghici cît era de bucuros să întîlnească un cunoscut din frumoasele vremuri trecute, cînd fusese director şi prieten al naziştilor — moşieri şi landsgrafi.

— Cum ai ajuns aici ? îl întrebă Johannes Klitgaard. Trebuia doar să mai stai închis.

— În primul rînd, atît mie cît şi Fridei ni s-a socotit prevenţia, şi apoi, cu toţii am fost amnistiaţi, zise Egon. Oamenii încep să înţeleagă tot mai bine

situația de atunci. Și mulți își dau foarte bine seama că am avut dreptate, că era nevoie să-i mai domolești pe roșii, și era bine dacă am fi fost mai mult sprijiniți, noi, național-socialiștii...

— Bere, de două ori, comandă Johannes Klitgaard. Cu toate astea nu trebuia să povestești poliției tot ce ați făcut. Din pricina dumitale și a surorii dumitale am ajuns și eu în pușcărie, și doar meritam să te porți mai bine, căci ți-am încredințat un post de răspundere și te-am plătit gras.

— Ei drace, să mai fiu și recunoscător ! zise Egon adînc jignit. Doar nu puteam să ascund faptul că dumneavoastră erați acela care ați învestit bani în întreprindere și v-ați însușit beneficiile. Trebuie să înțelegeți că dacă Frida și cu mine am fi negat totul, ar fi fost mai rău. Nu ne rămăsese altceva de făcut decît să dăm cărțile pe față. Știți și dumneavoastră ce înseamnă poliția. Ce doriți?

— Am spus doar : bere de două ori, repetă Johannes Klitgaard.

Egon se duse să aducă berea, iar Seidelin întrebă dacă n-ar fi bine să comande totodată și ceva de mîncare.

— Nu, bombăni Johannes. Îmi trece pofta cînd mă uit la mutra asta afurisită. M-a costat scump individul ăsta. Să bem berea și să mergem în altă parte.

— Nu, pe onoarea mea, nu ne rămînea nimic altceva de făcut, decît să povestim totul, și dumneavoastră știți foarte bine acest lucru, reulă Egon, cînd se înapoie cu berea. Altfel ne-ar fi ținut cine știe cît în prevenție, și nu e de loc plăcut așa ceva. Socot că Frida și cu mine v-am făcut un mare serviciu, spunînd totul întocmai cum s-a petrecut, lucru ce-l poate atesta și domnul acesta, jurist, pe care l-am văzut și la proces. Nu este așa, domnule ?

— De, se pot găsi de spus multe lucruri „pro" și multe „contra", răspunse apăsat Seidelin. Însă în cazul de față, concret, se poate spune sigur că dumneata și sora dumitale ați fost mai vorbăreți decît cerea situația. Nu era nevoie să pomeniți des-

pre blana fermecătoarei dumitale surori, nici despre modestele dineuri cu Oberbaurat.

— Dacă am făcut o greşeală, sînt cel dintîi gata s-o recunosc, zise Egon şi întinse mîna cu un gest elegant. Însă nu trebuie să uitaţi că Frida e o femeie slabă, care pînă atunci nu avusese niciodată de-a face cu poliţia, şi se prea poate că poliţiştii au speriat-o. Altminteri, însă, Frida este o fată minunată...

— Da, o cunosc, mormăi Johannes Klitgaard şi-şi aminti cu părere de rău de nenumăratele dejunuri modeste, plăcute, cu coniac mult, pe care le oferise acestei iepe grase. Prin urmare, dumneata te-ai făcut chelner?

— A fost profesia mea iniţială, am o excelentă calificare, deşi de mulţi ani nu am mai lucrat în această branşă, răspunse Egon. Dar nu am de gînd să rămîn în cîrciumioara asta, ca să servesc bere. Şi dacă îmi veţi găsi cumva vreun post, ceva potrivit, puteţi conta pe mine, sînt gata oricînd să vă servesc, doar ne cunoaştem şi am lucrat bine împreună.

— Îţi făgăduiesc că aşa voi face, zise Johannes Klitgaard şi plăti berea. Acum însă ne grăbim, la revedere!

— La revedere, vă mulţumesc foarte mult, zise Egon conducîndu-i pe oaspeţi pînă la uşă, la oarecare distanţă.

— Asta o să mă facă într-o zi să-i cîrpesc una pe după ceafă, zise Johannes Klitgaard, cînd ajunseră din nou în stradă. El şi cu muierea aia grasă m-au înşelat cît le-a poftit inima, însă atunci n-aveam încotro. Totuşi nu vreau să-şi închipuie că sînt un idiot. Ascultă-mă, n-ai nici o ştire de la Evelyn?

— Nimic.

— N-a cerut bani?

— Nici o lăscaie. Lucrează, probabil, la fel ca înainte şi nu s-ar putea spune cîtuşi de puţin că te jefuieşte. E un caz extrem de rar în istoria universală a divorţurilor.

— Dar fiul meu?

— Locuieşte ca şi pînă acum la căminul studen-

țesc. I-am trimis bani în fiecare lună, dar în afară de aceste sume, el a mai venit de cîteva ori să ceară un supliment.

— Nu i-ai spus că astăzi voi fi eliberat?

— I-am spus, însă nu era sigur că tu vrei să-l vezi.

— Ba mai degrabă n-a avut chef să vină, trîntorul. Dar drumul spre banii mei știe să-l găsească. Da, Seidelin, viața nu-mi oferă prea multe bucurii, adăugă el melancolic.

— Ei, lasă asta! Tu ești un bărbat activ, în plină putere, trebuie deocamdată să iei numai o masă bună; hai să mergem la Lumskebugten, acolo n-ai să întîlnești pe nimeni din cercul tău. Dar fii și tu ceva mai vesel, doar nu ți s-a întîmplat nimic grav, iar peste o jumătate de an, micul tău proces va fi uitat.

Traversară Noua Piață Regală și coborîră spre Bredgade; Seidelin arătă spre hotelul Phoenix.

— Privește, urmă el, odinioară trăgeau aici nobilii clienți ai unchiului meu, cînd veneau în Capitală pentru a obține vreo amînare de scadență, sau pentru a lua parte la vreun bal de la palat. Iar acum, domnesc aici comuniștii [1]. Cît de ciudat e totul în lumea asta care și-a ieșit din minți!

— În curînd vor pune mîna pe toate, bombăni Johannes Klitgaard.

— Nu trebuie să te gîndești prea mult la viitor, mai bine bucură-te de plăcerile fiecărei zile, spuse Seidelin. Ei, drace, mie în curînd nu-mi va mai păsa de nimic. Birouașul meu de avocatură va dispare treptat de la sine. Cît timp ai stat tu la... ei, da, cît timp ai lipsit, am înmormîntat doi clienți. Nu-i vorbă, deocamdată mai am cîteva procese de succesiune, însă din păcate numărul lor scade mereu. Dacă aș fi avut aptitudinile tale în afaceri...

Dejunară solid și băură vîrtos băuturi învioră-

[1] După război, în clădirea hotelului s-a instalat sediul partidului comunist și al organului central al partidului: *Land og. folk.*

toare ; lui Johannes Klitgaard îi revenise buna dispoziție. Cînd li se servi gin, își zise că viața merita totuși să fie trăită, iar banii pierduți, lua-i-ar naiba, pot fi cîștigați din nou.

— Doar trebuie să vină o dată și o dată o sporire a chiriilor, zise el. Căci așa e jaf curat. Dacă toate prețurile cresc, trebuie să fie mărite și chiriile.

— Da, într-o bună zi se vor mări chiriile, și atunci vei avea un venit frumos, încuviință Seidelin. Oamenii noștri politici sînt extrem de serviabili, plini de menajamente, și cînd proprietarii de imobile se vor plînge că n-o mai pot scoate la capăt, dacă nu se sporesc chiriile sută la sută, politicienii vor accepta pe puțin zece la sută.

— Zece la sută n-ar fi rău de loc, pentru reparații nu se va cheltui prea mult — cel puțin în casele mele.

— Iar construcțiile noi vor fi scumpe al dracului.

— Da, iată o posibilitate de a face parale. Dar poate că n-ar strica să încheiem tranzacții cu unii speculanți de imobile ; se află printre ei și din aceia care, cu riscul de a-și frînge gîtul, cumpără case pe un preț dumnezeiesc. Dacă ai să auzi de așa ceva, să-mi comunici de îndată.

Da, mai există posibilități pentru oamenii de afaceri capabili, plini de inițiativă și care au capitalul necesar. Frumoasele perspective îl înviorară atît de mult pe Johannes Klitgaard, încît hotărî să se ducă chiar atunci la biroul „Azilului liniștit", să vadă ce s-a mai întîmplat pe acolo în lipsa lui. Se urcă într-un tramvai de pe Westerbrogade și ajunse la birou exact în clipa cînd bătrînul Runge întorcea cheia în broască.

— A, bine ați venit, domnule director, îl salută bătrînul funcționar. Vă deschid îndată. Domnul director vrea să intre, nu-i așa?

Johannes Klitgaard nu-i răspunse, căci Runge putea pricepe și singur că nu a venit acolo ca să stea să se uite la ușa încuiată. Mîna lui Runge tremura în timp ce deschidea ușa. A sosit ceasul cînd trebuia

să se ia o hotărîre ; va rămîne el în serviciu sau nu? Dar ce va face în cazul din urmă?

— Ei, cum merg treburile? întrebă Johannes și se așează pe scaunul de la masa de scris. Runge stătea supus în fața lui. Cum s-au aranjat afacerile în lipsa mea?

— Excelent, domnule director, răspunse Runge. Totul a mers bine. Chiriașii au plătit chiriile în fiecare lună, doar doi mai întîrzie, dar au făgăduit că vor plăti.

— Ce ai spus, Runge? mugi plin de indignare Johannes Klitgaard. Începi și dumneata cu de-alde astea? A fost destul de rău că domnișoara Leth s-a dovedit atît de moale, însă ea era femeie, și pe deasupra bolnavă de nervi, că altfel nu s-ar fi otrăvit cu gaz. Chiriașii trebuie să plătească în termen, iar de nu — afară.

— Desigur, domnule director, însă, după părerea mea, aceste două cazuri sînt cu totul speciale... Într-una din familii, soțul a fost bolnav, nu au trăit decît din ajutorul căpătat de la asigurările sociale... și au patru copilași... nu e o situație prea veselă...

— Ei da, în schimb e foarte veselă cînd totul cade în spinarea mea. De ce naiba nu s-au adresat oamenii ăștia casei de ajutorare a săracilor? N-au decît să se plîngă acolo și li se vor umple buzunarele de bani.

— Nu într-un asemenea caz, răspunse Runge cam nervos. În astfel de cazuri nu se plătește nimic. Casa de ajutor a săracilor n-a vrut să-i ajute... li s-a spus că mai înainte el cîștiga destul și s-ar fi cuvenit să aibă bani strînși pentru un caz de boală. Însă cînd ai patru copii, cu scumpetea de astăzi, nu-i chiar atît de ușor.

— Înțelept le-a răspuns casa de ajutor a săracilor, declară Johannes Klitgaard. Cînd omul vrea, poate să pună întotdeauna ceva deoparte. Dar e mult mai plăcut să ceară ajutor și să ne silească pe noi, cei împovărați de impozite, să li-l plătim. Și ce s-a întîmplat cu cel de-al doilea derbedeu?

— O pereche de oameni bătrîni, care trăiesc din-

tr-o pensie de bătrînețe, o duc greu, nu izbutesc s-o scoată la capăt.

— Și trebuie să păgubesc eu, nu? Ei, asta n-o admit, crede-mă Runge — și Johannes izbi cu palma în masa de scris. Uite ce, aș vrea să ne înțelegem o dată pentru totdeauna : cînd ai de-a face cu sume mari, cum sînt astea de la „Azilul liniștit", trebuie să acționezi întotdeauna după unicul bun principiu — cel practic, de afaceri. Noi ne vedem de interesul nostru : dăm locuințe cu chirie, dar nu ne privește dacă au sau n-au bani oamenii care locuiesc în ele. Ei sînt obligați să aducă chiria exact la termen, iar dacă n-o aduc — afară cu ei ! Pe mine nu mă privește dacă vor fi aruncați în stradă, mi-e perfect egal dacă își vor petrece restul zilelor la vreun azil de cerșetori, sau chiar dacă întreaga familie se va otrăvi cu gaz ; mă doare în cot de toate astea ! Ai priceput, Runge?

— Da, desigur, zise Runge. Genunchii îi tremurau. Domnul director socoate că totul trebuie privit din punct de vedere al afacerilor.

— Nici un fel de pomană, nici un fel de caritate pe socoteala mea ! Trebuie să-ți fie limpede acest principiu, dacă vrei să rămîi să lucrezi aici la mine. E doar atît de simplu : atîta vreme cît plătesc, chiriașii au dreptul să stea în casă, potrivit legilor noastre blestemate. Dacă însă nu plătesc exact la termen, la secundă, am dreptul să-i evacuez cu sprijinul portărelului și, Dumnezeu mi-e martor, voi face uz de acest drept al meu... Și mai e un lucru, Runge, pe care trebuie să-l știi de asemenea, întrucît discuția noastră e cît se poate de serioasă. Mi se întîmplă să împrumut uneori bani cu dobîndă, iar dobînda o stabilesc potrivit împrejurărilor, căci în astfel de operațiuni există întotdeauna un risc. Dumneata ai să te ocupi și de aceste treburi. Eu sînt prea ocupat și, ca să nu mă deranjeze nimeni, vei împrumuta banii ca din punga dumitale. În această chestiune te voi iniția mai pe larg cu altă ocazie. Acum trebuie să plec. Bună ziua.

Salută și ieși. Bătrînul funcționar căzu pe scau-

nul de pe care abia se ridicase șeful lui. Își acoperi fața cu mîinile și se simți deodată îngrozitor de obosit și bătrîn. Cînd intrase în serviciul avocatului de la Curtea Supremă, ce fericită era maică-sa ! O firmă atît de cunoscută, atît de solidă ! Mama era sigură că de-acum înainte fiul ei va ajunge și el ceva în viață. Și iată-l cum stă acum și nu îndrăznește să riposteze nici un cuvînt parazitului ăstuia blestemat, cu toate că își dă perfect de bine seama că trebuie să devină unealta lui. E nevoit să primească, deși el e social-democrat, membru al Uniunii alegătorilor și adversar al marelui capital. Se gîndi că ar putea să urmeze pilda domnișoarei Leth — căci nu e mare lucru să deschizi robinetul de gaz. Pe de altă parte, e foarte greu să te hotărăști. În orice caz lui îi vine greu, așa încît deocamdată va face așa cum îi poruncește directorul.

„Însă numai deocamdată, își zise el în gînd. Societatea de azi e putredă pînă în măduva oaselor, și noi, social-democrații, vom crea noi condiții sociale. Și atunci ne vom răfui cu ticăloșii de paraziți de felul directorului Klitgaard. În curînd îmi voi putea primi pensia de bătrînețe și voi trăi de bine de rău, mai ales dacă avocatul îmi va da cîte ceva de lucru acasă, așa cum mi-a făgăduit..."

Johannes Klitgaard nu avea chef să se întoarcă în locuința lui pustie — servitoarei i se dăduse desigur drumul din ziua cînd fusese el arestat. Se duse la hotel : voia să ia masa și să-și întocmească un plan de viitor. Pierderile suferite la societatea „Pro Patria" trebuiau recuperate cît mai repede.

Pe la orele douăsprezece, culcat într-o cameră din marele hotel de pe Westerbro, dormea adînc, cînd o femeie trecu pe stradă prin fața ușii turnante a hotelului. Era Frida cea grasă care, fără să vrea, ridică ochii asupra clădirii hotelului aducîndu-și aminte de frumoasele zile trecute, cînd făcuse o baie de lapte aici. Iar acum, tot prin preajma acestei clădiri umbla căutînd bărbați. Egon lucrează într-o circiumă infectă, și cîștigul lui le ajunge tocmai bine ca să nu moară de foame. Concurența femeilor este

înverşunată, multe „saltele de campanie" au rămas fără lucru şi mişună cu duiumul pe *English Corner*[1] care înainte se numea *Deutsches Eck*[2].

Trecu spre centru, cîntărind cu ochi de cunoscătoare pe trecătorii întîlniţi în drum, însă nici unul dintre ei nu arăta vreun interes pentru Frida. Lîngă Coloana libertăţii, o femeie se opri salutînd-o şi intră în vorbă cu ea :

— Noi ne cunoaştem, deşi nu-mi mai amintesc cum te cheamă. Nu cumva eşti Fräulein Frida? Am luat o dată parte împreună la un dineu straşnic. Eu sînt doamna Madsen.

— A, ce bine îmi pare că te-am întîlnit ! se înveseli Frida. Ce mai faci? Ai avut neplăceri... vreau să spun... ai izbutit să scapi de huliganii ăştia — luptători pentru libertate? Pe mine m-au tuns...

— Vai de mine, cum se poate? zise doamna Madsen înduioşată. Nu, mie nu mi s-a întîmplat nimic, eu am fost întotdeauna foarte prudentă. Dar pe soţul meu l-au ridicat, e la închisoare.

Şi doamna Madsen povesti ce groaznică nedreptate s-a abătut pe capul muzicantului Madsen, care nu se ocupase decît cu achiziţionarea unor obiecte pentru germani, fără să le dea nici un fel de informaţii militare, şi totuşi a fost condamnat numai pentru atît. Mai are de stat un an, dar un an trece repede, iar doamna Madsen se descurcă şi singură, deşi cam greu, ce-i drept. De cele mai multe ori merge pe la „Indian bar", dar în astă-seară domnul cu care îşi petrece timpul de obicei s-a îmbătat rău de tot ; l-a lăsat singur acolo şi a plecat.

— Soţul meu este un om demn, zise ea. Lasă, vor veni şi vremuri mai bune. Eu nu găsesc nimic deosebit la englezi, şi apoi nici nu prea au bani mulţi. În curînd însă vor veni americanii : flota lor ne va face o vizită, iar alţii vor veni în concediu din Germania. Americanii plătesc bine ! Iar dolarii sînt bani buni. Ştii ceva, Frida, multor bărbaţi le plac femeile

[1] Colţul englez — în limba engleză.
[2] Colţul german — în limba germană.

plinuțe, așa cum ești dumneata, iar slăbuțele și oacheșele, ca mine, plac altora, așa că noi am putea sta foarte bine împreună, în locuința mea de pe Hostrupsvej, pînă cînd se va întoarce soțul meu.

Bunătatea ei încălzi sufletul întristat al grasei Frida, care porni fericită alături de doamna Madsen; aceasta o luă prietenoasă la braț.

— Hai la mine, zise ea. Bem cîte un păhărel, mai stăm de vorbă... Astăzi tot nu sînt ocupată.

— Minunat ! Ah, cît mă bucur ! exclamă Frida, cu un zîmbet fericit.

— Aveai o blană scumpă, îi spuse pe un ton prietenesc doamna Madsen.

— Da, nu mi-au luat-o, răspunse grăsana Frida. E singurul lucru de preț care mi-a mai rămas.

Și se gîndi cu tristețe la trupeșul și darnicul Oberbaurat, care acum o duce nu tocmai bine la München, unde a fost totuși denazificat pro forma.

„Mă doare în cot, își zise apoi Frida cea grasă. Trebuie să privești totul de sus în jos. Iar bărbați proști se găsesc destui pe lume..."

•

CAPITOLUL XII

În care ne vom ocupa de unele discuții politice, extrem de confidențiale, purtate între oameni politici și funcționari marcanți

Fostul ministru al Justiției Sollerod îi ură un voios „bun sosit" succesorului său, noul ministru al Justiției, Holgersen, apoi își luă pălăria și servieta și plecă zicîndu-și în sine :

„Dacă sînt deștept, mă voi întoarce. Mi s-a făgăduit și pentru viitor postul de ministru al Justiției și îl voi avea. Las' să stea omul ăsta în fotoliul meu, cît are de stat. Noi, social-democrații, ne vom întoarce..."

Noul ministru al Justiției se instală în fotoliu pu-

ţin tulburat. Se gîndea la întorsătura ciudată ce-o luase viaţa lui. A învăţat dreptul şi a devenit jurist. Modest din fire, a ştiut totuşi să nimerească în cel mai potrivit partid. Începuse ca mic şi obscur avocat într-un orăşel de provincie, iar acum stă aici, la cîrma legilor şi a dreptului. Apucînd braţele fotoliului, pipăi lemnul neted, lustruit de atingerea atîtor mîini vrednice, mîinile predecesorilor săi. Toţi, de la Alberti pînă la Steincke, au stat aici, în acest fotoliu, iar acum stă el şi hotărăşte cum trebuie să se împartă justiţia în ţară.

Cam ameţit de proaspătul succes, dorea să rămînă cîtva timp singur, adîncit în fotoliu, şi să se lase în voia gîndurilor. Anii ocupaţiei trecuseră ; vremurile grele întunecate, cînd el, în calitatea sa de deputat în Riksdag, căutase în fel şi chip să stabilească o colaborare amicală cu naziştii, au trecut cu bine. Era membru în consiliul de administraţie al unei firme care făcuse speculă de război — cum se spune în limba grosolană a zilelor noastre — şi din pricina asta îl găsiseră mai potrivit ca alţii pentru înaltul său post. Ştia bine care erau imperativele vremii. La urma urmelor, el executa ordinul regelui, de menţinerea liniştii şi ordinii. Firma aceea realizase cîştiguri frumoase, dar s-a priceput să manevreze atît de inteligent, încît a scăpat pînă acum de răfuiala juridică, aşa cum se spune azi cu oarecare ironie.

Zîmbea, instalîndu-se comod în imensul şi confortabilul cabinet. Nefiind lipsit de simţul umorului, îşi spunea în sine :

„Ia te uită, a fost pus lupul să păzească oile." Şi gîndul îi fugi la anii copilăriei. Ce bine ar fi fost dacă tatăl său, cîntăreţ la biserică, ar fi trăit să-i vadă ascensiunea ; s-ar fi încredinţat că nu degeaba i-a ars din cînd în cînd odraslei sale cîte-o palmă zdravănă.

Şedea în fotoliul de ministru al Justiţiei, pe deplin mulţumit de sine însuşi. În vremea asta, predecesorul său pornise spre casă. Fostului ministru al Justiţiei Sollerod nu-i plăcea să meargă cu tramvaiul

în vagoane nu prea miroase plăcut, sînt pline de oameni care se întorc năduşiţi de la lucru, de femei care nu se pricep să-şi aleagă un parfum potrivit ; acolo dai de plozi şi de babe. Vorbind mai pe scurt, tramvaiul nu este un mijloc de transport dintre cele mai plăcute. Ori mergi cu maşina ministerială, ori pe jos.

Şi fostul ministru al Justiţiei Sollerod, în drum spre casă — locuia în apropiere de Faelledparken — fredona un cîntec ; era cît se poate de bine dispus. Privea zîmbind răţuştele din băltoace, vrăbiile din pomi, cu siguranţa că ieşise în chipul cel mai demn dintr-o mare încurcătură.

„Am plecat, dar mă voi întoarce, răsuna în el ca o melodie veselă. Mă voi întoarce, pentru că sînt deştept şi-mi urmez linia mea politică. Da, cu iudeii sînt iudeu şi cu grecii — grec ; pe limba politică de azi aceasta înseamnă că pot fi comunist cînd mă aflu între comunişti şi social-democrat — cu social-democraţii. Oricare ar fi împrejurările, mă voi întoarce."

Intră într-un mic restaurant şi comandă un pahar de vin. În ultimul timp simţea nevoia să bea din cînd în cînd un păhărel. Aici, în colţişorul micului restaurant, se simţea foarte sigur de sine, îi dispăruse teama care, uneori, noaptea, îi alunga somnul. Nu mai auzea glasul care-l întreba : „Oare ai ajuns într-adevăr un ticălos ? E adevărat că ai trădat ideea în care credeai ? Oare nu simţi dispreţ faţă de tine însuţi, pentru că ai devenit un trădător — căci, la drept vorbind, ce eşti altceva ?"

Dar poate că, totuşi, glasul s-a făcut auzit. Acelaşi glas îl învinuia în fiecare dimineaţă şi seară că a ajuns un mişel. Unde se mistuiseră ideile de cinste din tinereţea sa, le spulberase vîntul oare ? Şedea în faţa paharului cu vin şi căuta să se încredinţeze că se simte bine. Încă puţin însă şi va fi nevoit să se întoarcă acasă, unde îl aştepta o seară nesfîrşit de lungă şi o noapte fără somn, cînd va trebui să răspundă iarăşi şi iarăşi glasului chinuitor.

„A existat oare vreodată în ţara asta vreun mi-

nistru de Justiție cinstit ? se gîndi el. Nu este postul acesta anume menit unui ticălos care trebuie să ia asupră-și toată munca murdară ? Acum eu nu mai sînt ministru la Justiție, dar voi fi din nou, voi fi un ministru social-democrat într-o societate burgheză. Ce simțea oare Noske, cînd îi îneca pe muncitori în sînge ?"

Mai comandă un pahar, n-avea de loc chef să meargă acasă. Nu dorea altceva decît să rămînă singur, să nu vorbească cu nimeni, să nu aibă de dat nimănui socoteală de nimic, să fie pur și simplu un om care-și bea în tihnă paharul cu vin.

„Oare ce-o fi gîndind Aksel Larsen, care, devreme ce are anumite convingeri, socoate că toți ceilalți oameni trebuie să le adopte. El nu știe încă ce am făcut eu și cu ce preț ; și el a plătit greu, însă cu totul altfel, pentru a rămîne un om cinstit."

Deodată se pomeni fredonînd din nou în gînd vesela melodie : *Mă voi întoarce.* Lua încă parte la marele joc și juca foarte inteligent, deși era nevoit să mai îndure și cîte-o pierdere. Cît despre comuniști, ei sînt niște naivi care pricep greu regulile jocului. Ei știu doar atît : să zorească tot înainte, dăunîndu-și lor înșile.

În timp ce fostul ministru al Justiției Sollerod stătea în colțișorul său, ba întristîndu-se, ba înviorîndu-se, și se consola cu cîte un păhărel, noul ministru al Justiției lucra din plin. Intrase în minister ca vîntul aducător de furtună, care suflă pe insula Fün ; voia să afle din prima clipă cum stau lucrurile în departament. După toate aparențele, totul era în ordine și, în general, directivele fuseseră date cu chibzuință.

Îi convocă pe funcționarii superiori la o conferință ; trebuia de la început să apuce taurul de coarne. La ordinea zilei era chestiunea proceselor intentate marilor firme sub învinuirea de speculă de război; în aceste procese erau implicați membri ai societății vrednici de toată stima. Ministrul știa ce are de făcut și domnii juriști din posturile înalte trebuiau să priceapă de asemeni, din capul locului, care le era datoria.

Şi unul din ei, un jurist eminent, acela pe care l-am mai întîlnit nu de mult într-un colţişor modest şi paşnic din cîrciumioara Herlev, unde se consumă atîtea dejunuri politice, luă cuvîntul şi arătă care era situaţia în această problemă. Pomeni numele cîtorva întreprinderi, iar atunci cînd ajunse la firma „Klitgaard şi Fiii", făcu fără să vrea o scurtă pauză.

Căci era un jurist priceput şi se afla în mijlocul altor jurişti pricepuţi, exceptînd doar pe ministrul de Justiţie, care nu era decît un avocăţel neînsemnat, dibaci în manevre politice. Pricepuţii jurişti înţelegeau perfect de bine cum stau lucrurile cu această firmă. Dar, privind mai larg, era bine oare să se deschidă acţiune împotriva ei ? Era o firmă dintre cele mai importante din ţară, care făcuse în mod vădit speculă de război, însă cei de faţă păreau miraţi la culme, ca şi cum nici n-ar fi auzit vreodată de firma „Klitgaard şi Fiii".

— Da, zise ministrul Justiţiei. După cît am înţeles, nu există nici un temei serios ca să putem reproşa ceva acestei respectabile firme.

Eminentul jurist abia putu să-şi reţină un zîmbet. Nu încăpea îndoială că aveai ce-i reproşa simpaticului Thomas Klitgaard. Pe de altă parte, se ştia că ministrul Justiţiei.... ei, da, el, prin natura profesiunii sale, era în măsură să cunoască perfect anumite lucruri.

— Doresc foarte mult ca afacerea asta să fie terminată în cel mai scurt timp, zise ministrul Justiţiei, Holgersen. Socotesc că dosarul trebuie închis. Dumneata ce părere ai, domnule avocat Byriel ?

— Cazul este departe de a fi limpede, răspunse tînărul funcţionar. Se găsesc în dosar cîteva puncte foarte ciudate.

— Ascultă-mă pe mine, rosti eminentul jurist. Nu există şi nici nu va exista vreun caz al firmei „Klitgaard şi Fiii". Te poţi convinge repede de acest lucru.

— Nu pot renunţa la cercetarea cazului, pînă cînd nu va fi studiat temeinic şi pus în lumină aşa cum se cuvine. Firma fixa preţuri revoltător de mari, cel

puțin acest lucru este foarte limpede pentru mine. Da, e nevoie de o verificare cît se poate de serioasă.

— Controlul se va efectua foarte repede, replică eminentul jurist. Și dosarul va fi închis în cel mai scurt timp. Dar dacă dumneata, domnule avocat Byriel, simți cumva mustrări de conștiință, poți fi eliberat de însărcinarea cercetării acestui caz. Se vor găsi printre noi alți oameni, mai apți să se ocupe de el. Mă voi ocupa eu însumi.

Tînărul jurist păli ; părea că vrea să-și dea demisia chiar atunci. Căci avea în față cea mai fățișă corupție. In acea vastă încăpere a Ministerului Justiției nu era un singur om care să nu știe precis cum stau lucrurile. Și iată că acest caz grav va fi îngropat, oprit, lichidat ; pur și simplu, nu va exista. Thomas Klitgaard e un om cinstit, și să-l ferească Dumnezeu pe cel care va încerca să-i păteze numele.

Byriel știa bine : dacă refuză acum să execute dispoziția dată de șeful său, s-a isprăvit cu cariera sa. El nu va fi niciodată mai mult decît un avocat de stat — nu va ajunge nici procuror general, nici membru în consiliul Curții Supreme ; fără doar și poate, se va sfîrși cu el. Dacă nu va executa ceea ce îi cere avocățelul de provincie care ocupă astăzi postul de ministru al Justiției, el, Byriel, va cădea în dizgrație și chiar atunci cînd va veni un nou ministru la Justiție nimic nu-i va mai fi de folos, căci în această privință toți politicienii sînt de acord. Un funcționar trebuie să fie o unealtă bună, pentru asta e ținut...

— Foarte bine, rosti plin de indignare. Refuz să mă ocup de acest caz. Dar vă rog să luați cunoștință de protestul meu. Socot o lipsă de răspundere faptul de a nu supune acest caz procedurii obișnuite.

— Cazul va fi supus procedurii obișnuite, declară eminentul jurist și ridică din umeri. Cercetările vor fi continuate în chipul cel mai normal și cu toată răspunderea, dar se vor desfășura într-un ritm accelerat, așa cum dorește domnul ministru al Justiției. Un expert dintre cei mai buni, un expert calificat va verifica toate articolele din registre, despre asta

puteți fi liniștit, domnule avocat, nu ne expunem nici unui risc.

— Firește că nu, răspunse avocatul. Însă începînd de azi, cred că nu mai sînt obligat să iau parte la cercetări. Bună ziua !

Salută politicos și ieși, iar eminentul jurist ridică din umeri cu îngăduință.

— E un om admirabil și un jurist talentat. Dar prea e categoric. Ca mulți tineri de altfel. S-ar putea să ajungă un om mare, dar asta, nu prea curînd.

— Va avea tot timpul să-și bage mințile în cap, zise ministrul Justiției. Prin urmare, domnilor, se pare că în privința punctelor principale ne-am înțeles. Trebuie să terminăm cît mai repede cu cazurile de acest fel, fie că vom intenta procese, fie că le vom închide, dacă vom găsi necesar. Trebuie să se pună o dată capăt situației de nesiguranță care dăunează vieții economice și creează instabilitate din punct de vedere social.

Se sculă în picioare, vestind prin aceasta sfîrșitul conferinței.

Eminentul jurist nu se întoarse la biroul său. Luă o mașină și dădu adresa avocatului de la Curtea Supremă, Abildgaard. Fu anunțat de îndată și condus în elegantul birou al acestuia.

— Bună ziua, dragul meu angrosist Jensen, îl salută Abildgaard, strîngîndu-i călduros mîna. Sper că ai venit cu vești bune.

— Sper și eu.

— Ce se aude ? întrebă Abildgaard. Ce intenționează să întreprindă noul ministru al Justiției ?

— Cel mai bun lucru, adică nimic. El vrea să închidă cît mai repede dosarele cîtorva întreprinderi, printre care și pe acela al firmei „Klitgaard și Fiii" Totul se va reduce la o simplă formalitate. Trebuie să avem darea de seamă asupra controlului efectuat, așa cum se cuvine în mod oficial, și cu asta, basta.

— Admirabil ! zise mulțumit Abildgaard. Tocmai la așa ceva m-am așteptat de la un om politic atît de inteligent, cu o bogată experiență și, pe deasupra, jursit-practician. Dar, cum vezi acest raport asu-

pra controlului ? Veți încredința cazul unor inspectori din poliție ?

— În nici un caz, ar fi stupid în situația dată. E: vor tărăgăni lucrurile fără folos, iar ministrul Justiției dorește să se încheie toate cercetările în cel mai scurt timp. Îl cunoști pe inspectorul Saxby ? E un om minunat, capabil și expeditiv.

— Nu-l cunosc decît foarte puțin, zise Abildgaard și în glasul lui răsună un accent de îndoială. Știu însă că a fost însărcinat chiar de firma „Klitgaard și Fiii", cu diferite expertize. Acest lucru ar putea da loc la unele încurcături.

Oaspetele clătină din cap.

— Nu are nici o însemnătate, trebuie doar atît : să nu figureze pe statele firmei în calitate de expert. E mai curînd un avantaj, deoarece cunoaște registrele firmei și va putea efectua toată operațiunea mai rapid și mai ușor. În ce privește onorariul său...

— Se înțelege că o să-l plătim bucuroși, se grăbi să intervină Abildgaard. Voi lua măsuri să i se pună de îndată la dispoziție o sumă corespunzătoare. În ce privește cheltuielile de reprezentare cu prilejul discuțiilor pe care le va purta cu forurile respective, se înțelege de la sine că și acestea vor fi suportate de noi.

Se uită cu coada ochiului la oaspetele său, regretînd o clipă ce spusese : o asemenea promisiune ar fi putut să aibă un efect nefavorabil și să fie cu totul greșit interpretată. Dar eminentul jurist nu păru cîtuși de puțin jignit. Se arătă foarte preocupat de sticla de whisky, din care tocmai își turna în pahar.

Cîteva ore mai tîrziu, se afla la o masă princiară, împreună cu expertul Saxby, într-un mic restaurant intim și scump. Amîndoi se îmbujoraseră la față, adînciți în discuțiile legate de cazul firmei „Klitgaard și Fiii". Discutau cum să găsească mijloacele cele mai potrivite pentru a o scoate cît mai bine la capăt în această chestiune.

— Înainte de toate : viteză, Saxby, zise juristul,

iar expertul dădu din cap aprobativ. Afacerea asta trebuie terminată într-un răstimp extrem de scurt, înainte de a interveni vreo schimbare în conjunctura politică...

— După cîte știu, se fixau prețuri prea mari...

— Ce-i asta, prețuri mari ? Prețurile depind cu totul și cu totul de împrejurări. Este vorba de o firmă importantă și onorabilă, care a avut, desigur, cele mai bune intenții. Toate celelalte considerente trebuiesc lăsate la o parte, astfel ca cercetările să ajungă la bun sfîrșit. Cheltuielile nu contează... îți voi fi recunoscător dacă mă vei ține în permanență la curent, scumpul meu prieten...

— Ne vom întîlni tot aici ?

— E locul cel mai nimerit. Și mai e și plăcut pe deasupra. Mîncărurile sînt minunat preparate, vinurile excelente. Te rog să-mi telefonezi, ori de cîte ori vei avea să-mi comunici ceva.

În jurul lor, la mese, stăteau domni foarte bine îmbrăcați, însoțiți de doamne elegante; toți vorbeau încet și amabil, mîncau felurile cele mai alese și sorbeau cîte puțin din pahare. Erau directori, angrosiști, speculanți la bursa neagră. Era o lume blîndă, liniștită, unde nu contau decît banii și unde cinstea era privită ca un lucru banal și ridicol. Și tot aici ședea la masă un jurist dintr-o înaltă instituție de stat și ducea tratative cu privire la mijloacele de salvare a unei firme mari, vinovată de speculă de război. Firma plătea copiosul supeu, băuturile tari și țigările groase de foi și mai era și bucuroasă că i s-a îngăduit să plătească.

În țările mai puțin civilizate, cu oameni lipsiți de cultură, aceasta se cheamă șperț. Dar șperț este un cuvînt grosolan și periculos, pentru care se dau pedepse aspre, hai mai bine să nu-l rostim. Ca niște oameni buni și cuviincioși, e mai bine să admitem că nu a fost decît o nevinovată și plăcută întîlnire a doi prieteni și colaboratori.

CAPITOLUL XIII

Directorul Egon a păşit pe un nou drum în viaţă. În Hostrupsvej a început un trai vesel, dar soţul se întoarce acasă şi cere să se respecte intangibilitatea căminului conjugal.

Fostul director Egon s-a lăsat de mult de meseria de chelner în prăpădita cîrciumioară, unde nu putea cîştiga mare lucru. Într-un timp, a figurat chiar şi în evidenţa biroului de plasare. Dar ce treabă-i asta pentru un om plin de iniţiativă : să stea să-şi sugă laba aşteptînd un prizărit ajutor de şomer ? Şi directorul Egon a găsit altă soluţie, a devenit ghid al turiştilor americani.

Această îndeletnicire cere aptitudini deosebite, dar slavă Domnului, Egon avea destule. În zilele vesele ale tinereţii, fusese cîtva timp steward pe un vapor englez şi cunoştea limba engleză, deşi nu la perfecţie. Dar nici americanii nu vorbeau o englezească perfectă, nici vorbă de aşa ceva ! Şi apoi, ce-l încurcă dificultăţile de limbă pe omul care are cap?

Punctual, aşa cum îi şade bine şefului unui birou de turism, elegant îmbrăcat şi proaspăt bărbierit. Egon se înfiinţa în gară înainte de sosirea trenului din sud — soldaţii americani din garnizoanele Germaniei nordice îşi petreceau adesea concediul în Danemarca. Sau mergea în port, cînd debarcau veselii flăcăi americani. Englezii nu prezentau nici un interes : nu aveau bani. Cu americanii, însă, altfel stăteau lucrurile : buzunarele le erau doldora şi dădeau de-a azvîrlita cu dolarii.

E mare lucru să fii psiholog, şi fostul director Egon pricepea dintr-o aruncătură de ochi de cine e folositor să se ocupe. Rar i se întîmpla să greşească, Yancheii erau băieţi simpatici, le plăcea să bea, să danseze, iar după aceea să petreacă în societatea unor fete frumoase. Doar nu veneau în concediu ca să se zgîiască la Turnul Rotund [1] sau să

[1] Fostul observator din Cohenhaga, astăzi muzeu.

caşte gura prin muzeul Thorwaldsen[1]. Egon făcu o învoială cu proprietarii cîtorva localuri de dans şi ai cîtorva baruri, în condiţii avantajoase : va primi atît la sută din sumele cheltuite în aceste localuri de muşteriii aduşi de el. În afară de asta, Egon reuşea adesea să schimbe dolari la un curs urcat sau să cumpere o ladă cu ţigări pe un preţ de nimic. El era un patriot, da, care-i procura patriei sale dolari : căci militarul american, la întoarcerea în Germania, le povestea prietenilor săi toate aventurile trăite la Copenhaga, cu toate amănuntele picante ce le cunoscuse, şi atunci prietenii se grăbeau şi ei să-şi petreacă zilele de concediu la Copenhaga. E drept că şi în Germania puteai avea o faţă în schimbul unui pachet de ţigări sau al unui pachetel de ciocolată, însă fetelor germane, prea lihnite de foame, le lipseau căldura, vioiciunea.

În seara aceea, în primele ore, Egon nu avusese noroc. Cînd să prindă doi flăcăi, află că aceştia nu erau decît nişte amăriţi de zidari care n-aveau poftă să meargă la bar, nici să se întîlnească cu *„naj lille sweetheart"*[2]. Au preferat să meargă la hotel să se odihnească, iar a doua zi aveau de gînd să viziteze oraşul. Întrebaseră : să fie oare adevărat că pe aici poate fi văzut regele ? Pff, ce idioţi !

Egon umbla forfota prin gară, încolo şi încoace, cînd deodată privirea îi fu atrasă de doi tineri locotenenţi americani, care stăteau în loc nehotăriţi. Era limpede că nu ştiau încotro s-o ia. Egon se apropie de ei, cu un surîs radios, prietenesc, şi-i întrebă pe englezeşte, străduindu-se să pronunţe cît mai corect :

— Nu aveţi nevoie de un ghid, *boys* ? V-ar fi prea greu să vă găsiţi singuri un locşor potrivit şi nişte fete pe potrivă ; aţi pierde prea mult timp din concediul vostru.

— Cît ceri ?

---

[1] Thorwaldsen (1770—1844), celebru sculptor danez.
[2] Fată drăguţă — amestec de daneză şi engleză.
[3] Băieţi — în engleză.

— Un dolar, dacă veți fi mulțumiți de mine, sau dacă nu, nimic, zise Egon. Cinstit !

Se gîndiră puțin, apoi cel ce părea mai mare zise celuilalt :

— *Well,* poate c-o fi ceva de capul lui. Apoi către Egon : Bine, dar să știi ceva : cu noi să nu umbli cu șoalda. Noi nu sîntem niște țărănoi picați aici de la fermă. Dacă încerci cumva să ne tragi pe sfoară, o să te cotonogim în așa hal, că nu te va recunoaște nici maică-ta.

„Ce idioți, își zise zîmbind Egon. O să-i storc frumușel de tot, dolarii lor or să curgă gîrlă, fără ca ei să-și dea măcar seama."

Apoi, cu glas tare :

— Perfect, *boys,* ați dat tocmai peste omul care vă trebuie. Unde vreți să mergeți ? La dans ? La fete ?

— Înainte de toate, într-un locșor plăcut, unde s-ar putea bea ceva bun. Acolo o să stăm de vorbă. Se poate găsi ceva mișto, picant, în țara asta caraghioasă ?

— Aș putea să jur că da. O să vă conduc unde trebuie. Să luăm un taxi.

Se depărtă, chemă un taxi și descinse cu clienții într-un bar intim, agreabil, unde un mic jaz mieuna pe americănește, iar vreo zece doamne distrau pe cîțiva englezi și americani.

— Gustați băutura noastră națională, propuse Egon și comandă o jumătate de sticlă de rachiu. Dacă nu vă place, se va putea găsi și altceva. Nemții au băut rachiu pe rupte cît au stat aici, le plăcea strașnic. Acum am scăpat de ei, și pentru asta vă sîntem vouă recunoscători. E drept că nici noi n-am stat cu mîinile în sîn, eram mulți luptători în rezistență ; știți, și eu am luat parte la această mișcare. Dar fără voi, niciodată nu le-am fi venit de hac.

— Au fost nemții aici, la voi ? întrebă locotenentul cel mai tînăr.

— Da, firește c-au fost. De aceea vă bucurați de atîta popularitate, voi, americanii. Toate fetele vor să se culce cu voi ; dar să luați bine seama, că afu-

risiții de hitleriști au lăsat pe aici boli îngrozitoare și riscați să vă molipsiți. Păziți-vă, să nu faceți singuri cunoștință cu fetele, o să vă rezolv eu această problemă, așa ca să rămîneți în afară de orice risc.

Americanul mai tînăr aruncă o privire decepționată tinerei și zveltei brunete cu care tocmai se pregătea să lege vorbă. Dar dacă se va îmbolnăvi de o boală rușinoasă și se va întoarce în cine știe ce hal acasă, mamă-sa din micul orășel din Vest ar muri de supărare.

— Dracu' să le ia, înjură prietenul său. Ce-i drept, băutura-i picantă. Toarnă mai mult, comandă bere și sare.

Chelnerul aduse bere și o solniță, și americanul puse sare în bere.

— Cum stau lucrurile în Germania? întreba Egon. I-ați făcut și pe ei democrați ? Vă place acolo ?

— Nu e nevoie ca nemții să devină democrați, *boy*, răspunse americanul mai în vîrstă. Ei nu trebuie să învețe altceva decît să se supună. Asta le trebuie. În general, au multe de învățat, las'că avem noi grijă de ei. O să avem grijă și de voi, de toți ăștia din vizuina voastră putredă numită Europa ; aveți puțină răbdare, nu e totul pierdut pentru voi.

Amîndoi americanii se cercheliră curînd și Egon se întreba dacă n-a venit momentul să-i conducă mai departe. Căci dacă se vor îmbăta prea tare, au să facă scandal, va veni poliția care-i va bate politicos pe umăr și-i va duce la un hotel, să-i culce.

— Circiumioara se închide îndată, zise el. Dar știu un locșor drăguț, unde ne-am putea simți minunat.

— Sînt englezi și pe-acolo ? întrebă locotenentul mai în vîrstă, înadins cu glas tare.

La masa de alături stăteau doi tineri ofițeri englezi și-și sorbeau în tăcere berea.

— Nu.

— *Well*, nu pot să-i sufăr pe mucoșii de englezi și înțeleg perfect de ce fetele nu vor să aibă de-a

face cu ei. Niște caraghioși. Sînt curios să știu ce-s-ar fi făcut, dacă nu le-am fi cîștigat noi războiul.

Unul dintre tinerii englezi sări în picioare, dar însoțitorul său îi puse mîna pe umăr și-l sili să se așeze la loc.

— Păstrează-ți calmul, zise el tare, cu un sarcasm abia simțit. Un gentleman american se amuză, asta-i tot. N-ai ce-i face, așa-s moravurile lor. Națiunile mai civilizate trebuie să înțeleagă acest lucru. Așa-s ei, prost crescuți, n-au avut nicidecum intenția să spună ceva jignitor.

— Cum, voi vă considerați o națiune civilizată, voi, englezi mucegăiți ? rosti rar americanul. Vă închipuiți că insulițele voastre înăcrite înseamnă ceva ? Ei nu, acum am luat noi conducerea în mîinile noastre și vouă vă rămîne să vă tîrîți în genunchi și să cerșiți dolarii noștri, fără de care nu veți putea trăi. Nu faceți altceva decît să bociți ca niște babe și să cereți să vă întreținem noi. Las' că o să vă dăm cîte-o lecție, două, o să vă învățăm să vă purtați ca niște bărbați, deși noi nu sîntem nici pe departe atît de civilizați ca voi. Fiți pe pace, avem noi grijă de voi.

— Tacă-ți gura, american afurisit și lăudăros, izbucni furios unul din englezi, însă prietenul său îi curmă vorba :

— La ce să stăm de vorbă cu niște americani beți ? Cu asta nu ajungi la nimic bun. Să mergem în altă parte, unde americanii nu au acces ; o să bem ultimul păhărel într-o societate de oameni cumsecade.

Îl strigă pe chelner și plăti consumația.

— O-o, și socoți că vei găsi un loc unde americanii nu au acces ? se porni pe un rîs cu hohote locotenentul. Șterge-te pe bot, n-o să găsești. Pentru americani sînt larg deschise toate ușile, căci noi putem plăti totul, pe cînd voi nu sînteți decît niște cerșetori paraziți. Și încă ceva să știți : acasă la noi punem la intrarea oricărui bar mai ca lumea o tăbliță : „Intrarea negrilor oprită", dar într-o bună zi vom fi nevoiți să adăugăm „și a englezilor".

Da, voi mirosiți urît, trebuie să vă spun că ați intrat în putrefacție, oamenii albi nu pot sta în același local cu voi.

Cei doi englezi ieșiră din bar fără să le răspundă, iar americanul descărcă ultimele înjurături în urma lor.

— Și eu care vă socoteam aliați, prieteni, zise Egon.

— Schimbă-ți părerea, băiete, sînt mai răi decît orice *dago*[1] afurisiții ăștia de englezi. Las' că în curînd o să se învețe ei minte. Sînt atît de închipuiți și fac pe grozavii de parc-ar fi cine știe ce de capul lor, cînd, la drept vorbind, nu sînt buni de nimic. Asta o știi și singur, băiete. Parcă nu noi am cîștigat războiul ? Ne-am răfuit cu nemții, cu italienii și cu japonezii, și ne-om răfui și cu alții. Și ce-și închipuie diavolii ăștia de englezi, de ce se umflă ei atîta în pene, cînd noi sîntem aceia care hotărîm în toate ? !

— Și acum să vă spun ceva, zise Egon cu seriozitate. O să vă duc la două fete admirabile, vă garantez că picior de englez n-a călcat vreodată în casa lor. Au mult foc, și o să vă amuzați strașnic ; vă fac acest serviciu numai pentru că sînteți amîndoi băieți simpatici.

— Și nu ne expunem nici unui fel de risc ? întrebă cel mai tînăr. Vreau să spun...

— Garantez, declară Egon. Fetele astea nu sînt pentru primul venit. Cu voi e altceva. Ele știu ce le datorăm noi americanilor care au eliberat Danemarca și întreaga lume. Dacă propunerea mea vă surîde, luăm un taxi și mergem într-acolo. Să știți însă că nu e vorba de niște fete oarecare, ci de două doamne onorabile ; ele vă iubesc însă pe voi, americanii, pentru că sînteți băieți curajoși și ați cîștigat războiul, pentru că sînteți talentați și așa mai de-

[1] Străini cu pielea oacheșă (spanioli, portughezi, italieni), cuvînt batjocoritor care exprimă disprețul față de această categorie de oameni în S.U.A.

parte, cum știți și singuri. Mai întîi însă trebuie să facem plata aici.

Americanul vîrî mîna în buzunar și scoase un teanc de bancnote. Egon luă suma necesară și plăti chelnerului, strecurînd pe nesimțite vreo doi dolari în propriul său buzunar.

— Totul e în ordine, zise el. Poftiți restul în bani danezi, sau poate că e mai bine să-i opresc pentru a plăti taxiul ? Să mergem, băieți.

Porniră spre Hostrupsvej. Pe drum, americanii își băteau joc în gura mare de automobilul vechi și hodorogit, de străzile înguste și de casele joase, de orașul caraghios în care nimeriseră. „Bun — își zicea Egon în gînd — nu sînteți băieți răi, dar o să vă duc de nas cum mi-o veni mai bine, și voi nici n-o să vă dați seama. Niște cow-boy să mă facă pe mine să cred că sînt personalități din familia regală ? Mai va !"

Telefonă de la bar ca să le prevină pe doamna Madsen și pe Frida să deretice prin casă. Cele două prietene aprinseră în odăi lumînări de stearină ; flacăra tremurătoare, căzînd pe fețele lor sulemenite, le făcea să pară trandafirii și strălucitor de tinere. În vase erau flori, în casă mirosea a parfum, în toate se simțea o blîndă feminitate. Doamna Madsen își salută oaspeții cu o caldă strîngere de mînă.

— Ce drăguț din partea dumneavoastră că ați venit la noi. Mie și prietenei mele ne plac atît de mult americanii !...

— *Well,* vă mulțumesc foarte mult, zise locotenentul, care abia cu cîteva clipe înainte se purtase atît de grosolan, și luă poziție de drepți, ca un elev, în fața feminității și gratiei. Și nouă, americanilor, ne plac foarte mult doamnele daneze, sînt adevărate doamne ; vă sîntem nespus de recunoscători că ne-ați primit.

— Cît sînteți de simpatici, zise doamna Madsen, și atinse ușor obrazul americanului cu mînuța ei moale. Egon, încîntat, își zise în gînd că femeia își cunoștea tehnica al naibii de bine. Dar dați-mi voie,

urmă ea, să vă recomand prietenei mele, miss Frida, care stă cu mine ; rar se întîmplă să vină cineva pe la noi, mai ales bărbați. Dar dumneavoastră sînteți atît de simpatici și sper că n-o să interpretați greșit faptul că vă primim la noi !

— Vă sîntem foarte recunoscători, foarte recunoscători, o asigurară într-un glas cei doi americani.

— Mă duc să pregătesc ceaiul, ciripi doamna Madsen. Știu că tuturor americanilor le place ceai. O să beți, scumpii mei *boys*, cîte o ceașcă de ceai bun. Vino cu mine, Frida, să-mi ajuți.

Se duseră la bucătărie ; cei doi americani priveau în urma lor ca vrăjiți.

— Ce vă spuneam, băieți, sînt doamne adevărate, nu niște iepe oarecare, zise Egon plin de mîndrie. Bruneta este soția unui mare om de afaceri care a fost nevoit să fugă din pricina naziștilor. Nimeni nu știe încă ce s-a întîmplat cu el, dar s-ar putea să se întoarcă. Iar blonda cea durdulie a avut un conac, hitleriștii i-au ars totul și sărmana este complet ruinată. Amîndouă sînt silite să stea într-un apartament modest și nu au bani pentru vin, dar nu ar refuza să bea ceva, încît, dacă doriți, aș putea să vă fac eu rost de un vin bun. Cînd o să le vedeți o leacă amețite, puteți trece la ofensivă, dar să vă purtați ca niște oameni bine crescuți, nu cumva să le oferiți direct bani. Mai bine să-mi dați mie, să zicem cîte treizeci de dolari fiecare, iar eu o să am grijă ca doamnele să primească acești bani. Ce ziceți, face treizeci și cinci de dolari de fiecare — pentru doamne, vin, plus comisionul meu? Este ieftin, băieți !

Fețele americanilor arătau că nu găseau prețul prea ieftin, dar nu mai era timp pentru multă vorbărie, căci doamna Madsen intrase în odaie aducînd tava cu cești de ceai. La lumina potolită din cameră, răspîndind în jurul ei un parfum fin, ea părea atît de frumoasă și plină de grație, și semăna atît de puțin cu deznădăjduitele fete ieftine germane, încît americanul cel mai în vîrstă consimți :

— Bine, s-a făcut. Nădăjduim că ai să aranjezi totul. Ţine.

Numără bancnotele şi Egon le vîrî în buzunar, zicîndu-şi în sine : „Sînt proşti ca noaptea, americanii ăştia ţanţoşi ! Să creadă ei că muierea asta, nevasta unui muzicant, e o doamnă burgheză cumsecade, iar Frida — o contesă din Iutlanda ! Bine ar fi să-mi pice în mînă cît mai mulţi d-ăştia ! Sînt mai proşti decît nemţii."

Ieşi prin uşa din faţă, apoi coborî în pivniţă. Deschise boxa muzicantului Madsen, aprinse un chibrit şi scoase dintr-o ladă cîteva sticle de vin şi rachiu. Mai rămase cîteva minute în întuneric şi fumă o ţigară ; se simţea admirabil. A trecut prin vremuri grele, dar acum totul mergea bine.

Se întoarse cu sticlele în apartament.

— Ah, făcu Frida. Haideţi să bem cîte un păhărel, doar sînt doi bărbaţi aici. Desfundă sticlele, Egon, iar noi o să aducem pahare ; desigur că la dumneavoastră se vor găsi şi nişte ţigări americane.

Ceştile de ceai fură uitate şi Egon constată că totul e în ordine. Flăcăii americani şi-au plătit distracţia şi acum el putea să se retragă şi să vină abia mîine, pentru a vedea ce avantaje economice ar mai putea scoate din această întreprindere. În timp ce perechile ciocneau paharele, schimbînd priviri semnificative, Egon se furişă afară din casă. Era destul de tîrziu şi pe străzi felinarele se stinseseră; prin întuneric, se lovi de un om care stătea în faţa intrării.

— Scuzaţi-mă, zise Egon.

— Stai ! Ce se petrece înăuntru? întrebă omul apucîndu-l de mînă.

— Unde?

— În locuinţa la uşa căreia este o tăbliţă pe care scrie Madsen. Aţi ieşit de acolo, nu?

— Şi de ce te interesează acest lucru ? zise Egon, gata să-i tragă o palmă.

— Mă interesează, pentru că locuiesc chiar eu acolo.

— A, dumneata erai, Madsen, prin urmare asta-i

tot, zise Egon, răsuflînd uşurat. Să vezi, au venit în vizită doi americani. Sora mea stă împreună cu soţia dumitale, n-o să li se întîmple nimic rău, am avut grijă de bani, n-are de ce să-ţi fie teamă, Madsen. Am crezut însă că mai eşti la închisoare, aşa credea şi nevastă-ta.

— Am fost graţiat, zise Madsen. Acum ne amnistiază atît de repede, că nu mai ştie omul dacă e arestat sau liber. Dar cine eşti dumneata?

— Eu sînt fratele Fridei, prietena soţiei tale ; în timpurile bune, cînd erau nemţii aici, am fost director de întreprindere, iar acum sînt un fel de şef al unui birou de turism. Bine ai venit, Madsen, am fost şi eu închis, ca membru al partidului nazist. Însă, după părerea mea, n-ar fi potrivit să intri acum în apartament, mai bine vino cu mine. În cămăruţa mea este un divan pe care poţi dormi, doar sîntem vechi colegi de partid.

Madsen mugi ca un buhai şi Egon nu putu să priceapă : să-l fi apucat deodată gelozia, pentru că nevastă-sa petrecea cu doi americani nătîngi ? Doar şi înainte vreme ea obişnuia să aibă întîlniri cu fel de fel de bărbaţi... Însă Madsen porni supus în urma lui şi o apucară în tăcere spre Thorwaldsensvej.

— Ciudată oră pentru o ieşire din închisoare, zise Egon.

— A trebuit să bat cale lungă pînă aici. Şi în drum am mai băut cîte ceva cu nişte prieteni ; stătusem împreună cu ei acolo şi au fost eliberaţi o dată cu mine. Ia spune, cum stau lucrurile, aşa, în general?

— Minunat, perfect, pentru un om capabil, cum spune soţia ta. Poţi dibui o mulţime de mici afaceri şi toate ies bine. Numai că trebuie să fii deştept, Madsen, şi să uiţi că ai fost tratat atît de nedrept, din pricină că ai dat dovadă de iniţiativă.

— Mie însă nu-mi place ceea ce se petrece pe Hostrupsvej, zise bosumflat Madsen.

— De ce? întrebă mirat Egon. Totul merge cum nu se poate mai bine. Soţia ta ştie să se descurce

cu o iscusință extraordinară. Și i-a fost dor de tine, de asta pot să te asigur. Ce rost are să fii gelos?

— Nu e vorba de gelozie, spuse Madsen. Dar am avut întotdeauna principiile mele. Vezi tu, nevastămea nu trebuie să se ocupe cu așa ceva în aceeași casă și pe aceeași stradă unde locuim. Ea a avut întotdeauna o cameră în oraș, iar atunci cînd venea acasă era numai doamna Madsen și nimic altceva. Dacă ar fi intervenit cumva poliția, eu aș fi putut afirma că nu știu nimic și că acasă la mine nu s-a petrecut nimic. Seara, mi se întîmplă adesea să cînt pe undeva și nu am de unde să știu că ea lipsește și ce face.

— E just ceea ce spui, se învoi Egon. E logic.

— Pe cînd așa, îți dai și tu seama ce poate să iasă. Ați adus în casă americani, toți locatarii știu acest lucru, și într-o bună zi cineva dintre ei ne va denunța la poliție și va izbucni un scandal. Nu, cămînul trebuie să fie sfînt, aici nu merge să te ocupi de afaceri...

— Atunci, mută-te în altă parte.

— Pe vremurile astea, nu-i atît de ușor.

— Încearcă să faci schimb de locuință. Iar soția ta și cu Frida își vor găsi un cuibușor în oraș. Ele lucrează bine împreună. Trebuie să-ți spun că în ce privește dolarii, a ieșit cum nu se poate mai mulțumitor. Militarii americani sînt proști ca noaptea. Se zvonește că au să vină și turiști, ei, atunci o să le stoarcem și mai mulți dolari.

— Uite ce, asta nu-i o îndeletnicire pentru mine, zise muzicantul Madsen. Aș prefera ceva afaceri mai curate.

— Bursă neagră?

— Ce se aude pe-acolo?

— Merge bine totul. Numai că trebuie să lucrezi în stil mare, altfel nu te alegi cu nimic. Pot să-ți procur legături și aș dori să lucrăm împreună. Cunosc pe cîte cineva din cloncanii de acolo care au prieteni buni pe la poliție, așa că riscul nu va fi prea mare.

Toamna era abia pe la început și Madsen nu se mai

sătura sorbind aerul cald al nopții, deși altminteri nu prea era un iubitor al naturii și al altor mofturi asemănătoare. Dar stătuse vreme îndelungată la popreală unde nu avusese prea des prilejul să respire aer curat ; gusta acum plăcuta senzație că viața lui începe din nou. Fusese cineva altădată, făcuse parte din marele consiliu nazist, dar pe urmă totul s-a dus de rîpă. Ei, ce-a fost mai rău a trecut ; acum i se deschid din nou în față vaste posibilități. Știa că nu-i prost ; va mai ieși el la suprafață.

— Ai bere acasă? întrebă el.

— O ladă plină, răspunse Egon. Și mai am și altele, tot ce-ți va cere inima. O să putem bea pe întrecute, numai că mîine dimineață va trebui să vin din nou aici, să văd ce-aș mai putea stoarce de la americanii mei. Femeile îi vor reține pînă ce mă întorc, am aranjat totul.

— Mi se pare atît de ciudat că m-am întors într-o societate unde întîlnesc iarăși liniște și ordine, zise muzicantul Madsen. Cînd m-au închis, socoteam că lucrurile stau cît se poate de prost. Da, am trăit vremuri grele. Acum, însă, ieșim iarăși la liman...

— Și perspectivele nu-s de loc întunecate, zise Egon. Cine știe, poate că în tura următoare vom ajunge iarăși directori. Căci inițiativa nu ne lipsește. Ei, haide, să mergem să deschidem lada cu bere...

CAPITOLUL XIV

Johannes Klitgaard are o explicație neplăcută cu unul dintre membrii consiliului de administrație al societății sale, care o rupe definitiv cu el ; ca urmare, vechiul edec de cancelarie Runge se smintește la cap.

Zugravului Olufsen îi era tot mai rar cu putință să-și găsească alinarea la cîrciumioară ; o ducea prost cu banii. Nu mai găsea de lucru la locuințele „Azilului liniștit" : locatarii nu mai aveau mijloace

să facă reparații prin case, iar Klitgaard nu voia să le facă pe contul lui, astfel încît ușile, ferestrele și tapetele ajunseră într-un hal fără de hal. Acum i se întîmpla rar de tot lui Olufsen să mai pună mîna pe ceva parale, dar în ziua aceea, cu totul pe neașteptate, încasase o sumă rămasă dintr-un cont vechi și-și îngăduise să bea un păhărel.

Era palid și trist, pielea de pe față îi atîrna ca o rochie care a devenit prea largă. Toate îi mergeau anapoda. Nevastă-sa fusese internată într-o clinică de boli nervoase, fiul său nu mai mergea la școală, iar clienții îl părăsiseră, auzind că a fost membru în consiliul de administrație al unei firme amestecate, în speculații de război. Nu mai putea nici să-și plătească impozitele, era dator vîndut, pe strada lui oamenii îl priveau chioriș de parcă ar fi vrut să-l arate cu degetul : „Uite un speculant de război. Ia privește, a scăpat ieftin !" Dacă nu izbutește să se mute în alt cartier, nevastă-sa are să înnebunească de-a binelea, iar el — are să cadă în patima beției.

„Și cine-i de vină? se întreba Olufsen, după ce dăduse pe gît cîteva căni de bere și un număr corespunzător de păhărele cu rachiu. Pînă nu l-am cunoscut pe directorul Klitgaard, am fost un mic meseriaș cinstit, trăiam modest, dar nu datoram nimănui nimic. Țineam și o calfă, uneori două, și aveam de toate ; familia mea nu ducea lipsă de nimic. Cînd îmi venea poftă, beam cîte o bere împreună cu calfa, în atelier sau acasă ; nu stăteam ca acum cîte o jumătate de zi la cîrciumă. Numai animalul ăla blestemat e de vină pentru toate astea. Aproape că nu-mi rămîne altceva de făcut, decît să mă înscriu la comuniști."

Cum stătea Olufsen așa, tot blestemînd lăcomia directorului Klitgaard și propria sa neghiobie, îl străfulgeră deodată un gînd : Klitgaard nu este numai un asupritor nerușinat, ci însăși expresia capitalismului. E drept că el e ceva mai hrăpăreț decît alți capitaliști, sau, mai bine zis, nu-i decît un cămătar mîrșav, însă, așa cum este, a fost creat de

capitalism și toți ceilalți din gașcă erau înrudiți cu el, chiar dacă unii arătau, poate, ceva mai puțin hidoși. Căci oricît se zbătea un mic meseriaș, întotdeauna i se întîmpla ca grosul cîștigului să-l ia capitaliștii ; el trebuia să fie mulțumit dacă restul îi ajungea să nu moară de foame. În privința aceasta, da, comuniștii au dreptate,

Zugravul Olufsen mai comandă o halbă de bere de Bavaria și un păhărel de rachiu și începu să-și depene gîndurile de la început... I se păru că a înțeles cum se înnodau legăturile dintre lucruri, legături pe care pînă atunci nu le deslușise. Fusese prins treptat ca într-o plasă și nu putuse să se descurce, să scape din ea. Însă acum va izbuti. Sta în putința lui să sfîșie plasa și să înceapă o viață nouă, de om cinstit, care nu va avea nimic de-a face cu ticălosul proprietar de case ; va trăi din munca cinstită a brațelor sale.

Se sculă, plăti, și cu toate că băuse mult, după înfățișarea lui nu s-ar fi zis că-i beat. Luă tramvaiul spre Westerbro ; știa că directorul Klitgaard venea adesea cam pe la acea oră la biroul „Azilului liniștit" ; controla dacă bătrînul Runge își face datoria. Cînd Olufsen bătu la ușă, Runge îi deschise.

— Pot să-l văd pe director ?

— Nu știu, răspunse Runge șovăitor. Știi, acum nu e ora de primire...

— Fleacuri, trebuie neapărat să stau de vorbă cu el, zise Olufsen și-l dădu la o parte pe bătrînul funcționar.

Johannes Klitgaard ședea la birou și cerceta un teanc de hîrtii : chitanțe iscălite de datornici. Își reluase îndeletnicirea de cămătar, folosind numele bătrînului Runge.

— Ai înnebunit, Olufsen, ce dai buzna așa, fără rușine? întrebă el. Ce, nu mai sînt stăpîn în propriul meu birou?

— Cu mine să nu faci pe grozavul, domnule director, replică Olufsen și veni aproape de tot de Klitgaard. Ăsta nu-i birou, e un bîrlog de cămătar, iar dumneata ești cel mai afurisit păianjen din cîți

se află în țara asta. Ar trebui să-ți trag un glonte în scăfîrlie, dar nici atîta nu meriți. Îți spun verde, domnule director, ești un gunoi...

— Ei, drace, asta-i prea de tot ! Ori ești beat, ori te-ai smintit. Runge, telefonează la poliție.

— Ce, nu-ți ajunge cît ai avut de-a face cu poliția, speculant afurisit de război ! răcni Olufsen turbat. Și pentru că veni vorba, oare n-ar fi bine să rugăm poliția să verifice comisioanele pe care ți le-am înmînat sau hîrtiile prin care scotocești ? Căci mai știm și noi cîte ceva, mai auzim și noi unele lucruri, eu unul știu foarte bine că, pe lîngă toate celelalte, mai ești și cămătar.

— Ajunge ! strigă Johannes. Să știi că am terminat cu dumneata pentru totdeauna.

— Nu pot decît să mă bucur, eu am venit anume aici ca să-ți spun tot ce gîndesc. Ești un vîrcolac, un parazit, o lipitoare. Un om cinstit nu trebuie să stea o zi sub același acoperiș cu un ticălos ca dumneata. Poți să-l iei pe Runge martor și să pornești împotriva mea un proces pentru injurii, dar ia aminte : voi dovedi că am dreptate. Adio !

Spatele încovoiat al zugravului se îndreptase, pe față i se citea revolta, dar în același timp îi strălucea de mulțumire. Așteptă puțin să audă dacă nu cumva directorul îi va răspunde, ca să-i mai toarne cîte ceva. Dar era limpede că Johannes nu știa ce să facă și Olufsen ieși ca un învingător din biroul societății „Azilul liniștit".

— Vezi, Runge, ce trebuie să înghit de la un ticălos de bețivan, mormăi cătrănit rău Johannes Klitgaard. Noi stăm și ne vedem de treabă ca oamenii cinstiți, iar el dă buzna înăuntru și ne împroașcă de zor cu ocări, deși el însuși a fost amestecat în unele afaceri. Sînt în măsură s-o știu. I s-a pus sechestru pe întreg avutul, e dator la fisc, nu e în stare să-și achite datoriile.

—Aspre i-au fost vorbele, domnule director, rosti Runge cu smerenie. Da, ca să zic așa, își cam ieșise din țîțîni.

— Hai să ne vedem mai departe de treburile noas-

tre, zise Johannes Klitgaard. Cu omul acesta am terminat. Nu va mai primi niciodată nimic de lucru de la mine și fii convins, Runge, că va crăpa undeva într-un șanț la marginea drumului.

Se apucă din nou de socoteli ; își calcula dobînzile nerușinate, iar bătrînul Runge stătea supus în fața biroului, gata să dea lămuririle necesare. Niciodată încă nu se simțise Runge atît de nenorocit și de vrednic de plîns. Căci toate cele spuse de Olufsen erau adevărate, zugravul avusese curajul să i le toarne în față, pe cînd el ? El, vechi social-democrat din timpurile de glorie ale partidului, cînd drapelele roșii fîlfîiau voioase deasupra Parcului Faelleden și minunații lideri social-democrați rosteau cuvinte pline de mîndrie despre viitor și despre lupta de clasă... Simțea o durere în piept, deși nu era o durere fizică și începu să-și dea seama tot mai limpede că va trebui să se întîmple ceva, acuma chiar. Zugravul falit și-a spus părerea, iar el, vechi răzvrătit, stă aici și-i îngăduie lui Klitgaard să facă din el un cămătar, mai bine zis l-a și făcut cămătar.

— Trebuie să vă spun... Trebuie să știți, începu el și asculta mirat răsunetul ciudat al propriului său glas. Aflați, domnule director, că nici eu nu mai vreau. Nu mai vreau să mă ocup de afacerile dumneavoastră ; ocupați-vă singur de ele, eu plec din serviciu chiar acum.

— Ce însemnează asta ? întrebă mînios Johannes Klitgaard. Și dumneata ai luat-o razna, ca și celălalt ? N-ai venit chiar dumneata la mine să-mi ceri de lucru ?

— Da, dar nu știam ce voi lucra. E prea murdar ce-mi cereți. Sînt sărac și nu am izbutit să ies din rîndul funcționarilor mărunți. Mai bine ar fi să mă otrăvesc cu gaz, ca domnișoara Leth. Prefer gazul ! Ați auzit ?

— N-ai decît să te otrăvești cu gaz, dacă ești atît de nătîng, zise Johannes Klitgaard. Frumoasă mulțumire pentru că ți-am asigurat o bucată de pîine. Dar, treaba dumitale. N-o să mă apuc eu să-ți achit contul pentru gaz, te vei socoti singur cu autoritățile municipale. Mi se pare însă că te

porți din cale-afară de prostește, doar am lucrat atît de bine împreună.

— Am lucrat împreună ! strigă Runge. Asta se cheamă la dumneata a lucra împreună ? Eu n-am fost decît unealta dumitale, m-ai silit să fac toată treaba asta murdară, pentru ca dumneata să-ți păstrezi rolul unui om cu suflet nobil. Destul ! Acum nu mai vreau s-o fac, să știu bine că mor de foame. Plec. Adio !

— Stai, stai, dumneata nu poți pleca atît de ușor, am dreptul să te dau în judecată și vei fi condamnat să-mi plătești despăgubiri. Legea spune clar că nu poți pleca din serviciu fără preaviz. Dacă pleci, știu să te strîng cu ușa.

— N-aveți decît, răspunse Runge. Mi-e totuna. Nimeni nu poate să-mi ia nimic, pentru că nici nu am nimic. Adio !

Cu o iuțeală la care nu te-ai fi așteptat de la el, își înșfăcă pălăria slinoasă, paltonul ponosit și ieși în fugă pe ușă.

După izbucnirea neașteptată a doi vulcani în biroul „Azilul liniștit", Johannes Klitgaard rămase singur, puțintel buimăcit. E greu să asculți învinuiri nedrepte din partea unor oameni cărora nu le-ai dorit decît binele. Doar i-a dat de lucru lui Olufsen, a împlinit rugămintea bătrînului Runge, primindu-l în serviciu la biroul său. Și drept recunoștință... uite cum se poartă oamenii cu el.

Și bogătașul corupt care nu se da în lături de la nici o ticăloșie părea acum, rămas singur în birou, un băiețaș nenorocit și oropsit ; nu era în stare să priceapă ce i s-a întîmplat. Simțămîntul acesta îl mai avusese de multe ori înainte.

Bătrînul Runge se oprise încurcat în mijlocul străzii, neștiind ce are de făcut. Timp de peste patruzeci de ani a mers zilnic, punctual la serviciu și iată că acum, dintr-o dată, a refuzat să se mai ducă. Încotro să apuce, cu cine să se sfătuiască ? Cu deznădejdea în suflet, luă un taxi și se duse la singura lui rudă, vara cea surdă. Aceasta îl primi cu multă prietenie și căldură, de parcă ar fi înțeles că i s-a întîmplat

ceva îngrozitor. Scoase o sticlă de vin de Porto și două pahare. Îl pofti să șadă, turnă vinul în pahare, se așeză și ea pe un scaun și ciocni cu el în modul cel mai elegant. Apoi îi spuse :

— Ce se petrece cu tine, dragul meu Peter-Vilhelm ? Scrie-mi, te rog, pe tăbliță, știi că nu aud tocmai bine.

Bătrînului Runge îi dădură lacrimile : mai știa cineva pe lume că el are și un nume de botez, că-l cheamă Peter-Vilhelm. Așa îl striga grasul blînd al mamei, așa îl ocăra bunul, scumpul său tată, însă în decursul anilor el devenise P. V. Runge, funcționar la un birou de avocatură și, în cele din urmă, un edec de birou, bătrînul Runge. Cu scrisul său frumos de contopist, el expuse pe tăbliță necazurile ce l-au lovit. Vară-sa Amalie citi cu atenție cele scrise și-i întinse tăblița, dînd din cap. Runge șterse tăblița, scrise din nou, și tot așa mereu, ștergea și scria.

— Dragul meu Peter-Vilhelm, nu trebuie să te omori cu firea pentru atîta lucru, zise vară-sa cu vocea ei răgușită. Am trei camere, vei putea locui în una din ele, dacă vrei să stai la mine. Primesc o mică pensie, amîndoi sîntem bătrîni și nu avem nevoie de prea mult, iar dacă n-are să ne ajungă, ai să ceri să ți se plătească și ție o pensie de bătrînețe și totul va merge bine. Știi ce-mi place la tine îndeosebi ? Scrisul, ai un scris atît de frumos ! Alții scriu pe tăblița mea urît și neîngrijit, ba fac uneori și greșeli de gramatică, însă cînd citesc cele scrise de tine, îmi dau seama că ești un om instruit și conștiincios.

Bătrînul Runge plecă, mișcat, capul. Avea atîta nevoie de un cuvînt bun. Luă tăblița și scrise cuvinte de mulțumire verișoarei sale. De data asta, însă, mîna îi tremură puțin.

Zugravul Olufsen pornise de-a dreptul către birtul cel mai apropiat, unde își comandase cafea și aprinsese o țigară. Nu-i mai ardea de bere, trebuia să stea să chibzuiască bine și să ia o hotărîre. O să le mai arate el că nu s-a terminat cu Olufsen. Da, desigur, poate să-și vîndă atelierul, să achite toate

datoriile şi să nu mai fie un meşter care îi stoarce pe clienţi, cerînd suprapreţ, pentru a da o parte patronului. Îşi iubea meseria. Era atît de minunat să fii zugrav, să foloseşti culori frumoase, să faci viaţa oamenilor mai plăcută. Va merge la sindicat şi se va angaja iarăşi lucrător.

Olufsen simţea o mare uşurare, ca şi cum s-ar fi eliberat de ceva greu, apăsător. Acum îi rămînea numai să găsească o locuinţă nouă şi atunci totul va fi bine. Biata nevastă-sa îşi va regăsi liniştea sufletească. El însuşi, care a fost cîndva un om vesel, va fi iarăşi plin de voioşie, căci a pus la punct pe lipitoarea aceea blestemată.

„Gîndeşti ca un adevărat comunist, Olufsen, îi şoptea un glas lăuntric. Da, comuniştii au dreptate în multe privinţe. Vreau să fiu din nou muncitor, nu vreau să mă mai plec în faţa unor oameni ce nu sînt vrednici de respect. Şi nu-i nimic dacă băiatul meu nu va ajunge doctor, mă mulţumesc să fie un om cinstit şi conştient. E un băiat bun şi eu am să-i explic totul."

Luă cîteva ziare din raft şi începu să cerceteze anunţurile. La rubrica schimburilor de locuinţe citi :

„Schimbăm urgent locuinţa de trei camere de pe Hostrupsvej, Frederiksberg, casă veche, contra locuinţă preferabil cu patru camere. Indiferent cartierul. Tel. Nora. 16/667."

Trecu în cabina telefonică şi formă numărul. Îi răspunse o voce blîndă de femeie.

— Da. Strada Vedbalksgade ne convine foarte bine, răspunse doamna. Soţul meu lipseşte de acasă, dar îl aştept să se întoarcă din clipă în clipă ; dacă veniţi peste o jumătate de oră, îl găsiţi negreşit.

Olufsen îşi bău cafeaua, fumă ţigara şi porni spre Hostrupsvej. Îi deschise o brunetă zveltă, elegantă.

— A, cu dumneata am vorbit la telefon, zise ea. Poftim în casă, soţul meu s-a întors.

Muzicantul Madsen stătea la biroul său. După şederea în închisoare, obrazul tot îi mai era palid, de o nuanţă verde-gălbuie. De altfel, aceasta era singura urmă a celor întîmplate. Ceru îndată să li se

aducă vin și fermecătoarea doamnă Madsen aduse o sticlă și pahare.

— Uite-așa, domnule Olufsen, zise Madsen, ciocnind cu oaspetele său. Ne-a venit pofta să ne mutăm, e obositor să locuiești mereu pe aceeași stradă, simți nevoia să mai schimbi locul. Și pe lîngă aceasta, avem nevoie de o cameră în plus, căci soția mea lucrează și sîntem nevoiți să ținem o servitoare. Ascultă, Mis, cheam-o pe Frida, să bea și dînsa un păhărel...

— Doarme, zise doamna Madsen, s-a culcat foarte tîrziu aseară.

— Nu-i nimic, trezește-o, porunci Madsen. Vezi dumneata, a fost la balul Asociației concetățenilor, sau așa ceva, iar soția mea este prea bună la suflet, o lasă într-ale ei și face singură toată treaba în casă. Dar spune-mi, te rog, domnule Olufsen, înainte de a trece la partea practică a chestiunii : cînd veți putea să vă mutați ?

— Și mîine.

Înfățișarea grasei Frida, care tocmai intra în cameră, era într-adevăr uimitoare. Buclele ei, de un galben canar, i se înălțau pe creștet ca o claie de fîn, fardul și pudra păreau niște pete trîntite alandala pe fața răvășită de oboseală. Frida cea grasă nu arăta cîtuși de puțin ca o servitoare cuminte, care a petrecut la un bal decent al Asociației concetățenilor ; de altfel, nici nu fusese la bal. Petrecuse două zile și două nopți cu un sergent american, băuse și dormise cu el la hotel, pînă cînd Egon izbutise să-i stoarcă ultimul dolar. Tărășenia se încheiase cu o bătaie și Egon îl otînjise zdravăn pe american.

„Uf, își zicea grăsana Frida, americanii ăștia sînt mult mai răi decît nemții. Aceia mai făceau cîte o pauză, o hrăneau cu biftecuri, cu țipari prăjiți, cu homari în maioneză și cu tot felul de bunătăți, pe cînd americanii nu știu decît de băutură și încă ceva. Asta nu e pentru mine, mai plăcut ar fi să am un prieten statornic, așa cum era Drieberg ; zău, mi-e chiar dor de el. Și ăștia de ce m-au chemat, de ce nu

mă lasă să mă satur de somn, doar n-o fi vagabondul ăsta vreun client pentru mine."

Abia după ce sorbi vreo două pahărele, Frida cea grasă se mai dezmetici și fu în stare să priceapă despre ce era vorba. Fusese chemată aici pentru că vizitatorul dorea să vadă casa. Și după ce doamna Madsen dădu camerei Fridei o înfățișare mai mult sau mai puțin decentă, i se propuse lui Olufsen să viziteze locuința. Se înțeleseră să facă schimbul de îndată ce proprietarii își vor fi dat consimțământul.

— Bine, dar n-ați vrea să vedeți mai înainte casa mea ? întrebă Olufsen.

— Nu mai e nevoie, domnule, am încredere că este întocmai cum o descrii.

„Ciudată familie, își zise Olufsen, în drum spre casă. Aș putea să jur că fata aia grasă e o destrăbălată, iar soția... Ei, da ce-mi pasă mie de toate ale lor. O să zugrăvesc casa și o să piară mirosul celor ce au locuit-o mai înainte. Și în apartamentul acela înnoit se va muta lucrătorul zugrav Olufsen."

— Vă mutați ? întrebă Frida. Dar eu ce mă fac ?

— M-am gîndit și la asta, răspunse muzicantul Madsen și umplu paharele. Poți să rămîi la noi și să treci drept femeie de serviciu. Numai astfel nu va putea poliția să-ți facă șicane. Doar ai tot dreptul să primești cadouri din partea unui iubit american, numai să nu te întreții din asta. Iar tu, Mis, trebuie să-ți găsești din nou „adăpost" la salonul de coafură. Te previn însă : nu trebuie să primiți musafiri în noua locuință de pe Wedbaekgade. Căminul este un loc sacru și eu nu vreau să fiu vîrît la pușcărie ca proxenet. Așadar, poți să rămîi, Frida, cel puțin deocamdată.

— Mulțumesc, zise Frida.

Fu cît pe ce să izbucnească în plîns, de înduioșată și recunoscătoare ce era : doamna Madsen se arătase întotdeauna atît de bună. Dacă nu i-ar fi dat azil în seara aceea, ar fi fost rău de ea, căci poliția putea s-o ridice pentru imoralitate. Totuși, deși nu respecta cu strictețe toate regulile moralei. Frida nu putea fi numită nicidecum imorală.

CAPITOLUL XV

Un om este condamnat și sentința stîrnește groază. O iarnă în care populația trebuie să strîngă tot mai tare cureaua.

Thomas Klitgaard află de condamnare prin radio, după masă. Se pregătea tocmai să-și bea cafeaua, dar se opri brusc și puse ceașca jos, fără să se mai atingă de ea. Știrea îl zguduise : Hakon B. Moller fusese nu numai ministru, dar și unul dintre cei mai mari industriași din țară, proprietar al unei firme de anvergură internațională. Și l-au condamnat la zece luni închisoare pentru speculă cu furnituri de război.

„Speculă cu furnituri de război !"

Cuvintele acestea cumplite îl făcură pe Thomas Klitgaard să-și simtă inima cît un purice. Știa că la fel se vorbea despre el, și, cu toate că Abildgaard, cumnatul său, susținea că firma lui e în afară de orice pericol, mai putea fi oare sigur ? Poate că totuși, într-o bună zi, va fi și el tîrît în fața judecății și condamnat la închisoare, ca și bunul, inteligentul ministru, pentru simplul motiv că în împrejurări grele el a stat de strajă apărînd interesele patriei.

Luă o mașină și porni pe șoseaua liniștită spre Hellerup, la vila cumnatului său. O servitoare perfect stilată îi deschise ușa și-l ajută să-și scoată haina.

— Să anunț că domnul director...

— Nu-i nevoie, zise Thomas Klitgaard. Cumnatul meu mă așteaptă.

Străbătu salonul cu pași grăbiți, trecînd spre biroul lui Abildgaard. Avocatul de la Curtea Supremă se ridică de la masa de scris și-l primi cordial.

— Nu te deranjez ? Lucrai ? îl întrebă Thomas Klitgaard.

— Avem acum mult de lucru și sînt nevoit să iau acasă dosarele mai urgente, îi răspunse Abildgaard. Dar fii liniștit, căci pentru tine pot găsi oricînd timp liber. Ia loc, să aduc ceva de băut. Servește-te cu țigări, te rog.

Ieși. Thomas își roti ochii prin încăperea spațioasă

care-i dădea întotdeauna o ciudată impresie de răceală și ostilitate.

Pe pereți atîrnau portrete de familie : episcopi, profesori, judecători, preoți și ofițeri. I se părea că cei din portrete îl privesc și-i adresează o întrebare mută : „Cum stai cu arborele tău genealogic, dragă Thomas ?“ Bărbații aceștia cu peruci și cozi, cu veste de brocart, cu jabouri și uniforme comice de modă veche, nevestele lor încorsetate, cu ten fraged și cu buze subțiri, toți avînd un aer trufaș, fuseseră cetățeni respectați, purtători ai culturii, pe vremea cînd străbunii lui Thomas trudeau pe ogoare sub biciul stăpînului.

— Să bem puțin whisky, zise Abildgaard, care adusese singur tava. Mă consider liber pentru seara asta. Sara s-a dus cu copiii la teatru, astfel că sîntem singuri în casă. Da, este mult de lucru, dar nu am motive să mă plîng. Între noi fie vorba, sînt vremuri minunate pentru juriști, mai ales pentru avocații cu oarecare faimă. La procesele speculanților de război lupta se dă pe viață și pe moarte, aceasta încordează nervii, dar stîrnește un interes sportiv și aduce un venit frumos. Te rog, servește-te singur cu whisky, poftim și apă minerală.

Abildgaard era cît se poate de bine dispus. În timp ce Thomas Klitgaard amesteca cu whisky apa minerală, cumnatul său cînta încetișor versete din psalmi :

Doamne, binecuvîntează pe cei ce dețin puterea,
Pe rege și sfatul său,
Pe cei ne apără fericirea și-averea,
Și ne feresc de rău.
Ne feresc casa, parohia și țara !
Dă-le, Doamne, înțelepciune, putere, tărie,
Iar bătăile inimii tuturor
Numai pentru slăvirea ta să fie,
Și binele patriei va înflori cu spor !

— În sănătatea ta, dragul meu Thomas ! zise el ridicînd paharul. Da, Dumnezeu să binecuvînteze pe cei ce dețin puterea și sfatul regelui, ceea ce în limba daneză contemporană înseamnă guvernul, Riksdagul

și Justiția. Iar dacă ar fi trăit Brorson[1], el ar fi cerut binecuvîntare și pentru presă : Doamne, binecuvîntează-i pe ziariști, de la credinciosul Hasager, pînă la domnii Schnick și Schnack.

— Tu le iei pe toate atît de ușor, spuse Thomas Klitgaard. Dar ce zici de condamnarea lui Hakon B. Moller ? E revoltător că se poate întîmpla astfel de lucruri.

— Păstrează-ți calmul, Thomas. Bunul Hakon B. B. Moller este un om abil, se întîmplă însă uneori ca abilitatea să întreacă măsura, zise zîmbind Abildgaard. Mi se pare că a fost cam prea mult prins în rețeaua speculanților, totuși lucrurile nu stau atît de rău cum pălăvrăgește lumea. Adeseori, judecătorii de la instanțele inferioare nu-și însușesc în suficientă măsură doctrina juridică, ca să zic așa, de aceea s-a aranjat astfel ca hotărîrile lor să fie revizuite de judecătorii mai mari, mai cu scaun la cap. Se înțelege că Hakon B. Moller a făcut imediat apel și procesul lui se va judeca la acea secție a tribunalului pe care tinerii juriști prost crescuți o numesc în mod stupid secția reabilitărilor. Putem nădăjdui că toate se vor termina cu bine.

— Va să zică așa stau lucrurile, spuse Thomas Klitgaard, simțind o dulce ușurare. Socoți, așa dar, că va fi revizuită condamnarea ? E nedreaptă ?

— E cît se poate de dreaptă, dacă privești lucrurile din punctul de vedere strict al legii și dacă iei în considerare faptele, răspunse Abildgaard. Nu încape nici cea mai mică îndoială că bravul Hakon B. Moller e vinovat de speculă de război pasibilă de pedeapsă. Dar dacă privești lucrurile din punctul de vedere al perspectivelor sociale, condamnarea este nedreaptă. Nu-l poți condamna pe Hakon B. Moller, căci după el ar trebui să condamni încă vreo douăzeci de conducători de firme mari, respectate. Și atunci, ce se va alege din cei de la conducerea Uniunii antreprenorilor și din cinstitele nume care figu-

[1] Hans Adolf Brorson (1694—1764), episcop danez, autor al unui mare număr de psalmi.

rează în Cartea Albastră[1] ? Societatea burgheză nu se poate distruge pe ea însăși, aceasta s-ar asemăna cu o sinucidere.

— Dar legea... obiectă Thomas Klitgaard.

— Ei, Doamne, dar ce este legea ? îl întrerupse Abildgaard. Nu se poate să ne cramponăm de niște paragrafe, cînd sînt în joc lucruri mult mai de seamă. Legea aceasta, adoptată în urma nefastului sistem al votului popular — pe care nimeni nu are curajul să-l combată — este o lege nefericită. Și Justiția are datoria firească de a sta pavază împotriva legilor dăunătoare societății. In cazul de față, lucrurile se vor desfășura conform dispoziției secrete a guvernului.

„Torsten ăsta, care cîntă psalmi și construiește bisericuțe în cartierele muncitorești, nu-i decît un cinic, un ipocrit, își zise Thomas Klitgaard în sinea lui. Dar îmi este necesar, e atît de abil. Și are dreptate : afacerea lui Hakon Moller trebuie înăbușită. Asemenea condamnări nu pot rămîne în picioare într-o societate civilizată."

Însă în civilizata societate daneză situația nu era de loc stălucită în iarna aceea. Viscolul se dezlănțuise aprig peste întreaga țară, gheața forecase țărmurile. Navigația se oprise, trenurile prevăzute cu pluguri de zăpadă înaintau cu greu. Domnea un ger cumplit și populația ducea lipsă de combustibil. În cartierele locuite de oameni săraci se puteau vedea flori de gheață la geamurile ferestrelor, iar înăuntru, sobele își căscau gurile negre, făcînd ca odăile să pară și mai reci. Mamele se vedeau nevoite să-și țină copiii zile în șir în pat, iar oamenii bătrîni se îmbolnăveau de congestie pulmonară și zăceau prin spitale.

— Ce să le facem ? spusese unul din miniștri. Noi nu putem fi dădacele poporului. Am atras atenția populației să se aprovizioneze din vreme cu combustibil ; dacă oamenii ar fi fost chibzuiți, și-ar fi cumpărat combustibil din vară și acum n-ar fi tremurat de frig.

---

[1] Carte în care sînt trecute numele tuturor oamenilor de vază danezi.

Firește, bunul ministru avea dreptate. Într-adevăr, oamenii chibzuiți s-au aprovizionat. S-au gîndit la toate. În vilele și la conacele lor aduseseră combustibil din belșug, astfel încît nimeni n-avea să tremure de frig. În multe privințe rezervele de brichete puteau ajunge și pentru mai mulți ani. Căci niciodată nu se poate prevedea timpul și ar fi neplăcut de tot dacă într-o locuință de șapte camere, temperatura nu s-ar putea menține la nivelul necesar ; din pricina asta te poți trezi cu un guturai, cu reumatism sau cu vreo altă boală.

Însă oamenii săraci nu sînt prevăzători, ei nu se gîndesc la ziua de mîine. Vara, cînd îi încălzește soarele strălucitor, nu vor să-și bată capul gîndindu-se că peste cîteva luni va veni iarna. S-ar putea, firește, să existe și un alt motiv, și anume prețul combustibilului — căci e atît de urcat, încît oamenii nu-și pot cumpăra deodată toată cantitatea necesară. Turba daneză e deosebit de scumpă, proprietarii turbăriilor cer prețuri foarte ridicate pentru turbă, iar fabricanții, pentru brichetele de turbă ! Turbăriile bune sînt în zilele noastre adevărate mine de aur ! Proprietarii lor sînt oameni bogați, întreprinzători, iar banii pe care îi cîștigă ușor îi cheltuiesc tot atît de ușor prin restaurantele și barurile cele mai scumpe. Sînt printre ei mulți oameni cucernici, cu frica lui Dumnezeu. Un mare fabricant de brichete a înălțat o biserică, cheltuind cu această ctitorie o bună parte din sumele fabuloase cîștigate. Din păcate, la una din uzinele lui au pierit într-un accident vreo cinci-șase muncitori, din pricina lipsei măsurilor de protecție a muncii. Familiile muncitorilor morți au primit însă o despăgubire — ce-i drept, modestă — de la casa de asigurări contra accidentelor. Pe lîngă aceasta, mai există și asigurările sociale. În Danemarca, nimeni nu trebuie să flămînzească.

Dar poate că ar trebui totuși să punem întrebarea : nu cumva rabdă mulți de foame în Danemarca ? Prețurile cresc mereu, iar puterea de cumpărare a banilor scade. Guvernul asigură lumea că de vină sînt numai muncitorii — ori cer un salariu cores-

punzător preţurilor pieţei negre, ori încrucişează braţele şi nu vor să muncească. Dacă ar fi să credem ce scriu ziarele burgheze, nu există pe întregul glob pămîntesc elemente mai antisociale ca muncitorii danezi. Pe ei nu-i interesează altceva decît mărirea continuă a salariilor. Şi doar e limpede din ce cauză nu le ajung banii : îi beau prin berării. Ei organizează greve, călcînd legile, pentru fel de fel de fleacuri, şi dacă în ţara noastră nu ar fi şi social-democraţi, am ajunge rău de tot. Acum însă trebuie să se pună capăt acestei debandade : neîncetatele pretenţii de sporire a salariilor duc la creşterea preţurilor, iar creşterea preţurilor atrage după sine noi cereri de urcare a salariilor. Trebuie strînsă mai tare cureaua şi sporită producţia, căci vom avea nevoie de bani pentru a importa mărfuri de primă necesitate.

Da, dar alături de mărfurile de primă necesitate, mai sînt necesare şi mici bucurii în viaţă, şi iată că presa anunţă cu entuziasm deschiderea unui nou restaurant de lux, „Vivex". Scrie despre covoarele anume aduse din străinătate, în care piciorul se afundă pînă la glezne, despre perdelele şi draperiile scumpe provenite din import, pomeneşte de candelabrele de bronz şi de multe alte lucruri minunate şi preţioase. Şi toţi acei care au un nume în societate au fost invitaţi la inaugurare. Iar afară, în stradă, deasupra grătarelor care apără ferestrele de la subsol, stau buluc oameni lipsiţi de adăpost şi se bucură de căldura care se ridică din imensa bucătărie a restaurantului. Pot chiar să respire aburul plăcut mirositor al minunatelor bucate, înghiţind în sec ; căci mulţi sînt flămînzi ; însă ei înşişi sînt de vină pentru acest lucru. În Danemarca nimeni nu trebuie să flămînzească.

Oaspeţii care sosesc la inaugurarea minunatului restaurant îi privesc compătimitor, dar ce pot ei face ? E bine, cel puţin, că săracii se pot încălzi.

Da, aburul cald de la bucătărie pătrunde prin ghetele găurite şi încălzeşte piciorul. Miroase apoi atît de bine a friptură, a sosuri, a supă. Dar mirosul bucatelor fine, preparate pentru oamenii bogaţi, îi

face pe săraci să simtă și mai tare foamea. Ei ascultă muzica dinăuntru, dindărătul ferestrelor mari, acoperite cu grijă de draperii scumpe din import, aud glasuri vesele discutînd tare. Doar geamurile subțiri despart bogăția veselă de mizeria cea mai amară. Niște geamuri fragile, care pot fi făcute cioburi cu o piatră de pavaj. Ce-ar fi dacă ei, oamenii aceștia vlăguiți, palizi din pricina înfometării, într-o stare de plîns, ar sparge ferestrele și ar da buzna în sala festivă, puternic luminată, iar trufașii stîlpi ai societății și doamnele lor decoltate și sulemenite s-ar pomeni deodată alături de ei ? Ce s-ar întîmpla atunci? Dar aceasta nu va fi cu putință ; deocamdată încă nu. Patrule polițienești păzesc cu grijă liniștea, gata să întîmpine orice s-ar ivi, de pildă, sminteala vreunui cerșetor vagabond din pricina mirosului de mîncare.

În Danemarca nimeni nu trebuie să flămînzească, se găsesc doar și alimente ieftine, de pildă cartofii. Cartoful este un aliment bun, sănătos, cu toate că ar putea să pară plictisitor să n-ai altceva la masă, în fiecare zi, decît fiertură de ovăz și mîncare de cartofi dreasă cu puțină făină. Dar ce să-i faci? Cînd ți-e casa plină de copii, nu poți cumpăra carne, iar rația de unt e prea mică, grăsimile nu se vînd decît angrosiștilor. Slavă Domnului că mai sînt și cartofi. Am învățat să înțelegem sensul adînc al basmului lui Hans Christian Andersen despre băiețașul cel sărman care se simțea fericit cînd i se dădeau la masă cartofi fierbinți. Pe bună dreptate se bucura băiețașul acela. Numai de-am avea întotdeauna cartofi.

Dar, într-o bună zi, iată că nici cartofi nu s-au mai găsit. Guvernul exportase cîteva șlepuri cu cartofi, pentru a obține valută, că într-adevăr era nevoie să aducem în țară vin roșu. Iar cartofii rămași au înghețat în iarna aceea aspră, s-au transformat în niște bulgări tari, din care nu se putea face altceva decît rachiu... Dar rachiul danez, vestit în toată lumea, este și el un important articol de export ; tot răul e spre bine.

Gospodinele din familii mai modeste aleargă disperate prin prăvăliile de legume și zarzavaturi ca să cumpere două kilograme de cartofi, căci altfel ce să le dea de mîncare bărbatului și copiilor flămînzi? Dar ia cartofii de unde nu-s! Și dacă pînă la urmă reușesc să găsească, toți cartofii sînt negri, degerați, buni numai de aruncat la gunoi. Însă înțelepții specialiști în problemele alimentației vin și aici în ajutorul populației sărace: ei aduc pe toate căile la cunoștință că sfecla este un aliment excelent, hrănitor, sănătos. Iar sfeclă se poate cumpăra, deși nu-i chiar atît de ieftină cum ar putea să fie. Sfecla este foarte bogată în vitamine, vacile o mănîncă cu plăcere, și trebuie să se obișnuiască și oamenii s-o mănînce cu plăcere. E necesară uneori o abatere de la vechile obiceiuri, o adaptare la împrejurări și e nevoie în primul rînd să strîngem mai tare cureaua...

Și cureaua se strînge. E drept că n-o strîng directorii bine hrăniți, de altfel nici n-ar putea să facă acest lucru, căci poartă bretele. Dar au și ei necazurile lor — cînd vor sosi o dată automobile noi? E o prostie să te lași hurducat de niște lăzi caraghioase, vechi, de tip antebelic. La urma urmelor, ne numim, da sau ba, popor civilizat? Unui popor civilizat i se impune să aibă un parc de automobile ca lumea și asta, la rîndul său, nu înseamnă decît creșterea avuției naționale.

În iarna și în primăvara asta copiii din cartierele periferice arată rău, sînt foarte slabi și palizi. Iar bătrînilor, cînd ies din casă, abia tîrîndu-se prin curți, se vede bine că le prieste căldura, dar mai ales că le-ar prii o masă bună, hrănitoare. Într-adevăr, copiii și bătrînii au fost cei dintîi nevoiți să urmeze lozinca guvernului și să-și strîngă mai tare cureaua. Tuberculoza, cu care înainte de război izbuteam de bine de rău să luptăm, a devenit iarăși un flagel național și, din păcate, nu se găsesc mijloacele necesare pentru a construi noile spitale, de mult proiectate, pentru bolnavii de tuberculoză; e nevoie să se facă economii, pentru refacerea țării.

Există însă și puncte luminoase. Crește neconte-

nit numărul milionarilor și aceasta dovedește un lucru foarte important : că în țară există capital pentru investiții. Trebuie însă, firește, să purtăm de grijă ca milionarii să-și poată trage un cîștig mulțumitor din investirea banilor în întreprinderi noi, folositoare din punct de vedere social. De aceea lucrurile nu mai pot merge ca pînă acum. Să privim adevărul drept în față. Clasa muncitoare trebuie să dea dovadă de cumpătare, nivelul de trai trebuie coborît. Țara geme în îmbrățișarea rece a iernii năprasnice. Dar într-o bună zi vor înverzi pe întreg pămîntul ei mănos mari gospodării bine organizate. Oare e adevărat că țara noastră e o țară săracă, lipsită de toate ? Nu, țara nu este săracă, numai că ieri au prădat-o hoardele naziste, iar propria ei clasă dominantă a luat parte la acest jaf ; și astăzi, tot exploatatorii ticăloși și fără suflet continuă s-o prade. Dar este o țară minunată, nu ar trebui decît să se facă o curățenie generală, așa cum era de așteptat că se va face după eliberare. Din păcate însă nădejdile oamenilor au fost înșelate.

CAPITOLUL XVI

Doi politicieni se întîlnesc și are loc un schimb de păreri înțelepte.

Înapoindu-se de la Christiansborg acasă, în locuința sa liniștită de pe Osterbro, deputatul în Folketing, fostul ministru Sollerod, își petrece seara, ca de obicei, într-o tristă singurătate, cu o sticlă în față. Gustase din dulceața puterii, fusese ministru de Justiție și știa că în curînd va fi iarăși ministru. Însă de cîte ori rămînea singur cu gîndurile sale, își mărturisea lui însuși un adevăr dureros : cupa puterii conține o băutură cu gust amar. Înainte vreme avusese prieteni, acum nu-i mai avea ; cît privește prietenii cei noi, o, Doamne ! Aștia nu erau decît niște carieriști abili, care se pricepeau în manevrele

politice cît se pricepeau jucătorii la bursă în mașinațiunile cu urcările și scăderile cursurilor; și doar ei erau cei ce hotărau soarta și viitorul țării. Ei? Nu, sollerod s-a convins de mult că altcineva stătea în spatele lor, cîțiva oameni puternici trăgeau toate sforile.

„Cea de a treia putere, murmură el. Un neadormit centru al puterii, cel mai de seamă, deși nu-l vezi cu ochii liberi. De acolo ni se spune ce trebuie să facem și noi ne purtăm așa cum ne dictează el. Vorbim mereu de democrație, dar nu sîntem decît niște marionete în mîinile acelei puteri, care nu sînt cîtuși de puțin mîinile poporului."

Și stătea așa, îndelung, gîndindu-se, visînd la ziua cînd va termina cu acest joc bolnav în care se prinsese și va deveni iarăși un om cinstit. Știa totuși că acea zi nu va veni niciodată, deoarece răul îi pătrunsese în sînge și nicicînd nu va putea găsi drumul îndărăt.

Cineva sună la ușă. Se duse să deschidă singur. Venise un prieten din mișcarea de rezistență, fost ministru și el, iar astăzi, ca și el, deputat social-democrat în Folketing.

— Intră, dragă Rasmussen, spuse Sollerod. Te-am rugat să treci pe la mine, pentru că s-a întîmplat ceva neplăcut și aș vrea să ne sfătuim.

— Sînt cu totul la dispoziția ta, zise Rasmussen și se înclină ca un copil cuminte. Era ceva izbitor de supus în înfățișarea lui de copil, de băiețaș cu părul cîrlionțat. Dar privirea îi era tăioasă, iscoditoare. În adîncul ei se ascundea ceva întunecat și plin de ură, de parcă ar fi așteptat clipa potrivită cînd să se răzbune pentru jigniri pe care numai el le știa.

„Ăsta o să facă repede carieră, își zise Sollerod în gînd. Va face orice ca să ajungă, se va undui ca un șarpe și se va repezi ca un șobolan. Da, e și șarpe și șobolan și în același timp confidentul meu politic și moral. Iată unde am ajuns."

— Ia loc, rogu-te, și să bem ceva, îl îndemnă Sollerod. Să bem gin.

— Mulțumesc, însă nu prea mult, răspunse Rasmussen. Nu sînt obișnuit cu băuturi tari.

Sollerod îi turnă puțin în pahar, apoi și-l umplu pe al lui pînă la margini, sub privirea dezaprobatoare a lui Rasmussen. Nu e bine că Sollerod a început să bea atît de mult : politica cere nervi tari și cumpătare în băuturile alcoolice.

— Ai aflat, probabil, că într-un timp am fost apropiat de unii comuniști, rosti poticnindu-se Sollerod. Nu am fost niciodată membru în partidul lor, dar i-am simpatizat într-o oarecare măsură.

— Toți eram simpatizanți. Eu am fost un timp chiar membru al partidului comunist.

— Așa-a ? făcu mirat Sollerod. Și de ce ai plecat de la ei ?

— Nu puteam să mai rămîn. Fie vorba între noi — la ce bun să fii membru al unui asemenea partid? Abia reușisem să-mi trec cu distincție examenul de funcționar și voiam să fac carieră. Iar comuniștilor, toate porțile le sînt închise.

— Ai dreptate, zise Sollerod, răscolit de un dezgust adînc.

— Să nu mă înțelegi greșit, protestă Rasmussen, de parcă ar fi simțit în glas dezgustul. Dar acest motiv a fost hotărîtor. Un partid cere sacrificii și eram gata să le fac, dar, în schimb, pretind și eu ca partidul să fie ireproșabil, imaculat. Vezi însă că nutresc o profundă neîncredere față de partide, mai ales față de Partidul Comunist Danez, întrucît nu este un partid național, ci dirijat din altă țară ; așa am fost eu întotdeauna, naționalist.

„Omul ăsta exală un miros pestilențial, ca un șobolan dintr-o cloacă, își zise Sollerod în sinea lui. Să-l dau pe ușă afară ? Dar dacă fac așa, îmi distrug viitorul. Sînt nevoit să mă împac cu prezența lui, să mă încred în el. Și cînd te gîndești că a luat parte și la mișcarea de rezistență !"

— Ai dreptate, zise cu glas tare. Multe sînt de reproșat acestui partid, dar fac parte din el destui oameni remarcabili, pe care eu i-am prețuit întot-

deauna în cel mai înalt grad. De pildă, Aksel Larsen. Chiar ieri a fost pe la mine.

— Cum se poate? întrebă Rasmussen şi, vădit interesat de această veste, se aplecă înainte. A trecut pe la tine Aksel Larsen, ce-a voit ?

— A venit să-mi vorbească în legătură cu cazul firmei „Klitgaard şi Fiii". Are în mînă un material important. Voia să stea de vorbă cu mine în calitatea mea de fost ministru al Justiţiei.

— O idee destul de ciudată la acest domn.

— Nu chiar atît de ciudată cum ar putea să pară, zise Sollerod. Înainte vreme ne întîlneam adeseori ca să discutăm diferite probleme, iar în perioada cît am fost amîndoi membri în guvern, îndată după eliberare, am păstrat cele mai bune relaţii. Căci el nu ştie cum privesc eu astăzi unele lucruri.

„Ah, va să zică aşa ! îşi zise Rasmussen în gînd şi aruncă o privire plină de neîncredere prietenului şi colegului său de partid. Aşadar, Sollerod joacă un joc dublu. Dă din coadă în faţa conducerii partidului nostru şi face pe bunul prieten al comuniştilor. Tare aş vrea să ştiu ce pălăvrăgeşte el în faţa acestor tipi..."

— Şi ce îţi spunea Aksel Larsen ?

— Mi-a arătat materialul, iar eu m-am prefăcut că văd pentru întîia oară aşa ceva. De altfel, nu erau decît tot vechile acuzaţii despre preţurile umflate, comisioanele plătite, iniţiativa nefastă şi legăturile de prietenie cu nemţii. Din nefericire, toate sînt adevărate.

— E o situaţie neplăcută, zise Rasmussen îngîndurat. Şi ce vrea să întreprindă Aksel Larsen, are de gînd să ridice chestiunea în Riksdag?

— Da !

— Dacă o va face, situaţia se va complica extrem de mult. Actualul ministru al Justiţiei va declara, după toate probabilităţile, că răspunderea acestui caz îţi revine ţie în primul rînd.

— N-are să poată. El însuşi a hotărît în mod oficial să se închidă dosarul.

— Da, însă tu de ce nu te-ai ocupat de acest caz,

cînd mai aveai posibilitatea? Doar e una dintre cele mai mari firme din țară care au făcut speculă de război. Îți va fi destul de greu să explici tărăgăneala. Și nici nu arată prea frumos că tu și un ministru de Justiție reacționar v-ați comportat la fel.

— Da, ai dreptate.

— Ce i-ai răspuns lui Aksel Larsen ?

— M-am prefăcut zguduit de știrile ce mi-a adus.

— Firește, altceva nici nu-ți rămînea de făcut.

— Am examinat apoi împreună tot dosarul și el mi-a spus că va adresa o interpelare în Folketing ministrului de Justiție. L-am rugat stăruitor să lase asta în seama mea. I-am explicat că lucrurile vor căpăta alt aspect, altă greutate, dacă interpelarea va fi făcută de un reprezentant al fracțiunii social-democrate și că era mult mai nimerit să fac eu, fost ministru de Justiție, interpelarea în acest caz colosal de speculă cu furnituri de război.

— Și ce ți-a răspuns? A fost de acord?

— Se pare că da. Ne-am înțeles că voi cerceta materialul mai îndeaproape și în momentul potrivit voi face interpelarea. El mă va sprijini și vom isca o asemenea zarvă, încît ministrul Justiției va fi nevoit să tragă la răspundere pe cei vinovați. Se înțelege că eu mi-am rezervat dreptul de a expune chestiunea și grupului meu de partid.

— Strălucit, Sollerod, zise Rasmussen, și, zîmbind, își frecă mîinile. Nu degeaba ești jurist, un jurist din cei mai abili. Acest caz trebuie tărăgănat cu orice preț, cît mai mult cu putință ; timpul este cel mai bun sfătuitor.

— Dar va veni iarăși... Aksel Larsen.

— Va veni. El seamănă cu un dihor mereu gata să sară asupra prăzii. Dar în tine are încredere.

— Sîntem vechi prieteni, rosti Sollerod cu șovăială în glas.

— Vezi, asta e, tocmai de aceea are el încredere în tine. Cînd va veni, data viitoare, spune-i că în grupul de partid s-au ivit divergențe în această chestiune, pe care tu, însă, vei ști, fără îndoială, să le învingi. Timp și iarăși timp, iată ce ne trebuie. Cu cît

ocupația germană va rămîne mai depărtată în trecut, cu atît vor cădea mai deplin în uitare toate cazurile neplăcute. Treptat, vom avea de rezolvat cu totul altfel de probleme.

Sollerod își umplu iar paharul. Mîna îi tremura ușor.

— Cît e de ciudat, dragul meu prieten, zise el. Uite, amîndoi am luptat în mișcarea de rezistență, iar acum am și început să facem planuri îndreptate exact împotriva țelurilor pentru care luptam. Eram cu toții de acord că speculanții de război vor trebui trași la răspundere, că-i vom sili să restituie pînă la ultimul ban toate cîștigurile lor nerușinate, că vor trebui pedepsiți pentru activitatea lor trădătoare. Și acum căutăm în fel și chip să-i salvăm pe cei mai înrăiți dintre ei.

— E necesar din punct de vedere politic, îi explică Rasmussen. Dacă ne vom purta prea aspru cu firmele mari, vom fi pur și simplu măturați din cale. Ele sînt intangibile și, fie vorba între noi, nici membrii noștri de partid nu sînt chiar atît de străini de aceste afaceri.

Rămaseră în tăcere cîtva timp, fiecare din ei gîndindu-se la ale lui. Sollerod își aminti de trecutul său, cînd avea prieteni care astăzi nu vor să mai știe de el și se simți iarăși îndurerat văzînd unde a ajuns. Iar omulețul mititel din fața lui, fostul luptător din mișcarea de rezistență, cu obrazul chinuit de ticuri nervoase și cu ochii fugind în toate părțile, se gîndea și el la trecutul său, la activitatea plictisitoare de profesor, la elevii cărora nu le putea veni de hac, la lupta zilnică pentru o bucată de pîine, fără nici o rază de speranță în viitor, cu toate că absolvise facultatea cu distincție, la disertația de doctorat cu care se luptase atîția ani, deși în adîncul cugetului își dădea seama că pe acel drum nu va putea răzbi niciodată. Și iată, toate visurile i s-au împlinit, a ajuns un om puternic, influent, și pentru nimic în lume nu se va întoarce din drumul ales. Nu se va da în lături de la nimic, pentru a-și păstra situația, man-

datul său în Folketing, strălucitele perspective de viitor.

— În sănătatea ta, rosti Sollerod şi ridică paharul cu un aer melancolic. Trăim într-o lume ciudată.

— Aş putea să-ţi pun o întrebare intimă? zise Rasmussen. Mi-o permit în calitate de prieten. Nu cumva bei prea mult ?

— Se pare că da, răspunse Sollerod. Dar cu o asemenea politică, nu poţi fără rachiu.

— Da, da, totuşi fii prudent. În viitor ţi se va cere să faci multe eforturi şi nu ai dreptul să-ţi distrugi sănătatea. Nu cred că guvernul „venstre" se va putea menţine nici măcar pînă la sfîrşitul anului. Şi atunci vei veni din nou ministru la Justiţie.

— Eşti sigur ?

— Absolut sigur. Eşti foarte bine văzut acolo unde trebuie. Iar comportarea ta înţeleaptă cu Aksel Larsen nu-ţi va strica nici ea.

Rasmussen se ridică şi-şi luă rămas bun. Nu voia să mai bea cu fostul ministru al Justiţiei. E drept că putea să se folosească de Sollerod, însă în caracterul acestuia, după cît observase, apăruse ceva ce semăna a deznădejde. Te poţi întîlni cu un asemenea om, îl poţi folosi, dar nu e bine să te apropii mult de el. Înainte de orice, el, Rasmussen, nu trebuia să se expună nici unui risc.

Ieşi în stradă şi se uită la ceas. Era prea tîrziu ca să mai poată da un telefon membrului marcant din partid căruia voia să-i povestească despre vizita lui Aksel Larsen la Sollerod. Va trebui să aştepte pînă a doua zi. Intră în primul restaurant şi comandă un ceai. Nu-i plăceau băuturile alcoolice şi bea extrem de rar. Alcoolul e periculos. Cînd omul bea prea mult, riscă să devină cinstit şi să dezvăluie lucruri despre care e mai cuminte să păstreze tăcere. Pentru nimic în lume nu e îngăduit să devii cinstit şi să povesteşti ce nu trebuie.

„Ciudată a mai fost şi mişcarea asta de rezistenţă, îşi spunea el în gînd, urmărind şuviţa subţire de fum albastru a ţigării. Mulţi oameni şi-au pus viaţa în joc, dar puţini au fost aceia care au tras vreun folos de

pe urma ei. Sînt uimitor de puțini cei ce au știut să profite de posibilitățile ce s-au ivit. Unii nu le-au înțeles, iar altora le-au scăpat printre degete, ca păsărelele pe care ești gata-gata să le prinzi, dar nici nu apuci să-ți dai seama, că au și dispărut. Eu, însă nu voi lăsa să-mi scape prilejul. Nimeni nu mă va putea face să-l pierd, eu nu vreau să mă mai întorc la ceea ce am fost."

Chelnerul puse în priză aparatul de radio. Se transmiteau ultimele știri. Rasmussen asculta distrat. Treptat, însă, deveni atent. Se anunțau evenimente îngrijorătoare în Ungaria. Se pare că acolo comuniștii se bucurau de sprijinul puternic al poporului și mari prefaceri sociale erau la ordinea zilei. În general, comunismul merge înainte, se întinde ca un nor întunecat, aducător de furtună, pe cerul Răsăritului.

„Noi însă trăim în Apus, se liniștea el singur. Aici e liniște, nu ne amenință nici o primejdie. Avem un aparat de stat bine organizat, cu o disciplină de oțel. După eliberare, i-am tras zdravăn pe sfoară pe comuniști. Și vom mai putea face încă o dată același lucru. Iar dacă ne vom afla în impas, mai există Anglia și America. Ele nu se vor împăca de loc cu un bastion comunist la intrarea Mării Baltice. Nu am motive să mă tem, am mizat pe un cal sigur."

Era o seară caldă și senină de iunie, pe străzi răsunau glasuri vesele și rîsete de fete tinere. Pe trotuare, pașii nenumărați răsunau ca o melodie ușoară, voioasă. Fostul luptător din mișcarea de rezistență se bucura de viață, se simțea mulțumit, fericit. A luptat și a învins. E drept că din cauza unor anumite împrejurări nu s-a putut înfăptui programul de măsuri democratice, program cam nebulos, cam depărtat de realitate, menit să le dea oamenilor siguranța zilei de mîine și demnitatea omenească, dar nu era el vinovat de acest lucru. Avusese cele mai bune intenții și în orice caz, în ce-l privește, a izbutit, a ajuns la ținta dorită.

În față i se așternea un drum larg. Trebuia să-și consolideze pozițiile, să deschidă ochii, să fie gata să

împlinească sarcinile ce le primea. Plăti și porni agale spre casă, bucurîndu-se de noaptea caldă de vară, mulțumit de sine însuși și de întreaga lume.

CAPITOLUL XVII

Gregers Klitgaard primește o vizită; mătușa Evelyn pleacă în străinătate, într-o călătorie plină de riscuri.

Gregers ieșise din sanatoriu și arăta bine. Își vizită părinții și se convinse din nou că lumea lor nu mai era lumea lui. Mama îl întrebă de planurile lui de viitor, și Gregers îi răspunse că s-a apucat iar de învățătură; observă că ochii mamei scăpărară ca și cum și-ar fi zis în sine:

„Numai să-și termine el studiile și să ajungă inginer, că atunci își va băga desigur mințile în cap. Comunismul lui e o boală, ca și tuberculoza; are să-i treacă de îndată ce-l va împresura viața practică, de îndată ce va înțelege ce valoare au banii și poziția în societate."

Gregers zîmbi abia perceptibil; ghicise gîndurile mamei sale și-i spuse:

— Nu voi lucra niciodată la firmă, mamă, eu îmi continuu studiile fiindcă știu că mai tîrziu vom avea nevoie de ingineri. După cum se arată lucrurile, mai curînd sau mai tîrziu va fi nevoie la noi de oameni de nădejde.

— Vrei să spui, băiatule, că la voi, comuniștii... că idealurile voastre vor triumfa?

— Negreșit. Întreaga lume e în fierbere.

— Poate că ai dreptate, zise ea. Dar asta nu se va întîmpla prea ușor și nici atît de curînd cum îți închipui tu. Credința mea însă este că nu ai dreptate; firea omului nu e de loc așa cum crezi tu, egoismul va fi întotdeauna mai tare ca orice.

— Bine, dar dacă cea mai mare parte a omenirii e cuprinsă de dorința egoistă de a trăi omenește? Dacă muncitorii sînt niște materialiști atît de gro-

solani, încît vor ca munca să le fie plătită... Măcar acest motiv îl poate înțelege burghezia.

— Dar aveți adversari atît de puternici, și apoi, ce-o să-ți dea propria ta viață ?

— Tot ce e mai frumos, mamă. Vreau să rămîn un om cinstit. Și nimeni nu mă va putea sili să fiu altfel.

Doamna Margrethe oftă, dar în același timp simți o ușurare la gîndul că, din fericire, ceilalți doi copii nu-i pricinuiau nici un fel de neplăceri. Anders a și luat o parte din examenele pentru diploma de inginer, iar după ce va termina facultatea, va lucra la firmă. Kirsten va fi la primăvară studentă și va pleca la o universitate din Elveția, Anglia, sau, poate, din America ; e cel mai bun lucru să fie orientați copiii cît mai mult spre Apus, cu toate că în sinea ei, doamna Margrethe simțea un oarecare dispreț față de modul de viață american.

Cînd se întoarse acasă, la mătușa Jensen care îi închiriase iarăși odăița de la etajul trei, Gregers fu întîmpinat de bătrînică în vestibul.

— Te așteaptă o doamnă, îi șopti ea. N-a vrut să plece, cu toate că i-am spus că s-ar putea să nu te întorci acasă decît seara tîrziu.

— O doamnă ? făcu Gregers mirat și deschise ușa odăiței sale. Acolo îl aștepta Evelyn.

— Bună ziua, Gregers, zise ea. Iartă-mă că te-am așteptat, dar trebuie neapărat să stau de vorbă cu tine. Am aflat unde locuiești de la biroul de adrese. Sper că nu te superi pe mine.

— De loc, răspunse el.

Evelyn arăta admirabil. Devenise mai zveltă și părea că răspîndește lumină în jurul ei, părea că în chip miraculos devenise iarăși tînără și liberă.

— I-am spus gazdei tale că sînt mătușa ta, sau, mai bine zis, am fost mătușa ta, însă nu-s sigură că m-a crezut, zise Evelyn. Pot să aprind o țigară ? Ai fost bolnav și poate nu știi că m-am despărțit de Johannes.

— Am auzit.

— Atunci nu e nevoie să-ți mai povestesc despre asta. M-am descurcat foarte bine, lucrez la o fa-

bricâ şi sînt fericită că-mi cîştig singură pîinea. Dar am primit o scrisoare. Nu mi-e prea uşor să vorbesc despre acest lucru cu tine, eşti atît de tînăr, Gregers, dar nu am încotro, trebuie să-ţi vorbesc.

— Vorbeşte fără grijă, Evelyn, zîmbi Gregers. Sînt foarte bucuros că nu mai trebuie să-ţi spun mătuşă. Scrisoarea e de la neamţul tău ?

— Ei, slavă Domnului, că ştii şi de scandalul ăsta. Da, scrisoarea e de la omul pe care-l iubesc. La plecare, mi-a spus să aştept pînă cînd mă va chema la el şi am aşteptat. Din cînd în cînd primeam de la el scrisori pe diferite căi ciudate. S-a stabilit în Germania răsăriteană, a intrat în rîndurile partidului comunist şi munceşte la refacerea ţării. Şi acum vrea să vin la el. Îmi scrie că totul e aranjat şi mie nu-mi rămîne decît să trec graniţa. El socoate că lucrul cel mai uşor ar fi să ajung cu un vapor într-un port oarecare : Wismar sau Stralsund, sau eventual într-un port polonez. De acolo îi voi telegrafia la adresa indicată de el şi va veni să mă ia, totul va fi în regulă.

— Ei, ce să zic, e admirabil.

— Există însă o dificultate, Gregers. Ca să trec graniţa Danemarcei, trebuie să călătoresc cu vaporul. Dar cum să ajung eu pe vapor ? Dacă mă voi duce singură să stau de vorbă cu oamenii în port, aş putea da de bănuit. De aceea am venit la tine. N-ai putea să mă ajuţi, ce zici ? Mi se pare că bani am destui...

— Dacă nu ai, pot să-ţi dau eu.

— Mulţumesc, e foarte drăguţ din partea ta, dar cred că voi avea de ajuns. Mi-am vîndut inelele şi toate celelalte fleacuri, de îndată ce am primit scrisoarea lui. Te rog pe tine, deşi ştiu că nu este prea uşor, să găseşti un vapor care pleacă în vreun port din Germania răsăriteană şi să aranjezi în aşa fel ca să ajung acolo. Nu-i nimic dacă va trebui să stau şi în cală, numai să pot ajunge cît mai repede la el, doar mă cheamă !

— E periculos, Evelyn, s-ar putea să fii arestată la coborîre şi trimisă înapoi cu acelaşi vapor.

— Bine, dar dacă el spune că totul e aranjat, înseamnă că așa trebuie să fie, zise Evelyn, bosumflîndu-se puțin că se putea îndoi cineva de puterea și seriozitatea neamțului ei cu fața de cal. Bine, dar tu nu-l cunoști de loc, și de altfel, unde l-ai fi putut cunoaște ? Dar vrei să-mi ajuți, Gregers, nu-i așa ? Ești singurul care poate să-mi facă acest serviciu.

— Voi face bucuros tot ce trebuie și voi începe chiar de îndată. Dă-mi numai adresa ; cred că vom găsi un vapor.

— Îți mulțumesc, zise Evelyn. E atît de drăguț din partea ta ! Cînd vei veni cîndva să ne vezi, te vei convinge singur ce om inteligent și cinstit mi-am găsit.

Părea o fată tînără, care putea vorbi liber de dragostea ei și de pocitul, dar minunatul Baurat, neamțul care o răpise de la bărbatul și fiul ei.

Evelyn mai stătu puțin, apoi, înainte de a pleca, îl rugă fierbinte pe Gregers să-i găsească un vapor cît mai repede cu putință.

— Vaporul îl vom găsi noi negreșit, zise el. Numai că îndată ce vei coborî pe țărm, vei fi arestată, pentru că nu ai viză.

— Fleacuri, totul se va aranja, îi răspunse Evelyn. El îmi scrie să vin și mă voi duce.

— Dar îngrijește-te cel puțin de un pașaport. Căci nu se poate să pleci fără nici un act.

După plecarea ei, Gregers începu să se frămînte în fel și chip cum să găsească vaporul pe care-l făgăduise atît de hotărît îndrăgostitei Evelyn. Se scărpină la ceafă gîndindu-se ce-ar zice de treaba asta secretarul organizației de partid. Dar tovarășii din partid n-o cunoșteau pe Evelyn și nu aveau de unde să știe că ea nu trăiește decît prin dragostea ei și chiar dacă el ar fi refuzat s-o ajute, ea tot ar fi plecat.

A doua zi, își făcu vorbă cu un muncitor din port pe care îl cunoștea și-l întrebă în ce chip s-ar putea ajunge pe un vapor.

— Dacă vrei să te primească pe vas, cere ceva

de lucru, îl sfătui el. Am auzit că dacă ai actele în regulă, treaba asta se poate aranja ușor în port.

— Nu de mine e vorba. Trebuie să plece o femeie. Nu, nu te teme, totul e în ordine. De îndată ce va debarca, va anunța poliția locală.

— Da-a, vezi tu, pentru asta trebuie să te înțelegi cu căpitanul și biletul va costa cam scump, căci și riscul e mare. E aici un vas mărișor, care tocmai încarcă unt și slănină pentru Wismar. Încearcă să stai de vorbă cu căpitanul, poate că are nevoie de bani.

Gregers găsi vasul „Hera" la chei, în rada portului, se sui pe bord și întrebă de căpitan.

— Nu știu unde e, răspunse bătrînul șef de echipaj. De obicei pe vremea asta e beat. Aveți ceva important de spus ?

— Da. Cînd plecați ?

— Cred că mîine dimineață.

— La Wismar ?

— Da.

— În cazul acesta, trebuie să stau chiar acum de vorbă cu el.

— Încearcă să intri în cușca lui. Însă s-ar putea să te dea afară. E bun el pe mare, trebuie să recunosc, dar cînd ajungem într-un port, bea de stinge.

Gregers ciocăni în ușa cabinei căpitanului ; drept răspuns auzi o bombăneală răgușită. Înțelegînd că i s-a dat voie să intre, deschise ușa cu grijă. Un om vînjos, mic de stat, cu fața aspră, roșie, stătea la masă în fața unei sticle cu gin.

— Ce naiba cauți ? Cine ești ? croncăni el. Dacă vrei să vinzi niște afurisite de vechituri, n-ai ce căuta la mine.

— Dați-mi voie să mă așez și să vă explic pentru ce am venit, zise Gregers și se așeză cu îndrăzneală față în față cu căpitanul.

— Ești destul de cutezător, tinere, n-am ce zice, bombăni căpitanul. Nu te-am poftit să te așezi și, la drept vorbind, ar fi cazul să-ți arăt ușa. Ei, haide, bea ceva și dă-i drumul.

Aduse un pahar, îl umplu ochi cu gin și-l întinse lui Gregers.

— Tare mai e drăcia asta, zise Gregers, după o sorbitură. Uite ce vreau să vă întreb : n-ați voi să luați un pasager pînă la Wismar ?

— Ai înnebunit ? Risc să mi se confiște vasul. Nu e voie să iei pasageri spre o țară ocupată. Ce fel de pasager mai e și ăla ?

— O femeie.

— O fi vreo „saltea de campanie" și merge să-și caute neamțul. Dar se frămîntă degeaba, n-o să-i ajute la nimic. Mai bine să-și caute aici un american, ăștia au buzunarele pline de dolari.

— Dar nu-și dorește cîtuși de puțin așa ceva.

— Ei, în cazul ăsta să facă ce poftește, mie prea puțin îmi pasă. Nu vreau să am de loc de-a face cu o „saltea de campanie". În timpul războiului am transportat prin contrabandă refugiați spre Suedia, însă nu vreau să export „saltele de campanie".

— Ascultă-mă, căpitane, zise Gregers. Eu însumi am luat parte la mișcarea de rezistență și am stat într-un lagăr de concentrare german în timpul războiului. Nici eu nu vreau să am de loc de-a face cu „saltelele de campanie". Dar poți înțelege și dumneata, că femeia care vrea să ajungă în Germania răsăriteană nu pleacă la un nazist. Căci acolo a avut loc răfuiala cu naziștii. În sănătatea dumitale !

— În sănătatea dumitale ! S-ar putea să fie adevărat ceea ce spui. Trebuie să recunosc că acolo s-a făcut într-adevăr epurarea. Ești un tînăr pungaș indemînatic. Cum te cheamă ?

— Gregers Klitgaard.

— Am cunoscut un antreprenor Klitgaard. Tatăl meu a lucrat la el. N-a fost un om rău.

— Trebuie să fie vorba, fără îndoială, de bunicul meu.

— Mii de draci ! Mai bea un pahar. Adă muierea aici, am putea s-o luăm ca femeie de serviciu. Dar o dată sosiți la Wismar, o privește ce face acolo, să se descurce cum o știi.

— Şi cît va costa asta ?

— Cît va costa ? întrebă mărunţelul căpitan şi pielea lui roşie i se învineţi de mînie. Vrei cumva să te arunc în mare ? Te-aş face să-ţi dai seama că pe vasul acesta eu poruncesc, eu sînt căpitan. Dar dacă îţi închipui că sînt un contrabandist, apoi, te înşeli. Nu transport pe ascuns nici slănină, nici ţigări, nici alcool. Tot alcoolul care se află în cabina mea e pentru uzul meu propriu. Ei haide, fugi acasă, pune-i hîrtiile în ordine, să vină mîine la nouă dimineaţa, vom aranja treaba asta, o angajăm. Plecăm la paisprezece fix. Bagă-ţi bine în cap că noi nu întîrziem şi cînd spun că plecăm, înseamnă că plecăm.

Îl privi încruntat pe Gregers de parcă s-ar fi pregătit să sară la el şi să-l strîngă de gît dacă ar îndrăzni numai să se îndoiască de calitatea lui de comandant atotputernic al vasului „Hera". Dar după ce Gregers goli cu plăcere şi al doilea pahar de gin, căpitanul clătină din cap şi faţa i se descreţi.

— Ce mică e lumea, zise el. Tatăl meu a fost muncitor sezonier şi a muncit la bunicul dumitale. Eu, cînd aveam paisprezece ani, am intrat în flotă. Marea e frumoasă, dar porturile sînt o porcărie. Cînd ajungi într-un port, trebuie să alegi una din două : sau băutură, sau femei. Trebuie să-ţi spun, însă, tinere Klitgaard, că nu e bine niciodată să amesteci aceste două lucruri. Atunci toate se duc dracului, m-ai priceput ?

— Da, zise Gregers Klitgaard şi cu o tresărire de bucurie se gîndi la tînăra muncitoare de la o uzină metalurgică cu care stătuse de vorbă de mai multe ori, cu multă însufleţire, însă nu era de loc sigur că ea ar dori să se împrietenească cu un intelectual. O verişoară de-a ei se măritase cu un comunist intelectual, care trecuse apoi la social-democraţi şi amîndoi începuseră să lucreze pentru propaganda americană. Iată ce devin intelectualii, cum să ai încredere în ei ?! Muncitoarea metalurgistă, atît de plină de demnitate, nu va voi să pă-

țească ceva asemănător. O vedea parcă aievea, cu trăsăturile feței blînde, rotunjite, cu mîinile ei mici înăsprite de munca din uzina „Glud & Marstrand" ; își simțea inima învăluită de căldură gîndindu-se cît era ea de cinstită și de plină de entuziasm. Îi spuse căpitanului :

— Da, așa e. Și nu e oare mai bine să lași paharul cînd ești cu o fată ? Eu cred că fetele sînt mai bune decît băutura.

Căpitanul cel bondoc zîmbi vesel, cu încîntare, și aprobă dînd din cap.

— E adevărat. Fetele sînt mai bune decît orice. Mă bucur că am întîlnit un om care știe să prețuiască și morala și vinul. Să mai bem un pahar și adă-mi-o pe femeia de serviciu. Pe vaporul meu nu i se va întîmpla nimic, n-are decît să-și ia tălpășița de pe aici ; pare să fie lucru cinstit la mijloc.

În dimineața următoare se puseră la punct toate formalitățile și fiica brutarului de pe Bronshoj deveni femeie de serviciu pe vaporul „Hera". Gregers oftă ușurat cînd ieșiră de la biroul de plasare ; nu era atît de simplu să transformi cît ai bate din palme pe fosta soție a unui director, actuală muncitoare de fabrică, în femeie de serviciu pe un vapor ; dar cu ajutorul prietenilor, al amabilității și al banilor, totul fu rezolvat. Căpitanul se uită la ceas. Era ora unsprezece. Exact peste trei ore, tot după vechiul, bunul lui ceasornic, va comanda plecarea ; la orele paisprezece fix, în clipa cînd „Hera" va părăsi portul, căpitanul va desfunda cu mîna lui o sticlă cu gin.

— Bun, zise el, tocmai bine avem timp să mîncăm ceva și să bem cîte un păhăruț. Pentru prima oară avem o femeie pe bord, să bem așadar în cinstea acestui eveniment.

— Îmi dați voie să vă invit eu la dejun, domnule căpitan ? întrebă Evelyn cu farmecul ei modest.

— Ei asta-i, mii de draci ! tună căpitanul. Cum îți închipui că voi permite propriei mele femei de serviciu să mă trateze ? E timpul să te obișnuiești cu disciplina.

— Dar mie îmi dați voie să vă invit ? întrebă Gregers.

— Nu, eu sînt comandant aici. Știu un locșor bun pe strada Portului. Mergem acolo și basta. Tatăl meu a fost muncitor sezonier, iar eu sînt căpitan ; după mine însă, e unul și același lucru — amîndoi sîntem oameni independenți.

Gregers făcu semne cu mîna pînă cînd vaporul „Hera" dispăru în zare, apoi se duse în Piața Sfînta Anna, ca să transmită scrisorile ce-i lăsase Evelyn. Johannes Klitgaard era acasă ; menajera îl conduse pe musafir în salon.

— A, tu ești, Gregers, zise Johannes, aruncînd vizitatorului o privire piezișă, bănuitoare ; căci dacă tînărul vagabond vine la el în casă, trebuie să fie ceva la mijloc : te pomenești că vrea să-i ceară bani. Ce s-a întîmplat de mă onorezi cu vizita dumitale ?

— Am făgăduit fostei tale soții să-ți aduc scrisorile astea, zise Gregers. Voia să fie sigură că vor ajunge la destinație. Iată, una e pentru Christian, te-aș ruga să i-o transmiți.

Johannes Klitgaard luă scrisoarea ce-i era adresată personal și rupse plicul. În timp ce citea, Gregers se uita prin încăperea spațioasă, bogat mobilată. Piele de bivol, covoare groase, mobilă scumpă stil Renaissance, candelabre din metal alb, tablouri în rame late, aurite. Toate însă îi păreau jalnice, triste. În mijlocul bogăției și al luxului nu-și putea afla loc adevărata fericire. Și se gîndi la casa părinților săi, mobilată încă și mai scump, în care se aflau adunate nenumărate obiecte antice, rarități, dar unde era tot atît de greu să respiri, ca și aici.

— Va să zică a șters-o, pufni Johannes Klitgaard și zvîrli cît colo scrisorile. Frumos din partea ei, să-și părăsească soțul și fiul ! Dar tu ești comunist și poate socoți că așa se cădea să procedeze. Hm ! a spălat putina ca să se ducă la neamțul acela afurisit. Cu ce-i mai bună ea decît orice „saltea de

campanie" ! Așa sînt femeile, și, în general, toți oamenii ; sînt niște ticăloși. Dar rușii au s-o aresteze, să știi, au s-o împuște pe loc, acolo așa se procedează.

— Vom vedea, zise Gregers Klitgaard. Dacă va fi să se întîmple așa ceva, ziarele vor stîrni o zarvă nemaipomenită. S-ar putea însă s-o primească acolo cu brațele deschise, întrucît e vorba, cum spui, de o „saltea de campanie". Ei, dar știi prea bine că toate acestea sînt minciuni sfruntate, adăugă el fierbînd de indignare.

— Nu știu decît un lucru : că toți oamenii sînt niște ticăloși, zise Johannes Klitgaard plin de amărăciune. Comuniștii distrug totul. Muncitorii atîta știu : să ceară salarii mari. Căsătoria e călcată în picioare. Totul se duce de rîpă și bine ar fi să vă pună la zid ; atunci ați fi răsplătiți precum meritați. Dacă nu ai și altceva să-mi spui, poți să-ți vezi de drum... Nu-mi trebuie comuniști în casă...

CAPITOLUL XVIII

În care se povestește cîte ceva despre destinele omenești. Aci nu sînt de loc discuții politice.

„Greu o mai duce Harald, își zicea Gregers Klitgaard coborînd într-o zi din cămăruța sa, de la etajul trei, la parter, ca să-și bea cafeaua de dimineață. Fetițele i-au crescut mari și cuminți, ele nu știu încă ce-i nevoia, însă lui Harald nu-i vine prea ușor, cu toate că nu se dă pe față nici el, nici Karen."

— Ia loc, frățioare — zise Harald — și te rog să primești cu liniște ce-ți voi spune. S-a întîmplat ceea ce era de prevăzut.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Gregers și cercetă cu privirea camera, atît de curată și frumoasă totdeauna, datorită mîinilor harnice ale lui Karen.

— Firește că n-a explodat o bombă aici în odaie,

zise Harald. Uite ce e : s-a isprăvit cu uniforma şi cu salariul meu lunar.

Şi Harald îl lămuri pe Gregers : refugiaţi nu mai erau în ţară, aşadar nu mai era nevoie nici de serviciile lui în calitate de comandant de lagăr. Povesti zîmbind, că ar fi avut posibilitatea să capete o slujbă cu un salariu bun, şi anume, ca inspector comunal al cîtorva case de locuit, însă pentru aceasta era nevoie să posede carnetul de membru al Uniunii alegătorilor social-democraţi.

— Aşa-i principiul — adăugă el — să arunci cîte un os de la masa ta numai ciinilor tăi. Dar eu nu sînt ciine şi nu am de gînd să rod oasele lor. Sînt comunist şi vor fi nevoiţi să ţină seama de acest lucru.

Gregers se uită la el. Era înalt, ciolănos, cu umerii laţi. Îl aştepta mizeria şi şomajul. Însă toate fibrele fiinţei lui vădeau forţă şi intransigenţă. Karen îl privea cu dragoste, deşi nici ea nu ştia ce se va întîmpla de acum înainte cu gospodăria lor.

— Ce-ai să faci? îl întrebă Gregers cu tristeţe.

— Precum văd, tu tot mai eşti un burghez, răspunse Harald. În tainiţele sufletului tău, priveşti cu respect veniturile sigure şi dobînzile la capital. Dar vezi, Karen`şi cu mine ducem lupta de clasă. Cît priveşte fetiţele, nici lor nu le rămîne altceva de făcut. Şi e bine că au primit o educaţie corespunzătoare, căci nimeni nu ştie cît timp va mai dura starea asta de lucruri.

— Da, da, zise Gregers, ceva mai vesel. Totul va ieşi bine, Harald. Şi, la drept vorbind, nu prezintă chiar atîta importanţă ce se va întîmpla cu fiecare dintre noi. Principalul este să rămînem oameni cinstiţi.

— Aşa e, răspunse Harald. Uite, aici ai dreptate.

În timp ce ieşea de la cursuri, Gregers se auzi strigat de cineva. Privi îndărăt, mirat. Era Kaas.

— Vino cu mine o clipă, Gregers. Trebuie să stau puţin de vorbă cu dumneata, zise inginerul. Ar fi bine să intrăm, poate, la restaurantul „Trei

colțuri". În zilele tinereții mele, am chefuit zdravăn acolo. Însă voi, tinerii de astăzi, nu beți decît apă gazoasă. Să mergem.

Gregers îl urmă și intrară în local. Se așezară la o măsuță mai retrasă.

— Nu mă pot socoti un prieten al familiei Klitgaard — zise Kaas privind fața de masă — dar am ținut foarte mult la bătrînul Grejs. Am primit o scrisoare... pe o cale puțin obișnuită, deoarece legăturile poștale cu Germania răsăriteană sînt cam dificile ; eu am însă unele posibilități. Pe scurt, nu sînt decît poștaș, scrisoarea îți este adresată dumitale.

Întinse scrisoarea lui Gregers, care desfăcu plicul, nedumerit. Scrisul subțire i se păru cunoscut, și deodată își aminti : era scrisul Evelynei.

— Îmi dai voie să citesc ? întrebă el.

— Citește, răspunse cam grosolan Kaas. Ei, drace, doar pentru asta ți-o dau.

Și Gregers Klitgaard citi :

„Dragul meu Gregers, îți mulțumesc mult, mult de tot pentru ajutorul ce mi l-ai dat. Căpitanul vasului s-a purtat desăvîrșit cu mine și voia să mă convingă, cu toată nepotrivirea de vîrstă, să rămîn în cabina lui în calitate de gospodină, cu act de căsătorie în regulă; înțelegi, e un om cinstit și mi-a plăcut foarte mult. Dar eu nu mai sînt o femeie tînără și nu mai vreau să fac alte experiențe, acum cînd îl am pe calul meu iubit.

Drumul a fost admirabil. Marea era perlată toată, strălucitoare și liniștită, și toți erau drăguți cu mine, iar eu munceam ca femeie de serviciu și nu-mi păsa de nimic, nici nu mă temeam că pot fi arestată ; mă gîndeam numai că merg la el. Nici nu-ți poți închipui ce fel de om este. De altfel, cum ai putea s-o știi ? Însă eu știu, și stăteam noaptea pe punte și mă gîndeam numai la el ; eu, femeie bătrînă, redevenisem parcă o fată tînără și curată. Uitasem de toate prin cîte am trecut. Pe pămînt nu mai exista nimeni, afară de el.

Dar să las deoparte sentimentalismul și să revin la călătoria mea. Vreau să-ți povestesc, fiindcă tu m-ai ajutat să plec. Așadar, am ajuns la Wismar și am coborît în port. După ce mi-am luat rămas bun de la simpaticul nostru căpitan și de la întregul echipaj, m-am dus la poliție și am spus că mă așteaptă acolo viza de intrare ; am rugat să i se telegrafieze lui, la adresa pe care mi-o indicase. El e un om care nu poate face nimic greșit. Toți au fost nespus de amabili și drăguți cu mine ; am fost îndrumată la un hotel, iar a doua zi a sosit și el cu viza.

A venit ! Gregers, tu ești încă tînăr, dar poate că e bine să știi și tu ce poate să simtă o femeie. Era atît de urît și totodată atît de minunat ! Avea fața atît de obosită, chinuită, semăna și mai mult cu un cal, cu dinții lungi, galbeni ; la drept vorbind, arăta îngrozitor. Și totuși, trebuie să-ți spun ție, băiatule cu caș la gură, că el este singurul om de pe pămînt alături de care vreau să trăiesc. Mărturisesc, am cunoscut și alți bărbați, dar ei n-au însemnat nimic. Nu am nevoie decît de el.

Stăm la Dresda. El lucrează aici. Și crede-mă, e de lucru, nu glumă. Americanii au distrus acest minunat și vechi oraș, cu bombele lor, chiar în ajunul înfrîngerii Germaniei, cu toate că știau, fără îndoială, că acolo nu se afla nici măcar un singur soldat, ci numai niște bieți refugiați nenorociți. Au fost omorîți mii de oameni care se năpusteau afară din casele incendiate, pentru a se adăposti prin parcuri. De ce au făcut asta americanii ? Nu cumva au vrut să distrugă orașul știind că în curînd va intra în el Armata Sovietică? Sau numai pentru că războiul îi face pe oameni mai sălbatici și mai însetați de sînge decît fiarele ?

Dresda este un morman de ruine, dar va fi reconstruită. Tocmai de aceasta se ocupă Funke. În primele zile, aspectul tristelor ruine avea asupra mea un efect groaznic, mă paraliza aproape. Totul arăta atît de ireparabil, greutățile mi se păreau de

neînvins. Cum se poate reconstrui din temelii un oraș mare ? Cu ce să începi, ce să termini mai întîi ? Pretutindeni întîlneai grupuri mici de muncitori, care lucrau în mijlocul mormanelor de moloz. O, Doamne, parcă puteau să fie de ajuns puterile lor ? Treptat însă, mi-am dat seama ce acțiune uriașă și eroică însemna aceasta. În fiecare seară, în fiecare duminică, nenumărați oameni din uzine și din instituții vin să ajute la curățirea străzilor și a terenurilor de mormanele de dărîmături, vin și oameni tineri, aproape copilandri, vin și femei bătrîne, care mai bine ar fi rămas liniștite la gura sobei, ca să împletească la ciorap. Însă ei toți știu că-și reconstruiesc orașul lor, că făuresc o societate a lor proprie. Iată care-i taina, Gregers : deși totul arată atît de sărăcăcios, de distrus, aici se zămislește o viață nouă. Poate că femeile bătrîne nu vor mai apuca s-o vadă, dar ele se gîndesc la copiii lor și-și dăruiesc ultimele puteri pentru a construi o lume nouă.

Nu știu dacă un om poate învia din morți, însă aici văd cum revin la viață un oraș, o țară, un popor. Trecutul a fost dat uitării, tot ce a fost urît a rămas în urmă, iar în față, înainte, totul e scăldat în lumină. Dresda va mai fi un oraș frumos, țara va fi frumoasă, deoarece la reconstrucție muncește poporul însuși. Și să nu dai crezare minciunilor pe care le scriu ziarele daneze despre noi. Nouă nu ne dictează nimeni, noi hotărîm singuri totul ; aici s-a făcut curățenie mare și aerul e curat, proaspăt. Aici, pămîntul a fost luat de la iuncheri și împărțit țăranilor muncitori, iar naziștii și-au primit pedeapsa. E drept că nu avem banane, dar de lucru și pîine are toată lumea.

Lucrez la o uzină de aparataj electric, vreau să-mi cîștig singură traiul, mai ales într-o țară unde fiecare muncește, după cum poate. Și sînt foarte, foarte fericită cînd mă întorc seara acasă, la bărbatul meu — căci acum Funke este bărbatul meu. Nu am știut niciodată mai înainte ce în-

seamnă să fii cu soțul tău o singură ființă. Să-ți dea Dumnezeu să cunoști și tu o astfel de armonie în viața ta. Sînt foarte fericită și foarte obosită, dragă Gregers. M-ai cunoscut ca pe o burgheză, și iată că acum construiesc o societate nouă.

Mă gîndesc la părinții mei, brutari de pe Bronshoj. Cît de cinstit se trudeau ei și cît de puțin primeau în schimb ! Ei munceau din zori și pînă noaptea tîrziu, însă totdeauna aveau neplăceri cu diferite plăți, polițe și cîte altele. Au fost atît de bucuroși cînd m-am măritat cu fiul unui bogătaș, ba sînt sigură că i-au și mulțumit lui Dumnezeu pentru aceasta ; poate că și eu i-am mulțumit lui Dumnezeu, căci și eu mă molipsisem de frica lor în fața vieții. Eram oameni săraci, nu știam ce ne va aduce ziua de mîine, în afară de chifla rece, nevîndută în ajun, pe care eram nevoiți s-o mîncăm singuri. Crede-mă că în copilăria mea am mîncat destule chifle uscate.

Prin scrisoarea aceasta îmi iau adio de la Danemarca. Toți ați fost foarte drăguți cu mine, dar asta nu era de ajuns. Am găsit în cartea unui scriitor următoarele cuvinte : «Doamne, scoate din mine un om adevărat». Și nu știu cum s-a făcut, dar Dumnezeu a scos din mine un om adevărat, cu toate că eu nu cred deloc în Dumnezeu.

Dacă te vei întîlni cumva cu fostul meu soț Johannes, te rog să nu-i povestești cele ce ți-am scris, căci el nu va pricepe nimic din toate astea. Iar dacă îl vei întîlni pe Kristian, băiatul meu — pe care nu-l pot înțelege, după cum nici el nu mă înțelege pe mine — transmite-i numai cele mai bune urări din partea mea. Iar ție îți doresc să continui a merge mai departe pe drumul tău greu. Căci știu că ești comunist. Eu încă nu mă pot numi comunistă. Dar sînt alături de omul pe care-l iubesc nespus de mult și învăț neîncetat, zi de zi, atît cît îmi permite capul meu prost.

Și acum, îți doresc numai bine și te rog să transmiți un salut din partea soțului meu tuturor oame-

nilor cinstiți din țara noastră. Tu poți s-o faci mai bine decît oricine. Bărbatul meu îmi spune că noi vom construi aici o lume frumoasă, cinstită, și poți fi sigur că așa va fi... Iar tu și cu prietenii tăi să veniți într-o zi la noi în vizită — spune el — și vă vom arăta că nu am muncit rău de loc. Dar înainte de orice, pentru a putea reclădi lumea din temelii, trebuie să luptăm pentru pace. El îmi spune să-ți scriu acest lucru.

Numai bine tuturor și salutări de la

Evelyn."

Gregers îi întinse scrisoarea lui Kaas, care o citi la rîndul său și i-o restitui zîmbind.

— Da, da, vechea poveste, zise el. Știi cum se spune : cînd un incendiu cuprinde o casă veche... Ea e îndrăgostită nebunește de Baurat-ul ei și i-a adus socialismul drept zestre. De altfel, este un inginer excelent și un om cinstit și dacă sînt mulți ca el acolo, o să facă treabă bună. La aerodrom era unul dintre puținii care nu puteau fi mituiți și care nu a vîndut nici benzină, nici materiale de construcție. Un ofițer german cu totul neobișnuit... Dar, ia spune, dumneata îți continui studiile, nu ?

— Da.

— Și ce ai de gînd să faci după terminarea lor ? Să vinzi pe stradă *Lupta vieții* sau să trăiești din subvențiile biroului de asigurări sociale ? Doar nu-ți închipui că ai să capeți de lucru ca inginer ? !

— O, îmi voi găsi eu ceva de lucru. Și în orice caz, cîndva, nu prea tîrziu, voi fi foarte necesar. Dar dumneata ce faci, domnule inginer Kaas ? Lucrezi iarăși la firmă ?

— Nu, poți fi sigur că nu, zise Kaas furios. Am terminat pentru totdeauna cu firma speculanților de război „Klitgaard și Fiii". Am terminat în general cu toți speculanții de război. Lucrez ca inginer-consultant și nu-mi merge chiar atît de rău. Ca să fiu sincer, îmi merge chiar foarte bine. Acum hotărăsc singur ce am de făcut. După ce vei termina cu examenele de absolvire, o să stăm de vorbă :

poate că vom lucra împreună. Căci mie nu mi-e teamă de comuniști. Dacă aș avea un fiu, nu m-aș împotrivi să devină comunist. Și ce ai să faci acum ?

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că trebuie să-i comunici vărului dumitale că maică-sa a ajuns în port și la propriu și la figurat.

— Da, desigur. Cunosc pensiunea unde locuiește. Și poate c-ar fi bine să mă duc chiar acum.

Ieșiră în stradă și se despărțiră la colțul străzii Frederiksborggade.

— Vorbesc serios, stărui Kaas. Să vii la mine după examen. Am ținut foarte mult la bătrînul Grejs. Și-mi placi și dumneata.

— Mulțumesc, răspunse Gregers și-i strînse lung mîna.

Ajungînd la pensiunea de pe Frederiksborggade, întrebă de Kristian Klitgaard. I se spuse în ce cameră stă. Cînd deschise ușa, îl văzu pe vărul său dormind pe divan.

— Drace, pe cine văd ! exclamă Kristian sculîndu-se și căscînd. Cioara albă a familiei noastre. Iartă-mă, sînt grozav de obosit, am petrecut azinoapte cu o fată strașnică. Scumpă, luxoasă, pătimașă — dar spune-mi, rogu-te, aceasta nu ofensează cumva morala ta proletară?

— Nicidecum, zise Gregers. Am venit să-ți spun ceva : am primit vești de la maică-ta. S-a recăsătorit în Germania și-i merge bine.

— Îmi face plăcere să aud acest lucru. Firește că nu prea-i era dulce viața cu babacul. Dar mie prea puțin îmi pasă de treburile familiale, n-au decît să trăiască toți cum vor. Stai puțin să-ți prepar o băutură strașnică.

Scoase din dulap sticle și pahare și amestecă diferite băuturi.

— Ei, ei, a ieșit ceva pe cinste, zise el, gustînd din paharul său. În sănătatea ta, și-ți mulțumesc că ai venit să-mi aduci vești de la mama. Tot mai înveți la politehnică? Și eu mă apucasem la un mo-

ment dat, dar prea era plictisitor. De altfel la firmă tronează vlăstarele familiei voastre.

— Și ce faci acum ?

— Studiez dreptul, cu patalamaua asta te poți descurca bine în viață, tocmai ce vreau și eu, să-mi fac o situație bună. Nu e nevoie să mă grăbesc ; cînd ai bani, iei lecții particulare cu un preparator priceput și o scoți la capăt cu studiile. O să-mi dau și examenele, dar nu-i nici un zor și o să vadă babacul cît îl costă asta. După aceea, o să intru la un birou avocațial unde se pot învăța metode abile. Să fii avocatul unor oameni de afaceri, iată singura profesiune cu adevărat bănoasă.

— Da, zise Gregers, banii... e bine să-i ai, dar mai este și altceva...

— Te rog să nu-mi propovăduiești despre morală și comunism, dragă vere, îi curmă vorba Kristian, această a doua ediție a lui Johannes, mai nouă și mai însetată de bunurile vieții. Banii sînt totul, singurul lucru important ; ei înseamnă și confort, și mîncare, și fete pline de foc la pat, și stimă în ziare. Dacă ai bani, poți să faci ce vrei, dacă nu-i ai, ești un păduche. Gîndește-te și tu la asta, înainte de a te împotmoli de tot în comunismul tău și în celelalte. Eu unul vreau să am grămezi de bani, sumedenie de femei. Și cînd tu îți vei găsi în cele din urmă un azil la Sundholm [1], am să-mi amintesc de tine cu un sentiment de prietenie.

— Îți mulțumesc, foarte frumos din partea ta, zise Gregers. Dar spune-mi, ce zice tatăl tău despre planurile tale de viitor ?

— Fie vorba între noi, ni s-a întîmplat să ne naștem într-o familie cît se poate de anostă, zise Kristian și ridică din umeri. Bătrînul e în felul lui vrednic de laudă, știe să facă bani, însă nu se pricepe să-i cheltuiască în mod elegant. Vorbind pe șleau, el nu-i decît un buhai pe care în cel mai bun caz îl poate duce capul să meargă să bea whisky

[1] Azil pentru săraci la Copenhaga.

într-o circiumioară oarecare și de preferință pe socoteala altuia. Are foarte puțină cultură și bine a zis nu știu cine că e nevoie de trei generații pentru a educa un gentleman. Noi sîntem a treia generație a familiei Klitgaard.

— Dar pe bătrînii țărani de pe malul mării, pe străbunicii noștri, nu-i pui la socoteală ?

— Drace, păi ei n-au fost decît niște biețI țărani calici. Ăștia nu intră în arborele genealogic.

— Mă tem că o să prefer să nu fiu gentleman, zise Gregers golind paharul. Mulțumesc pentru tratație.

— Mai bea, nu-ți strică. Destul tot scormonești prin teoriile alea tîmpite. Ascultă, hai să mergem undeva împreună deseară. De bani fac eu rost. Bătrînul o să plătească. Știu să-l țin din scurt.

— Nu vreau să chefuiesc pe socoteala tatălui tău.

— Las' că are destui bani. Îi strînge cu lopata din casele alea ale lui. Iar tu, probabil, nici n-ai habar de veniturile firmei.

— Tatăl tău a făcut speculă cu imobile, iar al meu cu livrări militare. În fond, au făcut amîndoi același lucru, zise Gregers. Aparținem, fără îndoială, unei familii admirabile. Dar e timpul să plec. Îți doresc numai bine și succes în carieră.

Se ridică și-și luă rămas bun.

— Idiot afurisit, bolșevicule, strigă Kristian în urma lui, însă Gregers închisese ușa.

Kristian Klitgaard își mai prepară un pahar de băutură tare și se trînti din nou pe divan. Era obosit, prost dispus și n-avea chef s-o mai cheme la telefon pe demimondena cu care se înțelesese în ajun să se întîlnească. Așadar, maică-sa s-a recăsătorit în Germania. Ei și ? Treaba ei ! Iar taică-său stă singuratic și furios în vastul său apartament. Nici de asta nu-l doare măcar în cot pe Kristian.

„Eu o să-mi ating țelul, gîndi el și deodată se înveseli ca prin farmec. O să fac o carieră, cum nici nu-și pot închipui ei. O să fiu mai bogat decît unchiul Thomas, o să fiu arogant, îndrăznet, elegant și, Doamne, ocrotește femeile ce-mi vor ieși în cale !

Ședea în camera confortabilă a pensiunii de lux, în timp ce în imobilele tatălui său de pe Oesterbro mamele își culcau copiii în odăițele lor igrasioase, suprapopulate. Acolo mirosea a bucătărie, a gaz, a găleți cu lături ; fețele copilașilor căpătau o nuanță vinătă care, poate, i s-ar fi părut pitorească vreunui estet, dar medicii de la asigurările sociale vedeau în ea mai curînd un simptom de tuberculoză. Copilașii aceia nu păreau să aibă o viață prea frumoasă. Și nici vorbă că trăiau prost. Aveau prea puțină hrană, prea puțin aer curat, prea puțin din toate cîte le trebuiesc copiilor ; însă copiii aceia, deși lor nici prin gînd nu le trecea, reprezentau materialul necesar pentru a se produce gentlemeni. Proprietarul caselor în care locuiau, Johannes Klitgaard, nu era un gentleman, ci un speculant și cămătar, însă fiul lui și nepoții lui vor fi gentlemeni, ei vor reprezenta a treia și a patra generație a capitalismului, generație care se va înțepeni vîrtos pe temelia averii familiale...

Dar uite, poate ar fi mai bine să nu avem gentlemeni de loc.

CAPITOLUL XIX

Vizităm redacția unui ziar, unde înfrîngerea comuniștilor în alegeri nu stîrnește, oricît de ciudat s-ar părea, deplina mulțumire, la care ne-am fi așteptat.

Ziariștii Schnick și Schnack, sprinteni ca niște păsărele, sosiră în zori la redacția ziarului *Goarna libertății* și se apucară cu energie și voie bună să alcătuiască numărul zilei. Numai în cămașă, cu picioarele urcate pe mesele de scris, îl chemară pe Blaereballe, secretarul de redacție. Domnii discutară în trei materialul existent și acum urmau să hotărască ce material mai trebuia procurat pentru a putea trimite gazeta la tipografie pe la amiază. În fața lor se punea întotdeauna o problemă principală:

care va fi senzația zilei, articolul care să sară în ochi la chioșcuri și să atragă cumpărători. Firește că foiletoanele antisovietice și propaganda americană erau o afacere bună, însă numai cu un asemenea material nu vinzi o ediție de seară. În schimb, o mică istorioară proaspăt scrisă despre un viol, despre un scandal politic, dezvăluirea unor intrigi în cercurile partidului comunist — iată ce stîrnește interesul cititorilor. Este necesar totodată ca ziarul să aibă un aspect civilizat, articolele de fond să fie bine documentate și scrise cu mult simț de răspundere, căci *Goarna libertății* se adresa în primul rînd reprezentanților culturii.

Dar în dimineața aceea, în elegantul cabinet al celor doi ziariști, atmosfera care domnea nu prea era veselă. Pe unul din birouri se afla darea de seamă contabilă pe o săptămînă. Tirajul scăzuse iarăși cu cinci sute de exemplare, și nici cu publicitatea, încasările nu mergeau mai bine. Fabricanții ăștia, naiba să-i ia, sînt prea proști și nu pricep că dînd un anunț la *Goarna libertății,* se sprijină pe ei înșiși politicește și totodată vin în contact cu un public care posedă putere de cumpărare. Era trist că negustorimea ignora cu totul acest organ al inițiativei private. Și, culmea, era de așteptat o nouă scumpire a hîrtiei. Totul se arăta în culori sumbre !

— Merge prost al dracului, zise amărît ziaristul Schnick. De unde am putea face rost de bișțari ?

— Dacă am încerca să lansăm o listă de subscripție ? propuse Schnack. Comuniștii fac asemenea colecte și ziarul lor se menține, cu toate că e boicotat și nu li se trimit anunțuri.

— Dar cititorii noștri nu sînt comuniști și cele cîteva bumăști de cîte zece coroane pe care o să le stoarcem de la ei o să fie ca o picătură în apa mării.

— Oare n-ar fi bine să încercăm din nou la proprietarul de vase ? Sau la restauratorul ăla ? întrebă Schnack.

Redactorul Schnick clătină din cap.

— Nu cred să iasă ceva dintr-asta, zise el. Pro-

prietarul de vase e un cap sec și se află în pragul falimentului, iar restauratorul are mari dificultăți. Nu cred că se poate stoarce ceva de la ei.

— Păi mai e și Hakon B. Moller, „Klitgaard și Fiii" și...

— Da, însă e periculos. Gîndește-te, sîntem un organ al mișcării de rezistență.

— Am fost odată. Astăzi stau în fața noastră alte sarcini.

— Asta așa e, nimic de zis, însă cea mai mare parte a cititorilor noștri își închipuie că sîntem ca și mai înainte un organ al mișcării de rezistență. Și dacă va începe să umble zvonul că primim sprijin de la marile firme ale speculanților de război, s-a zis cu ziarul nostru.

— Așadar, nu ne putem bizui pe un ajutor decît în cadrul planului Marshall, zise Schnack oftînd.

— Da, da, și încă acest lucru va fi cu putință abia în viitor, deci nu rezolvă problema dificultăților noastre prezente. Mă gîndesc să-i cer o întîlnire deputatului din Folketing, Rasmussen, e om deștept și cunoaște o droaie de cetățeni cu pungile doldora de bani. Deocamdată hai să ne apucăm de lucru.

Blaereballe fu poftit să se apropie. Secretarul de redacție se așeză pe un scaun. Întrucît era un colaborator al redacției mai mic în rang, el nu avea dreptul să stea cu picioarele pe birou.

— Ei, Blaereballe, ce avem mai important pentru azi? îl întrebă Schnick.

— Situația politică e aceeași. Ar trebui să aflăm dacă nu cumva e de așteptat vreo schimbare de guvern.

— Bine, dă-i un telefon lui Knud Kristensen și altul lui Hedtoft, dar i-ai pe departe, fii șmecher. Și în privința știrilor senzaționale ? Ai ceva ?

— Nimic vrednic de atenție.

— Nici o istorioară spectaculoasă, care ar putea fi umflată ?

— Nu.

— Ce dracu fac toți idioții ăștia care lucrează la

gazeta noastră, izbucni Schnack enervat. Dacă nu sînt noutăți, trebuie să le fabricăm singuri. Ce, parcă nu poate careva din ei să născocească o istorie în legătură cu homosexualismul care devine din ce în ce mai îngrijorător? Povestioara trebuie bine piperată, și să i se adauge un interviu bine ticluit cu poliția de moravuri. Acesta este întotdeauna un material bun.

— Am putea scrie cîte ceva despre comuniști. Lumea se interesează cum suportă ei palma pe care au primit-o în alegeri. Doar nu în fiecare zi își pierde un partid jumătate din mandate.

— Ce-ar fi să cerem un interviu vreunuia din ei?

— N-o să iasă nimic din asta, declară Schnick. Ori n-o să răspundă nimic, ori o să îndruge cine știe ce bazaconii. Trebuie să ne gîndim singuri ce să scriem. Am putea afirma fără nici o teamă că treburile lor șchioapătă rău de tot ; oamenii vor crede, fără îndoială. Ce anume să scriem în privința asta, Schnick ?

— Că Aksel Larsen a fost chemat la Moscova și în cercurile comuniștilor există teama că va fi expediat în Siberia.

— Nu, asta-i prea gogonată, fu de părere Schnick. Doar omul poate fi întîlnit oricînd pe stradă.

— Cunosc pe cineva care l-a văzut pe Houmann pe podul plutitor care merge la Malm, îi informă secretarul de redacție Blaereballe.

— Admirabil, asta-i cu haz, zise Schnick. Putem scrie că Houmann a plecat în mare taină într-o călătorie misterioasă, însă n-a fost cu putință să se afle încotro s-a îndreptat din Suedia. Și în încheiere vom arăta că în cercurile comuniștilor umblă zvonul că s-ar fi dus să dea socoteală pentru eșecul în alegeri.

— Asta-i bună, zise Blaereballe. Kosmos o să încropească un articolaș, el știe să mintă mai bine decît aleargă un cal de curse.

— Dar atîta nu ajunge, mai trebuie ceva, zise ziaristul Schnick. Trebuie să umplem o coloană cu gravele disensiuni din sînul partidului comunist. Și

asta s-o scrie tot Kosmos. Ar putea să înceapă astfel : „«Cortina de fier» s-a lăsat peste Tvaergade[1], totuși, unele vești au răzbătut prin ea". Numai că totul trebuie înflorit, dramatizat.

— Nu s-ar putea scrie de pildă că Aksel Larsen i-a mușcat nasul lui Alfred Jensen ? propuse Schnack.

— S-ar putea, cu condiția ca să se arate că nu sînt decît zvonuri care au răzbătut prin cortina de fier din surse comuniste, zise Schnick. Și să se adauge un semn de întrebare gras la titlu. Să se scrie așa :

„I-a mușcat oare Aksel Larsen nasul lui Alfred Jensen ? Zvonuri senzaționale de după cortina de fier comunistă."

— Strașnic, aprobă Blaereballe frecîndu-și mîinile. Cu un titlu ca ăsta, o să vindem cel puțin cinci mii de exemplare peste numărul obișnuit. Și nostimada va fi că numerele astea o să le cumpere chiar ei, comuniștii.

— Zău așa, ce ne-am fi făcut noi fără comuniști ? zise Schnick. Socotind bine, ei reprezintă sprijinul cel mai de nădejde al ziarului. Cu cît vom născoci mai multe minciuni pe seama lor, cu atît vor cumpăra mai mulți dintre ei ziarul. Ei, și altceva ?

— Un incendiu pus la cale de un piroman. Ciocnirea a două automobile noaptea. Unul din cei de la volan era beat.

— Vreun nume cunoscut ?

— Un negustor de zarzavaturi care chefuise undeva a dat pe Frederikssundsvej peste un autocamion cu mărfuri.

— Ăsta nu-i material bun. Vreo zece rînduri cu *petit*.

— Aseară a vorbit ambasadorul american. A spus că S.U.A. vor să acorde ajutor țărilor democratice mici.

— Asta da, bine, să se pună la loc vizibil. Firește că nu-i decît pălăvrăgeala stupidă a unei babe ame-

[1] Stradă din Copenhaga, pe care se află sediul C.C. al Partidului Comunist din Danemarca.

ricane, dar noi trebuie să mizăm pe acest căluț. Două coloane și un clișeu. O să scriu un editorial pe marginea acestei pălăvrăgeli, ca să le dăm peste nas comuniștilor. Asta trebuie făcut. Și acuma, la treabă, Blaereballe. Istorioara cu atacul lui Aksel Larsen împotriva lui Alfred Jensen să mi-o arăți de îndată ce Kosmos o va da gata.

Secretarul de redacție ieși repede ca să-și pună la lucru scribii, iar ziaristul Schnick luă receptorul și formă numărul lui Rasmussen, deputat în Folketing.

— Iartă-mă că telefonez atît de devreme, scumpul meu prieten, zise el zîmbind telefonului. Trebuia să te găsesc neapărat acasă pînă nu pleci ; știu că te scoli devreme de tot. N-ai putea să vii pentru o clipă la redacție în cursul dimineții ? Nu-i nimic deosebit de urgent, dar am vrea să stăm de vorbă despre una-alta. Mulțumesc, ești foarte gentil, o să fim bucuroși să te vedem aici pe la zece — puse receptorul la loc. Ei, și acum a rămas numai editorialul. Azi e rîndul meu să-l scriu. Tu cercetează vraful acesta de plicuri de la cititori și alege ceva potrivit pentru cules.

Un minut mai tîrziu, mașinuța de scris a ziaristului Schnick răpăia ca o mitralieră, iar ziaristul Schnack, ocupat cu trierea corespondenței, forma grămăjoare de scrisori, după însemnătatea lor din punct de vedere al ziaristicii. Trecură astfel vreo două ore. Deasupra orașului, ziua cenușie de noiembrie se lumina treptat.

— Ține, zise Schnick, citește, vezi, e destul de tare ? Sau e cazul să mai adaug puțin piper ?

— Admirabil, strălucit, fu de părere Schnack după ce citi articolul. Ești cel mai strașnic maestru al stilului din Danemarca.

— Al doilea, după tine. Ai găsit ceva interesant în scrisori ?

— Da, este una de la un comunist, funcționar, care a ieșit din partid : în *Land og folk* n-au vrut să-i publice scrisoarea ; spune în ea că astăzi con-

știința nu-i mai permite să fie comunist. Pare un flăcău de treabă, a sperat să facă carieră, dar după eșecul cu alegerile s-a speriat.

— E un material excelent, *first class*[1], conveni Schnick. Îl pui poimîine în prima pagină cu un titlu corespunzător. Știi, te vei putea referi la libertatea presei, care există la noi ca și mai înainte. Și altceva ?

— Un articol trimis de Pörschel[2]. Îl publicăm ?

— Poate să meargă. Mulți vor fi impresionați de faptul că sîntem lipsiți de idei preconcepute și acordăm spațiu și unor domni de acest soi.

— O scrisoare despre criza de locuințe și alta despre creșterea numărului sinuciderilor.

— Pe astea mai dă-le încolo, nu prezintă interes.

— Cîteva scrisori împotriva speculanților de război. Două dintre ele pe un ton destul de violent. Și apoi o scrisoare de la soția unui proprietar de vase, o femeie cu frica lui Dumnezeu. Ne cere să-i iertăm și să uităm cu ce s-a îndeletnicit mai înainte.

— Bun, vom publica o scrisoare plăsmuită cu atacuri la adresa lor și, alături, blînda epistolă a soției proprietarului de vase. Una o neutralizează pe cealaltă, și nu vom fi în pagubă. Nevasta e drăguță ca o păpușă de zahăr, iar proprietarul de vase este milionar. S-ar putea să tragem vreun folos...

— Ești un strălucit maestru al stilului, dragul meu Schnick, zise redactorul Schnack, dar cam naiv uneori, nu te supăra că ți-o spun. Trăsătura caracteristică a proprietarilor de vase și a soțiilor lor este următoarea : ei nu dau nimic, fără să primească îndoit. Pe un om ca ăsta nu te poți bizui... Presa scrie și așa lucruri nu prea frumoase despre ei.

Activitatea redacțională le fu întreruptă de vizita deputatului Rasmussen din Folketing. Intră, cîrlionțat și zîmbitor, în birou.

— Bună dimineața, amice, rostiră într-un glas

---

[1] De prima clasă — în engleză.

[2] Unul dintre liderii partidului conservator.

ambii redactori și se grăbiră să-l întîmpine pe vizitator cu brațele deschise.

— Nu vă deranjez? întrebă Rasmussen.

— Cîtuși de puțin, dimpotrivă chiar. Nu ne deranjezi niciodată. Ia loc, frate, să stăm puțin de vorbă. Ce mai e nou pe la bursa politică ?

— Se așteaptă să vină la putere guvernul Hedtoft. Peste cîteva zile. Dar noutatea e cam veche.

— N-ai putea să ne spui care va fi componența noului guvern ?

— Nu, pentru că nu o cunosc. În orice caz, Sollerod va primi portofoliul Justiției.

— Și tu ?

— Eu nu mă gîndesc de loc la un portofoliu. Pe mine mă interesează acum alte lucruri. Și anume, continuarea luptei pentru libertate. Devine din ce în ce mai limpede că trebuie să pornim bătălia împotriva Uniunii Sovietice și a comunismului. Trebuie să colaborăm cît mai strîns cu America și misiunea mea va consta pe de-a-ntregul în lupta pentru atingerea acestui țel. Și, în prezent, nu se poate lupta bine aflîndu-te la conducerea unui minister. Sînteți mulțumiți de rezultatul alegerilor ?

— Nu, pot să jur că nu-s mulțumit, zise supărat redactorul Schnick. E o adevărată ruină pentru *Goarna libertății.*

— De ce ? se miră Rasmussen.

— Uite de ce, îl lămuri Schnick. Atunci cînd comuniștii sînt puternici, bossii cei mari — atît cei din patrie, cît și cei din străinătate — au tot interesul să ne sprijine pe noi, cei care luptăm aici, în țară, împotriva comuniștilor și, trebuie să recunosc, ne sprijină destul de bine. Aceasta înseamnă că avem posibilitățile financiare necesare apariției ziarului. Dacă însă comuniștii suferă o înfrîngere, bossii nu mai au nevoie de noi. Și cum astăzi e limpede că au suferit o înfrîngere, ocrotitorii noștri ne lasă în voia soartei. Maurul și-a făcut datoria, maurul poate să plece. E amar hapul, Rasmussen, e mai mult decît amar.

Nedreptățiții ziariști Schnick și Schnack arătau

tot atît de triști și întunecați la față, cum arată niște prăpădiți de castraveți din vitrina unei firme, marinați în oțet după rețeta unei alte firme și care, din pricina asta, s-au zbîrcit și s-au uscat, spre deosebire de castraveții puși în oțet veritabil, care arată rotofei, tari, voioși.

— Da, desigur, merită să ne gîndim la asta, zise Rasmussen cu un aer grav. Așadar, aveți dificultăți financiare, sînteți strîmtorați rău de tot ?

— Încă nu de tot, zise Schnick. Dar nu mai avem timp de pierdut. De aceea te-am rugat să vii. Tu ești om deștept, poți să ne dai un sfat. Tirajul scade, hîrtia se scumpește, sprijinitorii noștri ne trădează — pe scurt : totul se duce dracului.

— Da, da, situația e tocmai cum ai auzit, confirmă Schnack.

— Înțeleg, nu e prea strălucită, zise Rasmussen și-și trecu mîna prin cîrlionți. Dar nu toate drumurile vi s-au închis. S-ar putea găsi ceva...

Îi întrerupse o bătaie în ușă. Intră secretarul de redacție Blaereballe. Văzîndu-l pe eminentul om politic Rasmussen salută politicos prefăcîndu-se apoi că vrea să se retragă.

— Ce-i, Blaereballe ? îl opri Schnick.

— Am adus articolul lui Kosmos, pentru prima pagină. Despre Larsen și Jensen.

— Hai să-l vedem, zise Schnik și începu să citească : *„Umblă zvonul că partidul comunist trece printr-o perioadă de descompunere. Discuții aprinse la consfătuirea conducătorilor. Să fie oare adevărat că Aksel Larsen i-ar fi mușcat nasul lui Alfred Jensen ?“* Minunat. Și urmează o informație, alcătuită dintr-o amestecătură de zvonuri, care de care mai ciudate, pe care Kosmos le-a culeș din cercurile apropiate partidului ; deocamdată însă n-au fost confirmate. Dar iată clou-ul articolului : din ce cauză doctorul în medicină Teit Koern, consilier, medicul curant al lui Alfred Jensen, refuză orice informație și trîntește receptorul ? Admirabil. Admirabil. Asta ne va despăgubi de multe necazuri.

— Ce flecăreală mai e și asta ? întrebă Rasmussen.

— Asta e ziaristică și încă o ziaristică de înaltă clasă. Peste vreo două-trei ore se va putea citi pe afișele răspîndite la toate standurile, iar vînzătorii ziarului nostru vor striga la răspîntii :

„Știri senzaționale despre partidul comunist ! Să fie adevărat că Aksel Larsen i-a mușcat nasul lui Alfred Jensen ? Doctorul Koern refuză să dea informații."

— Admirabil, minunat, îi ținu isonul Schnack. Dar ce-i cu călătoria lui Houmann la Malmo ?

— S-a făcut și asta. Kosmos este un ziarist capabil. În notița lui răzbește parcă și urletul vîntului siberian, în clipa în care Houmann își bea păhărutul de coniac pe podul plutitor, în drum spre Malmo. Dar ascultă, Blaereballe, o să păstrăm povestioara despre Houmann pentru mîine, e de mare senzație și face multe parale. Dă-i lui Kosmos o piesă de zece în plus, de haleală.

Ușa se închise în urma secretarului de redacție Blaereballe și Rasmussen zise încet, zbîrlindu-și părul cîrlionțat :

— Da, sînteți oameni capabili. Meritați toată lauda.

— Sîntem, dar ce folos, cînd abia izbutim s-o scoatem cu chiu cu vai la capăt? întrebă mohorît Schnick. Pe zi ce trece, ne vine tot mai greu... să lucrăm. Ia spune-ne, ce părere ai despre Hakon B. Moller, despre firma „Klitgaard și Fiii" și în general despre aceste cercuri ? Am avea vreo nădejde dacă ne adresăm lor, și putem face asta noi, organ al mișcării de rezistență ?

— Mai așteptați nițeluș, și pe ordinea de zi vor apare cu totul alte posibilități. Sînteți tare strîmtorați ?

— Ne trebuie cel puțin cincizeci de mii săptămîna asta, altfel ni se opresc livrările de hîrtie.

— Se poate aranja, zise Rasmussen. — Rotunda sumă nu părea să-l fi impresionat cîtuși de puțin. — Voi sta de vorbă cu avocatul Abildgaard de la

Curtea Supremă, am motive să cred că el are tot interesul să vă ajute. Este un om foarte inteligent și perspicace, el înțelege că e util să ai prieteni. Vă puteți bizui pe el...

— Să trăiești, Rasmussen, îi mulțumi recunoscător Schnick.

— Deocamdată trecem printr-o criză — reluă Rasmussen — veți vedea însă că răul se va resorbi. Vom primi ajutor în cadrul planului Marshall ; toți oamenii cu scaun la cap dau asigurări că aceasta nu ne va face dependenți de S.U.A., nici din punct de vedere politic, nici militar. Deși, la drept vorbind, tocmai asta se va întîmpla. Va veni curînd vremea cînd ne veți fi necesari. Oamenii bogați și cu judecată trebuie să priceapă și ei acest lucru. Așa încît, după credința mea, nu aveți motive să fiți îngrijorați. Preocupați-vă de un singur lucru : să mizați pe un cal sigur. Și atunci, nici o teamă că veți pierde.

— Mulțumim, mulțumim, Rasmussen, spuseră Schnick și Schnack într-un glas și se despărțiră cît se poate de călduros de eminentul om politic.

De undeva, de departe, răzbătea pînă în birouri huruitul înăbușit al rotativei.

CAPITOLUL XX

La Johannes Klitgaard vine un fost client. Ministrul Justiției întîmpină oarecare greutăți.

Johannes Klitgaard și-a orînduit viața confortabil, pe cît îi este cu putință unui bărbat pe care l-a părăsit soția și care nu întreține cele mai bune relații cu netrebnicul său fiu.

Muzicantul Madsen a redevenit om de înțeles ; nu a avut nimic împotrivă să accepte conducerea biroului societății „Azilul liniștit" și să reia mica și

plăcuta îndeletnicire cu împrumuturile. Aceasta îi rezolva o serie de probleme lui Johannes Klitgaard, căruia nu prea-i convenea să se ocupe în numele său cu asemenea afaceri. Acum muzicantul trona în biroul societății pe acțiuni de pe Oesterbro, iar soția lui și Frida cea grasă se instalaseră modest în două odăi aparținînd unui club ; totul arăta pe dinafară atît de onorabil, încît poliția nu i-ar fi putut găsi lui Madsen nici un cusur. Afacerile sînt afaceri; viața conjugală nu are nici un amestec cu ele.

Într-o dimineață, pe la orele nouă, cineva sună la ușa lui Johannes Klitgaard. Se duse singur să deschidă. În pragul ușii stătea un om gras, cu părul tuns scurt și cu o mustăcioară mică, neagră. Omul își desfăcu larg brațele.

— O, dragul meu prieten, cît sînt de fericit să te văd ! zise Oberbaurat von Drieberg, căci el era. Mi-a fost atît de teamă să nu ți se fi întîmplat ceva rău. Multe lucruri îngrozitoare s-au petrecut de cînd ne-am văzut ultima oară.

— De unde ai răsărit, drace ? întrebă Johannes, neplăcut surprins.

— Am venit în mod absolut legal în minunata voastră țară, a cărei amintire a rămas neștearsă în inima mea, răspunse von Drieberg. Sînt fericit să-mi întîlnesc vechii și bunii mei prieteni. Ești sănătos ? Arăți foarte bine. Dar ce mai face frumoasa dumitale soție ?

— Nu-mi mai este soție, mormăi Johannes Klitgaard. A fugit la colegul dumitale Fukhe, la Dresda mi se pare.

— Vai, ce mi-e dat să aud ! și Oberbaurat făcu o mină foarte nenorocită. Era o femeie rară ; ce-o fi găsit ea la omul ăsta care s-a dovedit a fi bolșevic, un trădător al poporului ?

— Nu vrei să vii înăuntru? îl întrebă Johannes Klitgaard.

— Dragă prietene, sînt nespus de fericit să intru iarăși în minunata dumitale casă, de care mă leagă atîtea amintiri frumoase din vremurile bune cînd am

lucrat împreună. Dar ce mai face simpaticul dumitale frate ? E bine ? E un om cu aptitudini excepționale și care se ține de cuvînt ; ne-am putut bizui pe el fără grijă în toate privințele.

Johannes Klitgaard își conduse oaspetele în birou ; scoase apoi sticle și pahare. Ochișorii de viezure ai lui von Drieberg se aprinseră de plăcere, cînd Johannes îi umplu paharul.

— Admirabil, admirabil, zise el. Recunosc această țară încîntătoare, atît de ospitalieră. Heil, dragă prietene. Asta o putem spune aici, între noi, unde nu ne aude nimeni. Minunata mea patrie a trecut prin multe încercări îngrozitoare, însă într-un viitor apropiat totul se va schimba. Fie vorba între noi, americanii sînt niște oameni admirabili.

— Dar dumneata ce faci ?

— Sînt conducătorul lucrărilor de construcții din München, răspunse împieptoșîndu-se von Drieberg. Am trecut prin zile grele, dar din fericire prietenii noștri au iarăși influență și toți am primit din nou posturile ce se cuvin unor buni patrioți. Spune-mi, te rog, nu știi unde poate fi găsită frumoasa Fräulein Frida ?

— Cu ea totul e în regulă, zise Johannes Klitgaard. Dacă vrei s-o vezi, se poate aranja.

— Ah, doresc acest lucru mai mult decît orice pe lume, îl asigură von Drieberg. Voi fi fericit dacă-mi vei ajuta s-o întîlnesc.

— Ai s-o întîlnești. Pot să aflu adresa ei.

— Mii de mulțumiri, bunul, credinciosul meu prieten, zise von Drieberg și-i strînse mîna lui Johannes Klitgaard. Dar, ia spune ! Ești tare grăbit și ocupat, sau putem lua dejunul împreună ?

— Sigur că putem. Cît timp rămîi aici ?

— Doar cîteva zile. Oficial, am venit în interes de serviciu pentru a duce tratative cu niște firme daneze în problema unor livrări, deocamdată în stadiu de preliminarii. Am venit în această scurtă vizită cu aprobarea americanilor, căci mă aflu în foarte bune raporturi cu ei. Am prieteni, dragul

meu director Klitgaard și, știi vorba ceea: spune-mi cu cine te însoțești, ca să-ți spun cine ești.

Johannes Klitgaard umplu din nou paharele, trebuia să se împace cu inevitabilul și să se ocupe de von Drieberg în cursul celor cîteva zile pe care neamțul le va petrece în Danemarca. S-ar fi putut să tragă din asta și vreun folos, căci bestia se pricepea foarte bine la afaceri și o dată și o dată tot vor fi reluate schimburile normale între Danemarca și Germania. Iar pe lîngă toate, omul era în bune relații cu americanii.

— Fii bine venit, von Drieberg, zise el. Ai găsit cameră la hotel, sau ai nevoie de ajutorul meu ?

— Totul e în ordine. Doar cunosc hotelurile din Copenhaga, atît de confortabile și primitoare. În sănătatea dumitale ! Și să bem pentru buna desfășurare a frumoasei dezvoltări care a început acum. Mai stau în închisori mulți dintre colegii noștri curajoși și plini de bărbăție — așa s-a întîmplat și în frumoasa dumitale țară — învinuiți de crime de război, cînd ei s-au comportat doar după străvechile, eternele legi ale războiului. Să nădăjduim însă că în curînd porțile închisorilor se vor deschide și pentru dînșii. La noi acest lucru se va produce cît de curînd : prietenii noștri americani vor avea grijă să nu se întîmple altfel. Să bem pentru vremurile viitoare, scumpul meu prieten ! Și acum să mergem să dejunăm. Nici nu-ți poți închipui cît sînt de nerăbdător să savurez iarăși neîntrecutul rachiu danez și s-o întîlnesc pe Fräulein Frida !

— Am putea încerca s-o găsim chiar acum, zise Johannes Klitgaard și luă receptorul pentru a afla de la muzicantul Madsen unde s-o caute pe Frida cea grasă.

Află însă că Frida se întoarse acasă foarte tîrziu, mai exact vorbind, abia de vreo două ore. Și muzicantul Madsen se îndoia că ar putea reuși s-o trezească — Frida petrecuse o seară veselă și o noapte obositoare cu un american, sergent în infanteria marină.

— Bine, voi telefona mai tîrziu, ca să aflu cînd se poate vorbi cu ea. A venit Oberbaurat de la Alborg și dorește foarte mult s-o vadă. Noi mergem să luăm masa la „Vivex", cînd se va scula Frida să vină și ea acolo.

Johannes Klitgaard își conduse oaspetele la „Vivex" unde comandă un dejun copios. Ce-i drept, dejunul era nerușinat de scump, dar nu poți ști niciodată dacă nu-ți vei recupera cheltuielile cu vîrf și îndesat.

— Ah, iată-mă iar în țara asta minunată, fermecătoare, pe care am fost silit s-o părăsesc în împrejurări atît de tragice, zise von Drieberg și ridică paharul. Stau lîngă un bun prieten și aștept s-o revăd pe Fräulein Frida. Cît sînt de uimitoare capriciile soartei, iubite domnule director.

— Ai perfectă dreptate, se grăbi să recunoască Johannes Klitgaard.

— Eu cred în destin, urmă von Drieberg și cu un gest larg porunci chelnerului să-i mai toarne rachiu. Cred în marea dreptate dumnezeiască. Dreptatea nu poate fi înăbușită și destinul este inevitabil. Marele nostru imperiu german s-a prăbușit cu sabia în mînă, trădat în mod rușinos de evrei și de oamenii inferiori, dar el se va ridica din nou și-și va împlini misiunea istorică. Să ai încredere în noi germanii, scumpe domnule Klitgaard. Noi am fost siliți să părăsim încîntătoarea voastră țară, dar într-o bună zi ne vom întoarce în ea cu cîntecul pe buze și cu bucuria în inimi. Vreau să-ți destăinuiesc ceva...

Von Drieberg se uită atent în jur, ca să se încredințeze că nu ia nimeni seama la ei, apoi se aplecă la urechea lui Johannes Klitgaard și-i șopti cu toată încrederea :

— Întreținem relațiile cele mai prietenești cu americanii și sîntem cu totul de acord într-o chestiune : că Europa se întinde pînă la Urali. Într-o bună zi, vom da din nou lovitura împotriva hoardelor asiatice care s-au proclamat stăpîne peste marele spațiu asiatic.

— Vaste perspective, zise cu oarecare neîncredere Johannes Klitgaard.

— Perspective uriașe, confirmă von Drieberg și-l privi solemn. Un viitor colosal ne așteaptă în urma colaborării cu S.U.A. Ei vor pune mîna pe Asia, iar noi vom deveni stăpînii întregii Europe și ai ținuturilor mediteraniene. Visul nostru, al Germaniei Mari, va deveni realitate în viitorul cel mai apropiat, iar dumneata, scumpul meu director Klitgaard, și minunații dumitale compatrioți arieni veți primi locul pe care-l meritați pe deplin sub soarele mîngîietor al statului german. Asta v-o făgăduiesc în mod sigur, noi nu ne vom trăda niciodată prietenii nordici de aceeași rasă, îi vom lua sub ocrotirea noastră.

— Și americanii sînt de acord cu visul vostru ?

— Americanii sînt un popor tînăr, ei nu știu încă să gîndească politic în proporții vaste, răspunse von Drieberg. Dar faptele incontestabile știu și ei să le vadă foarte bine. Au înțeles că mai devreme sau mai tîrziu vor trebui să zdrobească Rusia, pentru a nu îngădui contaminarea întregii lumi cu ciuma roșie, dar ei nu pot înfăptui acest lucru fără ajutorul nostru. Și motive de natură geopolitică ne fac să fim prieteni și aliați, pentru a cuceri împreună lumea întreagă. Ah, ce carne de porc minunată, gustă slănina asta fragedă, dragul meu prieten, nici un alt popor de pe glob nu știe s-o prepare atît de minunat, de iscusit, ca poporul țării dumneavoastră. Cît de nerăbdător eram să-mi revăd prietenii danezi, la o masă daneză, să mă desfăt din nou cu bunătățile și grăsimile acestei țări ! Îți aduci aminte cînd am jurat să nu trădez niciodată Danemarca?

— Da, încuviință din cap Johannes Klitgaard. N-am uitat sentimentele dumitale prietenești.

— O, eu sînt credincios jurămîntului meu cinstit de german, declară von Drieberg. Danemarca este a doua mea patrie și poți fi sigur că va veni ziua cînd mă voi reîntoarce pentru a realiza comunitatea noastră istorică. Mai întîi însă, dragul meu prieten, compatrioții dumitale trebuie să se arate ceva mai dîrji,

să-şi ia rămas bun de la moliciunea lor liberală. Danezii trebuie să înveţe să devină bărbaţi, să înţeleagă ce răspundere poartă şi ei pentru moştenirea noastră rasială germanică.

— S-ar putea să fie aşa cum spui, zise Johannes şi se gîndi furios : „Nu m-oi fi pricepînd eu în politică, dar îmi dau seama că asta-i nazism curat. Dacă americanii îşi închipuie că l-au reeducat pe ăsta şi pe alţi naziști, că au făcut din ei democraţi sadea, apoi zău, afurisită democraţie mai e şi asta ! Pe de altă parte însă, tot e mai bine aşa, decît cu comuniştii."

Doi chelneri strînseră de pe masă gustările reci şi aduseră un biftec preparat franţuzeşte, care răspîndea un abur aromat. Von Drieberg trase încîntat mirosul în piept şi se înarmă cu un cuţit şi o furculiţă, gata să se apuce de treabă cu o poftă de lup. Dar deodată sări în picioare şi ridică în sus amîndouă mîinile, salutînd pe cineva. Într-o mînă ţinea strîns cuţitul, în cealaltă, furculiţa, de parcă s-ar fi pregătit să se năpustească asupra unui inamic, însă faţa lui nu exprima de fel duşmănie, ci, dimpotrivă, cea mai mare încîntare. Johannes Klitgaard întoarse capul şi o zări pe grasa Frida înaintînd solemn spre masa lor, cochetă şi plină de demnitate.

— *Ach, mein Gott !*[1] exclamă von Drieberg făcînd cîţiva paşi în întîmpinarea ei. Uite-o pe Fräulein Frida, cu frumuseţea ei atît de ariană, mai durdulie ca niciodată. Abia acum am înţeles cu adevărat că m-am întors în această binecuvîntată ţară.

— Bună ziua, comoara mea, îl salută grasa Frida şi-i dărui zîmbetul ei cel mai fermecător. Ce mai faci ? Doamne, de cînd nu ne-am mai văzut !

— Ia loc, Frida, o pofti von Drieberg, după ce o îmbrăţişă cu ardoare, atrăgînd astfel atenţia clienţilor de pe la mese, care-i priveau curioşi. Mai întîi să gustăm delicioasele bucate daneze, iar după aceea să mai stăm de vorbă, să ne aducem aminte de fru-

[1] Ah, Dumnezeule ! — în germană.

moasele vremuri de odinioară, care se vor întoarce în curînd. Ober ! Un tacîm pentru frumoasa doamnă, și mai multă mîncare, bere și rachiu.

— Mulțumesc, nu vreau nimic, rosti Frida. Numai puțin somon cu maioneză, țipari afumați și un păhărel de rachiu, mai mult nu pot.

— O femeie atît de fermecătoare are nevoie de mîncare bună, grasă, zise von Drieberg. Ober ! Adă mîncărurile cele mai alese, căci astăzi e ziua cea mare a revederii unor vechi prieteni. Cum o mai duci tu, scumpa mea prietenă, cum ai trecut prin anii ăștia grei ?

Și, în timp ce prin fața lor se perindau platourile cu fel de fel de bunătăți și bucate grase, Frida, cu toate aventurile ei nocturne, dădea dovadă de o solidă poftă de mîncare și-i povestea prietenului german cît de greu a dus-o. După plecarea lui, rămăsese fără prieteni, fără nici un ocrotitor, însă acum, de bine de rău, totul se aranjase și nu avea de ce să se plîngă.

— Ah, ah, ofta von Drieberg, privind cu tristețe fața ei rotundă. Mai bea puțin rachiu, băuturica asta e atît de bună și dă putere. Apoi vom bea lichior. Nu te teme, am destui dolari.

Frida cea grasă privi cu drag pe vechiul ei prieten, cînd auzi că avea, va să zică, și el, dolari. În ultimul timp dolarii deveniseră specialitatea ei.

— Vom putea sta puțin împreună... pînă... la plecarea ta? întrebă apoi și, sfioasă, lăsă ochii în jos.

— O ! exclamă Oberbaurat și ridică paharul. Oare nu pentru asta am venit ? Și acum, cafea și lichior ! Să bem și să ne veselim, dragi prieteni ! A fost un dejun savuros, cu adevărat german.

Și, cînd spre seară, Johannes Klitgaard își luă rămas bun de la ei, trebuind să se ducă să inspecteze treburile administrației „Azilul liniștit", grasa Frida era binișor cherchelită. *Maître-d'hôtel*-ul se apropiase de cîteva ori, aruncîndu-i priviri dezaprobatoare. Iar Frida nu era atît de beată ca să nu le observe.

— E plictiseală mare aici, scumpule, zise ea. Să mergem în altă parte, unde-i mai multă veselie. Iar după aceea te duc la mine, am o odăiță atît de simpatică...

— Admirabil, încuviință von Drieberg. Sînt fericit că ne-am regăsit. Ah, de-aș putea să te iau cu mine, în patria mea ! Dar am o soție, o femeie desăvîrșită, cu toate că nu are farmecul care-l poate face fericit pe un om al epocii Renașterii.

„Ah, ce popic gras îmi ești, își zicea în gînd Frida. Nu-mi face nici o plăcere să petrec cu tine. Dar îți voi pescui dolarii."

Ridică paharul cu lichiorul care scînteia, îl privi pe von Drieberg cu duioșie drept în ochi și-i șopti fermecător :

— *Darling* ![1] O să ne simțim atît de bine ! Mi-a fost atît de dor de tine, deși m-ai părăsit pe neașteptate și m-ai lăsat singură, singurică. S-au purtat cu mine atît de rău ! Din pricina ta am stat și la închisoare, am fost atît de nenorocită, săracă...

— Totul va fi răzbunat, făgădui cu hotărîre von Drieberg. Ne vom cuceri din nou un loc sub soare, fii sigură de asta. Dar hai să mergem, găsim noi o cîrciumioară unde se poate bea ceva bun.

Și în timp ce onorabilul german von Drieberg cutreiera orașul cu Frida cea grasă, ministrul proaspăt numit la Justiție își măsura cabinetul cu pași grei. Se simțea singur și părăsit în marea clădire, cu întreaga ei armată de funcționari abili și cu experiență. Ce știau ei, la urma urmelor, cu ce-ar fi putut să-l ajute ? Ei urmăreau procesele, însă latura politică... ah... latura politică... se gîndea ministrul Sollerod privindu-și mereu ceasul de aur.

Îl rugase pe deputatul din Folketing, Rasmussen, să treacă pe la el și îl aștepta. Măsurînd cu pași apăsați cabinetul, de la un capăt la altul, părea că adulmecă mirosul predecesorilor săi, Alberti, Zaale, Steincke, Thune Jacobsen și ale celorlalți domni ale căror nu-

[1] Dragul meu ! — în engleză.

me le uitase. Cabinetul ministerial mirosea a mediocritate și corupție politică, a intrigi și provocări și nici curentul de aer ce-l străbătea intrînd prin ferestrele larg deschise nu putea scoate duhneala grea. Ei au tronat aici, acești stăpîni ai legilor și ai dreptului, care, aidoma mărunților chițibușari judecătorești, își slujeau patronii. Ei făceau comerț cu legile și cu dreptul, iar în întreaga țară judecătorii slugarnici le urmau ordinele. Puternicii acestei lumi au întotdeauna dreptate. Societatea trebuie apărată.

Auzi o bătaie în ușă ; fu anunțat Rasmussen. Cînd acesta intră, cîrlionțat, bine dispus, gata la datorie, nervozitatea lui Sollerod pieri ca prin farmec. Deputatul din Folketing se apropie de el, îi luă amîndouă mîinile într-ale lui și i le strînse cu putere :

— Ce s-a întîmplat, domnule ministru al Justiției?

— S-a întîmplat tocmai lucrul de care mi-a fost mai tare teamă. De aceea trebuie să stau de vorbă cu tine. Mă aflu într-o situație îngrozitoare. Mi-e greu, căci nu mă pot sfătui cu oricine. Dragul meu Rasmussen, deși sînt membru al unui mare partid, sînt totuși foarte singur.

— Toți sîntem singuri, încuviință compătimitor Rasmussen. Trăim vremuri grele. Ce s-a întîmplat ?

— Aksel Larsen a fost aici.

— Ah, drace ! Va să zică tot a venit. Și ce-a spus ?

— A spus că s-a săturat, că nu mai are încredere în mine. Tu știi doar cît l-am dus cu vorba. I-am făgăduit că voi avea grijă să se deschidă procesul împotriva firmei „Klitgaard și fiii".

— Da, firește.

— Și se pare că m-a crezut.

— Bineînțeles.

— Dar nu mă mai crede. Vrea să pună chestiunea în Folketing. Mi-a spus verde că nu mai are nici un pic de încredere în cuvîntul meu.

— Și ce-i cu asta ? Doar știi ce s-a întîmplat în Cehoslovacia. Comuniștii au suferit aici o înfrîngere în alegeri, în schimb noi am pățit una bună în Cehoslovacia. În general, Sollerod, lucrurile s-au schimbat

acum. Bătălia împotriva comuniștilor începe să se înteţească. Semnalul de luptă a şi fost dat. Ei sînt duşmanii cei mai înrăiţi ai libertăţii şi democraţiei. În lupta aceasta, noi ne bizuim pe americani.

— Da, ştiu, e adevărat, rosti abătut ministrul de Justiţie. Dar iartă-mă, sînt un om în vîrstă şi nu înţeleg tertipurile voastre. Oare nu sînteţi membrii unui partid muncitoresc... adică vreau să spun... noi, social-democraţii... Cum am devenit aşa, dintr-o dată, una cu capitaliştii americani ? Numai pentru că poporul a luat puterea în mîinile sale în Cehoslovacia ?

— Ascultă — zise Rasmussen, şi faţa lui de copil deveni dintr-o dată răutăcioasă — vorba este : vrei sau nu vrei să rămîi ministru al Justiţiei? De azi înainte, chezăşia libertăţii şi a democraţiei sînt Statele Unite ; noi trebuie să uităm tot ce gîndeam înainte. Gîndeam greşit pur şi simplu. Americanii, ei sînt viitorul, restul nu-i decît neagră reacţiune. Eşti cu noi, ori ba ? Trebuie să te hotărăşti, scumpul meu prieten. Acum, ca şi pe vremea mişcării de rezistenţă.

— Atunci lucrurile stăteau cu totul altfel, atunci luptam.

— Şi acum trebuie să luptăm. Ne-a ajuns cuţitul la os. Aksel Larsen va face o interpelare în Folketing, va trebui să-i răspunzi tu.

— Bine, dar cum să-i răspund ?

— Calm şi demn, în formule juridice speciale. Trebuie să primeşti lupta. Nu te mai poţi da în lături.

— Şi tu socoţi că nu-i putem face nimic afurisitei ăsteia de firme care a făcut speculă ? Doar lucrurile sînt clare... vreau să spun... ăia au strîns milioane de coroane... au luat nişte preţuri nerușinate... vorbind sincer, Rasmussen, afacerea e foarte murdară.

— Mai pune-ţi lacăt gurii, dragul meu Sollerod, gîndeşte-te că eşti ministrul Justiţiei, nu un slugoi al comuniştilor, rosti cu demnitate deputatul din Folketing. Ai stat doar de vorbă în această chestiune cu

bătrînul [1], ştii bine că nu se poate face proces. Şi, vezi, să te ţii bine. Las' să facă Aksel Larsen scandal cît o vrea să scrie Borge Houmann ce-o vrea în ziarul său despre acest scandal. Pînă la urmă tot noi hotărîm ce înseamnă lege şi drept în ţara asta...

— Dar atuncea... în mişcarea de rezistenţă...

— Ei, Doamne, dar atunci situaţia era cu totul alta — izbucni mînios deputatul în Folketing, Rasmussen — atunci nu vedeam clar ce primejdie reprezintă comunismul. Dar acum am înţeles. Acum, toate forţele care sînt conştiente de răspunderea lor trebuie să stea unite, dar lupta aceasta cere şi anumite sacrificii. Afurisita ceea de firmă trebuie reabilitată. N-ai încotro. Firește, Aksel are limba ascuţită, dar tu reprezinţi întregul prestigiu al ministerului tău. Şi presa va fi de partea ta.

— Dar discuţiile mele cu el...

— De discuţii nu ştii nimic. Da, e adevărat că uneori ai stat de vorbă cu Aksel Larsen şi cu Houmann şi se poate ca ei să fi pomenit de situaţia acestei firme. Dar tu nu ai acordat prea mare atenţie celor spuse, căci pe domnii aceştia nu-i prea ia nimeni în serios. Asupra acestui punct să stărui. Eu, în orice caz, îţi garantez că vei fi susţinut de ziarele *Social* şi *Goarna libertăţii.*

Mărunţelul şi cîrlionţatul deputat al Folketing-ului plecă grăbit ; se ducea să rezolve noi probleme politice ; pe vremuri ca astea un om cu iniţiativă are multe de pus la cale. Ministrul Justiţiei rămase singur în somptuosul său cabinet. Trist şi agitat măsură iarăşi spaţioasa încăpere de la un capăt la altul, apoi deschise un dulap şi-şi turnă un coniac. Mîna îi tremura cînd apropie păhărelul de buze.

„O clică neînsemnată, căreia îi vom veni lesne de hac", gîndi el.

În acelaşi timp însă vedea în faţa lui harta lumii. Atît de neînsemnaţi nu erau ei, sutele de milioane de oameni care construiau cu bucuria în inimi o

[1] E vorba de Stauning, care pe atunci era prim-ministru în Danemarca.

viață nouă. „Dar aici, cîți vor fi cînd va suna ceasul ? Noi nu ne dăm seama. Noi îi ținem în frîu pe alegători, dar vom putea ține atunci în frîu tot poporul ?

Cîte s-au petrecut în cabinetul acesta ! se gîndea el. Ce tranzacții s-au încheiat aici, încă din vremea primilor miniștri și pînă la Thune Jacobsen ? Ce escrocherii s-au pus la cale în cabinetul acesta luxos ? Și eu, eu ce fac acum ?"

Sorbise din pahărel băutura înviorătoare, dar nu se putea liniști. De mai multe zile, auzea glasul acela lăuntric spunîndu-i cu un dispreț rece : „Ai ajuns un om de nimic, Sollerod".

Nu, el nu se considera un om de nimic, el era un politician care devenise pentru a doua oară ministru al Justiției. Avea de îndeplinit o misiune măreață. Toate forțele binelui se uneau pentru apărarea civilizației apusene, a culturii și a libertății, și el își avea locul lui în această cruciadă. A făcut alegerea pe deplin conștient de răspunderea sa. Dar glasul... glasul tot îl mai auzea rostind cuvintele pe care nu avea să le mai uite toată viața : „Ai ajuns un om de nimic".

CAPITOLUL XXI

Ceasuri cumplite pentru un mare speculant de război care se crezuse în afară de orice pericol. El află însă în urmă că lucrurile nu stau chiar atît de rău.

Livid la față, Thomas Klitgaard se prăbuși în fotoliu ; mîna îi tremură cînd aprinse țigara pe care i-o oferise Abildgaard, avocatul de la Curtea Supremă. Nervii îi erau bolnavi, simțea nevoia să plece într-o lungă călătorie pentru a se odihni ; se gîndea de mult la plecare... Și acum, iată, a căzut interpelarea asta în Riksdag, de parcă s-ar fi găsit noi temeiuri de învinuire. Iar în ziarul comunist a apărut un articol respingător și obraznic semnat de unul Houmann, sau cum naiba îl cheamă.

— Ce-i de făcut, Torsten ? întrebă el.

— Ce-i de făcut ? repetă întrebarea Abildgaard. Ce anume ai vrea să faci ?

— Bine, dar n-ai citit articolele din *Land og folk* ? Şi dezbaterile din Riksdag ? Totul trebuie să aibă o margine.

Avocatul de la Curtea Supremă se ridică, îşi încrucişă mîinile la spate şi începu să se plimbe prin cameră, cîntînd încet un verset din psalmi :

Veacul nostru, ştii, Doamne, ce crîncen veac !
Credinţa în tine e singurul leac
Pentru a nu pierde în plîns şi tulburare
Cuvîntul tău divin şi-a ta blîndă iertare !

— Îţi voi spune ce să faci, dragul meu Thomas. Tu nu trebuie să faci nimic. Nimic. Nu trebuie să faci nimic.

— Bine, dar e cu putinţă să nu-i dăm în judecată ? Pentru ce să mă resemnez eu să îndur scornelile lor calomnioase ?

— Tocmai asta trebuie să faci. Restul presei îşi vede de treabă. Rezultă că doar o neînsemnată parte din populaţie va afla de aceste atacuri.

— Mulţumesc, toate ar fi bune, însă în cercurile de afaceri ziarul acesta este citit. Personalul meu, muncitorii şi inginerii mei îl citesc. Şi eu să mă împac cu situaţia de a fi împroşcat cu noroi, fără a cere socoteală ?

— Da. În cazul de faţă o tăcere plină de demnitate este singurul lucru cuminte, zise Abildgaard. Poţi, firesc, să intentezi acţiune pentru calomnie, şi ziarul va fi condamnat pentru cele cîteva expresii mai tari. În general însă, ziarul comunist va putea aduce dovezi. Dacă vei privi lucrurile calm, cu spirit practic, vei recunoaşte că ei au dreptate.

— Cum, tu crezi că...

— Cred, da, că nu se poate să nesocoteşti faptele. Firma a executat mari lucrări pentru nazişti. Firesc, cu aprobarea guvernului. Însă preţurile au fost umflate...

— Riscul, Torsten, îl întrerupse cu aprindere Tho-

mas Klitgaard. Şi acest lucru trebuie luat în considerare.

— Sîntem numai între noi şi vorbim deschis, replică avocatul de la Curtea Supremă, ridicînd din umeri. N-a fost nici un risc, dragul meu Thomas, nici unul. În schimb au fost preţuri prea mari, au fost petreceri cu ofiţerii nemţi de la aerodrom, cadouri prieteneşti şi destul de scumpe date drept amintire, şi, în sfîrşit, ceea ce în limbaj juridic modern se numeşte iniţiativă nedemnă. Nu-ţi rămîne altceva de făcut, decît să taci şi să mulţumeşti lui Dumnezeu pentru binecuvîntata libertate a cuvîntului, care înseamnă că în unele cazuri presa rămîne în rezervă.

— Doar nu-ţi vei fi închipuind că firma...

— Îţi dai şi tu perfect de bine seama că e aşa cum spun ; fii cinstit şi recunoaşte... Potrivit legilor în vigoare, ar trebui să fii tras la răspundere. Dar e limpede că nimeni nu se va apuca să te tragă la răspundere. Cred că lucrurile se vor mărgini la condamnarea celuilalt, a ziaristului comunist, dacă nu se va astîmpăra şi va mai ţine discursul făgăduit. Se poate să nu dai atenţie unui articol, dar să închizi ochii şi să astupi urechile oamenilor, nu poţi. Dacă stăruie, va trebui domolit. Toţi juriştii şi oamenii politici ştiu că el are dreptate, dar va fi necesar totuşi să se facă dovada că e un calomniator. Căci altfel, ministrul Justiţiei şi instanţele care au stabilit lipsa de vină a marilor speculanţi de război îşi vor pierde prestigiul.

Thomas Klitgaard oftă adînc. Se simţea nespus de obosit şi abătut. Crezuse că ruşinoasa învinuire fusese de mult îngropată şi, cînd colo, şi-a scos din nou capul la lumina zilei. Numele lui, firma lui cinstită, fondată de venerabilul său tată şi condusă de el, Thomas, va fi împroşcată cu noroi, va fi batjocorită, calomniată, şi toate acestea nu pot fi împiedicate ? Unei păcătoase de fituici îi e îngăduit să facă ce vrea şi nici un fel de ameninţări cu daune sau închisoare nu o pot opri ?

— Ascultă-mă, zise Abildgaard. Nu cred că acest

lucru poate fi împiedicat, şi astfel cum se prezintă cazul, tu nu poţi ajuta cu nimic. Ia-ţi un concediu, ai foarte mare nevoie de o destindere. Pleacă împreună cu Margrethe într-o călătorie în jurul lumii, pe un vapor de lux. Mijloace ai destule.

— Şi firma ? Noile proiecte atît de mari...

— Ai destui colaboratori capabili, lasă-i pe ei să le realizeze. Iar dacă se vor ivi probleme cu caracter juridic şi financiar, sînt eu gata oricînd să le rezolv. Pleacă, tu te distrugi aici ; dacă vei continua să-ţi mai pui la inimă atacurile astea, are să ţi se urce tensiunea. Dacă nu vrei să mă crezi pe mine, stai de vorbă cu un medic.

— Am vorbit cu medicul. Mă sfătuieşte şi el să plec. Dar...

— Nici un dar. Chiar vita cea mai puternică nu trage toată vremea la jug ; se mai odihneşte şi ea. Trebuie să pleci. Altceva nu-ţi rămîne de făcut. Vezi, dacă îi va da cuiva prin gînd să pună întrebări neplăcute, va fi mult mai bine ca tu să nu fii aici. Pleacă într-o călătorie cît mai lungă.

— Asta seamănă cu o fugă, un exil, se împotrivi Thomas Klitgaard. Eu nu vreau să fug. Vreau să rămîn şi să port întreaga răspundere, dacă se va găsi cineva care să îndrăznească să mă acuze.

— Dragă Thomas, spuse blajin şi convingător Abildgaard. Te-ai surmenat, ai nervii distruşi. E firesc, doar eşti un om de afaceri de mare anvergură, pe umerii tăi apasă într-adevăr o mare răspundere. Însă noi vom face totul pentru tine. Eu întreţin în permanenţă relaţii cu persoane influente şi dacă acel lucru neplăcut pe care am vrea să-l evităm se va întîmpla totuşi, nu va avea decît un slab ecou, care va fi repede înăbuşit. Ştii doar că problema firmelor mari care s-au ocupat cu furnituri de război a fost rezolvată o dată pentru totdeauna şi comuniştii nu sînt în stare să schimbe cu o iotă această hotărîre.

— Dar nu vreau să plec în concediu, pînă nu va fi terminat totul.

— Du-te acasă şi stai de vorbă cu înţeleapta, ad-

mirabila ta soție, zise Abildgaard. Povestește-i tot ce am vorbit și las-o pe ea să hotărască. Desigur că și Margrethe are nevoie de odihnă și s-ar bucura să te aibă alături de ea, liber, fără să fii copleșit de treburi.

Thomas Klitgaard nu se duse acasă, ci se întoarse la biroul firmei, unde avea de rezolvat o serie de chestiuni importante. Apoi luă masa la „Angleterre" cu un om de afaceri englez. Abia seara se întoarse acasă, în Amaliegade. Soția sa citea o carte ; cînd Thomas intră în odaie, ea lăsă volumul din mîini.

— Ce citești ? o întrebă el.

— Îl citesc pe Proust. Trebuie să-i reiei mereu pe clasici. Scriitorii noștri contemporani nu-ți dau nimic de gîndit, îți insuflă doar necazul că s-a inventat cîndva arta scrisului.

— Și Emmanuel afirmă că ar fi răsărit o mulțime de genii noi ! zîmbi Thomas Klitgaard. Doar el e reprezentantul literaturii în familia noastră.

— Doamne, ocrotește geniile, suspină doamna Margrethe. Pentru un om cult literatura de astăzi nici nu există. Dar să nu ne lansăm în discuții literare la o oră atît de înaintată. Am vorbit cu Torsten.

— Și ți-a repetat discuția noastră de astăzi ?

— Da, sînt întru totul de acord cu el. Tu ești extrem de surmenat, ai nevoie de o călătorie, ca să te mai odihnești. Nu poate fi vorba de obișnuitele noastre călătorii scurte, la Paris, pe Riviera sau la Londra ; ele nu-ți pot ajuta. În zarva turistică nu te poți odihni niciodată ca lumea.

— Dar eu nu vreau să fug. I-am spus asta și lui Torsten.

— Și cine ar crede așa ceva, Thomas ? Fii rezonabil. Ce-ți pasă de pălăvrăgelile și de articolele comuniștilor ? Asta îi privește pe ei, privește autoritățile.

Doamna Margrethe se ridică în picioare și luă brațul soțului ei.

— Gîndește-te, te rog, că și eu sînt om, Thomas, zise ea. Și aș vrea să plec într-o călătorie lungă împreună cu tine, într-o adevărată călătorie. Nu-ți

mai amintești oare că mi-ai promis o călătorie în jurul lumii ?

— Îmi amintesc, dar a început războiul.

— Da. Însă acum războiul s-a terminat. Acum îți cer să-ți îndeplinești promisiunea. Și nu peste o jumătate de an, sau cîndva în viitor, ci acum ! Îți dau termen o lună, ca să-ți pui la punct afacerile.

Îl privi cu duioșie și deodată Thomas Klitgaard văzu iar în fața lui pe tînăra fată aristocrată, zveltă, frumoasă, de care se îndrăgostise cu mulți ani în urmă. O strînse mai aproape de el și o mîngîie pe cap.

— Dacă ții atît de mult, vom pleca, încuviință el. Poate că Torsten are dreptate că așa e mai bine. Mîine voi începe să-mi pun în ordine treburile...

CAPITOLUL XXII

În care se spune cîte ceva despre rînduiala lucrurilor în lumea asta tristă, apoi despre oamenii care atacă din cînd în cînd persoanele oficiale și pe înalții slujbași, lucru care nu se termină tocmai rău pentru cei ce atacă, deși pentru asemenea fapte s-ar fi cuvenit să fie pedepsiți sau cel puțin să primească un aspru avertisment.

Asupra eminentului om politic Rasmussen căzură sarcini grele. Fu numit șeful politic al miliției populare — un corp de mic-burghezi în frunte cu primarii social-democrați. Unora dintre ei li se interzisese în copilărie să se joace de-a soldații și tîlharii, și erau bucuroși să se joace acum, alții păstrau în suflet mîhnirea că fuseseră respinși de la serviciul militar, din pricina bătăturilor mari sau a degetelor deformate de la picioare. Ce viață veselă : coșulețe cu mîncare rece, lădițe cu sticle de bere, biftecuri la cîrciumioare rustice, viața în mijlocul naturii. Și tinerelor fete le place uniforma militară, chiar dacă cel ce o poartă e ceva mai în vîrstă și-i

vine cam greu să-şi ascundă sub tunică respectabilul şi rotofeiul pîntec.

Dar în spatele jocului se ascunde ceva serios. Un profesor, care a făcut parte din mişcarea de rezistenţă, declară că sarcina miliţiei populare va fi aceea de a-i ataca din flanc pe ruşi, atunci cînd aceştia vor cotropi Germania occidentală. Bravii miliţieni vor porni în marş forţat prin Iutlanda de sud şi prin Schleswig, şi se prea poate să ajungă chiar la Rin. Pentru roşii nu va fi de loc plăcut atunci cînd miliţienii danezi îi vor ataca din flancuri.

Moşierii se înscriu şi ei în miliţie şi nu se simt de loc stingheriţi să presteze serviciul militar în propriile lor maşini luxoase, ca şoferi ai librarilor şi contabililor numiţi şefi de detaşamente. Din punct de vedere social, aceşti şefi le sînt cu mult inferiori. Dar e un lucru cît se poate de cuminte astăzi să arăţi că eşti democrat, că eşti gata să-ţi sacrifici maşina şi sîngele în numele apărării binelui obştesc — sau nu ştiu cum îi mai zice. Pe tot cuprinsul ţării, în cluburi şi în berării, se ţin adunări şi se serveşte gratis bere şi cafea ; oamenii îi ascultă în tăcere pe oratori şi vizionează filme. Împrăştiindu-se pe la casele lor, se întreabă încet unii pe alţii :

— Oare cine le-o fi plătind toate astea ?

Da, toate astea sînt plătite, şi încă plătite gras, fără tocmeală ; patronii berăriilor n-au de ce să se plîngă.

Există şi o miliţie maritimă şi, într-o mică localitate comercială din Iutlanda, însuşi şeful districtului a fost uns comandant al detaşamentului maritim. Este devotat trup şi suflet misiunii sale, acest *amtman*[1], fiul unor ţărani paşnici, Petersen, din Lolland. Din nefericire, încă din copilărie s-a văzut că acest fiu mai mare al familiei nu era în stare să muncească şi tatăl său, prevăzător, l-a trimis la o şcoală în oraş, dînd ferma — doar trebuia să munceşti la ea ! — pe mîna fiului mai mic şi mai destoinic. Învăţătura fiului mai mare a mers strălucit ; rectorul,

[1] Reprezentantul puterii civile şi administrative din district.

în semn de încurajare, îl bătea ușor pe umăr, iar mai tîrziu, drept rezultat al unor numeroase înjosiri și încercări, elevul a devenit amtman în Iutlanda de nord. La o anumită etapă a vieții sale, socotise de cuviință să-și schimbe numele de familie Petersen în aristocraticul Oldenfleth, mai potrivit pentru un înalt funcționar care poartă tricorn cu pene de cocoș. Cînd auzi rostindu-se acest nume, îți închipui că omul se trage cel puțin dintr-un valet regal ; nimeni n-ar bănui că părinții lui sînt niște țărani din Lolland.

În fiecare duminică, înainte de amiază, amtman-ul face instrucție cu detașamentul maritim, care va avea misiunea să apere fiordul lor drag, dacă rușii ar cuteza să-l atace. Ha, o vor păți urît de tot ! Ce-i drept, vasul de război nu-i decît o biată goeletă de pescari, cumpărată pe un preț de nimic, însă lucrul de căpetenie este starea de spirit a ostașilor : pe vasul de luptă „Uffe" domnește bărbăția și curajul.

S-a ivit în urmă posibilitatea de a coordona acțiunile militare de pe uscat și de pe apă. În timp ce pe uscat profesorul și Rasmussen îi vor ataca pe ruși din flancuri, îndată ce aceștia vor porni expediția lor în Germania, concepută desigur în stil mare, amtman-ului districtual i se va încredința misiunea de a porni spre Răsărit, pentru a devasta țărmurile Rusiei Sovietice, unde oamenii au uitat, pare-se, cu totul că *Dannebrog*-ul[1] a căzut din cer pe pămînt în Danemarca, nu în altă parte.

Bravii și curajoșii pescari se strîng ciorchine pe mal și urmăresc cu ochii goeleta wiking-ului amtman, care iese în fiord într-o cursă de instrucție. Ei nu-și bagă nasul în treburile altora, stau liniștiți deoparte, mestecă tutun și doar arareori schimbă cîte o vorbă-două între ei, mai mult despre vremea care se vestește pentru a doua zi : cum va bate vîntul, de unde vor veni curenții.

Iar cînd, în sfîrșit, primitivul vas de luptă „Uffe"

[1] Drapelul național al Danemarcei — după o legendă daneză, ar fi căzut din cer.

părăsește portul, cîte un observator pașnic, mai bătrîn, aruncă o vorbă :

— Ei, nu-i chiar atît de ușor să fii wiking.

— Da, zice un altul, fără cea mai mică urmă de zîmbet. Să nădăjduim că amtman-ul nu va rămîne cu goeleta pe un banc de stridii.

Firește însă că oamenii aceștia simpli și necioplițI nu sînt la curent cu evenimentele ; ei n-au habar de primejdia ce amenință întreaga lume și mai ales țara noastră. Din fericire, se grăbesc alții să ne vină în ajutor. Trebuie să ne apropiem cît mai mult de americani, căci altfel nu ne vom putea salva democratica noastră civilizație occidentală și nici nu vom mai avea amtmani în fiecare district. Dacă nu vom adera la pactul Atlanticului, dacă nu vom accepta să fim o bază militară americană, aceasta va însemna pierderea onoarei noastre naționale. Așa ne spun americanii. Și dacă nu ne vom purta bine, ca oameni înțelegători, nu ni se va mai acorda ajutor în cadrul planului Marshall. Da, cine a ajuns să primească ajutor de sărăcie este nevoit să înghită multe umilințe.

Prietenul nostru Thomas pleacă împreună cu soția într-o călătorie în jurul lumii, cu un vapor englez, în timp ce amtman-ul Oldenfleth, născut Petersen, se bălăcește lîngă țărmul patriei dragi în Limfjord. Primitiva corabie de luptă „Uffe" a ocolit toate promontoriile, fără a se împotmoli pe un banc de stridii. Și acum, bravii reprezentanți ai miliției populare își despachetează sandvișurile, ridică paharele și beau ca niște adevărați marinari.

— În sănătatea regelui ! rostește solemn Oldenfleth sculîndu-se in picioare. În sănătatea maiestății sale !

Toți dau rachiul pe gît în chipul cel mai războinic și Oldenfleth își strecoară cu grijă mîna în buzunar. Din două în două ore, amtman-ul înghite cîte o pilulă împotriva răului de mare, așa cum i-a recomandat medicul, ca să nu-l amenințe primejdia de a deveni o victimă a stihiilor mării. Pilula alunecă încetișor pe gît. Acum lui Oldenfleth nu-i mai este

teamă de valurile amenințătoare ale Limfjordului. „Uffe" plutește lin și ușor, bodogănind blînd din motor ; bătrîna goeletă se simte în apele ei ; în tinerețe și la maturitate ea a zburdat fără încetare în apele Mării Nordului ; în ultimul timp își trăia în tihnă cele din urmă zile ale vieții. Și iată că devenise acum membră a miliției populare și nu-i mergea chiar atît de rău. Se urnea alene și tacticos din loc, valurile mici îi alintau coastele, iar la bordul ei se aflau niște mic-burghezi simpatici. De altfel, „Uffe" n-a făcut niciodată parte din rîndurile corăbiilor trufașe, snoabe, și acum nu se simte nici măcar măgulită că la comanda ei stă însuși amtman-ul.

Thomas Klitgaard și doamna Margrethe plutesc pe Marea Roșie. E o căldură tropicală, aerul e încins ca într-un cuptor. Thomas Klitgaard stă pe covertă sub un umbrar uriaș și se răcorește cu whisky. Pe luxosul și imensul transatlantic strălucește ornamentația din nichel și din lemn de tisă. Este atît de plăcut să te știi departe de grijile mărunte de acasă, departe de invidie și de răutate. Printre călătorii de pe bordul vaporului se află un colonel englez și un domn cu monoclu care călătorește spre Indochina. Acesta din urmă pare a fi un ofițer hitlerist. Amîndoi, ca niște oameni civilizați ce sînt, beau cu plăcere whisky englezesc. Thomas își petrece adesea timpul în societatea lor.

Englezul povestește cum sînt înăbușite rebeliunile în Malaya, fără pic de sentimentalism. Iar domnul care merge în Indochina ar putea de asemenea povesti cum abia cu cîțiva ani în urmă au fost pedepsiți locuitorii din Polonia, Cehoslovacia, Norvegia și Danemarca, însă el preferă să tacă și să asculte. Fusese condamnat în modul cel mai josnic, drept criminal de război, stătuse cîțiva ani la pușcărie, însă acum, din fericire, lumea și-a mai băgat mințile în cap. Există țări în care e nevoie de caractere puternice germane și iată că se duce și el în Vietnam, să lupte iarăși.

— Viața e un lucru tare ciudat, spune englezul. Chiar și unii oameni sînt tare ciudați. Mi s-a întîm-

plat un caz uimitor — fața i se schimonosește puțin — trebuia să executăm un om și deodată ne-am pomenit în fața noastră cu nevastă-sa și cu copiii lui, trei prichindei adorabili, grăsuți, bronzați de soare. Ce puteam face ? Cereau să fie executați împreună cu el.

— Ei, și ce-ați făcut ? întrebă foarte nepotrivit Thomas.

— Ce era să fac ? Un ofițer trebuie să-și facă datoria. Omul a fost împușcat cum se cuvenea, exact la ora stabilită, iar cadavrul l-am predat, firește, rudelor.

— Și ce s-a întîmplat mai departe ?

— Da, ce s-a întîmplat mai departe ? întrebă și colonelul. Păi tocmai acum vine întrebarea adevărată : la ce folosesc toate astea ? Pentru ce am omorît un om ? Și, în general, pentru ce comitem noi asemenea fapte ?

Neamțul încruntă furios sprîncenele ; după fața lui se putea ghici că îi socotește pe plutocrații ăștia de englezi o rasă degenerată.

— Unul dintre poeții noștri scria cîndva despre povara omului alb, zise el.

— Da, răspunse colonelul și dădu pe gît o dușcă zdravănă de whisky tare. Dar oare povara asta trebuie neapărat să fie alcătuită din cadavre de femei și copii ? Precum văd, dumneata aparții unei alte națiuni și s-ar putea să știi mai bine.

„Sînt ironici, ca întotdeauna, gîndi cu amărăciune fostul ofițer. Va veni însă și vremea noastră... cînd vom lua noi puterea în mîini și-i vom învăța pe englezi ce înseamnă cultura. Dumneata îți închipui că Hitler al nostru a murit, dar el trăiește în fiecare din noi. Într-o bună zi, spiritul național-socialismului va străpunge întreaga lume, bine măcar că o știu asta prietenii noștri americani."

Thomas Klitgaard privea țintă marea — care în manualele de geografie se numește Roșie, iar în realitate este azurie — și se gîndea la cele ce s-or fi întîmplînd în patrie. Oare au mai apărut articole noi despre întreprinderea lui, o fi ținut rebelul ăla

de Houmann discursul anunțat relativ la el, Thomas Klitgaard, o fi turbat iarăși Aksel Larsen ? Aprinse o țigară și zvîrli cu necaz chibritul pe coverta ce strălucea de curățenie. Ducă-se naibii toate ! La ce bun călătoria asta în jurul lumii, dacă gîndurile negre te însoțesc peste tot, ca duhul rău al casei care trece o dată cu familia în casa nouă ?

— Să bem, zise colonelul și ridică paharul. Cîtă vreme avem un whisky ca ăsta, bun și tare, nu trebuie să ne plîngem. Mi-au mai rămas doi ani și mă voi despărți pentru totdeauna de Malaya. O să stau liniștit acasă, îmi voi petrece timpul în convorbiri amicale cu megieșii, îl voi saluta cu „noroc și sănătate" pe poștaș, iar dacă va fi cumva spînzurat cineva prin apropiere, călăul nu voi fi eu.

„Ce popor ciudat mai sînteți și voi, englezii, se gîndea ofițerul cu monoclu. Ați stăpînit jumătate din glob și acum v-ați plictisit, pare-se. Am cucerit uneori și noi, germanii, cîte ceva, dar nu am izbutit niciodată să ne păstrăm teritoriile cucerite. Întotdeauna alte națiuni urzeau comploturi infame și ne răpeau teritoriile asupra cărora dobîndisem un drept istoric. Noroc că avem acum niște aliați straș-nici, numai nu trebuie să uităm cum se mînuiesc armele — și tocmai de aceea plec în Vietnam."

Pe Marea Roșie e cald, trei domni de trei naționalități diferite răsuflă greu, beau whisky de la gheață și-și șterg nădușeala de pe frunte. Nu le este ușor să susțină o conversație internațională.

Și în Ministerul de Justiție atmosfera e înfierbîntată, deși aici nu clima e de vină. Trei juriști destoinici : ministrul Justiției, împreună cu șeful unei direcții și cu un înalt funcționar din ministerul său discută melancolic, cu ochii asupra unui modest exemplar din ziarul *Land og folk* care stă pe masă.

— Ce-i de făcut ? întreabă ministrul Justiției Sollerod și-și șterge cu un gest nervos broboanele de sudoare de pe frunte, cu o batistă albă, fină.

— Poate că, judecînd bine, nu ar trebui să întreprindem nimic, spune înaltul funcționar de la Justiție și-și șterge cu o batistă albă, tot atît de

fină, fruntea la fel de năduşită. Acuzaţiile sînt atît de îngrozitoare, încît poate nu li se va da nici o atenţie. Eu sînt învinuit că aş fi acoperit marile firme speculante, că aş fi lucrat mînă în mînă cu inspectorul, că aş fi luat parte la mese copioase puse în contul criminalilor, că în general m-aş fi abătut în fel şi chip de la îndatoririle mele.

— Da, rosteşte sec şeful direcţiei. Eşti acuzat tocmai de asta. Nu crezi că ar trebui să întreprindem ceva ?

— Unei lovituri care calcă regulile jocului nu i se răspunde cu o lovitură, dă riposta înaltul funcţionar. Ce-ai fi întreprins dumneata, de pildă ?

— Poate că eu aş fi fost mai prudent. O anumită decenţă exterioară face întotdeauna podoaba unui funcţionar. Mesele astea prea bătătoare la ochi, pe care, fără îndoială, le plăteau... în orice caz nu erau plătite din buzunarul dumitale... de, nu prea văd decenţă aici.

— Ce vrei să spui ? Faci o aluzie...

— Doar nu eu am permis să fiu ospătat...

— Ai uitat cum te-ai purtat cu naziştii ? Şi în general, cum ai ajuns director în departament ? Toate au o limită.

— Domnilor, dragi colegi, intervine ministrul Justiţiei Sollerod şi se strecoară între cei doi funcţionari înfuriaţi care se înroşiseră ca racii. Nu e bine aşa. Nu putem face scandal aici şi mai ales în condiţiile ştiute. Vă rog stăruitor să vă astîmpăraţi, veniţi-vă o dată în fire.

După ce mai schimbară cîteva priviri pline de ură, ca nişte tauri gata să sară unul asupra celuilalt, cei doi jurişti se mai potoliră şi ministrul Sollerod izbuti să-i despartă şi să-i înduplece pe fiecare să-şi reia locul pe scaun. Şedeau şi răsuflau tot atît de greu ca şi Thomas Klitgaard, care naviga în clipa aceea pe Marea Roşie, şi ca amtman-ul Oldenfleth cînd aşazisul vas militar „Uffe" se împotmolea lîngă Mors.

— Trebuie să stăm puţin de vorbă toţi trei, cumpănind bine lucrurile, spuse Sollerod şi luă ziarul. Aici este expunerea exactă a învinuirilor ce ni se

aduc. Celelalte ziare, firește, n-au scris nimic, ele țin cu noi, ne sînt devotate. Dar expunerea aceasta este o grosolană acuzație de corupție adusă instanțelor noastre juridice superioare. Dați-mi voie să fac un rezumat : după ce Aksel Larsen a adresat nerușinata lui interpelare în Folketing, ziarul comunist a dezlănțuit o campanie energică împotriva autorităților care nu au intentat proces firmei „Klitgaard și Fiii", vinovată de speculă de război. Totodată s-au adus acuzații expertului care a verificat scriptele, cum că ar fi acționat în interesul firmei.

— În orice caz, este cert că firma „Klitgaard și Fiii" i-a plătit un onorariu de cincizeci de mii de coroane precum și o considerabilă sumă drept cheltuieli de reprezentare, interveni directorul din departament.

— Și mie mi-a sărit în ochi mărimea cifrelor, zise Sollerod și-l privi întrebător pe înaltul funcționar de la Justiție, care răspunse oarecum încurcat :

— Înțeleg că vi se pare ciudat, dar era vorba de un foarte voluminos dosar, a cărui revizie extrem de complicată a atras după sine cheltuieli însemnate. Întrucît firma a fost de acord să suporte cheltuielile reviziei, am fost și eu de acord. Doar aceasta însemna economisirea unei sume importante pentru bugetul statului.

— Și expertul ?

— Este un om cu o calificare excepțională.

— Nu mă îndoiesc de asta, zise Sollerod. Dar nu a lucrat el cumva pentru firma „Klitgaard și Fiii" ? Nu s-ar putea susține că a depins de firmă ?

— E drept că mai înainte a controlat în două rînduri scriptele firmei, din însărcinarea acesteia, dar de aici și pînă la a susține că depindea de firmă e prea mare distanță. Și pentru o revizie atît de complicată, noi am avut nevoie de un om cît mai experimentat... Tot astfel se pot explica și cheltuielile de reprezentare. Era absolut necesar să ne întîlnim din cînd în cînd, ca să ne sfătuim... și întîlnirile acestea aveau loc uneori în timpul prînzului, la restaurant. De altfel, nu pricep cum au putut să afle comu-

niștii de aceste întîlniri ! Să mă fi urmărît oare ?

— Pesemne că ești un personaj foarte cunoscut, dacă nu le-a fost greu să te identifice, deși restaurantul pare un loc ferit și era și scump, zise directorul. După părerea mea, mult mai rezonabil ar fi fost dacă v-ați fi întîlnit în cabinetul dumitale de lucru, nu la mese copioase. Cu aceste mese ai dat atu-uri serioase comuniștilor.

— Și mie mi-e teamă că-i așa, zise ministrul Justiției. Borge Houmann, într-o cuvîntare foarte agresivă, și-a repetat în public acuzațiile și a cerut sus și tare să se intenteze proces.

— Da, am citit și articolele și darea de seamă a acestei cuvîntări, zise juristul sus-pus și clătină din cap. Trebuie să mărturisesc însă că aceste lucruri nu m-au impresionat prea mult. Cine ia în seamă, în general, zarva stîrnită de comuniști ?

— Tot s-ar putea s-o ia în seamă cîte cineva, zise directorul. Și mă îndoiesc că dumneata socotești că pot fi acuzate instanțele judiciare superioare ale țării de abuz de putere, ba chiar de călcarea obligațiilor serviciului și de corupție, fără ca acuzația să atragă anumite consecințe.

— Dacă va fi necesar, firește că vom face proces. Deocamdată însă, comuniștii n-au decît să țipe, pînă or obosi.

— Mi-e teamă că nu vor obosi atît de repede, zise Sollerod. Și sînt de părere că în afacerea „Klitgaard și Fiii" va trebui să acționăm cît mai curînd. E nevoie să facem o dată ordine în această chestiune. Propun să se anunțe neîntîrziat, în auzul tuturor, că s-a hotărît darea în judecată a lui Borge Houmann pentru calomnie.

— Dar se va răscoli la proces toată afacerea Klitgaard, zise înaltul funcționar. Nu vom putea evita aceasta. Fără îndoială, Houmann va căuta să aducă dovezi că într-adevăr firma „Klitgaard și Fiii" s-a făcut vinovată de speculă cu furnituri de război, pedepsită de lege.

— Fie ce-o fi, trebuie pus capăt, o dată pentru totdeauna, acestei chestiuni care nu se mai sfîrșește,

stărui ministrul Justiției. Înțelepții judecători mai știu cum trebuie să conducă un proces. Afară de aceasta putem garanta o atitudine rezervată din partea majorității ziarelor. Ele vor avea în vedere anumite considerente ; veți vedea că nimeni din presă nu se va apuca să-i sprijine pe comuniști.

Ministrul Justiției se ridică în picioare, pentru a arăta că discuțiile în această chestiune s-au terminat. Ultimul cuvînt a fost spus. A rămas doar atît : să aibă grijă să i se aplice o pedeapsă corespunzătoare cîrcotașului și rebelului care nu vrea să vadă deosebirea dintre hoții cei mari și cei mărunți și care cere neîncetat ca funcționarii și judecătorii să respecte legea.

CAPITOLUL XXIII

Fostul membru al mișcării de rezistență se îndeletnicește cu modeste manevre politice, sprijinit fiind de numeroase forțe binevoitoare.

Cîrlionțatul deputat în Folketing, Rasmussen, își lua din cînd în cînd cafeaua de după-masă la „A Porta", împreună cu energicii ziariști Schnik și Schnack. Relațiile dintre ei erau folositoare pentru ambele părți, deoarece Rasmussen nu se da îndărăt de la nici un fel de trucuri politice, iar ziariștii erau gata oricînd să-l ajute, punîndu-i la dispoziție coloanele *Goarnei libertății.*

Într-o zi mohorîtă de decembrie stăteau tustrei la restaurant și priveau pe fereastră Noua Piață Regală, biciuită de o ploaie deasă.

— Ce climă ! suspină Rasmussen. Toarnă, toarnă, tot anul... Nu mai avem nici iarnă, nici vară, cerul e mereu acoperit.

— Cea mai bună dovadă că sîntem o națiune atlantică, zise Schnick. Dar nu ne-ai spus încă nimic în privința politicii externe.

— Deocamdată totul e încă nebulos, îl informă

Rasmussen mai turnîndu-şi o ceaşcă de cafea. Conducerea partidului şi-a vîrît în cap să creăm o alianţă defensivă scandinavă. Desigur că asta numai din tactică ; mai devreme ori mai tîrziu vom încheia alianţa cu America. Fără asta nu se poate. Cînd spui „a" trebuie să spui şi „b", or, noi am şi primit ajutor în cadrul planului Marshall.

— Da, din păcate, recunoscu Schnack. Fie vorba între noi, prea tare ne-au înşurubat americanii. Ei hotărăsc ce trebuie să producem, ei hotărăsc ce trebuie să prevadă acordurile noastre comerciale. S-au stabilit în Groenlanda şi te pomeneşti că într-o bună zi vor cere baze chiar în Danemarca.

— Şi le vor obţine, întări Rasmussen. Nu cumva ai încerca tu să te împotriveşti ?

— Nu, firește, zise Schnack. Doar cunoşti situaţia în care se află *Goarna libertăţii*. Sîntem politicieni realişti, n-o să punem noi la cale planuri care să ne ducă de rîpă.

— Dar ce va face partidul tău, dacă tratativele cu scandinavii se vor dovedi infructuoase ? întrebă Schnick. Şi sînt sigur că nu vor duce la nici un rezultat, pentru că e vădit lucru că proştii ăştia de suedezi nu vor să se bage.

— Vom înghiţi hapul, nu-i nimic de făcut, răspunse Rasmussen. E o încercare grea pentru alegătorul de rînd, care a votat pentru social-democraţi. Acum cîţiva ani am fost adepţi hotăriţi ai dezarmării, cu toate că-i aveam pe nemţi în prag şi ştiam ce gînduri nutreşte Hitler. Iar astăzi ne zbatem pentru înarmare. E nevoie să aibă omul un stomac sănătos, ca să mistuie o asemenea schimbare de program, aşa că tacticienii noştri vor acţiona cît mai prudent la început.

— Dar Uniunea Sovietică ? Doar trebuie să le explicaţi alegătorilor voştri ce primejdie ne ameninţă de acolo, zise Schnick.

— Ani de-a rîndul am dus o energică propagandă antisovietică, zise Rasmussen. Dar ai dreptate, totul depinde de metodă. Trebuie să speriem oamenii ca să creadă că într-adevăr bolşevicii vor veni mîine

să ne mănînce de vii. Iar problema înarmării va trebui prezentată ca un fleac, să se vorbească de ea numai în cazuri de absolută nevoie. E drept, deocamdată vine cam greu să te descurci, trebuie schimbată cu totul vechea atitudine și s-ar putea să calci cu stîngul tocmai aici.

— N-ai putea să ne dai tu puțin ajutor ca să ne descurcăm ? întrebă Schnak.

Rasmussenn zîmbi, aruncă o privire asupra pieței spălate de ploaie, de parcă ar fi cîntărit în gînd cîtă încredere ar putea să acorde prietenilor săi. Se uită apoi prin cameră ca să se încredințeze că nimeni nu i-ar putea auzi.

— Da, rosti în sfîrșit. Tocmai asta aveam de gînd să fac, dar deocamdată nu trebuie să scrieți nimic ; mai întîi să punem noi treaba asta pe roate. Noi, reprezentanții mișcării de rezistență — necomuniști, firește — sîntem mulți și avem de gînd să lansăm o chemare către întreaga populație a țării, în care vom cere includerea Danemarcei în Blocul Atlanticului. Chemarea va apare curînd.

— E bine așa, zise Schnack, dar știe despre asta conducerea partidului tău ?

— Eu am vorbit, însă neoficial, firește, cu cine trebuie. Mai prost este că, formal, conducerea va trebui să mă dezavueze ; pe de altă parte însă, de îndată ce se vor rupe tratativele scandinave, va trebui acționat rapid. La început, va fi nevoie să se pregătească terenul înlăuntrul partidului, și conducerea își dă seama de acest lucru. Așa încît eu nu procedez cu totul just, dînd toate cărțile pe față.

Cei trei domni sînt niște politicieni realiști, ei înțeleg pe deplin dificultățile politice ale momentului. Micuței și pașnicei țărișoare i s-au pretins anumite lucruri și oamenii cunoscători în materie știu prea bine că pretențiile acestea vor trebui satisfăcute ; în caz contrar țara va fi sugrumată economicește. Ea nu va primi ajutor în dolari, nu va putea cumpăra materii prime pentru industrie și, prin urmare, catastrofa se va dezlănțui în curînd asupra ei.

Există, firește, o ieșire. S-ar putea revizui întreaga

politică comercială : se poate face comerț cu Răsăritul la fel de bine cum se face cu Apusul. Da, se poate și așa, și nu există nici un fel de piedici. Ba încă schimbarea ar atrage după sine o serie de avantaje economice. Pînă cînd o mică țărișoară ca Danemarca va mai putea să vîndă Angliei produse alimentare pe un preț de nimic, ca să cumpere cărbuni și mărfuri industriale cu prețuri mari ? Dar, vezi, noi sîntem o țară cu o civilizație vest-europeană, locul nostru este alături de S.U.A., prin urmare nu ne este cu putință revizuirea acestei politici.

În general, în ultimele luni se vorbește foarte mult la noi despre civilizația occidentală. Este o civilizație foarte ciudată ; deși toată lumea spune că există, este totuși foarte greu s-o descoperi. Unde s-o găsești ? În locuințele mizere, insalubre, care ființează în număr atît de mare în orașe și de pe urma cărora se îmbogățesc atît de gras Johannes Klitgaard și alți oameni întreprinzători ? În vitrinele librăriilor, pline de *bestsellers*[1] americane și de romane polițiste englezești, cu copertele împodobite cu stropi de sînge ? În chioșcurile de cărți unde tineretul își procură hrana sufletească din publicații ilustrate și din comicsuri ? În presă, în care minciuna și mușamalizarea au devenit un sistem ? În școlile neîncăpătoare, în casele dărîmate ale muncitorilor agricoli, în locuințele de la mansarde în care femei bătrîne tremură de frig, pentru că pensiile de bătrînețe sînt micuțe, iar cocsul atît de scump ?

Sau trebuie poate căutată în vilele bogătașilor din Hellerup sau Gentoft, pe la conacele moșierilor unde nazismul își aflase sprijinul cel mai sigur ? Oare nu sînt o parte a acestei civilizații strălucitoarele automobile americane „zîmbetul dolarului"[2], oare nu s-a oploșit ea prin restaurante de lux sau, poate, prin birourile de navlosire ale Companiei Indiilor de Est, sau chiar ale bunului proprietar de vase danez A. P.

---

[1] Cărți cu mare succes de librărie.

[2] Denumirea ironică a unei cunoscute mărci de automobile americane.

Moller ? Sau poate că mai lesne s-ar găsi această civilizație la bursă, acolo unde se speculează valorile create prin truda grea a oamenilor simpli ?

Căci, la urma urmelor, n-o fi civilizația occidentală în sînul poporului danez, care tot mai gîndește în limba daneză și nu pe englezește sau americănește ! Și cine amenință civilizația noastră daneză? Nu cumva Uniunea Sovietică ? În orice caz, nu din această țară ne vin comicsurile sadice,. nici cîntecele idioate de jaz și nici năvala de șolduri goale ale coristelor, Uniunea Sovietică nu ne dă indicații ce să producem, ce să importăm, ea nu încearcă să înrobească economia micuței noastre țări.

În redacțiile ziarelor e mare fierbere, o așteptare încordată : toată lumea știe că trebuie să se întîmple ceva, dar cînd se va întîmpla oare ? O frămîntare și mai aprigă domnește în încăperile unde lucrează diferitele comisii ale Riksdag-ului : toți se tem ca nu cumva să răzbată în afară ceva din cele ce se petrec acolo. E drept că avem o conducere populară, dar în privința aceasta nu poți întreba poporul. Această grea chestiune va fi rezolvată de alegii poporului în Riksdag. Căci e vorba de însăși existența țării, de soarta ei în viitorul război. Ce pricepere pot avea alegătorii nepregătiți politicește ? Să fie mulțumiți că hotărîrile le iau alții pentru ei, oameni într-adevăr calificați din punct de vedere politic, bărbați cu experiență care știu să se orienteze. Oamenii de rînd trebuie scutiți de răspundere. În fond, lor nu li se cere decît un singur lucru : să suporte povara înarmărilor și, atunci cînd va sosi ceasul, să-și jertfească viața și sîngele pentru civilizația vest-europeană, ei, dar hai să ne exprimăm mai puțin frumos dar mai de-a dreptul, pentru marea țară imperialistă : Statele Unite.

Și la ambasada americană e forfotă mare, acolo este asigurată legătura continuă nu atît cu Ministerul Afacerilor Externe, cît cu oamenii politici mai marcanți. Căci Ministerul danez al Afacerilor Externe este o instituție destinată doar ocrotirii tinerelor vlăstare ale aristocrației, care primesc pe socoteala

statului uniforme înzorzonate, lefuri mari și învață să se poarte cu o aroganță rafinată față de compatrioții lor. Însă nici unui diplomat american cu scaun la cap nu-i va da prin gînd să se adreseze acestui departament cu vreo chestiune mai importantă, în afară de unele fleacuri protocolare. Nu, diplomații americani știu pe ce căi trebuie să meargă. Ei știu pe cine se pot bizui. Ei își au propriile lor legături cu presa și au oamenii lor în poliție. Și nici un fir de păr nu se va clinti din loc, fără ca acest lucru să fie aprobat de ambasada americană.

Dar forfota cea mai mare pare să fie la statul-major. Armatele de ocupație germane l-au găsit odinioară în plină somnolență ; nemții n-au avut mult de furcă : au sunat la ușa statului-major și i-au informat pe cei dinăuntru că totul s-a terminat, că domnii pot merge liniștiți pe la casele lor să-și ia cafeaua de dimineață. Însă a doua oară nu se va mai întîmpla așa ceva. Acum Holger Danske stă mereu treaz, iar soneria de noapte a fost desființată, pentru ca nu cumva să-și închipuie greșit cineva că generalii danezi dorm în clipele de primejdie.

La statul-major și în Ministerul Apărării, activitatea se desfășoară zi și noapte ; căci dacă vom adera la Pactul Atlanticului — și acest lucru îl vom face, sîntem constrînși să aderăm, americanii ne pun piciorul în prag — vor veni zile de aur pentru militari. Poporul va fi trezit din somnolență iar cei ce neagă necesitatea apărării, comuniștii mai ales, o vor păți rău. La naiba, oricine poate înțelege că de vreme ce încheiem o alianță militară cu o mare putere, se cere și din partea noastră o încordare a forțelor. Trebuie să pășim la construirea unor noi obiective militare de apărare, trebuie să mărim durata serviciului miltar, să cumpărăm materiale de război de miliarde de coroane și să numim sute de generali noi și de alți ofițeri superiori și mai puțin superiori. Ofițerimea daneză, pe care ocupanții fasciști o lăudau ca pe cel mai pașnic element al populației, a înnebunit parcă, atît de grăbită și belicoasă o vezi acum. Pentru generali au sosit vremuri minunate,

în curînd ei vor deveni adevăraţii stăpîni ai ţării — firește dacă facem abstracţie de comandanţii americani, cărora li se supun fără murmur. Iar pentru menţinerea zelului tuturor, se răspîndesc zvonuri despre raidurile unor avioane sovietice, despre vase de război camuflate ciudat, semnalate în apele daneze, despre trecerea unor farfurii zburătoare. Urmînd bunul sfat al ambasadei americane, într-o bună zi sînt suspendate toate concediile şi se întreieşte paza la toate obiectivele militare. De la serviciul de informaţii al statului-major porneşte vestea care se transmite din gură în gură : vin ruşii !

Ruşii n-au venit, însă explicaţia e uşoară : în ultimul moment au prins de veste că armata daneză era gata să-i întîmpine aşa cum se cuvine şi au făcut cale întoarsă, legănîndu-se pe labele lor de urşi. Aflînd de întreita pază, de împărţirea cartuşelor de război, precum şi de faptul că ministrul Apărării şi-a instalat telefonul chiar lîngă pat, dînd ordin să fie trezit din somn fără întîrziere, dacă în timpul nopţii se va întîmpla ceva, ruşii înfricoşaţi au bătut în retragere. Prin urmare, măsurile luate au fost de folos. Fără un singur foc de armă, numai datorită vigilentelor măsuri de apărare, armata daneză a respins primul atac ameninţător.

Şi, iată că în aceste vremuri pline de îngrijorare, cînd se schimbă cu totul starea de spirit — nu a poporului, de care nu se ţine seama, ci a politicienilor şi a ziariştilor care văd limpede încotro bate vîntul — Thomas Klitgaard şi doamna Margrethe se întorc acasă din lunga şi binefăcătoarea călătorie prin ţări străine. Călătoriile lărgesc orizontul. Ei au putut afla că lucrurile nu stau tocmai bine în minunatele ţări ale Orientului. Ba, în China, situaţia devine extrem de serioasă, comuniştii înaintează zi cu zi. Pînă şi oamenii care nu aud cum creşte iarba. înţeleg că întreaga Asie, întregul glob, sînt în fierbere. Pentru Thomas Klitgaard, în orice caz, era limpede că trebuie să vîndă neîntîrziat teancul său gros de acţiuni ale Companiei Asiei de Est, în care investise o parte a considerabilei sale averi.

Călătoria i-a priit lui Thomas Klitgaard, i-a dat o patină cosmopolită. Trăsăturile feței lui au devenit parcă mai accentuate, mișcările mai energice. Arăta ca un om de afaceri de mare anvergură, ceea ce și era într-adevăr. Contactul, timp de opt luni, cu englezii și americanii, trebuia să-și lase pecetea asupra lui.

Avocatul Abildgaard de la Curtea Supremă venise să-i întîmpine pe Thomas și pe Margrethe la aeroportul din Kastrup și-i conduse cu mașina sa acasă în Hellerup, unde îi aștepta o mică cină festivă.

— Cum îmi merg afacerile ? întrebă Thomas Klitgaard, în timp ce ședeau în spațiosul salon cu portrete de strămoși pe pereți, și gustau din băuturile plăcute ce li se serveau.

— Admirabil, răspunse Abildgaard. Firma ta va îndeplini în curînd o serie de lucrări noi. Trebuie să ne înarmăm și, după toate semnele, în proporții mult mai mari decît pe vremea naziștilor. Aerodromurile se vor lărgi, se vor construi adăposturi gigantice, fortificații uriașe. Acum se lucrează din plin la elaborarea planurilor, pe baza proiectelor întocmite de specialiștii de război americani. Mulțumită meritelor tale, Thomas, nici o firmă daneză nu este atît de bine pregătită să-și dea contribuția la marea cauză națională, cum este firma ta.

— Și procesul ?

— Procesul ? A, te referi la învinuirile aduse de comuniști firmei și autorităților daneze ?

— Da, știi, nu aveam putința decît arareori să citesc ziare daneze.

— Totul se desfășoară după normele stabilite ; nu-ți strica buna dispoziție cu asemenea fleacuri. Cît despre redactorul ziarului comunist, el va avea tot răgazul să mediteze în liniște asupra comportării sale, într-o celulă de arest. Asta-i tot...

— Și procesul nu produce o senzație prea mare în presă ?

— Deocamdată nu se mai pomenește despre el. Doar comuniștii mai țipă. Da, totul merge admirabil, Thomas. Soarta este milostivă cu noi.

Cu un zîmbet larg, avocatul Abildgaard ridică paharul și-și felicită cumnatul că s-a înapoiat în patrie, odihnit și cu frumoase perspective de viitor.

CAPITOLUL XXIV

Trista cădere a unui ministru de Justiție.

Țara noastră a fost întotdeauna vestită prin nivelul înalt al instrucțiunii, prin desăvîrșita organizare a școlilor. E drept că în ce privește școlile elementare, în multe orașe și mai ales în localitățile rurale, lucrurile nu stau deocamdată prea strălucit, în schimb ne-am putut mîndri întotdeauna cu școlile noastre secundare și superioare, destinate în primul rînd odraslelor burgheziei. Ba nu, nu numai odraslelor burgheziei, ar fi nedemocratic. Și tinerilor proveniți din clasele de jos, celor mai capabili dintre ei, li s-a dat întotdeauna putința să se bucure de binefacerile învățămîntului mediu și superior, să învețe la licee, universități, și să devină juriști și funcționari care să se uite de sus în jos la oamenii pe care Dumnezeu nu i-a blagoslovit cu multă învățătură, și mai ales la aceia care sînt siliți să-și cîștige bucata de pîine prin truda mîinilor. Copiii de oameni săraci, care au făcut studii superioare, devin adesea slujitori mai buni și mai credincioși ai societății decît copiii oamenilor bogați. Poate că aceasta se datorează faptului că ei sînt în general mai capabili și, pe lîngă asta, mai disciplinați.

Da, învățămîntul nostru superior este admirabil sistematizat și se bazează pe experiența multor generații. Țelul urmărit de școlile noastre superioare este acela de a insufla tineretului respect față de oamenii cu autoritate, față de bogăție, de a-i învăța pe cei tineri să se ploconească în fața celor pe care nu-i pot îmbrînci, să se tîrască asemenea șerpilor și în același timp să folosească vorbele și expresiile cele mai nobile ; de a-i învăța să se poarte nedrept

și totodată să dea asigurări că sînt slujitori devotați ai dreptății ; de a-i învăța să mintă, să înșele și mai ales să se teamă. Dacă ar fi să se judece caracterul unei națiuni după placul micilor burghezi cu studii superioare, pe care mulți îi socot exponenții culturii noastre, s-ar ajunge la concluzia că noi, danezii, sîntem națiunea cea mai lașă și mai de plîns din lume, care s-a înfundat atît de rău în fățărnicie și minciună, încît pur și simplu nu mai știe ce-i adevărul și nici nu poate să se împace cu faptul că alții știu ce înseamnă acest cuvînt.

Astfel de gînduri amare îl frămîntau pe Kaas, în timp ce urmărea zi de zi desfășurarea procesului în care firma „Klitgaard și Fiii" juca un rol de seamă. Lui Kaas îi erau cunoscute acuzațiile aduse firmei și el știa mai bine ca oricine că sînt juste. El mai știa cîte ceva și despre măsurile întreprinse pentru a scoate basma curată firma „Klitgaard și Fiii" și alte firme mari învinuite de speculă de război. L-a cunoscut pe bătrînul Grejs. Ce om cinstit ! Într-o vreme a fost chiar îndrăgostit în taină de fiica lui, de Sara, însă atunci nu-și putea face iluzii. Cu atît mai puțin acum, e prea tîrziu. Viața a fost crudă cu amîndoi.

La bară stau trei avocați. Doi din ei sînt juriști renumiți, de tipul lui Abildgaard și nu e de mirare că sînt și scump plătiți. Au trecut prin marea școală a vieții și cunosc bine prețul vorbelor răsunătoare ; chipurile lor de uliu exprimă o falsitate vrednică de respect. Ei își cunosc meseria și pentru asta primesc onorarii mari. Sînt vădit mirați că și cel de-al treilea avocat cunoaște bine jurisprudența, deși omul nu prea pare să se fi ocupat cu afacerile vreunei firme mari de milionari, ba, ca să spunem tot, se zvonește chiar că ar fi un simpatizant al comuniștilor. Cei doi avocați nu scapă nici cel mai mic prilej ca să-l atace din ambele flancuri pe al treilea, însă nici el nu le rămîne dator. Uneori se întîmplă ca cei doi avocați să nu poată riposta, și atunci trebuie să intervină judecătorul.

„Ia te uită la judecător, își zice Kaas în gînd. El

ştie ce forţe atotputernice are în spate. El ştie că în afacerea asta sînt amestecaţi politicienii, că şefii lui din ierarhia Justiţiei, în frunte cu ministrul Justiţiei în persoană, sînt învinuiţi de fapte necinstite. Asta nu-i prea place, doar îşi dă seama de toate... Pe de altă parte, însă, şefii lui i-au acordat o deosebită încredere, însărcinîndu-l să conducă acest penibil proces. Judecătorul este un om încă tînăr şi speră să facă carieră. Dacă va dovedi că e destul de servil, va fi avansat. De altfel, în împrejurările de faţă, sentinţa lui nu-i hotărîtoare. Dacă ar îndrăzni să-l achite pe curajosul redactor al ziarului comunist, instanţa judiciară imediat superioară ar anula sentinţa lui şi apoi, cu surle şi trîmbiţe, tot l-ar condamna pe ziarist. Trebuie să recunoaştem însă că abstracţie făcînd de fondul chestiunii, expresiile folosite de acest ziarist au fost prea tari. Trăim într-o ţară civilizată şi chiar dacă ne certăm, trebuie s-o facem ca nişte oameni bine crescuţi."

Kaas nu este jurist, dar el prevede atît de limpede că Houmann va fi condamnat, de parcă judecătorul ar avea de pe acum sentinţa în buzunar.

Iar juriştii discută aprins între ei, sau ascultă depoziţiile martorilor ; ziariştii iau note şi aleargă să dea telefoane, transmiţînd reportajele la redacţiile ziarelor lor. Şi tot aşa, zi după zi. Dacă cineva i-ar strînge cu uşa pe avocaţi, ei ar mărturisi impresia pe care şi-au format-o de la început : că afacerea trebuie lichidată cît mai repede, că se simte tendinţa de a o muşamaliza. Cine, mă rog, doreşte acest lucru ? O, se pare că în primul rînd juristul cel supus care a declarat că socotea micile dejunuri costisitoare doar ca un prilej de a primi rapoarte ; dar în spatele lui stă, probabil, cineva şi mai de vază. Experţii dau cifre şi explicaţii dintre cele mai plăcute, însă alţi martori le mătură calculele, dezvăluind faţa hîdă a adevărului. Aflăm de petreceri cu ofiţeri hitlerişti, de cadouri scumpe oferite lor, de lucrări executate în ritm record, de goana după noi comenzi de la autorităţile de ocupaţie, de la duşmanii şi cotropitorii ţării, de preţuri şi profituri uri-

așe. Unul după altul, martorii confirmă toate cele dezvăluite pînă atunci. Kaas dă din cap mereu. Toate sînt adevărate.

Într-un capăt al sălii stă zeița dreptății, pe care Justiția daneză o respectă și o cinstește numai pentru că s-a legat la ochi. Așa fac toate doamnele atunci cînd în prezența lor se petrece ceva indecent. Zeița ține în mînă balanța, depozițiile martorilor cad una după alta în talger, dar balanța nu se înclină. Este o balanță cu totul neutră. Ea nu vrea să aibă de-a face cu un caz al cărui deznodămînt este dinainte hotărît. Zeița din ghips stă cenușie, prăfuită, și poate că se gîndește :

„Cînd vom lichida oare justiția de clasă ? Cînd oare va învinge dreptatea, a cărei reprezentantă sînt întîmplător chiar eu ? Vai, vai ! În localul ăsta mohorît s-a dat și sentința în procesul intentat lui Alberti"[1].

În astfel de ciocniri furtunoase se desfășoară ședințele tribunalului iar ziariștii — ei nu sînt firește niște ticăloși, dar, fălindu-se că pot privi adevărul drept în ochi, nu-l lasă, ferească sfîntul, să pătrundă cumva în gazetă — ei își șoptesc unul altuia :

— Strașnică trebușoară ! Și comuniștii obțin zi de zi noi succese. Totul e limpede doar. Drace, grase profituri a mai scos firma ! Ce justiție mai e și asta ? Totul nu-i decît înșelătorie și truc politic.

— Păi, să scrii așa în ziar !

— Ai înnebunit ? Trebuie să scriu cu totul altfel. Nu doresc cîtuși de puțin să mă trezesc zvîrlit în stradă tocmai pe o vreme ca asta. Dar, fire-ar al dracului, blestemat joc !

Ziarele apar împodobite cu titluri mari, strigă și urlă cît sînt de absurde nerușinatele învinuiri aduse de comuniști. Și totuși, totuși... Pare-se că adevărul se strecoară cîte puțin printre rînduri și cîteva ziare din cele mai serioase încep să publice dări de seamă nu tocmai după tipic. Zîmbitorul deputat din Folketing Rasmussen este silit să facă o vizită la

[1] Peter Adler Alberti (1851-1932), ministru al Justiției care a fost judecat pentru delapidare.

redacția ziarului *Goarna libertății* și să-i cheme pe ziariști la ordine, pe un ton de reproș.

— Bine, dar gîndește-te la cititori, dragul meu Rasmussen, protestează Schnick, iar Schnack adaugă :

— Da, da, noi nu pierdem pulsul opiniei publice. Ținem un strîns contact cu cititorii ; vrem, nu vrem, sîntem siliți să scriem despre acest caz așa cum scriem.

— Pe naiba ! exclamă Rasmussen care de obicei nu înjură. Nu vedeți că prin dările voastre de seamă prea lungi, aproape stenografice, faceți jocul comuniștilor ? Parcă nu ați putea imprima o altă nuanță articolelor voastre, menținîndu-vă numai pe linia celor doi avocați de la Curtea Supremă, în loc să publicați declarațiile martorilor comuniști ?

— Nu se poate, dragă Rasmussen, și Schnick dădu din cap. Prea mulți cititori urmăresc procesul și vom fi bombardați cu proteste. E trist, dar te poți consola, deoarece știi de pe-acum că Houmann va fi condamnat.

— Mulțumesc, dar tu ar trebui să înțelegi și altceva : dacă lucrurile vor continua astfel, Sollerod se va prăbuși de pe locșorul lui. Doriți acest lucru ?

— Cîtuși de puțin. Dar trebuie să ne gîndim și la gazetă. Știi și singur cît ne este de greu.

Rasmussen are dreptate, ministrul Sollerod trece prin clipe grele. I se părea că a manevrat inteligent, genial, mizînd cu îndemînare pe doi cai deodată. Acum, însă, dublul său joc a fost demascat. Unul după altul, martorii arată cum făgăduise Sollerod să pună problema firmei „Klitgaard și Fiii" în Folketing și în loc să se țină de cuvînt, a încercat să împiedice procesul sprijinind în secret marea firmă speculantă.

— L-am crezut om cinstit, spune unul din martori. Dar m-am înșelat.

Acasă, Sollerod citește dările de seamă asupra dezbaterilor publicate zilnic în ziare, și tremură de mînie. Asta e prea de tot ! Își închipuie comuniștii că pot să-și bată joc de el în mod public ? Ha-ha, vor

da de dracu ! Se vor lovi cu fruntea de prag ! Şi el cere consemnarea depoziţiilor martorilor, cu toate că ştie foarte bine că cererea nu i se poate admite, deoarece el însuşi a fost chemat la proces în calitate de martor. Studiază minuţios declaraţiile martorilor şi-şi pregăteşte temeinic depoziţia, de parcă ar fi vorba să ia cuvîntul în Folketing.

În ziua cînd Sollerod trebuie să depună ca martor, sala tribunalului e ticsită de lume. Cînd îşi face apariţia în sală, feţele judecătorilor exprimă, fără voie, respect — Sollerod e doar ministrul Justiţiei. În schimb, faţa zeiţei dreptăţii nu exprimă nimic : în primul rînd, pentru că e legată la ochi, în al doilea rînd, pentru că ea ştie ce s-a mai întîmplat în această sală cu fostul ministru al Justiţiei Alberti. Zeiţa dreptăţii, hotărît lucru, nu simte nici un fel de respect pentru miniştrii de Justiţie danezi.

Lui Sollerod i se pun cîteva întrebări la care el nu catadicseşte să răspundă. Începe a vorbi grav şi plin de indignare, cum l-a înşelat Aksel Larsen care alergase la el după un sfat. Ministrul de Justiţie Sollerod n-a promis niciodată să ridice problema în Folketing. Dimpotrivă, i-a demonstrat lui Aksel Larsen ce consecinţe juridice grave ar putea avea acuzaţiile aduse în mod public, atît pentru firmă, cît şi pentru înalţii funcţionari din Justiţie. Iată toate discuţiile care au avut loc între el şi Aksel Larsen.

O voce răguşită strigă din sală :

— Minţi, Sollerod !

Sollerod tresare, faţa îi devine cadaverică, însă el nu-i răspunde omului care l-a întrerupt. El nu minte, el se apără împotriva adversarilor săi politici, acesta este dreptul său, care nu i se poate răpi, căci dacă va recunoaşte că a făcut promisiuni lui Aksel va fi pierdut. Orice om are dreptul să se apere aşa cum poate, cînd se trezeşte atacat.

I se adresează o nouă întrebare : e adevărat că, atunci cînd a fost întîia oară ministru al Justiţiei, a dat cuiva dosarul firmei „Klitgaard şi Fiii" ?

— Absolut fals ! Calomnie grosolană ! răspunde el plin de indignare. Voi fi nevoit să-l dau în ju-

decată pe Aksel Larsen pentru declarații false în fața Justiției.

Ziariștii scriu ca niște turbați. Senzațional ! Zguduitor ! Ministrul Justiției a apărut în toată puterea și măreția lui și Aksel Larsen nu se poate aștepta la nimic bun. Priviți-l, ministrul Justiției Sollerod este omul zilei, mîine întreaga presă nu va vorbi decît de el, oricine va putea citi în ziare cît de departe au mers comuniștii cu atacurile lor calomnioase împotriva ordinii de stat și a unor personaje cu autoritate.

Prietenii politici îl felicită pe Sollerod. Totul a decurs admirabil și el este, firește, mulțumit. Totuși, o pîlpîire de teamă i se zbate în suflet. Nu, el nu va da curs acuzației de depoziții false, dar dacă Aksel Larsen cere cumva el însuși să fie învinut formal, în cazul acesta ce va face el, Sollerod ? Ei, dar poate că amenințările vor avea efect și nu se va putea dovedi că el ar fi dat cuiva actele.

Peste cîteva zile, ministrul Justiției este nevoit să apară iarăși în calitate de martor în fața tribunalului. Blajinul și rotofeiul avocat al comuniștilor îi pune foarte amabil o mulțime de întrebări neplăcute, Sollerod, cu fruntea acoperită de broboane de sudoare, răspunde și repetă că toate sînt minciuni, calomnii ; el n-a dat nimănui, niciodată, documente oficiale importante. Minciuni și iar minciuni !

Avocatul comuniștilor cere instanței permisiunea de a pune întrebări unui alt martor ; sala așteaptă cu răsuflarea oprită. Kaas, care stă pe o bancă din fundul sălii, presimte ce se va întîmpla. Martorul este un funcționar demn de toată încrederea ; clipește nervos înaintînd pe locul destinat martorilor. Nu-i prea place că a fost pus într-o asemenea situație, dar în fața tribunalului nu se poate să mînți.

— Vreți să fiți bun și să spuneți tot ce știți cu privire la eliberarea actelor din dosarul firmei „Klitgaard și Fiii" ? întreabă avocatul comuniștilor.

Martorul, nehotărît, întoarce o privire aproape rugătoare înspre judecător : Ce să facă ?

— Protestez ! strigă unul din cei doi avocați de

la Curtea Supremă. Este o întrebare de provocare !

— Vă cer mii de scuze, spune cu o voce angelică avocatul comuniștilor. Așadar, întreb pe martor : Aveți cunoștință că actele ar fi fost eliberate ?

Avocatul de la Curtea Supremă se ridică din nou în picioare și vrea să protesteze, dar se lasă păgubaș. Rămîne cu privirea de uliu ațintită asupra dușmanului, gata-gata să sară asupra lui.

— Da... Da, am cunoștință.

— N-ați vrea să fiți amabil să lămuriți instanța ce știți despre eliberarea actelor ?

Modestul funcționar se uită din nou rugător la judecător. Nu știe ce să facă. Dacă va spune adevărul, s-ar putea să aibă de suferit de pe urma mărturiei, dacă va ascunde adevărul, se va face vinovat de o gravă înșelare a Justiției. Dar fața judecătorului pare cioplită în piatră. El nu vrea să pună pe nimeni într-o situație penibilă.

— Da... domnul ministru al Justiției a venit personal la mine cu un alt domn și m-a rugat să-i dau actele... Le-am dat domnului ministru al Justiției, iar el le-a înmînat celuilalt domn, care le-a pus în servietă. Cam după o lună, domnul acela a venit iar și mi-a restituit documentele.

— Și sînteți sigur că domnul acela nu era un funcționar din Ministerul Justiției ?... avocatul de la Curtea Supremă îl privește amenințător. Vă rog să vă gîndiți bine. Sînteți absolut sigur ?

— Da, sînt sigur.

— Cum puteți fi atît de sigur ? Doar nu-i cunoașteți pe toți funcționarii din minister !

— Cunosc toți funcționarii care au dreptul să primească acte. Și pe lîngă aceasta, îl cunosc pe...

— Îl cunoașteți pe omul căruia i-au fost eliberate documentele ? întreabă politicos avocatul comuniștilor.

— Da, îl cunosc...

— Purtați o gravă răspundere pentru mărturiile dumneavoastră, întrerupe avocatul de la Curtea Supremă.

— Vă rog să nu-l intimidați pe martor, i se adre-

sează avocatul comunist. În general, cer instanței să-mi dea posibilitatea de a pune în mod nestingherit întrebările necesare.

— Puteți pune întrebările, spune scurt judecătorul și avocatul comuniștilor dă din cap spre micul funcționar, de parcă ar vrea să-l îmbărbăteze, asigurîndu-l că nu va fi trăsnit pe loc.

— Și cine era acest om ?

— Era... era...

Martorul se sufocă și rostește încetișor numele omului, un expert contabil căruia, așa cum susțin și comuniștii, Sollerod i-a dat actele atunci cînd fusese prima oară ministru al Justiției și-și începuse jocul politic.

— Mulțumesc. Nu mai am alte întrebări.

— Am însă eu întrebări de pus, tună glasul avocatului de la Curtea Supremă. Ați declarat aici cu atîta siguranță, dar pe ce este întemeiată această siguranță a dumneavoastră ? L-ați cunoscut atît de bine pe omul acela ?

— Foarte bine, răspunde martorul. S-a jucat laolaltă cu copiii mei, cînd erau mici, a fost bun prieten cu băiatul meu cel mare.

Adevărat, nu mai rămînea loc pentru îndoieli.

— Mulțumesc, repetă avocatul comuniștilor. Presupun că stimatul meu oponent nu mai are întrebări de pus !

Nimeni nu mai are întrebări de pus și judecătorul declară ședința închisă. Publicul iese din sală, lumea e copleșită de impresii : doar nu în fiecare zi poți auzi mărturii din care să reiasă că ministrul Justiției minte. Ziariștii pornesc în goană spre redacțiile lor, căci acum se pune o mare întrebare : va demisiona ministrul Justiției Sollerod ?

Da, el trebuie să demisioneze. Hotărîrea e luată rapid. În aceeași seară, pe Sollerod îl vizitează cîrlionțatul deputat în Folketing, Rasmussen. Cu o lungă strîngere de mînă, el își exprimă compătimirea față de colegul de partid.

— Ia loc, să bei ceva, îl îndeamnă ministrul Jus-

tiției. Ce zici de situație ? Încă n-am putut să stau de vorbă cu nimeni.

— Vorbind pe șleau, Sollerod, nu-ți rămîne altceva de făcut decît să demisionezi, răspunde Rasmussen. Îmi vine greu s-o spun unui prieten, dar s-a creat o situație imposibilă.

— De ce ?

— Pentru că va fi greu de explicat așa ceva : un ministru de Justiție face declarații false... vreau să spun inexacte în fața tribunalului...

— Parcă nu poate omul să fie puțin uituc ?

— Nu, în cazul acesta nu poate. Nu-ți mai rămîne nimic altceva de făcut. Sînt silit să-ți spun că este neapărat necesar să-ți dai demisia.

— S-a urzit un complot josnic împotriva mea ! Va să zică așa vă purtați cu mine ?

— Dragă prietene, îi spune domol Rasmussen, e adevărat, nu este numai părerea mea. Am stat de vorbă cu conducerea partidului și am venit să te pregătesc. Vei pleca din minister cu cinste. Noi vom sublinia că ai fost o victimă a intrigilor comuniste.

— Și s-a isprăvit cu mine ?

— Nu, rămîi la fel ca mai înainte deputat în Folketing. Doar știi că unui deputat nu i se cere cine știe ce mare lucru, nici nu se compară cu ceea ce i se pretinde unui ministru. Nimeni nu acordă prea mare atenție dacă a spus sau n-a spus ceva un deputat.

— Așadar, totul este pierdut, în afară de onoare, zise Sollerod și încercă să zîmbească, dar zîmbetul se desenă foarte trist pe fața lui.

— Da, vorbele astea le-a spus Francisc I, după bătălia de lîngă Pavia, în 1525, surîse aprobativ Rasmussen. Mi se pare că ar fi cazul s-o întoarcem puțin. În situația politică actuală, nimic nu-i pierdut, în afară de onoare...

— Ce vrei să spui cu asta ? se revoltă Sollerod.

— Vreau să spun că amîndoi sîntem politicieni realiști. Nu s-a pierdut decît un oarecare lucru exterior. Căci tu ai procedat foarte just. În fața noastră stau noi sarcini importante. Iar în sînul partidu-

lui eşti ca şi mai înainte un om profund respectat.

Înmînîndu-i astfel cu menajamente amicului său şnurul de mătase[1], Rasmussen plecă, după ce îi mai strecură la despărţire o sumedenie de cuvinte prieteneşti, de încurajare. Omul care a devenit din nou *fost* ministru al Justiţiei. rămase singur. Şi iarăşi auzi răsunîndu-i în urechi glasul cel neîndurător :

„Ai devenit un om de nimic, Sollerod."

CAPITOLUL XXV

În timp ce se desfăşoară procesul, în sînul întreprinderii „Klitgaard şi Fiii" domneşte o mare agitaţie; firmei i se oferă noi posibilităţi, ca şi altor firme mari care au speculat.

Acuzatul stă în faţa tribunalului şi se apără. Cuvintele ce le rosteşte în apărarea sa îi fac pe judecători să simtă fiori reci în spate : aceasta nu mai e apărare, ci curată acuzare. Acuzare împotriva celor care au trădat ţara cînd ea trecea prin clipe grele împotriva celor ce au strîns grămezi de aur sprijinind interese străine ; sînt acuzate autorităţile care au căutat să şteargă urmele criminalilor, acuzaţi politicienii care şi-au călcat jurămintele sfinte.

În timp ce vorbeşte, în sală se lasă o linişte de mormînt. E drept că vorbitorul nu-i decît un comunist, un calomniator, cu toate acestea, cuvintele lui sînt uimitor de convingătoare. În perioada războiului, a fost membru al Consiliului Libertăţii, şi vorbeşte în numele libertăţii. Vocea lui răsună grav şi toată lumea ştie că simţămintele lui au trăit în inimile curajoase, înflăcărate, ale celor ce au căzut în luptă.

Ziariştii ascultă şi uită să ia note, iar atunci cînd vorbitorul termină, ridică din umeri. Are drep-

[1] Potrivit datinii, în vechea Chină împăraţii trimiteau demnitarilor pe care nu-i mai agreau un şnur de mătase pentru a se sinucide (n. a.).

tate, firește. Totul e o nerușinată ticăloșie și epurarea s-a transformat și ea într-o ticăloșie. Dar ceea ce s-a întîmplat, s-a întîmplat și nimănui nu-i trece măcar prin minte că unui comunist i s-ar putea da dreptate într-un proces politic. Și ce înseamnă în general „a avea dreptate ?" Nu mai sîntem niște naivi, ehei ! Noi, cei ce ședem aici, pe băncile presei, am ieșit de mult din vîrsta copilăriei.

Se dă sentința : pedeapsa cu închisoare și plata unei sume însemnate drept daune. Se face apel împotriva sentinței, cazul ajunge la instanța următoare, și, în sfîrșit, la Curtea Supremă, unde un grup de bărbați mai în vîrstă, îmbrăcați în robă și cu o expresie impasibilă întipărită pe față, ascultă cuvîntările avocaților. Judecătorii aceștia sînt floarea justiției. Ei sînt aleși cu o deosebită grijă, viața lor personală este mai presus de orice critică, părerile lor sînt îndeajuns de burgheze și conservatoare, astfel încît nu există nici un temei de îngrijorare ca în această instanță să se întîmple ceva periculos pentru societate. Și totuși, judecătorii ascultă cu neplăcere mărturiile care dezvăluie uriașele profituri ale firmei „Klitgaard și Fiii", care dau în vileag tentativele oamenilor politici de a mușamaliza acest caz, care scot la iveală spiritul întreprinzător al funcționarilor sus-puși din Ministerul Justiției și vorbesc despre agreabilele mese luate la restaurant în contul firmei.

Condamnarea este confirmată, așadar, Houmann va sta la închisoare, dacă nu va interveni pentru grațiere ; se pare însă că nu e dispus să întreprindă nimic, oamenii ca el sînt foarte îndărătnici. Deputatul cel cîrlionțat din Folketing strînge un mic cerc de prieteni buni și credincioși. la o consfătuire secretă.

— Da — începe el — voi vorbi despre sentința în procesul Houmann. S-a petrecut ceva foarte neplăcut. Pe de o parte, el are dreptate. Ar fi trebuit dată în judecată firma „Klitgaard și Fiii" ; în mișcarea de rezistență exista doar convingerea că va fi necesară răfuiala cu firmele care au speculat.

Ceilalți sînt întru totul de acord cu el, toți au luptat în mișcarea de rezistență, au organizat diversiuni în fabricile și uzinele speculante ; oare firma „Klitgaard și Fiii" nu este și ea una dintre cele mai mari firme de acest fel ?

— Are dreptate într-un fel, repetă Rasmussen, ciufulindu-și părul cîrlionțat. Dar a mers prea departe cu atacurile, a aruncat acuzații grosolane unor înalți funcționari, și așa ceva nu e îngăduit să faci... De aceea a trebuit să fie condamnat, astfel de lucruri nu pot fi tolerate... Dar, ascultați, n-ar fi bine să cerem noi grațierea lui ?

— Cum așa ? Se poate să ceri grațierea unui om care nu cere singur acest lucru ?

— Da, firește. Nouă n-ar trebui să ne pese că el va fi băgat la răcoare. Însă eu cred că asta îi va aduce... îi va provoca lui un sentiment de amărăciune, pentru că noi, vechii lui tovarăși de luptă, l-am trădat.

Deputatul din Folketing, Rasmussen, era cît pe ce să spună : îi va aduce aureola de martir, dar se oprise la timp. Oamenii convocați la această consfătuire nu erau prea frecați în ale politicii și dacă le-ar fi dat măcar prin gînd că se urzește iarăși o mică intrigă politică, Rasmussen n-ar fi izbutit să-i înduplece să-și dea semnăturile. Și el avea nevoie de onorabilele lor nume în josul cererii de grațiere, pe care o avea gata întocmită. Din punct de vedere politic, era mai înțelept ca grațierea să se producă și redactorul ziarului comunist să nu fie trimis la închisoare. Mai ales în momentul de față, cînd se căuta din răsputeri să fie salvați trădătorii de patrie și să fie eliberați naziștii-asasini.

— Adineauri am schimbat cîteva cuvinte cu ministrul Justiției, continuă el. E posibil ca lucrurile să se aranjeze... numai dacă Houmann nu va fi prea încăpățînat și, desigur, nu va fi, căci cine are poftă să stea trei luni la pușcărie, cînd se poate bucura de libertate ? Am scris o cerere în care scot în evidență deosebitele sale merite din timpul ocupației și arăt și starea proastă a sănătății lui. Da-

că ne-am putea înarma și cu un certificat medical, totul ar merge bine.

— Dar el, Houmann, ce zice ? întrebă unul dintre participanții la consfătuire.

— Asta n-o pot ști, răspunde Rasmussen. Sîntem adversari politici și de obicei nu stăm de vorbă unul cu altul. Aceasta nu înseamnă însă că n-am să-l ajut.

— Și n-ai putut să-l ajuți în alt mod ? întreabă cineva. Căci Aksel Larsen a făcut la timpul dat o interpelare în Folketing, și am fi putut să-l sprijinim atunci, în numele mișcării de rezistență. Și n-ai fi putut să scrii ceva în acest sens în presa partidului ?

— N-ar fi fost lucrul cel mai indicat, explică Rasmussen. Comuniștii caută întotdeauna să facă din orice o chestiune politică...

— După părerea mea, pe cît am putut să observ, și alții caută să facă același lucru.

— Firește că-i așa. Politica e politică și nu se poate tăgădui că se folosește o anumită tactică. Să aveți însă în vedere : comuniștii acționează întotdeauna conform principiului : scopul scuză mijloacele — și de aceea lucrul cel mai înțelept este să ne ținem mai la distanță de ei. Ați văzut și voi cum s-a terminat chestiunea cu sărmanul Sollerod, numai pentru că a mers pe calea tratativelor cu ei. Însă aici nu e vorba decît să dăm dovadă de o atitudine pur umană față de un fost tovarăș de luptă.

Mai cu vorbă bună, mai îmboldindu-i, deputatul din Folketing Rasmussen îi hotărî pe vechii săi prieteni să semneze cererea de grațiere. Nu-i mai rămînea decît să facă rost de certificatul medical din care să reiasă că Houmann este un om atît de suferind, încît n-ar putea suporta închisoarea. Astfel, condamnatul ar rămîne liber, și ziarele ar scrie în articolele de fond despre umana, democratica societate daneză, care, nevoită să pedepsească orice călcare flagrantă a legilor, este gata în același timp să dea dovadă de caritate și de îngăduință față de

un om, dacă omul acesta cere iertare ; într-o altă țară, un astfel de om ar fi fost repede pus la zid.

Rasmussen îi telefonează medicului care, după cum știe bine, l-a îngrijit cîndva pe redactorul ziarului comunist. El îi povestește blajin și cu toată încrederea că vechii prieteni vor foarte mult să-l ajute pe Houmann și că nu le lipsește decît un certificat medical din care să reiasă starea sănătății condamnatului ; după ce îl vor obține, totul se va putea aranja și condamnarea va fi anulată.

— Cine ești dumneata ? întreabă o voce glacială.

— Rasmussen, deputat în Folketing. Am luptat alături de Houmann în mișcarea de rezistență. Ne cunoaștem foarte bine, am fost prieteni apropiați. Și ați putea să-i faceți un bun serviciu lui și prietenilor săi, eliberîndu-ne un certificat medical.

— Cu dragă inimă, răspunde medicul. Și o voi face cu conștiința perfect împăcată, însă numai cu condiția ca Houmann să-și exprime el însuși această dorință. Dacă-ți aduci aminte, și eu am făcut puțin parte din mișcarea de rezistență, și tocmai de aceea îmi închipui că el nu vrea să mai aibă de-a face cu dumneata și cu prietenii dumitale.

— Mi se pare că nu ai dreptul să fii atît de grosolan, chiar dacă n-ar fi decît din motivul că dau dovadă de sentimente prietenești față de un tovarăș de luptă de odinioară.

— Ehei, Rasmussen, tu și cu mine am fost într-un timp membri ai Uniunii Tineretului Comunist, nu-i așa ? Noi ne cam cunoaștem unul pe altul și eu nu te cred nici atîtica. N-am să-ți eliberez certificatul pe care vrei să-l folosești pentru intrigile tale politice.

Rasmussen oftă și puse receptorul la loc. Poftim, iată cum sînt comuniștii ! Ei nu vor să asculte nici de cel mai elementar simțămînt omenesc. Aruncă, cu propria lor mînă, un om bolnav la închisoare, numai pentru că sînt veșnic bănuitori și nu au nici o măsură în pretențiile lor. De-ar fi căpătat certificatul medical, totul ar fi fost în regulă !

Dar dacă în unele cercuri politice sentința a pro-

dus mîhnire, în altele a fost primită cu mare satisfacţie. De îndată ce avocatul de la Curtea Supremă Abildgaard primi înştiinţarea telefonică despre rezultatul procesului, se duse la Thomas, la birourile firmei.

— Ei, vezi, ultimul cuvînt a fost rostit, sentinţa a fost dată, vesti el.

— Care e sentinţa ? întrebă Thomas Klitgaard.

— Confirmarea celei anterioare, fireşte. Bravul nostru Houmann nu va fi liber decît peste trei luni. Tu şi firma sînteţi pe deplin reabilitaţi din punct de vedere juridic.

Thomas Klitgaard îşi sună secretarul personal şi-l rugă să aducă vin şi pahare.

— Este un vin de Porto excelent, cu un buchet minunat, cred că o să-ţi placă şi ţie, zise el. Mi se pare că-l meritäm pe deplin. Procesul ăsta afurisit m-a zbuciumat rău. Părea că nu se va mai isprăvi niciodată. Am avut tot timpul simţămîntul că numele meu este împroşcat cu noroi. Oricine îşi putea permite să-mi spună speculant şi trădător de patrie.

— Oamenii de treabă n-au îndrăznit aşa ceva, dragul meu Thomas, zise Abildgaard, ridicînd paharul. Ştim cu toţii că ţi-ai făcut datoria, că personal ai avut de îndurat în timpul ocupaţiei lovituri mai grele decît cei mai mulţi compatrioţi. Bătrînul tău tată, un om atît de cinstit, a fost omorît mişeleşte, fiul tău a stat într-un lagăr de concentrare. Într-adevăr, ai plătit un greu tribut pentru toate.

— Îţi mulţumesc, Torsten, rosti Thomas emoţionat şi ciocni cu Abildgaard. Tu mi-ai fost sprijinul cel mai sigur în anii aceştia grei. Şi sînt convins că aşa va fi şi de aci înainte.

Cîteva clipe rămaseră în tăcere, sub impresia clipei solemne, precum şi sub înrîurirea vinului tare de Porto. Apoi Abildgaard întrebă :

— Dar afacerile ? Cum merg afacerile ?

— Strălucit. Tocmai voiam să-ţi spun cum stăm. Am terminat lucrările la aerodromul din Karup şi la alte aerodromuri, mai bine zis am crezut că le-am terminat, dar acum se pare că americanii au în ve-

dere lucrări noi. Ei vor desigur să-şi facă baze pentru bombardiere. Aceasta înseamnă noi sarcini uriaşe pentru firma noastră. Deunăzi am primit o adresă secretă din partea statului-major şi va trebui să mergem să-i consultăm pe specialiştii americani.

— Sînt gata, de îndată ce îmi vei telefona...

— Îţi vine şi să rîzi uneori, schimbă vorba Thomas Klitgaard şi zîmbi. Ba lucrează nemţii, ba americanii. Nimeni nu şi-ar fi închipuit...

— Căile destinului nu le putem cunoaşte, Thomas, îl întrerupse zîmbind Abildgaard.

— Da, oamenii cărora li se spunea speculanţi de război au devenit acum mari patrioţi, preocupaţi de apărarea patriei. Şi care-i deosebirea ? Atunci hitleriştii voiau să ne apere de bolşevici, acum tot de bolşevici vor să ne apere americanii. Şi dacă lucrurile vor continua tot aşa, în curînd jumătate din Danemarca va fi betonată. Dar firma nu are motive să se plîngă. Au sosit timpuri cum n-am visat vreodată. Tot ce-am lucrat în timpul războiului e floare la ureche în comparaţie cu planurile actuale.

— Dar calculezi tu totul cu grijă, ca întotdeauna ?

— Se înţelege de la sine că mă voi îngriji să nu rămînem în pierdere. De altminteri, să ştii că nu sîntem expuşi vreunui risc. Experţii militari au vederi foarte largi. Îţi face impresia că lor nici nu le pasă de preţ. Fii pe pace, Torsten, ne plouă cu bani, vom avea cîştiguri frumuşele. Firma s-a întărit din toate punctele de vedere. Dar ce se aude cu jubileul nostru ?

— Jubileul ?

— Cum, nu ţi-am spus încă ? Se vede că în zorul ăsta am uitat. Peste cîteva luni se vor împlini douăzeci şi cinci de ani de cînd tatăl meu a schimbat denumirea întreprinderii sale — care încă de pe atunci luase proporţii considerabile — numind-o „Klitgaard şi Fiii". Cred că trebuie să sărbătorim această zi.

— Poate, zise Abildgaard nehotărît. S-ar cădea totuşi să o sărbătorim cît mai modest.

— Vrei să spui cumva că firma are o reputație atît de proastă, încît...

— Liniștește-te, Thomas, nu vreau, firește, să spun așa ceva. Cred doar atît : că n-ar fi indicat să se facă prea mare zarvă în jurul acestei aniversări. Ai putea să aloci o sumă oarecare de bani, pentru ca în ziua jubileului să înmînezi cîte un premiu celor mai buni salariați ai firmei și să sărbătorești această zi oferind o masă intimă la tine acasă.

Thomas Klitgaard rămase o clipă pe gînduri.

— Cred că ai dreptate, Torsten, zise el. Și îți voi urma sfatul înțelept, cum fac totdeauna.

CAPITOLUL XXVI

Firma își serbează jubileul în chipul cel mai plăcut ; printr-o coincidență, are loc în aceeași seară și o altă sărbătorire. Cu aceasta se încheie povestirea despre stimata și onorabila firmă a speculanților de război „Klitgaard și Fiii".

Ziua jubileului începu cu un eveniment vrednic de amintit. Un lacheu de la palatul regal sună la ușa lui Thomas Klitgaard și cu o plecăciune solemnă dădu un mic pachet pentru domnul director. Jupîneasa îi duse pachetul lui Thomas Klitgaard, care tocmai își lua gustarea de dimineață.

— Ce-i asta ?

— Mi se pare că e de la rege, răspunse îmbujorată fata din casă. L-a adus un lacheu. Mai e aici.

Thomas sări în picioare și se repezi în vestibul. Da, era un lacheu regal, nu încăpea nici o îndoială. Scoase din buzunar o hîrtie de o sută de coroane.

— Poftim, zise el. Și mulțumesc... pentru osteneală...

— E prea mult, domnule director, zise lacheul și se înclină ca în fața unui personaj de origine princiară. Vă foarte mulțumesc, domnule director, dați-mi voie să vă felicit, domnule director.

Lacheul plecă. Thomas Klitgaard se grăbi să desfacă pachetul. Îi tremurau mîinile. Fusese distins cu gradul de cavaler cu mulți ani în urmă, cînd regele inaugurase podul la a cărui construcție contribuise și firma. Iar acum era probabil decorat cu ordinul Dannebrog — mai devreme sau mai tîrziu ordinul acesta se acorda celor ridicați la gradul de cavaleri. El își dădea perfect de bine seama ce mare cinste însemna decorarea aceasta. Mai cu seamă acum, după un proces atît de penibil.

Cînd desfăcu în sfîrșit pachetul, inima prinse a-i zvîcni cu putere în piept.

Comandor al ordinului Dannebrog. Întocmai așa, ordinul de comandor !

De bucurie și mîndrie îi veniră lacrimi în ochi, căci acordarea acestei înalte decorații în ziua jubileului firmei însemna că în sferele cele mai înalte el era socotit un bun cetățean danez și nu se dădea nici un dram de atenție mîrșavei calomnii pe care o răspîndeau, din nefericire, nu numai comuniștii.

Doamna Margrethe intră în sufragerie și Thomas, radiind de fericire, îi arătă noua decorație ce-o primise.

— Crucea de comandor, Margrethe, zise el. Sînt ridicat la rangul de comandor al ordinului Dannebrog. Acum ești soție de comandor.

— Te felicit, Thomas, zise ea și zîmbi văzîndu-i bucuria copilărească pentru acest fleacușteț. Doamne, pe funcționari îi decorează cînd împlinesc o anumită vîrstă, cu condiția să nu fie amestecați în ceva nepermis. Un mare om de afaceri primește de asemenea o decorație, iar cînd contul lui la bancă e deosebit de mare, i se dă chiar crucea de comandor. În viață toate acestea sînt tot atît de inevitabile, ca și zbîrciturile și părul alb.

Cînd Thomas Klitgaard sosi la birourile firmei, și începuse să plouă cu felicitări din toate părțile. Coșurile uriașe cu flori nu mai încăpeau pe birouri și pe pervazurile ferestrelor. Persoanele care aveau legături de afaceri cu firma îl felicitau astfel pe eminentul inginer Thomas Klitgaard. Pe cărțile de vi-

zită care însoțeau florile se putea citi numele unor firme speculante mari și mici, cu care Klitgaard colaborase în timpul ocupației hitleriste și continua să colaboreze și sub egida americanilor.

Thomas Klitgaard convocă personalul firmei și rosti o cuvîntare. Mulțumi fiecăruia dintre numeroșii săi colaboratori pentru contribuția sa la dezvoltarea înfloritoare a firmei. Subliniase că o realizare de mari proporții reușește numai atunci cînd există unire în muncă. Pomeni în treacăt și de vremurile grele prin care trecuseră, arătă marea răspundere ce revine de azi înainte fiecărui salariat. Căci acum firma va trebui să asigure apărarea țării, să construiască aerodromuri, adăposturi și cazărmi. Luară apoi cuvîntul cîțiva funcționari superiori, mulțumindu-i cu expresiile cele mai alese pentru bunele cuvinte și subliniind marea fericire de a munci sub conducerea unui director atît de eminent. Apoi fu servit vin de Porto și tortă și, la sfîrșit, fură împărțite plicuri închise. Pe fiecare plic era scris numele destinatarului. Salariații puseră plicurile în buzunare, fără să le desfacă, deși mureau de curiozitate. Era clar că sînt premii, însă ce sumă — un salariu pe o lună, pe două sau, poate, pe trei ?

— Încă o dată vă mulțumesc, rosti Thomas Klitgaard. Mulțumesc pentru florile pe care mi le-au trimis funcționarii și inginerii, vă mulțumesc tuturor pentru munca voastră conștiincioasă și cinstită. Sper că veți fi mulțumiți cu micile sume cu care firma pune un semn zilei de astăzi. Și acum, să trecem cu toții la lucru. Nici în clipele cele mai sărbătorești nu trebuie să ne uităm îndatoririle.

Se îndreptă spre biroul său. Cîteva funcționare mai nerăbdătoare desfăcură plicurile.

— Salariul pe trei luni, minunat ! exclamă una din ele. Acum o să-mi pot cumpăra o bicicletă.

— Da, iar inginerul-șef și directorul administrativ își vor putea cumpăra mașini noi, răspunse alta.

Thomas Klitgaard nici nu apucă să se așeze bine la impunătorul său birou, cînd îi fu anunțată vizita unui personaj cunoscut : Hakon B. Moller în persoană.

— Te felicit din toată inima, dragul meu inginer Klitgaard, zise el cu căldură. Vreau să-ți strîng mîna în ziua jubileului firmei dumitale.

— Cîtă gentilețe din parte-ți, iubite domnule director Moller, zise Thomas Klitgaard și turnă vin de Porto în pahare. Da, timpul trece și noi îmbătrînim. Au trecut mai bine de zece ani, de cînd tata ne-a transmis nouă firma. Au fost ani grei...

— Grei pentru noi toți, încuviință Hakon B. Moller. Am trecut printr-o perioadă de furtuni periculoase. N-am cuvinte să-ți spun cît am fost de bucuros cînd am aflat rezultatul procesului intentat redactorului ziarului comunist. Așa și trebuia să se întîmple. Nimeni nu are dreptul să arunce cu noroi în firma dumitale. Nimeni nu a izbutit să-mi păteze nici mie numele... De altminteri, a trecut vremea calomniilor și a suspiciunilor.

— Să nădăjduim, zise Thomas Klitgaard și scoase un oftat. Însă tendințe de subminare a societății vor exista întotdeauna.

— Da, însă noi le putem pune frîu. Astăzi avem aliați puternici. Toate cercurile oficiale sînt de acord că noua stare de lucruri înseamnă în primul rînd o binefacere pentru viața economică. Și, într-adevăr, marii noastre industrii i s-a creat o conjunctură extrem de favorabilă.

— E adevărat, vremurile sînt prielnice pentru afaceri. Însă totul pare prea puțin solid. Și dacă va începe războiul, ce se va întîmpla atunci ?

— Va începe și se va termina.

— Da, însă noi ne aflăm într-o zonă periculoasă. Noi transformăm de fapt întreaga țară într-o bază americană. Ce se va întîmpla cu noi ?

— Nimic bun, zise calm Hakon B. Moller. Dar, pregătiri putem să facem din vreme. Fie vorba între noi, domnule inginer Klitgaard, o firmă atît de mare ca a dumitale se poate îngriji de pe-acum să-și trimită valori importante în străinătate. Organizează dumneata o întreprindere afiliată unei firme americane, sau cumpără-ți ceva valori în America de Sud... În caz de catastrofă, va fi foarte plăcut să ai ceva garanții.

— Ai dreptate, fără îndoială, zise Thomas Klitgaard, îngîndurat. Așa ceva mi-a trecut și mie prin gînd. Dar am fost tare ocupat, cum sînt de altfel și acum.

În mașină, în drum spre casă, și acasă, în timp ce se îmbrăca pentru masa festivă, Thomas nu se gîndea decît la cuvintele lui Hakon B. Moller. Are dreptate, fără îndoială, el însuși este proprietarul unor mari fabrici și întreprinderi înființate în alte țări. N-ar strica să-i urmez sfatul. Firma trece printr-o perioadă de dezvoltare impetuoasă și nimeni nu se va mira dacă întreprinderea va fi lărgită. America de Sud — ideea nu e rea de fel. Dacă va izbucni războiul, cu ororile și distrugerile lui, rezervele vor fi salvate, iar după ce va trece furtuna, totul va putea fi luat de la capăt. În timp ce-și atîrna la piept crucea nouă de comandor, Thomas Klitgaard hotărî să lărgească firma. Va cumpăra acțiuni străine și va crea o întreprindere oarecare în străinătate. Mine, plantații, o mare întreprindere agricolă — în fond este indiferent ce anume, numai să-și poată plasa o parte din avere într-un loc sigur. Iar aici, banii vor curge gîrlă, frumușel, la fel ca și mai înainte.

„Fuga capitalului ? se întrebă el în gînd. Fleacuri. Asta nu se poate numi cîtuși de puțin o fugă de capital. Dimpotrivă, fondînd întreprinderi în alte țări, eu sporesc bogăția țării mele. Am să încep să mă ocup de această chestiune chiar de mîine, căci, cine știe cît timp a mai rămas pînă la... Într-adevăr, drace, americanii nu s-ar înarma cu atîta furie, dacă înarmarea n-ar avea un temei real."

Radiind de fericire, își întîmpina musafirii. Se adunase întreaga familie Klitgaard, invitată la sărbătorirea acestei zile. Nu lipseau decît doi membri ai familiei : Evelyn, care plecase în Germania și Gregers, cioara albă a familiei. Acesta își terminase studiile și intrase în asociație cu nebunul de Kaas, care își deschisese un birou de inginerie propriu. E trist, cînd ești nevoit să-ți renegi primul născut. În schimb însă, Anders este bucuria părinților. Și el și-a ter-

minat studiile și acum lucrează ca inginer în cadrul firmei. Poate că ar fi bine să-l trimită pe el în America de Sud, flăcăul e capabil și cunoaște valoarea banului.

Pe masa lungă, împodobită cu flori, pîlpîia flacăra lumînărilor, sclipeau argintăria și cristalurile. În jurul mesei stăteau așezați fiii bătrînului Grejs și unica lui fiică : Johannes, posomorît și încruntat ca de obicei, cu toate că întreprinderile lui mergeau de minune ; Emmanuel, slab și eteric, îndrăgostit ca întotdeauna numai de poezie, pe care o ocrotea ca și înainte ; Sara, încărunțită înainte de vreme, cu soțul ei, elegantul jurist. Tot aici se afla și generația tînără și promițătoare care trebuia să ducă mai departe gloria familiei Klitgaard. Era Anders cel capabil, soră-sa Kirsten, logodnicul acesteia, locotenent de gardă și baron, moștenitorul unei frumoase moșii în Fün. Mai era și Kristian, fiul lui Johannes și al Evelynei, care preferase profesiunea de jurist aceleia de inginer. În curînd își va da și el examenele de absolvire. „Nu este cine știe ce de capul lui — își zicea Thomas Klitgaard — dar face parte din categoria oamenilor care știu să răzbată în viață." Tot aici se aflau și cei doi copii ai Sarei și al lui Abildgaard : Lars, cu profilul acvilin al tatălui său — jurist ca și el, va continua ocupația părintească — și Jeanne, subțirică și fermecătoare ; ea va face, fără îndoială, o partidă strălucită. Fără să vrea, Thomas Klitgaard se gîndi la copilăria sa, la parohia de pe țărmul Mării Nordului, unde vînturile izbeau cu furie căscioara lor sărăcăcioasă. Da, adevărat, acolo, în cătunul sărac îngropat între dunele de nisip, stau înfipte rădăcinile bogatei și înfloritoarei lor familii.

Abildgaard se sculă în picioare și lovi ușor un pahar. Glasul lui răsună emoționat, așa cum se cuvine să sune glasul unui avocat în astfel de cazuri ; fața îi era gravă iar cuvintele pline de greutate, așa cum se cerea în împrejurări atît de solemne :

— Dragă Thomas, cuvîntă el. Trăim vremuri zbuciumate, vremuri de frămîntare, pline de neliniște,

cînd oamenii uită lucrul de căpetenie : că trebuie să fie mulțumiți de soarta lor. Ei uită de minunata cumpătare despre care vorbește vechiul psalm :

Tu, Doamne, hărăzitu-mi-ai soarta mea !
Fă-mă acum, să fiu mulțumit de ea.
De faptele mele, de meseria și de rangul meu,
Fă-mă să fiu mulțumit mereu.
Să fac binele cu toată dragostea pentru tine
Și să servesc cu devotament, pentru-al lor bine,
Pe acei ce-mi dau munca și pîinea...

O astfel de atitudine în viață, un asemenea devotament i-au caracterizat pe părinții tăi. Tatăl tău, Grejs și mama ta, Kjestin erau oameni din popor, cu toate că, datorită capacității și unei hărnicii neobosite, au ajuns bogați. Morala lor era simplă : amîndoi au fost, pînă la moarte, doi oameni simpli în sensul cel mai bun al acestui cuvînt. Dar vremurile grele prin care trecem ne pun în față alte cerințe. Cerințe foarte mari, dragul meu Thomas, cerințe pe care vechea generație nu a voit să le înțeleagă. Noi trebuie să ne unim pentru apărarea valorilor culturale și sociale pe care forțele răului vor să le nimicească. Societatea contemporană are nevoie de oameni care să posede ceva mai mult decît o simplă morală primitivă — de oameni cu vederi largi, care să nu fie frînate de un punct de vedere tradițional. Și tu, dragul meu Thomas, posezi cele mai bune calități ale omului de afaceri contemporan. Tu îți cunoști meseria, tu știi să apreciezi posibilitățile și să micșorezi riscurile. Știm cu toții ce-a însemnat firma pentru țara noastră în timpurile grele și știm de asemenea ce înseamnă ea astăzi. În această zi solemnă, tu ai fost distins cu un ordin prin care țara își răsplătește fiii și cetățenii ei cei mai destoinici. Noi, membrii familiei tale, sîntem mîndri de tine, și-ți mulțumim pentru felul cum ai condus vechea firmă. Primește felicitările noastre, dragă Thomas.

„Ce pălăvrăgeală idioată, își zicea în sine Johannes, sculîndu-se în picioare și ridicînd paharul. Thomas nu s-a gîndit niciodată la altceva decît la bani, ca

și noi toți de altfel. Dar lui i-a ieșit strașnic : are crucea de comandor, în timp ce eu am nimerit la răcoare, cu toate că pe vremea ocupației ne-am îndeletnicit amîndoi cu același lucru. Încolo, toate floricelele astea nu-s decît înșelătorie, fleacuri..."

Thomas Klitgaard le mulțumi tuturor, ciocnind paharul cu șampanie. Se simțea fericit, mîndru de sine. Era o zi mare pentru el. Meritele îi erau recunoscute de toată lumea și pe lîngă asta luase o hotărîre importantă. Astăzi, firma „Klitgaard și Fiii" este o mare firmă daneză ; peste cîțiva ani va fi o firmă internațională. El este un om în plină înflorire a forțelor și cursa americană a înarmărilor i-a creat posibilități mai mari decît anii ocupației.

„Dacă tata ar trăi să mă vadă acum, se gîndi el. Pe vremuri m-a dezaprobat, astăzi ar fi mîndru de mine."

Întîlni privirea surorii sale Sara și bucuria i se întunecă o clipă. În ochii ei obosiți Thomas citi îndoială, sau poate neîncredere. Ea nu-l crezuse niciodată, sora lui, la care Grejs ținea atît de mult, pentru că semăna cu credincioasa lui soție Kjestin. Nu, poate că e mai bine că bătrînul Grejs odihnește în mormîntul său din cimitirul din Iutlanda de Vest, bîntuit de vijelii ; el nu ar fi înțeles cerințele vremii noi. Și, fără să vrea, Thomas Klitgaard duse mîna la piept pipăind crucea de comandor, simbolul succesului și onoarei lui.

În timp ce familia Klitgaard sărbătorea în cerc intim jubileul onoratei firme, întîmplarea a voit să fie crestat la răboj și un alt eveniment. Numai că acesta nu se petrecea în jurul unei mese încărcate cu argintărie și cristale, cu vinuri și mîncăruri alese, ci într-o sală uriașă, unde fremătau mii de oameni. Deasupra tribunei, împodobită cu Dannebrog-ul și cu mari drapele roșii, se afla o pancartă pe care scria cu litere mari, dîrze :

„NIMENI NU NE VA PUTEA SILI SĂ TĂCEM !"

Și chiar în clipa în care Thomas Klitgaard adresa alor săi cuvinte de mulțumire, iar în salon se pregăteau

tăvile cu cafea, șampanie și coniac, în sala cea uriașă, un om se urca la tribună. Era redactorul ziarului comunist, omul care trebuise să stea trei luni la pușcărie pentru articolele și cuvîntările sale, despre care știa toată lumea, inclusiv judecătorii, că exprimau cel mai curat adevăr. Mulțimea îl întîmpină cu aplauze furtunoase. Cînd începu să vorbească, în sală se făcu o liniște desăvîrșită. El nu se învoise cu cererea de grațiere înaintată de către Rasmussen, deputat în Folketing, și acum i se adresa fostului combatant din mișcarea de rezistență :

— Atîta timp cît nu se va face dreptate acelora care astăzi rabdă de foame, acelora care au devenit invalizi și șomeri pentru că au luat parte la mișcarea de rezistență, nu se poate vorbi despre vreun merit al meu. Mai just ar fi fost. dacă domnul Rasmussen s-ar fi interesat de sănătatea muncitorilor bătrîni și invalizi. În ce mă privește, nu voi spune decît un singur lucru și, pentru a fi înțeles cum trebuie, îl voi spune în limba cea nouă a domnului Rasmussen : *Thank you. I'm still going strong*[1].

El vorbește calm, aproape blînd, însă din fiecare frază țîșnește adevărul convingător și plin de greutate. În timpul ocupației, nemții puseseră la bătaie o sumă mare pentru capul lui, stătuse închis, și dacă acum a mai stat cîteva luni la închisoare, nu-i cine știe ce mare lucru. Va lupta și mai dîrz, și mai încordat, căci el ascultă de o singură lege : să nu te predai niciodată !

Houmann continuă să vorbească despre firma speculantă „Klitgaard și Fiii", despre funcționarii mituiți, despre tribunalele care judecă prin prisma intereselor de clasă, despre politicienii care caută să inducă poporul în eroare. Fiecare din cei patru mii de oameni din sală îl ascultă cu atenție, cu toții știu că glasul lui este glasul adevărului, al acelui adevăr pe care presa și tribunalele vor să-l facă să amuțească, dar, în ciuda tuturor piedicilor, el răbufnește neîncetat în auzul tuturor.

[1] Mulțumesc. Mă simt foarte bine — în engleză.

— Unde ai găsit coniacul ăsta ? îl întreabă Abildgaard pe cumnatul său. Are o aromă delicioasă.

— Mi l-a trimis furnizorul meu de vinuri, răspunse Thomas Klitgaard. Au început să ne vină iarăși mărfuri bune. Revenim la normal.

Iar dincolo, în sală, răsună vocea calmă :

— În fruntea luptei împotriva silniciei și a minciunii, cine stă astăzi ? Tot ce are țara mai bun : partidul nostru comunist. Dacă cei ce dețin puterea își închipuie că am fost înfrînți, paralizați, intimidați și domoliți, se înșală. Pretutindeni unde trăiesc și muncesc oameni, se vor găsi tovarăși de-ai noștri curajoși și neobosiți. În fiecare întreprindere, în porturi, pe ogoare, în păduri, oamenii ne vor auzi glasul care exprimă voința poporului. S-a încercat prin fel de fel de metode să ni se închidă gura. Dar zadarnic. Nimeni nu ne va putea sili să tăcem.

— Sentința dată îi va face pe comuniști să devină mai prudenți, spune avocatul de la Curtea Supremă Abildgaard. Fii pe pace, Thomas, asemenea pedepse își produc efectul. Oamenii simpli se tem de legi, de justiție și de poliție. Și le e teamă mai ales să nu se scrie cumva despre ei în ziare, ca să nu-i vorbească de rău vecinii.

— De unde le știi tu toate astea ? îl întreabă Sara cu blîndețe. Ce știi tu despre popor ?

— Dragă Sara, am fost mulți ani avocat și am avut de-a face cu fel de fel de oameni, din toate clasele sociale. Socot că lașitatea lor este cea mai bună pavăză a noastră ; ai să vezi că nu vor mai îndrăzni să întreprindă ceva.

Excelentul coniac colora ușor pînă și obrajii unei păsări de pradă atît de prudente ca Torsten Abildgaard. El este un om bogat și respectat, a primit de mult crucea de comandor, pentru care se bucură astăzi atît de tare cumnatul său Thomas. Toată lumea îl consideră pe Abildgaard un om excepțional de inteligent, dar Sara îl privește cu tristețe și spune :

— Nu cred, Torsten, să fie adevărat ce spui, sper că nu ai dreptate, căci altfel viața nu ar avea nici un rost.

Şi eminentul reprezentant al burgheziei, avocatul cel deştept şi talentat, aruncă o privire întristată pentru o clipă spre soţia sa ; el ştie că, sufleteşte, ea s-a despărţit cu totul de el. „La ce mi-au trebuit toate la care am ajuns ? îşi zice el în gînd. N-ar fi fost mai bine dacă, în schimbul lor, mulgătoarea Sara m-ar fi iubit ca mai înainte ? Ei, dar nu, aşa e jocul nostru, un joc plin de atracţie, şi-l vom continua."

Iar în sală, departe de casa milionarului Thomas Klitgaard, mai răsuna încă vocea calmă :

— Nimeni nu ne va putea sili să tăcem ! Nimeni nu ne va frînge voinţa.

În această seară rece de decembrie, Danemarca îşi trăieşte viaţa ei harnică, liniştită. În gospodăriile ţărăneşti se stinge lumina, mîine dis-de-dimineaţă oamenii trebuie să treiere, să mulgă vacile. Un om merge din casă în casă şi vinde sau distribuie gratuit ziarul revoluţionar, plătindu-l el însuşi din puţinele sale mijloace, atunci cînd oamenii nu sînt în stare să-l cumpere. În odăiţele mici, oamenii studiază *Manifestul comunist* şi *Calea poporului danez*[1]. Ei învaţă ce cale au de urmat. Iar pe aerodromuri se desfăşoară în ritm rapid lucrările conduse de inginerii firmei „Klitgaard şi Fiii". Eleganţi ofiţeri americani inspectează aceste lucrări. Portul Frederikshavn a fost transformat într-o cetate. Karup este o bază de prim rang pentru avioanele militare. Un aerodrom după altul acaparează terenul, iar micii proprietari agricoli sînt nevoiţi să-şi părăsească pămînturile pe care străbunii, cu sudoarea şi sîngele lor, le-au smuls naturii vitrege.

— De îndată ce se va ivi prilejul, dragă Thomas, te voi prezenta ambasadoarei americane, spune avocatul Abildgaard de la Curtea Supremă. Este o doamnă fermecătoare şi foarte influentă. Va fi extrem de util pentru firmă, dacă vei avea legături directe cu ambasada.

[1] Programul Partidului Comunist din Danemarca de după război.

Se lasă noaptea, uşor geroasă, doar sîntem în decembrie. Automobile elegante duc pe membrii familiei Klitgaard spre casele lor. Dar o noapte rece ca asta nu-i bucură prea mult pe paznicii de noapte. Şi nici pe tînăra pereche nevoită să-şi petreacă toată noaptea pe stradă, împingînd şi căruciorul copilaşului lor ; abia s-ar putea consola cu faptul că trăiesc într-un oraş condus de un cinstit consiliu municipal social-democrat, căruia nu-i ajung mijloacele pentru a construi noi case de locuit. Căci acum trebuiesc construite adăposturi împotriva bombardamentelor, trebuiesc construite cazărmi.

Buna, bătrîna noastră patrie se odihneşte sub oblăduirea nopţii liniştite. Vulpea — acest politician şiret — a pornit în cercetare prin cotețe. O bufniţă ţipă din clopotniţa unei biserici. Iar ţara doarme liniştită, plină de o prea mare încredere în oamenii care s-au învoit s-o salveze de la pieire. Ei au adoptat deunăzi legea coloanei a cincea. Nu-i nimic, mai vorbim noi cu ei !

„Bună ţară, dar prea răbdătoare." Un om politic, al cărui nume — Horup[1] — sună astăzi pe buzele unora ca o injurie, a spus cuvintele acestea cu mulţi ani în urmă. Vorbind despre răbdarea poporului danez, care se împăca prea uşor cu împilarea, el ne îndemna să fim mai puţin răbdători. Dar noi tot mai sîntem, ca şi înainte, prea răbdători.

Un şomer cu spinarea încovoiată stă în faţa Oficiului asigurărilor sociale. Ar trebui să intre să-şi ceară dreptul lui. Dar ce înseamnă asta, dreptul lui ? E vorba de dreptul cel mai elementar din lume, dreptul la muncă şi la pîine. Oameni tineri sînt nevoiţi să colinde pe străzi, nici lor nu li se dau drepturile, şi ce drepturi pretind ei ? O locuinţă, două odăi, în care ar putea să înflorească dragostea şi viaţa. Sînt oare aceste pretenţii, absurde ? Desigur că da, pentru că acum trebuiesc construite cazărmi şi adăposturi împotriva bombardamentelor. Iar noi, danezii,

[1] Viggo Horup (1841-1902), celebru jurist şi publicist danez, adversar hotărît al militarismului.

pe baza convențiilor încheiate, trebuie să ne sacrificăm pentru războiul atomic american.

Mai tîrziu, cînd obligațiile luate față de americani vor fi îndeplinite, cînd orașele și satele noastre vor fi, ca urmare, rase de pe fața pămîntului, pescărușii flămînzi vor zbura, cu țipete ascuțite, pe deasupra țării noastre bombardate, pe deasupra insulelor noastre pustiite. Ne vor simți ei oare lipsa ? Căci nimeni nu le va da de mîncare. Doamna cea bătrînă și bună nu le va mai arunca firimituri de pîine, ea va zăcea moartă printre ruinele casei ei. Copilașii nu le vor mai face semne cu mîna păsărilor albe, pentru că nu vor mai exista copii.

Dar aceasta nu trebuie să se întîmple. Nouă ne e dragă pacea și viața copiilor, va trebui numai să fim mai puțin răbdători. Noi nu vrem război, noi vrem să devină realitate cuvintele Scripturii : „...și între oameni bună învoire".

— Da, trebuie să ne pregătim de război, spune avocatul de la Curtea Supremă, Abildgaard. Americanii grăbesc războiul.

— Taci ! îi strigă Sara plină de indignare. Trăiesc pe lume și alte popoare, nu numai americani.

Sara are dreptate. Trăiesc și alte popoare. Popoare care doresc pace și viață. Și în noaptea liniștită de decembrie răsună și se răspîndește ecoul vocii calme.

— Nimeni nu ne va putea sili să tăcem ! Nimeni nu ne va frînge ! Noi vrem pace !

T. 2174

Responsabil de carte: C. Giurgiuca
Tehnoredactor: I Gheorghiu
Corector: L. Igiroşianu

Dat la cules 17.08.1956. Bun de tipar 23.11.56 Tiraj 10.100 ex. Hirtie semivelină mată de 65 gr. m². Format 840×1080/32. Coli editură 12,84. Coli de tipar 7,75. Ed I. Comanda 2473. A. nr. 03041. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8A-3I=R

Tiparul executat c. 1480 la Intreprinderea Poligrafică „Apărarea Patriei" Str. Izvor 137, Bucureşti R.P.R.

HANS

KIRK

Klitgaard și Fiii

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ